

STRATEGIA

ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH **MIASTA** **STAŁOWEJ WOLI** NA LATA 2023-2028

Spis treści

Wykaz skrótów	4
I. Wprowadzenie	6
Uzasadnienie przyjęcia Strategii.....	7
Metodologia opracowania Strategii.....	8
Podstawy prawne	11
Spójność z dokumentami strategicznymi.....	15
Dokumenty europejskie	15
Dokumenty krajowe	15
Dokumenty regionalne.....	16
Dokumenty lokalne	16
II. Metodologia badań	18
Cele i etapy procesu badawczego	18
Problematyka badawcza	19
Próba badawcza	21
Metody i techniki badawcze	22
Wykorzystane narzędzia badawcze	24
III. Charakterystyka miasta Stalowej Woli.....	25
Położenie administracyjne i geograficzne	25
Sytuacja demograficzna	26
Rynek pracy i sytuacja gospodarcza	30
Sytuacja mieszkaniowa i ogólny poziom życia	34
Edukacja i wychowanie	38
Kultura, sport i rekreacja.....	43
Opieka zdrowotna	48
Bezpieczeństwo publiczne.....	50
Działalność organizacji pozarządowych	51
Pomoc społeczna.....	55
Zasoby instytucjonalne w zakresie rozwiązywania problemów społecznych.....	59
IV. Analiza wyników badania przeprowadzonego wśród dorosłych mieszkańców	61

Struktura badanej próby	61
Sięganie po substancje psychoaktywne oraz wyroby nikotynowe	64
Problem przemocy	65
Profilaktyka.....	67
Uzależnienia behawioralne	70
Rynek pracy	72
Ubóstwo i wykluczenie społeczne.....	75
Sytuacja osób starszych i osób z niepełnosprawnościami	76
Zdrowie.....	80
Wsparcie rodzin.....	82
Priorytetowe kierunki działań	84
V. Diagnoza sytuacji społecznej.....	86
Wsparanie rodziny i system pieczy zastępczej.....	86
Wsparcie osób z niepełnosprawnością	99
Zdrowie psychiczne	108
Profilaktyka i rozwiązywanie problemów uzależnień	111
Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie	120
Aktywność i integracja społeczna seniorów.....	129
Promocja zatrudnienia, reintegracja zawodowa i społeczna osób podlegających wykluczeniu społecznemu.....	138
Wsparcie osób z problemem ubóstwa.....	145
VI. Analiza SWOT i PESTER.....	154
VII. Mapa problemów społecznych z podziałem na osiedla	165
VIII. Analiza kluczowych problemów społecznych i priorytetowe kierunki polityki społecznej	166
IX. Część programowa	169
Misja i wizja rozwiązywania problemów społecznych	169
Kierunki rozwiązywania problemów społecznych.....	171
Ramy finansowe Strategii.....	197
System wdrażania Strategii	198
System aktualizacji Strategii.....	200

Prognoza zmian w zakresie objętym Strategią	200
Komunikacja społeczna i promocja Strategii.....	201
Monitoring i ewaluacja.....	202
Wnioski i podsumowanie	207
X. Bibliografia.....	209
XI. Spis rysunków, tabel, wykresów	211
Spis rysunków.....	211
Spis tabel	212
Spis wykresów	215

Wykaz skrótów

CAS – Centrum Aktywności Seniora

COP – Centralny Okręg Przemysłowy

DDS+ – Dzienny Dom Senior+

DPS – Dom Pomocy Społecznej

EWD – edukacyjna wartość dodana

GUS – Główny Urząd Statystyczny

IPIN – Instytut Psychiatrii i Neurologii

KBdsPN – Krajowe Biuro Do Spraw Przeciwdziałania Narkomanii

KCPU – Krajowe Centrum Przeciwdziałania Uzależnieniom

KDR – Karta Dużej Rodziny

KIS – Klub Integracji Społecznej

KPP – Komenda Powiatowa Policji

KTŻ – Klub Trzeźwego Życia

MBP – Miejska Biblioteka Publiczna

MDK – Miejskim Domu Kultury

MKRPA – Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

MOPS – Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej

MOSIR – Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji

MZK – Miejski Zakład Komunalny

NGO (ang. *non-government organization*) – organizacje pozarządowe

NK – Niebieskie Karty

OPS – Ośrodek Pomocy Społecznej

ORE – Ośrodek Rozwoju Edukacji

OSP – Ochotnicza Straż Pożarna

PARPA – Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

PCPN – Podkarpackie Centrum Piłki Nożnej

PCPR – Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie

PFRON – Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych

pp. – punkt procentowy

PPP – Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna

PUP – Powiatowy Urząd Pracy

PWD – placówki wsparcia dziennego

PZP – Poradnia Zdrowia Psychicznego

RKS – Rozwadowski Klub Seniora

SCAL – Stalowowolskie Centrum Aktywności Lokalnej

SDK – Spółdzielczy Dom Kultury

SIM – Społeczna Inicjatywa Mieszkaniowa

SLO – Samorządowe Liceum Ogólnokształcące

SOWiIK – Stalowowolski Ośrodek Wsparcia i Interwencji Kryzysowej

ŚDS – Środowiskowe Domy Samopomocy

UM – Urząd Miasta

UTW – Uniwersytet Trzeciego Wieku

WHO (*ang. World Health Organization*) – Światowa Organizacja Zdrowia

WOTUW – Wojewódzki Ośrodek Terapii Uzależnienia od Alkoholu i Współuzależnienia

WTZ – Warsztat Terapii Zajęciowej

ZI – Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie

ZUS – Zakład Ubezpieczeń Społecznych

I. Wprowadzenie

Przemiany technologiczne, ekonomiczne i społeczno-kulturowe, które dokonały się w XX w. były przyczyną przeobrażeń w sferze życia społecznego i doprowadziły do zmiany starych i powstania nowych problemów społecznych. Problem społeczny określany jest jako niekorzystne dla społeczności zjawisko, zagrażające, niebezpieczne i konieczne do wyeliminowania. O problemie społecznym mówimy wówczas, gdy dane zjawisko spełnia kilka kryteriów: dotyczy wielu osób w społeczności, ma charakter powtarzający się, a nie jednorazowy, jest postrzegane i odczuwane przez członków danej społeczności jako istotne dolegliwości w życiu zbiorowym, domaga się rozwiązania i można mu zaradzić poprzez zbiorowe działanie¹. Wśród problemów społecznych występujących w polskiej rzeczywistości wymieniane są: alkoholizm, narkomania, nikotynizm, ubóstwo, bezrobocie, przemoc, hazard, bezradność opiekuńczo-wychowawcza oraz wykluczenie społeczne. Jednym z instrumentów polityki społecznej jest tworzenie lokalnych strategii rozwiązywania problemów społecznych, które są ważnymi dokumentami odnoszącymi się do polityki społecznej, a odpowiednio przygotowane i wdrażane prowadzą do rozwiązania kluczowych problemów społecznych występujących na danym terytorium.

Konsekwencje pojawienia się wirusa SARS-CoV-2 i wywołanej przez niego choroby COVID-19 spowodowały konieczność zredefiniowania zaplanowanych działań. Skutki ekonomiczne, gospodarcze i społeczne pandemii będą dostrzegalne w dłuższej perspektywie czasowej. W związku z tym pojawić się mogą nowe wyzwania dla polityki lokalnej, jak np. bezrobocie, które dotychczas nie stanowiło dotkliwego problemu na poziomie kraju, województwa jak i gminy. Trwająca pandemia uwydatniła stare i przyczyniła się do pojawienia się nowych ryzyk socjalnych. Na poziomie lokalnym można do nich zaliczyć kryzys gospodarczy skutkujący, m.in. poważnymi skutkami dla rynku pracy, rozwarstwienie społeczne pociągające za sobą ryzyko wzrostu liczby osób wykluczonych ze społeczeństwa, zwiększenie skali ubóstwa, ujawnianie się nowych konfliktów społecznych, wzrost zachowań indywidualistycznych w miejsce zachowań wspólnotowych, wpływających negatywnie na jakość kapitału społecznego i więzi społecznych, czy problem organizacji i zarządzania

¹ Kwaśniewski J., Rola diagnozy w rozwiązywaniu problemów społecznych, s.7.

Projekt „Stalowa Wola – opracowanie dokumentacji w ramach wsparcia rozwoju miast POPT 2014-2020” realizowany przy współfinansowaniu ze środków Unii Europejskiej z Funduszu Spójności w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014-2020 oraz budżetu państwa.

czasem osób starszych. To tylko część z wielu negatywnych konsekwencji jakie może za sobą pociągać pandemia koronawirusa².

Obecnie polityka socjalna naszego kraju stoi przed kolejnym wyzwaniem, jakim jest konflikt rosyjsko-ukraiński i związany z nim napływ uchodźców. Migracje wojenne mogą mieć charakter długotrwały, co będzie wpływało bezpośrednio nie tylko na migrantów, ale całe społeczeństwo polskie i wymagało korekt polityk społecznych. Kryzys wywołany przez wojnę w Ukrainie musi skłonić Polskę do modernizacji systemu usług społecznych w sposób adekwatny do nowej sytuacji³.

Polityka społeczna w czasie kryzysu wymaga specjalnej uwagi i planowania, wykorzystując przy tym swoje instrumenty zarówno interwencyjne – w perspektywie krótkoterminowej, jak i w okresie długoterminowym.

Uzasadnienie przyjęcia Strategii

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Stalowej Woli na lata 2023-2028⁴ jest dokumentem wyznaczającym najważniejsze kierunki działań mające na celu doprowadzenie do zmiany niekorzystnych zjawisk społecznych na terenie Gminy. Wskazuje ona obszary problemowe, priorytetowe zadania służące przeciwdziałaniu tym problemom, a także zakładane rezultaty. Strategia jest wyrazem zintegrowanego planowania społecznego zwiększającego efektywność podejmowanych działań. Jej wdrażanie odbywa się poprzez szereg działań związanych z realizacją planów strategicznych.

Strategia będzie służyć osiągnięciu zaplanowanych celów, wraz ze szczegółowym określeniem sposobów dojścia do poprawy sytuacji społecznej w wybranych obszarach. W związku z tym, że rozwiązywanie problemów społecznych jest procesem długofalowym, lokalna polityka społeczna wymaga od jej realizatorów strategicznego podejścia. Planowanie strategiczne, polegające na podejmowaniu systematycznych działań, podczas których planowana jest przyszłość i wytyczane są najistotniejsze kierunki działań, uwzględnia długi horyzont czasowy.

² N. G. Pikuła, M. Grewiński, E. Zdebska, W. Glanc, *Wyzwania dla polityki społecznej w kontekście pandemii koronawirusa*, Kraków 2020, s. 9-16.

³ E. Bendyk, P. Buras, *Polska wobec wojny, Polska w świecie po wojnie Zadania na nowy czas*, Fundacja im. Stefana Batorego, Warszawa, 2022, s. 1-7.

⁴ Na potrzeby niniejszego opracowania każdorazowo użyta nazwa „Strategia”, będzie oznaczała „Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Stalowej Woli na lata 2023-2028”.

Projekt „Stalowa Wola – opracowanie dokumentacji w ramach wsparcia rozwoju miast POPT 2014-2020” realizowany przy współfinansowaniu ze środków Unii Europejskiej z Funduszu Spójności w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014-2020 oraz budżetu państwa.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Stalowej Woli na lata 2023-2028 zawiera kilka części składowych: charakterystykę Miasta, diagnozę sytuacji społecznej oraz część programową obejmującą misję, wizję, cele, zadania przewidziane do realizacji, ramy finansowe, zakładane rezultaty, system wdrażania, monitoring i ewaluację. W Strategii uwzględniono różnorodny zakres problematyki społecznej. Diagnoza sytuacji społecznej dokonana została w następujących obszarach:

- wspieranie rodziny i system pieczy zastępczej,
- wsparcie osób z niepełnosprawnością,
- zdrowie psychiczne,
- profilaktyka i rozwiązywanie problemów uzależnień od substancji psychoaktywnych oraz uzależnień behawioralnych,
- przeciwdziałanie przemocy w rodzinie,
- aktywność i integracja społeczna seniorów,
- promocja zatrudnienia, reintegracja zawodowa i społeczna osób podlegających wykluczeniu społecznemu,
- wsparcie osób z problemem ubóstwa.

Do każdego z tych obszarów wskazane zostały podstawowe informacje, działania interwencyjne i najważniejsze problemy wynikające z przeprowadzonej diagnozy.

Podsumowując, Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Stalowej Woli na lata 2023-2028, określa sposób osiągnięcia wyznaczonych celów oraz pozwala wypracować sprawny i efektywny system pomocy, umożliwiający skuteczne rozwiązywanie problemów społecznych, co pozwoli na zapewnienie mieszkańcom Miasta Stalowej Woli dogodnych warunków do rozwoju i przyczyni się do wzrostu poczucia bezpieczeństwa społecznego.

Metodologia opracowania Strategii

Podstawowe elementy Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Stalowej Woli na lata 2023-2028 są tożsame ze strukturą innych dokumentów określających kierunki lokalnej polityki społecznej. Tym co wyróżnia Strategię od innych wiążących dokumentów i programów jest przede wszystkim jej okres obowiązywania oraz nadrzędność wobec nich. Mimo, iż horyzont czasowy nie został wskazany w ustawie z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, powinien precyzować główne działania Gminy w zakresie

Projekt „Stalowa Wola – opracowanie dokumentacji w ramach wsparcia rozwoju miast POPT 2014-2020” realizowany przy współfinansowaniu ze środków Unii Europejskiej z Funduszu Spójności w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014-2020 oraz budżetu państwa.

zaspokajania społecznych potrzeb mieszkańców i niwelowania nierówności społecznych w długim okresie, tj. 5-10 lat.

Obligatoryjny charakter Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych oraz jej istota i wpływ na kreowanie lokalnej polityki nakłada na jej realizatorów obowiązek tworzenia jej w sposób odpowiedzialny i spójny z zapisami zawartymi w nadrzędnych dokumentach strategicznych na poziomie europejskim, krajowym, regionalnym oraz lokalnym.

Nadrzędność Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych nad programami o charakterze taktycznym, takimi jak Program Współpracy z Organizacjami Pozarządowymi, Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, Program Wspierania Rodziny, czy Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii, wymusza na podmiotach odpowiedzialnych za opracowanie i wdrażanie Strategii ujęcia w niej określonych elementów. Poniżej zawarte zostały elementy wchodzące w skład Strategii oraz poszczególne etapy jej opracowania.

Tabela 1. Etapy opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych

L.P.	Etap	Charakterystyka
1	Analiza strategiczna	Analiza bieżącej sytuacji, problemów, barier oraz potencjału umożliwiająca wskazanie obszarów problemowych występujących w Mieście. Głównym źródłem informacji o sytuacji mieszkańców, ich problemach i potrzebach jest analiza danych zastanych, czyli bieżącej dokumentacji urzędowej, danych demograficzno-gospodarczych, trendów społecznych oraz wnioski z badań społecznych, przeprowadzonych na terenie Miasta. Na tym etapie ocenie poddaje się również otoczenie jednostki samorządowej. Dodatkowym sposobem na określenie możliwości i ograniczeń Miasta są analiza SWOT i PESTER, wskazujące na jej mocne i słabe strony oraz szanse i zagrożenia.
2	Sformułowanie Misji i Wizji Strategii	Wizja zawarta w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych jest swoistym obrazem, do którego dąży Miasto za sprawą realizacji celów w niej wskazanych, natomiast misja określa nadrzędny powód opracowania Strategii.
3	Określenie celów priorytetowych i zadań	W następstwie prawidłowo przeprowadzonej analizy strategicznej możliwe jest wskazanie głównych obszarów problemowych występujących na terenie Miasta. Wskazanie problemów mieszkańców i określenie działań minimalizujących ich skalę zapewnia realizację polityki społecznej zgodnej z oczekiwaniami i potrzebami, a także wzrost poziomu życia lokalnej społeczności.

4	Wskazanie sposobu wdrażania i kontroli realizacji Strategii	Ostatnim elementem Strategii jest określenie planu, zgodnie z którym ma zostać zrealizowana podczas okresu jej obowiązywania. Zarówno źródła i ramy finansowe, podmioty odpowiedzialne za realizację poszczególnych celów, sposób komunikacji jak i sprawozdawczość mają niebagatelny wpływ na stopień i jakość jej wdrożenia, dlatego zarówno w trakcie, jak i po jej zakończeniu należy przeprowadzić ewaluację, umożliwiającą ocenę działań w odniesieniu do zamierzonych celów.
---	--	---

Źródło: opracowanie własne

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych jest narzędziem służącym instytucjom samorządowym i pozarządowym odpowiedniemu wspieraniu oraz wzmocnieniu potencjału lokalnej społeczności. Z tego powodu proces jej tworzenia i wdrażania nie może pomijać udziału osób szczególnie nią zainteresowanych, czyli mieszkańców. Włączenie lokalnej społeczności w procesy decyzyjne określa się mianem **partycypacji społecznej**, a jej najczęściej spotykanymi formami są konsultacje społeczne, warsztaty strategiczne z lokalną społecznością, badania diagnozujące zagrożenia oraz potrzeby mieszkańców w obszarach ujętych w dokumencie.

W związku z powyższym, przed przystąpieniem do opracowania Strategii, w 2022 roku wśród mieszkańców Miasta Stalowej Woli przeprowadzone zostały **badania społeczne**, **warsztaty strategiczne** oraz **konsultacje społeczne**, mające na celu zidentyfikowanie problemów społecznych występujących w społeczności lokalnej, rozpoznanie przyczyn lub czynników wywołujących sytuacje problemowe, określenie skali oraz zakresu występujących problemów społecznych oraz pokazanie rozwiązań mających na celu wyjaśnienie sytuacji problemowej lub złagodzenie jej skutków. W badaniu wzięli udział dorośli mieszkańcy Gminy oraz przedstawiciele instytucji samorządowych, kościelnych, edukacyjnych, podmiotów leczniczych oraz organizacji sektora pozarządowego, funkcjonujących na terenie Miasta i mających wpływ na kreowanie lokalnej polityki społecznej. Najważniejsze wnioski z badań zostały przedstawione w odpowiednich obszarach diagnozy sytuacji społecznej.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Stalowej Woli na lata 2023-2028 opierać się będzie na czterech kluczowych zasadach:

- **konsensusu społeczności lokalnej**, uwzględniającej potrzeby i interesy wszystkich grup społecznych miasta Stalowej Woli,
- **otwartości strategii**, polegającej na angażowaniu podmiotów wewnętrznych i zewnętrznych – w tym interesariuszy, w procesy decyzyjne,
- **zgodności horyzontalnej i wertykalnej** stanowiącej o spójności Strategii z innymi dokumentami nadrzędnymi oraz równorzędnymi,
- **zgodności wewnętrznej**, która zapewnia integralność wszystkich założeń przyjętych w Strategii.

Podstawy prawne

Opracowana całościowa, spójna i wieloletnia koncepcja rozwiązywania problemów społecznych danej gminy lub powiatu, podobnie jak inne dokumenty strategiczne, jest uwarunkowana prawnie. Podstawą jurydyczną do opracowania niniejszej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych jest ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym, art. 17 ust. 1 pkt 1 i art. 19 pkt 1, który w powiązaniu z art. 16 b., ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, stanowi, iż do zadań własnych gminy o charakterze obligatoryjnym należy *„opracowanie oraz realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych, ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka⁵”*.

Tworząc niniejszą Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych opierano się na kluczowych dla tej materii aktach prawnych tak, aby była ona kompatybilna oraz komplementarna z założeniami polityki państwa. Wśród najistotniejszych ustaw kompetencyjnych, nakładających na administrację rządową i samorządową określone obowiązki, znajdują się m.in.:

1. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r.
(Dz. U. z 2009 r. poz. 946),
2. ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego
(t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1805 z późn. zm.),

⁵ Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 2268 z późn. zm.).

Projekt „Stalowa Wola – opracowanie dokumentacji w ramach wsparcia rozwoju miast POPT 2014-2020” realizowany przy współfinansowaniu ze środków Unii Europejskiej z Funduszu Spójności w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014-2020 oraz budżetu państwa.

3. ustawa z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego
(*t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 2000*),
4. ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i wolontariacie
(*t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 1327 z późn. zm.*).

AKTY PRAWNE DOTYCZĄCE WSPARCIA RODZINY I DZIECKA

1. Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej
(*t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 447 z późn. zm.*),
2. ustawa z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci
(*t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 1577*),
3. ustawa z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”
(*t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1329*),
4. ustawa z dnia 5 grudnia 2014 r. o Karcie Dużej Rodziny
(*t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1744*),
5. ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych
(*t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 615 z późn. zm.*),
6. ustawa z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów
(*t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 1205*),
7. ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy
(*t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1359*),
8. ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie
(*t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1249*).

AKTY PRAWNE DOTYCZĄCE OCHRONY ZDROWIA ORAZ PRZECIWDZIAŁANIA UZALEŻNIENIOM

1. Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi
(*t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1119 z późn. zm.*),

2. ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii
(*t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 2050 z późn. zm.*),
3. ustawa z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej
(*t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 633 z późn. zm.*),
4. ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego
(*t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 2123 z późn. zm.*).

AKTY PRAWNE DOTYCZĄCE OŚWIATY, ZATRUDNIENIA ORAZ WSPARCIA SOCJALNEGO

1. Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych
(*t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 573 z późn. zm.*),
2. ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy
(*t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 690 z późn. zm.*),
3. ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty
(*t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 2230*),
4. ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym
(*t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 2241*),
5. ustawa z dnia 8 grudnia 2006 r. o finansowym wsparciu tworzenia lokali mieszkalnych na wynajem, mieszkań chronionych, noclegowni, schronisk dla osób bezdomnych, ogrzewalni i tymczasowych pomieszczeń
(*t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 377 z późn. zm.*),
6. ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o dodatkach mieszkaniowych
(*t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 2021 z późn. zm.*),
7. ustawa z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych
(*t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 1009 z późn. zm.*),
8. ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie Gminy i o zmianie Kodeksu Cywilnego
(*t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 172 z późn. zm.*),

9. ustawa z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych
(t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 504 z późn. zm.),
10. ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych
(t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1285 z późn. zm.),
11. uchwała Nr 140 Rady Ministrów z dnia 15 października 2018 r. w sprawie ustanowienia wieloletniego programu rządowego programu „Posiłek w szkole i w domu” na lata 2019-2023
(M.P. z 2018 r. poz. 1007).

AKTY PRAWNE NORMUJĄCE ASPEKTY FINANSOWE

1. Ustawa z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego
(t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 2267),
2. ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych
(Dz. U. z 2022 r. poz. 1634 z późn. zm.),
3. ustawa z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości
(Dz. U. z 2021 r. poz. 217 z późn. zm.).

AKTY PRAWNE NORMUJĄCE POBYT CUDZOZIEMCÓW NA TERENIE KRAJU

1. Ustawa z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach
(t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 2354 z późn. zm.),
2. ustawa z dnia 9 listopada 2000 r. o repatriacji
(t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 1105),
3. ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej
(Dz. U. z 2022 r. poz. 1264 z późn. zm.),
4. ustawa z dnia 12 marca 2022 r. o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa
(t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 583 z późn. zm.).

Spójność z dokumentami strategicznymi

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Stalowej Woli na lata 2023-2028 jest zgodna z kierunkami polityk w sferze społecznej zawartymi w dokumentach strategicznych realizowanych na poziomie europejskim, krajowym, regionalnym oraz lokalnym. Rozdział ten przedstawia opis niżej wymienionych dokumentów strategicznych.

Dokumenty europejskie

„Europa 2020 – Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu” jest kluczowym dokumentem społeczno-gospodarczym Unii Europejskiej. Strategia ta obejmuje trzy wzajemnie ze sobą powiązane priorytety:

- rozwój inteligentny: rozwój gospodarki opartej na wiedzy i innowacji;
- rozwój zrównoważony: wspieranie gospodarki efektywniej korzystającej z zasobów, bardziej przyjaznej środowisku i bardziej konkurencyjnej;
- rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu: wspieranie gospodarki o wysokim poziomie zatrudnienia, zapewniającej spójność społeczną i terytorialną.

W ramach trzech priorytetów tematycznych przygotowano siedem projektów przewodnich, do których należą: „Unia innowacji”, „Młodzież w drodze”, „Europejska agenda cyfrowa”, „Europa efektywnie korzystająca z zasobów”, „Polityka przemysłowa w erze globalizacji”, „Program na rzecz nowych umiejętności i zatrudnienia”, oraz „Europejski program walki z ubóstwem”⁶.

Dokumenty krajowe

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Stalowej Woli na lata 2023-2028 jest zgodna z poniższymi dokumentami krajowymi:

- **Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)**, będąca aktualizacją średniookresowej strategii rozwoju kraju, stanowi obowiązujący, kluczowy dokument dla Polski, w zakresie średnio- i długofalowej

⁶ Europa 2020 – Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu.

Projekt „Stalowa Wola – opracowanie dokumentacji w ramach wsparcia rozwoju miast POPT 2014-2020” realizowany przy współfinansowaniu ze środków Unii Europejskiej z Funduszu Spójności w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014-2020 oraz budżetu państwa.

polityki gospodarczej. Strategia zawiera rekomendacje dla polityk publicznych oraz jest podstawą dla zmian w systemie zarządzania rozwojem.

- **Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2030**, której celem jest *rozwijanie kapitału ludzkiego poprzez wydobywanie potencjałów osób w taki sposób, by mogły w pełni uczestniczyć w życiu społecznym, politycznym i ekonomicznym na wszystkich etapach życia*⁷.
- **Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego (współdziałanie, kultura, kreatywność) 2030** stanowiąca kontynuację Strategii Rozwoju Kapitału Społecznego 2020, a jej głównym celem jest wzrost jakości życia społecznego i kulturalnego Polaków.

Ponadto istotny wpływ na kształtowanie polityki społecznej poza wyżej wskazanymi dokumentami, mają również:

- Strategia Demograficzna 2040;
- Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030;
- Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu, polityka publiczna z perspektywą do roku 2030;
- Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej do 2023 roku. Ekonomia Solidarności Społecznej;
- Strategia na rzecz Osób z Niepełnosprawnościami 2021-2030;
- Strategia rozwoju usług społecznych, polityka publiczna na lata 2021-2035.

Dokumenty regionalne

Na poziomie regionalnym najważniejszymi dokumentami strategicznymi dla Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Stalowej Woli na lata 2023-2028 są: Strategia rozwoju województwa – Podkarpackie 2030 wraz z programem „Fundusze Europejskie dla Podkarpacia 2021-2027” (FEP) oraz Strategia Rozwoju Powiatu Stalowowolskiego na lata 2017-2023.

Dokumenty lokalne

Najważniejszym dokumentem strategicznym na poziomie lokalnym dla miasta Stalowej Woli jest **Strategia Rozwoju Miasta Stalowej Woli na lata 2016-2022 z perspektywą do roku 2027**, która nakreśla podstawowe kierunki rozwoju społeczno-

⁷ Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2030.

Projekt „Stalowa Wola – opracowanie dokumentacji w ramach wsparcia rozwoju miast POPT 2014-2020” realizowany przy współfinansowaniu ze środków Unii Europejskiej z Funduszu Spójności w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014-2020 oraz budżetu państwa.

gospodarczego Miasta w dłuższej perspektywie czasowej, a jej zasadniczym celem jest zapewnienie możliwie najwyższej jakości życia mieszkańców.

Strategiczne kierunki rozwoju Miasta zawarte w w/w Strategii obejmują 3 sfery: społeczną, zasobów i potencjałów oraz gospodarki. Do poszczególnych sfer przypisane zostały cele priorytetowe:

Cel priorytetowy 1. Wzrost poziomu świadczonych usług społecznych;

Cel priorytetowy 2. Rozwój kapitału ludzkiego i społecznego jako czynników poprawy jakości życia mieszkańców;

Cel priorytetowy 3. Wysoki poziom dostępu i użyteczności infrastruktury;

Cel priorytetowy 4. Wzrost poziomu zachowania i wykorzystania potencjału miasta Stalowa Wola;

Cel priorytetowy 5. Wzrost poziomu współpracy, szczególnie w zakresie promocji Stalowej Woli;

Cel priorytetowy 6. Stały rozwój gospodarczy miasta.

Kierunki rozwoju Miasta określone w Strategii zakładają rozwój oraz świadczenie usług ze szczególnym uwzględnieniem seniorów, osób z niepełnosprawnością oraz dzieci i młodzieży. Zakładają również wzrost integracji i aktywizacji mieszkańców w oparciu o szeroką ofertę kulturową oraz sportowo rekreacyjną, wzrost poziomu infrastruktury technicznej i komunikacyjnej Miasta, rozwój turystyki i ochrony środowiska, a także wspieranie zatrudnienia i rozwój przedsiębiorczości. Wpływać będą także na zwiększenie współpracy i promocji Miasta w Polsce i za granicą.

Aktualnie w trakcie przygotowania jest nowy dokument strategiczny, tj. Strategia Rozwoju Miasta Stalowej Woli na lata 2022-2030, której kierunkami rozwoju przyjętymi w wyznaczeniu celów strategicznych będą:

1. Praca.
2. Mieszkanie.
3. Jakość Życia.

Powyższe kierunki stanowią powrót do początku istnienia Miasta i idei pierwszych założycieli.

II. Metodologia badań

Rozdział ten poświęcony jest zagadnieniom związanym z procesem badawczym, formułowaniem problematyki badania oraz doбором metod służących pozyskaniu odpowiedzi na pytania składające się na problematykę. Zaprezentowane zostały również wykorzystane narzędzia badawcze, próba badawcza oraz etyka prowadzonych badań.

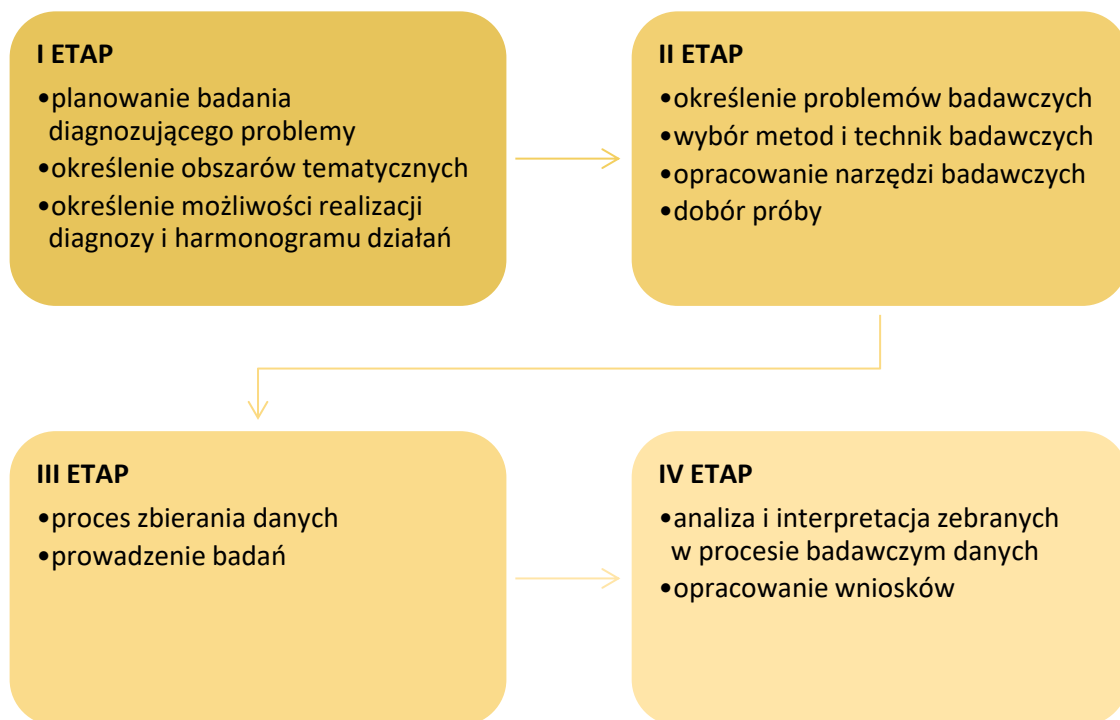
Cele i etapy procesu badawczego

Głównym celem podjętych badań było rozpoznanie skali oraz charakteru problemów społecznych występujących na terenie miasta Stalowej Woli. **Szczegółowe cele** obejmowały:

- rozpoznanie problemów występujących wśród mieszkańców,
- wskazanie przyczyn lub czynników wywołujących sytuacje problemowe,
- określenie skali oraz zakresu występujących problemów,
- ukazanie rozwiązań mających na celu wyjaśnienie sytuacji problemowej lub złagodzenie jej skutków.

Przeprowadzone badanie diagnozujące problemy społeczne składało się z kilku etapów, które zostały zaprezentowane poniżej.

Rysunek 1. Etapy procesu badawczego

Źródło: opracowanie własne

Problematyka badawcza

W procesie badawczym uwzględniono 12 obszarów tematycznych, które obejmują następujące kwestie problematyczne:

- **wspieranie rodziny**, stanowiące jeden z najistotniejszych elementów każdej polityki społecznej. Wspieranie rodziny i system pieczy zastępczej to system zaplanowanych działań, które mają pomóc przywrócić rodzinom przeżywającym trudności w sprawowaniu opieki nad dziećmi zdolności do pełnienia funkcji opiekuńczo-wychowawczych, zapewniać możliwości rozwoju dzieciom i młodzieży oraz podnosić jakość życia rodzin,
- **problem alkoholowy**, czyli spożywanie alkoholu w sposób wykraczający poza powszechnie uznawane wzorce picia okazjonalnego, obyczajowego i towarzyskiego. U osób pijących alkohol występują zauważalne zaburzenia prawidłowego funkcjonowania psychospołecznego i fizycznego⁸,
- **nikotynizm** oznaczający silne uzależnienie od nikotyny i potrzebę sięgania po wyroby zawierające tę substancję, np. papierosy i e-papierosy⁹,
- **narkomania**, obejmująca stałe lub okresowe zażywanie substancji psychotropowych, środków odurzających, środków zastępczych lub nowych substancji psychoaktywnych, (dopalaczy), w celach pozamedycznych¹⁰,
- **uzależnienia behawioralne**, inaczej uzależnienia od czynności. Należą do nich np. uzależnienie od hazardu, nowych mediów (komputera, tabletu, smartfonu), gier komputerowych, zakupów, pracy, seksu, czy nawet opalania się,
- **przemoc w rodzinie** oznaczająca intencjonalne działanie lub zaniechanie jednej osoby wobec drugiej, które wykorzystując przewagę sił narusza prawa i dobra osobiste jednostki, a także powoduje cierpienia i szkody¹¹,
- **bezrobocie**, czyli stan gdy osoba pełnoletnia i zdolna do pracy nie ma możliwości podjęcia lub utrzymania aktywności zawodowej. Sytuacja ta dotyczy zarówno osoby niepracującej, ale i członków ich rodzin, a ograniczone zasoby finansowe oraz

⁸ Pilch T., Encyklopedia pedagogiczna XXI wieku, Wydawnictwo Akademickie Żak, Warszawa 2003, s.92.

⁹ Tamże.

¹⁰ Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (t.j. Dz. U. 2020 poz. 2050 z późn.zm.).

¹¹ <http://www.niebieskalinia.info/> [dostęp: 11.07.2022].

poczucie bezradności osób bezrobotnych negatywnie wpływa na ich aktywność społeczną,

- **ubóstwo**, które wiążane jest z faktem niezaspokojenia na pożądanym poziomie podstawowych potrzeb życiowych, takich jak żywność, mieszkanie i odzież. Obecnie spektrum podstawowych potrzeb jest znacznie szersze, a zagadnienie ubóstwa nie jest rozumiane jedynie jako brak środków (zasobów ekonomicznych) do ich zaspokojenia, ale również jako brak możliwości wypełniania funkcji życiowych, wynikających zarówno z uwarunkowań społecznych jak i osobistych, niezbędnych do prowadzenia wartościowego życia¹²,
- **wykluczenie społeczne** oznaczające brak możliwości pełnego uczestnictwa w życiu społeczno-kulturalnym, gospodarczym lub politycznym danej społeczności, z powodu posiadania cech negatywnie postrzeganych przez ogół mieszkańców lub też wskazujących na brak zasobów uznawanych powszechnie za niezbędne,
- **niepełnosprawność**, którą WHO definiuje jako „ograniczenie lub brak zdolności do wykonywania czynności w sposób lub w zakresie uważanym za normalny dla człowieka, wynikające z uszkodzenia i upośledzenia funkcji organizmu”¹³,
- **sytuacja seniorów** – na przestrzeni ostatnich lat można zauważyć wzrost udziału osób, które ukończyły 60 lat w populacji ogólnej. Zjawisko to nazywane starzejącym się społeczeństwem ma miejsce zarówno w Polsce, jak i w większości uprzemysłowionych krajów i niesie za sobą konieczność intensyfikacji działań skierowanych w stronę wsparcia i integracji seniorów,
- **zdrowie**, określane przez Światową Organizację Zdrowia (WHO) jako stan pełnego, całkowitego dobrego samopoczucia/dobrostanu fizycznego, psychicznego i społecznego, nie definiowane tylko pod względem braku obiektywnie istniejącej choroby czy niepełnosprawności¹⁴.

¹² Panek T., Ubóstwo i nierówności, w: Statystyka Społeczna, Praca zbiorowa pod red. T. Panka, PWE, Warszawa 2007, s. 146.

¹³ Oficjalna strona internetowa Światowej Organizacji Zdrowia – <http://www.who.int/en/> [dostęp: 22.11.2022].

¹⁴ Konstytucja Światowej Organizacji Zdrowia Porozumienie zawarte przez Rządy reprezentowane na Międzynarodowej Konferencji Zdrowia i Protokół dotyczący Międzynarodowego Urzędu Higieny Publicznej, podpisane w Nowym Jorku dnia 22 lipca 1946 r. (Dz.U.1948.61.477).

Rysunek 2. Podsumowanie dotyczące obszarów tematycznych ujętych w diagnozie problemu uzależnień na terenie miasta Stalowej Woli

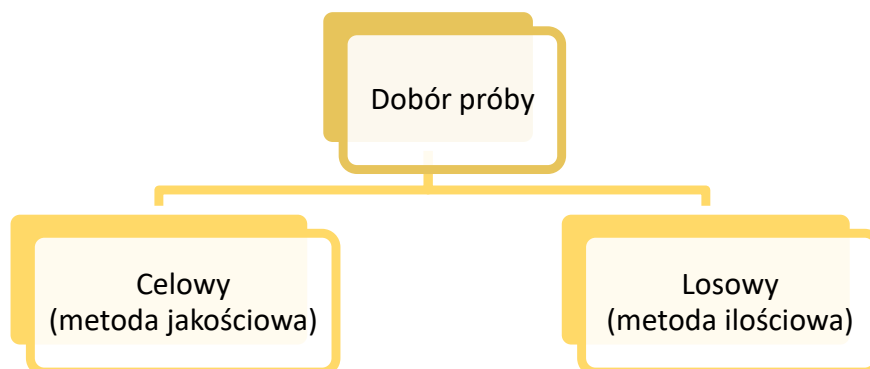

Źródło: opracowanie własne

Próba badawcza

Jednym z elementów poprzedzających realizację badań jest **dobór próby badawczej**. Badana zbiorowość jest zbyt liczna, aby dokonać analizy wszystkich jej członków, dlatego wybiera się jej reprezentację. Występują dwa typy doboru próby: losowy i nielosowy. Podejmując decyzję o wyborze doboru próby, kierowano się tym jaki jest cel badań. Wykorzystany w przypadku badań jakościowych **celowy dobór próby** umożliwił taki dobór respondentów, by stanowili oni jak najbardziej wartościowe źródło informacji o badanym zjawisku. Przy realizacji badań ilościowych zastosowano **losowy dobór próby**, gwarantujący każdej jednostce z populacji generalnej równą szansę wzięcia udziału w badaniu.

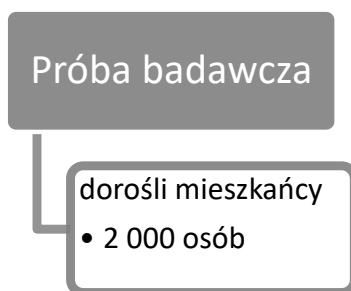
Rysunek 3. Wykorzystany dobór próby

Źródło: opracowanie własne

Badanie zostało zrealizowane na reprezentatywnej próbie osób. Wartością niniejszego projektu badawczego jest fakt, że **wzięły w nim udział różne grupy społeczne**, co miało na celu dogłębne poznanie badanych zjawisk. Realizacja badań rozpoczęta została w maju, a zakończona we wrześniu 2022 roku. Badaniem zostało objętych 2 000 dorosłych mieszkańców¹⁵ miasta Stalowej Woli. Szczegółowy rozkład próby badawczej zaprezentowany został poniżej.

Rysunek 4. Informacje dotyczące próby badawczej

Źródło: opracowanie własne

Metody i techniki badawcze

Przez **metodę badawczą** rozumie się na ogół system założeń i reguł pozwalających na takie uporządkowanie praktycznej lub teoretycznej działalności, aby można było osiągnąć cel, do jakiego się świadomie zmierza¹⁶. Wyróżnia się metody ilościowe i jakościowe. Zarówno jedne, jak i drugie są użyteczne w prowadzeniu badań socjologicznych.

W badaniu zastosowano **triangulację metodologiczną**, która polega na zbieraniu informacji stosując różne techniki badawcze i sprzyja poprawie rzetelności badań, trafności wnioskowania i weryfikacji już zebranych informacji. Poprzez pozyskanie informacji zebranych różnymi sposobami można spojrzeć na dane zjawisko z wielu punktów widzenia. Oprócz tego w projekcie zastosowano **triangulację danych** polegającą na użyciu danych z różnych źródeł (np. zebranych w różnych przedziałach czasowych, czy też od różnych odbiorców).

Badanie wśród dorosłych mieszkańców przeprowadzone zostało przy wykorzystaniu **metody ilościowej**. Zastosowano do tego **technikę CAWI** (ang. *Computer-Assisted Web Interview*) oraz **ankietę ogólnodostępną**. Technika CAWI zakłada prowadzenie badań za pomocą kwestionariuszy ankiet udostępnianych drogą elektroniczną. Dzięki tej technice

¹⁵ Powyżej 18 roku życia.

¹⁶ Sztumski J., Wstęp do metod i technik badań społecznych, s. 60.

Projekt „Stalowa Wola – opracowanie dokumentacji w ramach wsparcia rozwoju miast POPT 2014-2020” realizowany przy współfinansowaniu ze środków Unii Europejskiej z Funduszu Spójności w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014-2020 oraz budżetu państwa.

i specjalnie do tego przygotowanej platformie internetowej, możliwe było zrealizowanie badania na dużej grupie respondentów, przy zachowaniu pełnej anonimowości badania. W przypadku ankiety ogólnodostępnej, kwestionariusze w formie papierowej były rozlokowane w ogólnodostępnych miejscach, na terenie instytucji i podmiotów publicznych w mieście Stalowej Woli. Każdy mieszkaniec Miasta wyrażający chęć wypełnienia ankiety miał taką możliwość. Kwestionariusze zbierane były w specjalnie do tego przygotowanych urnach.

Aby lepiej i dokładniej zrozumieć badane zjawiska, w projekcie badawczym wykorzystano również **metodę jakościową**. Pozwoliła ona na dostarczenie głębszych informacji, pogłębienie wiedzy zdobytej podczas badań ilościowych oraz zrozumienie mechanizmów analizowanych zagadnień. Metoda ta posłużyła do przeprowadzenia badań wśród przedstawicieli instytucji samorządowych, kościelnych, edukacyjnych, podmiotów leczniczych oraz organizacji pozarządowych. Wymienione grupy (poza NGO) wzięły udział w **3 warsztatach strategicznych**, które stanowią istotną część partycypacji społecznej i polegają na wspólnej dyskusji przedstawicieli jednostek samorządu terytorialnego oraz innych podmiotów, prowadzonej przez moderatora. Spotkania odbyły się w formie online i były pomocne w wyznaczeniu długoterminowych celów, misji i wizji Strategii.

W dniu 11.10.2022 roku odbyły się także **konsultacje społeczne projektu Strategii z przedstawicielami organizacji pozarządowych** z terenu Miasta, w formie stacjonarnej w budynku Miejskiej Biblioteki Publicznej im. Melchiora Wańkowicza w Stalowej Woli. Spotkanie podzielone było na 3 moduły:

- część wprowadzającą, obejmującą omówienie formalnych i prawnych przesłanek do opracowania Strategii oraz strukturę Strategii,
- prezentację wstępnych wniosków z badań ilościowych i jakościowych,
- panel dyskusyjny w zakresie analizy wstępnych wyników badań, projektu Strategii oraz tworzenia misji i wizji Strategii.

Konsultacje polegały na wspólnej dyskusji przedstawicieli jednostek samorządu terytorialnego, organizacji pozarządowych oraz innych podmiotów. Dyskusja prowadzona była przez moderatora i opierała się o przygotowaną wcześniej prezentację multimedialną.

W ramach przeprowadzonych badań, wykorzystano również **analizę danych zastanych** (ang. *desk research*), czyli technikę badawczą polegającą na kompilacji,

analizowaniu oraz przetwarzaniu danych i informacji pochodzących z istniejących źródeł, a następnie formułowaniu na ich podstawie wniosków dotyczących badanego problemu. Analizie poddane zostały dane z Głównego Urzędu Statystycznego oraz programy wykonawcze, raporty, sprawozdania i analizy w zakresie polityki społecznej prowadzonej na terenie miasta Stalowej Woli.

Wykorzystane narzędzia badawcze

Narzędziem badawczym nazywamy przedmiot służący do realizacji technik badań, czyli wszystko to, co można wykorzystać do zbierania i rejestrowania badanych faktów, informacji i zjawisk. Narzędzia badawcze użyte do zbierania danych zbudowane zostały odrębnie dla każdej grupy badawczej, uwzględniając jej charakter i ogólne cele badania.

Do przeprowadzenia badań wykorzystano kwestionariusz ankiety. Pytania zawarte w **kwestionariuszu ankiety** dla dorosłych mieszkańców miały charakter zamknięty, opatrzony kafeterią odpowiedzi zamkniętą lub półotwartą. Każdy kwestionariusz zawierał tzw. metryczkę, zawierającą pytania o wiek, płeć i wykształcenie, pozwalającą na identyfikację struktury badanej próby. Respondenci przed wypełnieniem ankiety informowani byli o celu prowadzonych badań oraz zapewniani o całkowitej anonimowości.

Wyniki przedstawione w raporcie mają charakter procentowy. Ewentualne dysproporcje związane są z zaokrągleniem do liczb całkowitych (maksymalnie +/- 2%).

III. Charakterystyka miasta Stalowej Woli

Położenie administracyjne i geograficzne

Stalowa Wola to gmina miejska położona w województwie podkarpackim, w powiecie stalowowolskim, dla którego jest siedzibą. Oddalona jest o około 84 km od siedziby województwa – Rzeszowa. Miasto zajmuje powierzchnię 82,52 km², co stanowi 9,89% terenu powiatu stalowowolskiego. 60,36% obszaru Miasta to grunty leśne, z kolei użytki rolne stanowią 17,67% jego powierzchni.

Rysunek 5. Położenie miasta Stalowej Woli na mapie powiatu stalowowolskiego

Źródło: opracowanie własne na podstawie Bazy Danych Obiektów Topograficznych (BDOT10k)

Pod względem administracyjnym, Stalowa Wola składa się z 20 osiedli: Centralne, Charzewice, Energetyków, Fabryczne, Flisaków, Hutnik, Lasowiaków, Metalowców, Młodynie, Na Skarpie, Piaski, Piaski II, Pławo, Podlesie, Poręby, Rozwadów, Śródmieście, Widok, Wyzwolenia oraz Zasanie. Miasto graniczy z gminami Zaleszany i Radomyśl nad Sanem od północy, gminą Pysznica oraz gminą i miastem Nisko od strony wschodniej, gminą Bojanów od południa oraz gminą Grębów od strony zachodniej.

Pod względem geograficznym, Miasto położone jest w Kotlinie Sandomierskiej, w rozwidleniu rzek Wisły i Sanu oraz znajduje się na obszarze dwóch mezoregionów – Równiny Tarnobrzeskiej i Doliny Dolnego Sanu. W pobliżu Stalowej Woli, na terenie powiatu stalowowolskiego znajdują się 3 rezerваты przyrody – Pniów, Jastkowice i Sochy. Obszar Miasta stwarza dobre warunki dla turystyki pieszej czy rowerowej. Na atrakcyjność turystyczną Stalowej Woli wpływają liczne zasoby dziedzictwa kulturowego, takie jak zabytki nieruchome, ruchome, muzea i galerie sztuki, szlaki turystyczne, a także rozwinięta baza sportowo-rekreacyjna.

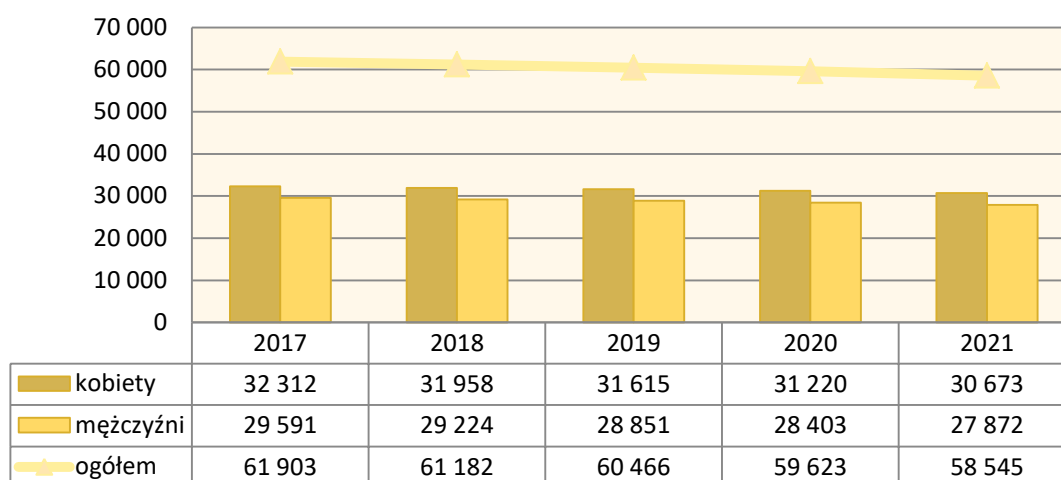
Miasto położone jest przy drogach wojewódzkich nr 855 (Olbięcin–Stalowa Wola) oraz nr 871 (Nagnajów–Tarnobrzeg–Stalowa Wola). Ponadto przez Stalową Wolę przebiega droga krajowa nr 77 łącząca Lipnik z Przemyślem. Największą część sieci komunikacyjnej Miasta stanowią drogi gminne, natomiast na drugim miejscu znajdują się drogi powiatowe. Teren Miasta przecinają również linie kolejowe, które koncentrują się na 4 stacjach kolejowych – Stalowa Wola-Rozwadów, Stalowa Wola-Centrum, Stalowa Wola i Stalowa Wola-Południe. Ponadto, Stalową Wolę charakteryzuje rozbudowana sieć komunikacji publicznej.

Sytuacja demograficzna

Struktura demograficzna, będąca rezultatem procesów demograficznych w przeszłości, determinuje kształtowanie się zjawisk demograficznych i społecznych w przyszłości. Rozpoznanie istotnych cech, zjawisk i procesów społecznych jest także kontekstem dla weryfikacji kierunków dotychczasowych działań na rzecz rozwiązywania problemów społecznych, a co za tym idzie umożliwi wnioskowanie dotyczące wymaganych w tym zakresie zmian, zarówno w odniesieniu do skali interwencji, jak i jej rodzaju.

Miasto Stalowa Wola zamieszkuje 58 545 osób (stan na 31 grudnia 2021 roku). Na przestrzeni ostatnich pięciu lat liczba mieszkańców ulegała regularnemu spadkowi. W 2021 roku dostrzegalny jest spadek w stosunku do roku 2017, kształtujący się na poziomie 5%. W 2021 roku liczba kobiet była wyższa od liczby mężczyzn – stanowiły one 52% ogólnej liczby ludności Miasta (30 673 kobiety), z kolei udział mężczyzn wyniósł wówczas 48% (27 872 mężczyzn).

Wykres 1. Liczba mieszkańców miasta Stalowej Woli w latach 2017-2021

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

W celu jak najdokładniejszego przedstawienia uwarunkowań społeczno-gospodarczych miasta Stalowej Woli, zastosowano porównanie do 2 innych miast o podobnej liczebności. W grupie porównawczej znalazły się miasto Mielec położone w województwie podkarpackim i liczące 59 509 mieszkańców oraz miasto Ełk zlokalizowane w województwie warmińsko-mazurskim z 61 677 mieszkańcami.

Kolejną analizowaną kwestią jest przyrost naturalny, czyli różnica między liczbą urodzeń żywych, a liczbą zgonów. W mieście Stalowej Woli w 2021 roku przyrost naturalny na 1000 ludności kształtował się na poziomie -7,28 co oznacza, że wskaźnik ten przyjmował niższą wartość niż w Mielcu (-5,02) oraz Ełku (-1,99) i tym samym kształtował się na mniej korzystnym poziomie. W każdy z wymienionych wyżej miast zauważalny jest trend spadkowy w zakresie przyrostu naturalnego na 1000 ludności.

Tabela 2. Przyrost naturalny na 1000 ludności w Stalowej Woli, Mielcu i Ełku na przestrzeni lat 2017-2021

wyszczególnienie	2017	2018	2019	2020	2021
Stalowa Wola	0,29	-0,96	-2,29	-5,25	-7,28
Mielec	0,89	0,35	0,40	-1,46	-5,02
Ełk	2,32	2,02	1,52	-0,68	-1,99

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Współczynnik dzietności oznacza liczbę dzieci, które urodziłyby przeciętnie kobieta w ciągu całego okresu rozrodczego, zakładając, że w poszczególnych fazach tego okresu rodziłyby z intensywnością obserwowaną w badanym roku. Współczynnik ten jest zatem miarą aktualnego natężenia urodzeń w poszczególnych grupach wiekowych kobiet. **W Stalowej Woli stosunek liczby żywych dzieci urodzonych w ciągu roku do średniej liczby kobiet w przedziale wiekowym 15-49 lat wyniósł w 2021 roku 1,14.** Przyjmuje się, że współczynnik na poziomie 2,1 dziecka na 1 kobietę gwarantuje prostą zastępowalność pokoleń. Wynika z tego, że w Stalowej Woli utrzymuje się poniżej tego poziomu. W przypadku Mielca wskaźnik ten osiągnął w 2021 wartość 1,30, natomiast w Ełku – 1,35, co oznacza, że w przypadku Stalowej Woli współczynnik dzietności ukształtował się na mniej korzystnym poziomie.

Mieszkańcy miasta Stalowej Woli zawarli w 2021 roku 229 małżeństw co oznacza, że na 1000 mieszkańców zostało zawartych 3,9 małżeństw. W porównaniu do miasta Mielec (4,0) oraz Ełku (4,4) jest to niższa wartość. Na przestrzeni ostatnich pięciu lat w przypadku analizowanych 3 miast dostrzegalne są wahania w zakresie liczby zawartych małżeństw na 1000 ludności.

Tabela 3. Liczba zawartych małżeństw na 1000 mieszkańców w mieście Stalowa Wola, Mielec oraz Ełk na przestrzeni lat 2017-2021

wyszczególnienie	2017	2018	2019	2020	2021
Stalowa Wola	4,3	4,8	4,2	3,0	3,9
Mielec	4,9	5,3	4,5	3,8	4,0
Ełk	4,7	4,6	5,0	3,9	4,4

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Struktura ludności w Stalowej Woli według ekonomicznych grup wieku w roku 2021 przedstawiała się następująco:

- 15,0% mieszkańców było w wieku przedprodukcyjnym – do 18 roku życia;
- 57,5% mieszkańców Gminy było w wieku produkcyjnym – dla kobiet jest to między 18-59 rokiem życia, a dla mężczyzn między 18-64 rokiem życia;
- 27,6% mieszkańców było w wieku poprodukcyjnym – dla kobiet 60 lat i więcej, a dla mężczyzn 65 lat i więcej.

Poniższa tabela prezentuje ekonomiczne grupy wiekowe w mieście Stalowej Woli. Na przestrzeni lat 2017-2021 dostrzegalny jest spadek udziału osób w wieku produkcyjnym w ogólnej liczbie ludności – w 2021 roku w porównaniu do 2017 roku na poziomie 3,2 pp. Taka sama tendencja dotyczyła odsetka osób w wieku przedprodukcyjnym, w którego przypadku spadek wyniósł 0,7 pp. W zakresie osób w wieku poprodukcyjnym dostrzegalny jest regularny wzrost – różnica między 2017 a 2021 rokiem ukształtowała się na poziomie 4 pp.

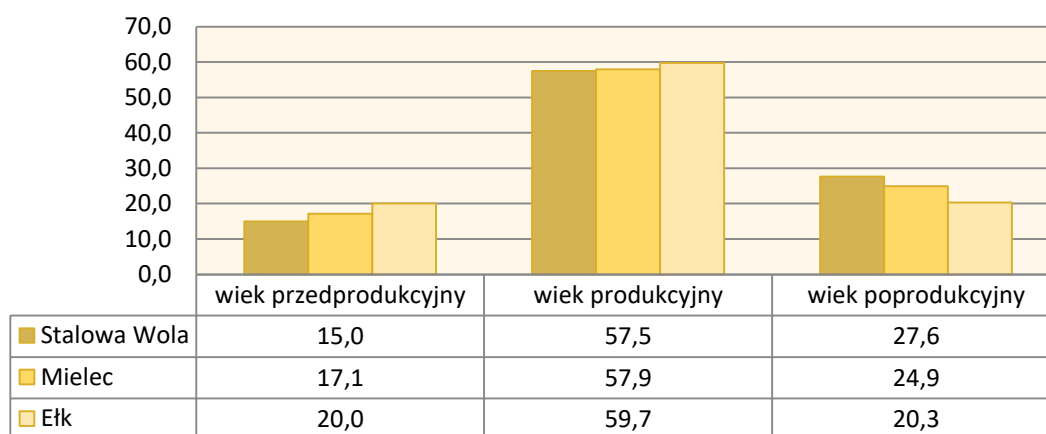
Tabela 4. Udział ludności według ekonomicznych grup wieku w ogólnej liczbie ludności w Stalowej Woli w latach 2017-2021 (w procentach)

wyszczególnienie	2017	2018	2019	2020	2021
wiek przedprodukcyjny	15,7	15,4	15,3	15,2	15,0
wiek produkcyjny	60,7	59,6	58,6	58,1	57,5
wiek poprodukcyjny	23,6	24,9	26,0	26,8	27,6

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Udział osób w poszczególnych ekonomicznych grupach wiekowych w Stalowej Woli prezentuje się na nieco odmiennym poziomie w odniesieniu do wskaźników w Mielcu i Ełku. Jak wynika z przedstawionego niżej wykresu, na terenie miasta Stalowej Woli odsetek osób w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym jest niższy niż ma to miejsce w Mielcu i Ełku, natomiast w przypadku udziału osób w wieku poprodukcyjnym w Stalowej Woli osiągnął on najwyższą wartość w porównaniu do Mielca (24,9%) oraz Ełku (20,3). Na tej podstawie można wnioskować, że w grupie porównawczej zjawisko starzejącego się społeczeństwa jest widoczne najbardziej na terenie miasta Stalowej Woli.

Wykres 2. Udział ludności według ekonomicznych grup wieku w ogólnej liczbie ludności w Stalowej Woli, Mielcu i Ełku w 2021 roku (w procentach)

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Projekt „Stalowa Wola – opracowanie dokumentacji w ramach wsparcia rozwoju miast POPT 2014-2020” realizowany przy współfinansowaniu ze środków Unii Europejskiej z Funduszu Spójności w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014-2020 oraz budżetu państwa.

Kolejną analizowaną kwestią jest saldo migracji wewnętrznych i zewnętrznych. W 2021 roku saldo migracji wewnętrznych na 1000 ludności w Stalowej Woli wyniosło -9,3, natomiast saldo migracji zagranicznych -2,30. Na przestrzeni lat 2017-2021 dostrzegalne są wahania w zakresie obydwu wskaźników, jednakże w przypadku salda migracji zagranicznych wartość z 2021 roku była najniższa na przestrzeni analizowanych lat. Jednocześnie dostrzec można, że saldo migracji wewnętrznych jak i zagranicznych na 1000 ludności przyjęło w Stalowej Woli znacznie niższą wartość niż w Mielcu i Ełku.

Tabela 5. Saldo migracji wewnętrznych i zewnętrznych na 1000 ludności w Stalowej Woli, Mielcu i Ełku w latach 2017-2021

wyszczególnienie		2017	2018	2019	2020	2021
Stalowa Wola	saldo migracji wewnętrznych	-7,0	-9,5	-8,7	-7,4	-9,3
	saldo migracji zagranicznych	-1,38	-1,88	-1,71	-1,58	-2,30
Mielec	saldo migracji wewnętrznych	-3,7	-3,8	-4,4	-3,8	-5,7
	saldo migracji zagranicznych	0,40	0,18	0,50	0,18	0,47
Ełk	saldo migracji wewnętrznych	4,8	2,3	0,9	0,0	-0,3
	saldo migracji zagranicznych	0,08	0,31	0,40	0,14	-0,37

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

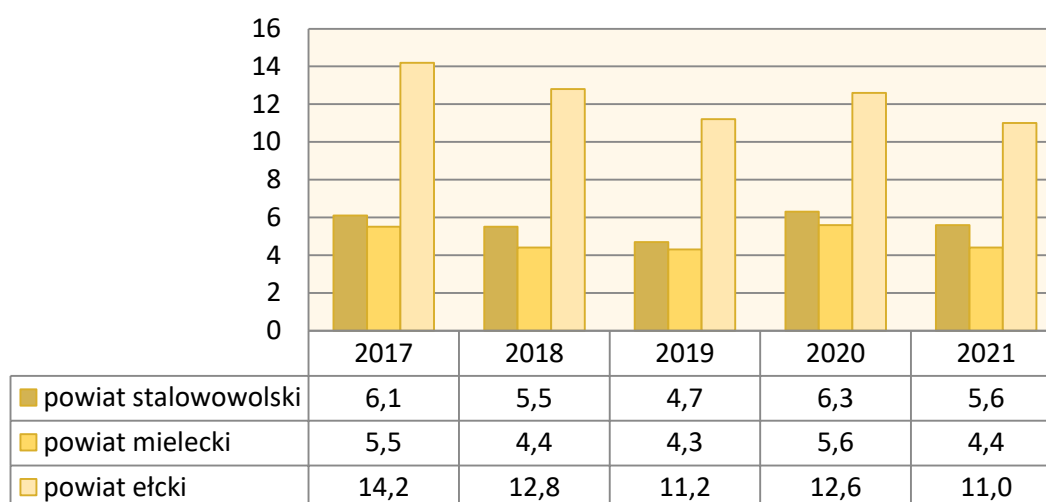
Jak wynika z danych dotyczących migracji wewnętrznych, a także informacji uzyskanych w trakcie warsztatów strategicznych i konsultacji społecznych, jednym z problemów miasta Stalowej Woli jest **odpływ młodych ludzi** poza jego teren. Przeważnie migracje odbywają się w celach zarobkowych lub edukacyjnych, jednakże po zakończeniu edukacji osoby te przeważnie nie powracają do Miasta. W 2022 roku w ramach projektu pn.: „Modelowe Rozwiązania na Trudne Wyzwania – Plan Rozwoju Lokalnego i Instytucjonalnego Stalowej Woli”, Stalowowolskie Centrum Aktywności Lokalnej (SCAL) przeprowadziło ankietę diagnozującą potrzeby młodych mieszkańców w Stalowej Woli. Uzyskane wyniki badań pozwoliły na zaprojektowanie działań skierowanych na stalowowolską młodzież, które zostały przedstawione w dalszej części dokumentu.

Rynek pracy i sytuacja gospodarcza

Ważnym wskaźnikiem w ocenie rynku pracy jest stopa bezrobocia rejestrowanego, która jest wyrażonym w procentach stosunkiem liczby osób zarejestrowanych jako bezrobotne w urzędach pracy, do liczby ludności aktywnej zawodowo (zasobu siły roboczej danej populacji).

Dane dotyczące stopy bezrobocia na poziomie gmin nie są dostępne, przedstawiona została więc stopa bezrobocia w powiecie stalowowolskim. W 2021 roku wynosiła ona 5,6%, a więc była znacznie niższa niż stopa bezrobocia rejestrowana w powiecie etckim (11,0%) i nieznacznie wyższa względem powiatu mieleckiego (4,4%). Na przestrzeni lat 2017-2021 stopa bezrobocia w trzech analizowanych powiatach ulegała wahaniom, jednakże w 2020 roku dostrzec można jej wzrost, co może być skutkiem pandemii COVID-19. W 2021 roku dostrzec można stabilizację na rynku pracy, ponieważ w powiecie stalowowolskim, mieleckim jak i etckim nastąpił spadek stopy bezrobocia rejestrowanego. Szczegółowe dane w tym zakresie prezentuje kolejny wykres.

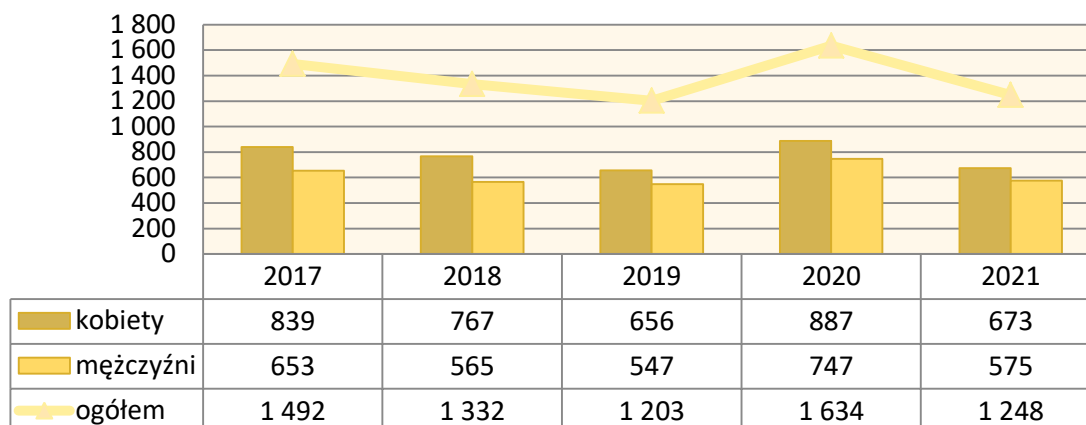
Wykres 3. Stopa bezrobocia rejestrowanego w powiecie stalowowolskim na przestrzeni lat 2017-2021 w porównaniu do powiatu mieleckiego i powiatu etckiego (stan na koniec roku, w procentach)

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Na koniec 2021 roku w Powiatowym Urzędzie Pracy w Stalowej Woli, jako osoby bezrobotne zarejestrowanych było łącznie 1 248 mieszkańców Miasta. Na przestrzeni ostatnich pięciu lat najwięcej zarejestrowanych osób bezrobotnych odnotowano w 2020 roku (1 634 osoby), natomiast najmniej w 2019 roku (1 203 osoby). Pod względem płci widoczna jest dysproporcja – pozostających bez pracy kobiet było w 2021 roku więcej niż mężczyzn (liczba kobiet – 673, liczba mężczyzn – 575). Różnica ta wynikać może z charakteru rynku pracy na terenie Stalowej Woli, na którym dominują branże odlewnicza i wytórcza.

Wykres 4. Mieszkańcy miasta Stalowej Woli zarejestrowani w Powiatowym Urzędzie Pracy z podziałem na płeć na przestrzeni lat 2017-2021

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Rozpatrując kwestię liczby bezrobotnych osób z podziałem na grupę wiekową można zauważyć, że w 2021 roku w stosunku do 2017 roku nastąpił spadek udziału osób mających więcej niż 50 lat w ogólnej liczbie zarejestrowanych w PUP mieszkańców Miasta. Różnica pomiędzy rokiem 2021 a 2017 dla tej grupy kształtuje się na poziomie 5 pp. W przypadku udziału osób do 25 i do 30 roku życia, wartość ta ulegała wzrostowi na przestrzeni ostatnich pięciu lat – różnica pomiędzy 2017 a 2021 rokiem wynosi kolejno 3 pp. i 2 pp.

Tabela 6. Liczba zarejestrowanych bezrobotnych mieszkańców miasta Stalowej Woli według grup wiekowych znajdujących się w szczególnej sytuacji na rynku pracy oraz ich udział w ogólnej liczbie zarejestrowanych w PUP mieszkańców Miasta w latach 2017-2021

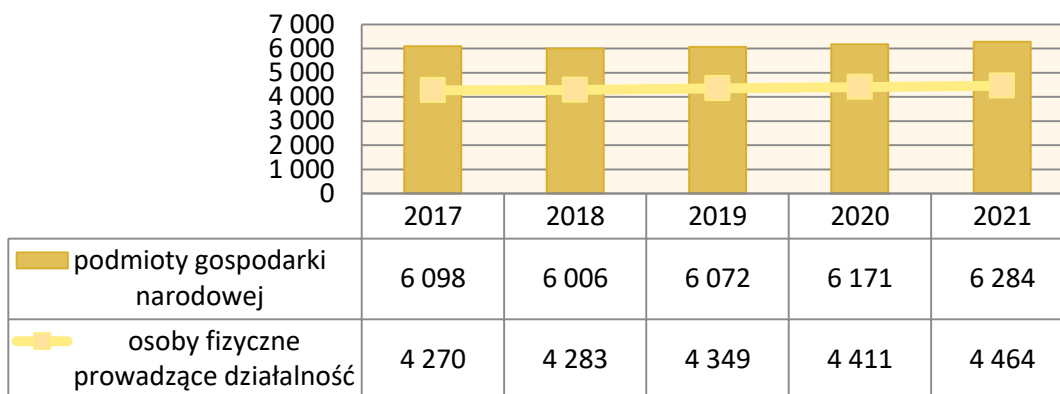
kategoria wiekowa	2017		2018		2019		2020		2021	
	liczba osób	%	liczba osób	%	liczba osób	%	liczba osób	%	liczba osób	%
do 25 roku życia	126	8	114	9	133	11	187	11	108	9
do 30 roku życia	353	24	280	21	294	24	417	26	284	23
powyżej 50 roku życia	452	30	403	30	339	28	405	25	340	27

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Jednym ze wskaźników określających aktywność gospodarczą danej zbiorowości, jest liczba podmiotów gospodarczych funkcjonujących na danym terenie. W mieście Stalowej Woli na koniec 2021 roku w rejestrze REGON zarejestrowane były łącznie 6 284 podmioty gospodarki narodowej, w tym większość stanowiły osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą w liczbie 4 464 (71%). Podobnie sytuacja wyglądała w latach poprzednich.

Na przestrzeni lat 2019-2021 liczba podmiotów gospodarki narodowej wpisanych do rejestru REGON w Stalowej Woli ulegała wahaniom, jednakże w 2021 roku osiągnęła najwyższą wartość.

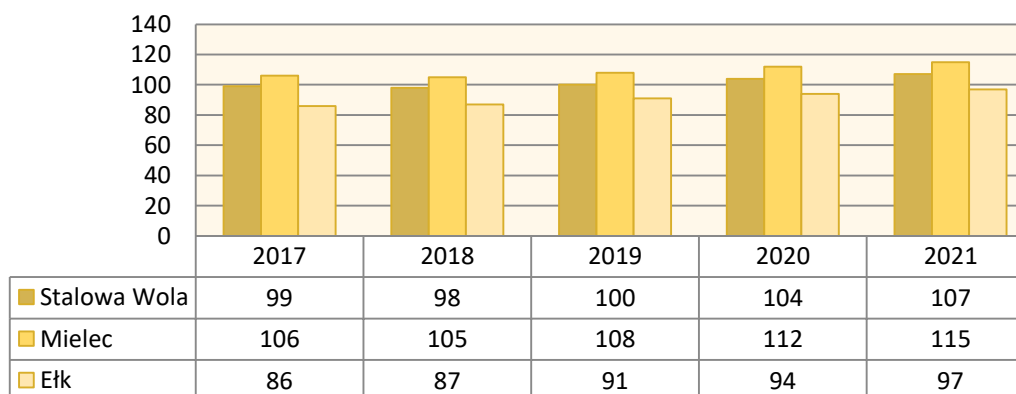
Wykres 5. Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON oraz osoby fizyczne prowadzące działalność w mieście Stalowej Woli w latach 2017-2021

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

Biorąc pod uwagę wskaźnik dotyczący liczby podmiotów wpisanych do rejestru REGON na 1 000 ludności można dostrzec, że w 2021 roku osiągnął on stosunkowo zbliżoną wartość we wszystkich trzech analizowanych miastach (Stalowa Wola – 107, Mielec – 115, Ełk – 97). W Stalowej Woli wskaźnik ten w 2021 roku był nieznacznie mniejszy niż w Mielcu i wyższy niż w Ełku. W latach 2017-2021 liczba podmiotów wpisanych do rejestru REGON na 1 000 ludności ulegała wahaniom w przypadku Stalowej Woli, Mielca oraz Ełku, jednakże w 2021 roku osiągnęła najwyższą wartość.

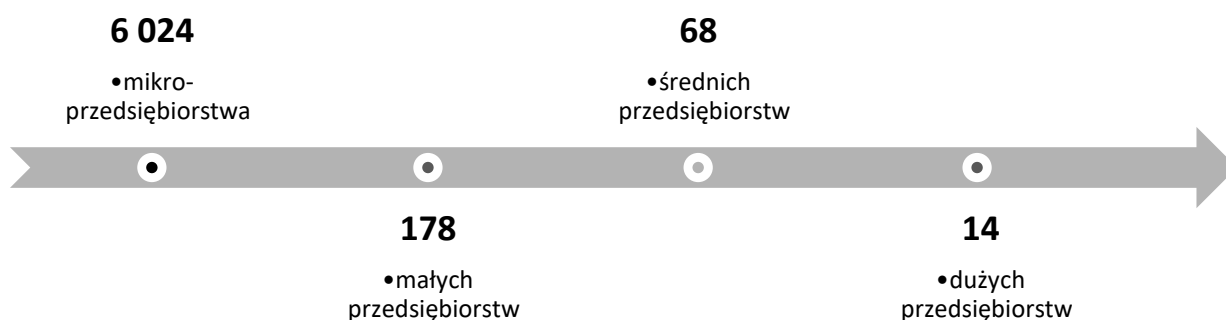
Wykres 6. Liczba podmiotów wpisanych do rejestru REGON na 1 000 ludności w Stalowej Woli, Mielcu i Ełku na przestrzeni lat 2017-2021

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

Największa liczba podmiotów gospodarczych działających w Stalowej Woli według klas wielkości to mikro-przedsiębiorstwa zatrudniające 0-9 pracowników – jest ich 6 024 (stan na koniec 2021 roku). Małych przedsiębiorstw zatrudniających 10-49 pracowników jest w Mieście 178. Działalność prowadzi również 68 średnich przedsiębiorstw zatrudniających 50-249 pracowników oraz 14 dużych przedsiębiorstw, w których liczba pracowników przekracza 250 osób.

Rysunek 6. Liczba podmiotów zarejestrowanych na terenie miasta Stalowej Woli według klas wielkości (stan na koniec 2021 roku)

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

Rozwój gospodarki oraz innych obszarów Miasta możliwy jest m.in. dzięki lokalnym **przedsiębiorcom** oraz **inwestorom**, stanowiącym potencjał gospodarczy Stalowej Woli. Jednym z czołowych przedsiębiorstw na terenie Miasta jest Huta Stalowa Wola S.A., jednakże w jego rozwój zaangażowanych jest ponad 70 firm.

Sytuacja mieszkaniowa i ogólny poziom życia

Z aktualnie dostępnych danych GUS wynika, że całkowite zasoby mieszkaniowe w Stalowej Woli to łącznie 23 053 nieruchomości (stan na koniec 2020 roku). Liczba ta ulegała systematycznemu wzrostowi na przestrzeni lat 2017-2020. Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania w Mieście w 2020 roku kształtowała się na poziomie 59,0 m², co jest wartością mniejszą w porównaniu do całego powiatu stalowowolskiego (74,3m²). Na przestrzeni lat 2017-2020 można zauważyć spadek liczby wypłaconych dodatków mieszkaniowych, z kolei liczba lokali socjalnych w Mieście utrzymywała się na stałym poziomie (200).

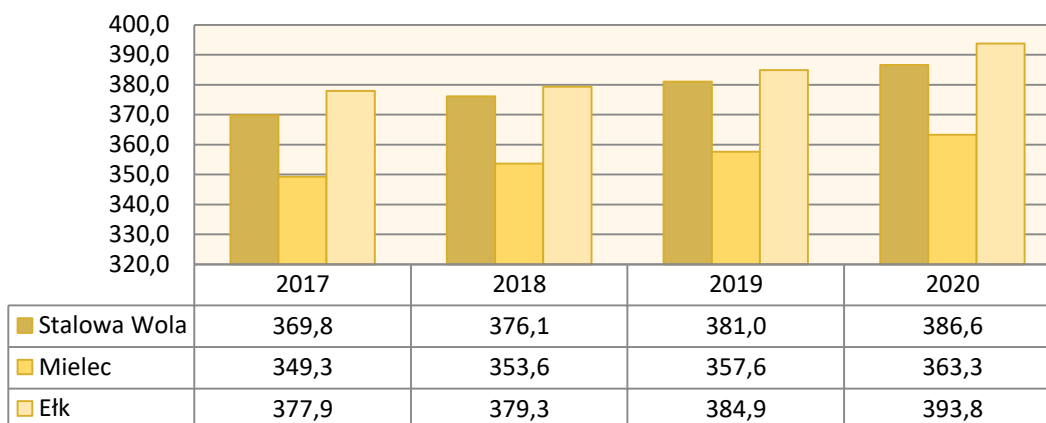
Tabela 7. Zasoby mieszkaniowe w Stalowej Woli na przestrzeni lat 2017-2020

wyszczególnienie	2017	2018	2019	2020
liczba mieszkań	22 894	23 010	23 035	23 053
przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania (m ²)	58,8	58,8	58,9	59,0
liczba wypłaconych dodatków mieszkaniowych	4 730	3 695	3 181	2 480
liczba lokali socjalnych	200	200	200	b.d.
liczba lokali komunalnych	b.d.	1 001	b.d.	950

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

Zgodnie z dostępnymi danymi, liczba mieszkań przypadająca na każdych 1000 mieszkańców w mieście Stalowej Woli w 2020 roku była mniejsza w porównaniu z ich liczbą w Ełku (393,8), natomiast większa w porównaniu do Mielca (363,3). Można zauważyć, że w Stalowej Woli z roku na rok liczba mieszkań przypadających na 1000 mieszkańców systematycznie wzrastała. Taka sama tendencja dotyczy pozostałych dwóch miast z grupy porównawczej.

Wykres 7. Liczba mieszkań przypadających na 1000 mieszkańców w Stalowej Woli, Mielcu i Ełku w latach 2017-2020

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

Charakterystyka instalacji techniczno-sanitarnych w Stalowej Woli według danych prezentowanych przez Główny Urząd Statystyczny z 2020 roku przedstawia poniższa tabela. Z prezentowanych informacji wynika, że liczba osób korzystających z wodociągu stanowiła 96,5% wszystkich mieszkańców Miasta, korzystających z kanalizacji – 88,7%, natomiast z gazu – 94,0%. Na przestrzeni lat 2017-2020 zmniejszył się odsetek osób korzystających z instalacji gazowej, natomiast w przypadku wodociągu i kanalizacji dostrzegalny jest stosunkowo stały poziom.

Tabela 8. Instalacje techniczno-sanitarne w Stalowej Woli na przestrzeni lat 2017-2020 (w procentach)

rodzaj instalacji	2017	2018	2019	2020
wodociąg	96,4	96,4	96,4	96,5
kanalizacja	88,4	88,6	88,7	88,7
gaz	94,7	94,8	95,9	94,0

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

Istotnym zasobem w zakresie mieszkalnictwa na terenie miasta Stalowej Woli jest **Spółeczna Inicjatywa Mieszkaniowa**, będąca spółką realizującą budownictwo społeczne. SIM wspiera przede wszystkim rodziny z terenu Miasta o ograniczonych dochodach, zmagające się z różnego rodzaju problemami społecznymi poprzez budowanie mieszkań na wynajem o umiarkowanym czynszu. Spółka działa w oparciu o środki publiczne w ramach rządowych programów popierania budownictwa mieszkaniowego oraz ich eksploatacji na zasadach najmu zgodnie z przepisami ustawy o SIM¹⁷.

Na terenie Stalowej Woli planowana jest budowa mieszkań socjalnych i komunalnych, w oparciu o fundusze zewnętrzne. Aktualnie powstaje dokumentacja techniczna na budowę 2 bloków: 1 komunalnego i 1 socjalnego, w ramach dofinansowania z projektu „Stalowa Wola – opracowanie dokumentacji w ramach wsparcia rozwoju miast POPT 2014-2020” realizowanego przy współfinansowaniu ze środków Unii Europejskiej z Funduszu Spójności w zakresie Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014-2020 oraz Budżetu Państwa.

Jakość życia jest składową różnych czynników i uwarunkowań, które wpływają na codzienność lokalnej społeczności. Na potrzeby niniejszego opracowania przyjęto znaczenie „jakości życia” w ujęciu szerokim, jako **stopień zaspokojenia różnych potrzeb człowieka**, które uwzględniają zarówno te o charakterze materialnym, jak i niematerialnym. Niemniej, zagadnienia jakim jest jakość życia nie należy utożsamiać ze stopniem rozwoju gospodarczego, czy poziomem i warunkami życia, gdyż są one jedynie czynnikami wpływającymi na ogólną jakość życia. Wśród elementów determinujących ją należy wyróżnić:

¹⁷ Ustawa z dnia 8 grudnia 2006 r. o finansowym wsparciu niektórych przedsięwzięć mieszkaniowych (Dz. U. z 2022 r. poz. 377).

Projekt „Stalowa Wola – opracowanie dokumentacji w ramach wsparcia rozwoju miast POPT 2014-2020” realizowany przy współfinansowaniu ze środków Unii Europejskiej z Funduszu Spójności w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014-2020 oraz budżetu państwa.

- poziom edukacji;
- możliwości animowania czasu wolnego;
- mieszkalnictwo;
- środowisko naturalne;
- stan zdrowia;
- poziom bezpieczeństwa;
- aktywność społeczeństwa;
- kapitał społeczny;
- działalność samorządu;
- dostępność komunikacyjną;
- rynek pracy.

W 2021 roku Serwis Samorządowy PAP wraz ze specjalistami Polskiej Akademii Nauk po raz pierwszy przeprowadził badanie jakości życia w polskich gminach. Wyniki opublikowano w listopadzie 2021 roku w formie **Rankingu „Gmina dobra do życia”¹⁸**. Do sporządzenia niniejszego Rankingu posłużono się wskaźnikami w zakresie m.in.: dostępności zieleni, obciążenia demograficznego, przyrostu naturalnego, budżetu gminy, inwestycji, bezrobocia, czy zasobów kulturalnych.

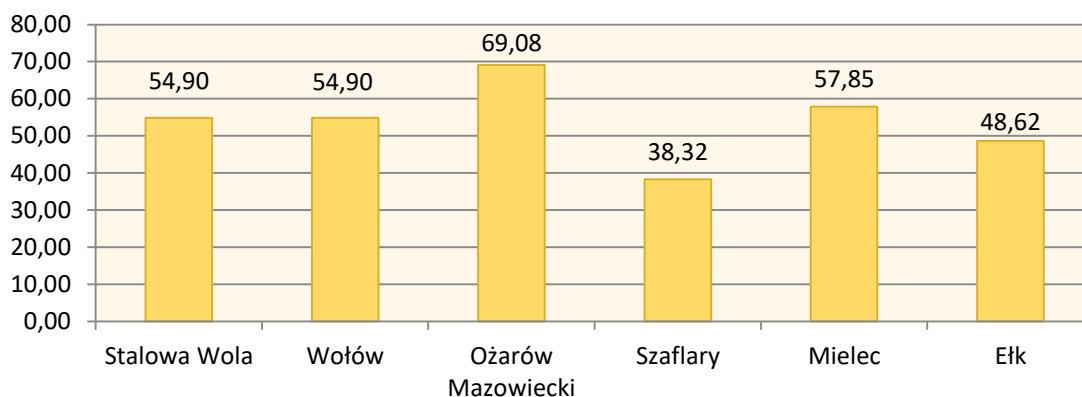
Badaniem objęto 2 477 gmin, a ze względu na znaczą dysproporcję i ich zróżnicowanie, np. o charakterze wiejskim i miast wojewódzkich, uzyskane wyniki zostały przedstawione w klasyfikacji ogólnej oraz w podziale na charakter jednostki samorządowej. **Sytuacja Stalowej Woli została poddana analizie w ujęciu ogólnym oraz w grupie gmin z siedzibą powiatu ziemskiego.**

W świetle Rankingu „Gmina dobra do życia” z 2021 roku **gminą o najwyższym wskaźniku jakości życia jest Ożarów Mazowiecki**, który uzyskał łącznie 69,08 punktów na 100, z kolei najwyższą pozycję w rankingu spośród gmin z siedzibą powiatu ziemskiego uzyskał Lubin z wynikiem 60,69 punktów. Należy zauważyć, że wśród 10 gmin z najwyższym wynikiem, jedna mieści się na obszarze województwa podkarpackiego (Mielec). **Najniższy wynik w Polsce uzyskała z kolei gmina Szaflary z województwa małopolskiego**, która uzyskała zaledwie 38,32 punktów.

¹⁸ Raport „Gmina dobra do życia”. Wskaźnik jakości życia w gminach 2021. Serwis Samorządowy PAP, Warszawa 2021 – <https://samorząd.pap.pl/kategoria/gmina-dobra-do-zycia/pierwsza-edycja-konkursu> [dostęp: 22.11.2022].

W wyżej wskazanym Rankingu **Stalowa Wola uplasowała się na 45 pozycji uzyskując 54,90 punktów**. Taką samą wartość wskaźnika uzyskała gmina Wołów z województwa dolnośląskiego. Jakość życia w Stalowej Woli została zatem oceniona o 14,18 punktów niżej od lidera niniejszego rankingu (Ożarów Mazowiecki), a zarazem uzyskała wynik o 16,58 punktów wyższy od gminy znajdującej się na najniższej pozycji (Szaflary). Miasta porównawcze, tj. Mielec i Ełk znajdowały się w tej samej kategorii co Stalowa Wola i jak można zaobserwować na poniższym wykresie Ełk został oceniony niżej od Stalowej Woli o 6,28 punktów i zajął tym samym 187 miejsce, natomiast Mielec zajmujący 5 miejsce otrzymał 2,95 więcej punktów od Stalowej Woli.

Rysunek 7. Pozycja Stalowej Woli w rankingu „Gmina dobra do życia” w porównaniu do gmin o wyższym i niższym wskaźniku jakości życia

Źródło: <https://samorząd.pap.pl/>

Edukacja i wychowanie

Baza oświatowa miasta Stalowej Woli obejmuje **13 publicznych przedszkoli, 9 publicznych szkół podstawowych oraz 1 samorządowe liceum ogólnokształcące**. Ponadto na terenie Miasta funkcjonują placówki prowadzone przez osoby prawne inne niż jednostka samorządu terytorialnego lub osoby fizyczne – jest to 9 niepublicznych przedszkoli oraz 1 niepubliczna szkoła podstawowa z oddziałem przedszkolnym – Społeczna Szkoła Podstawowa nr 1. Warto podkreślić również fakt, że na terenie Stalowej Woli funkcjonują również **szkoły ponadpodstawowe prowadzone przez Powiat Stalowowolski**, a także **bezpłatna szkoła medyczna** – Medical School w Stalowej Woli. W Mieście można również uzyskać wyższe wykształcenie na jednej z 4 uczelni/oddziałów uczelni: Politechnika Rzeszowska (PRZ) im. Ignacego Łukasiewicza w Stalowej Woli, Filia Katolickiego Uniwersytetu

Lubelskiego (KUL) w Stalowej Woli, Wyższa Szkoła Administracji w Bielsku Białej – Filia w Stalowej Woli oraz Wyższa Szkoła Ekonomiczna (WSE) w Stalowej Woli.

Ze względu na to, że Strategia dotyczy Miasta Stalowej Woli, jego jednostek organizacyjnych oraz zasobów finansowych, dalsza analiza bazy edukacyjnej dotyczyła będzie wyłącznie Miasta.

Rysunek 8. Liczba publicznych placówek oświatowych prowadzonych przez miasto Stalowa Wola

Źródło: opracowanie własne na podstawie Raportu o stanie gminy Stalowa Wola za 2021 rok

W roku szkolnym 2020/2021 **łącznie liczba uczniów** w 9 szkołach podstawowych kształtowała się na poziomie **4 084 osób**, uczęszczających do 203 oddziałów. Wobec tego średnia liczba uczniów w oddziale szkolnym wyniosła 20,12. W przypadku przedszkoli, w omawianym roku edukacją i wychowaniem obejmowały one **1 453 dzieci**, przebywających w 62 oddziałach, co oznacza że średnia liczba uczniów w oddziale wyniosła 23,44. Nauczanie ponadpodstawowe w omawianym roku pobierało 835 uczniów w 29 oddziałach, a średnia liczba uczniów na 1 oddział wyniosła wówczas 28,79.

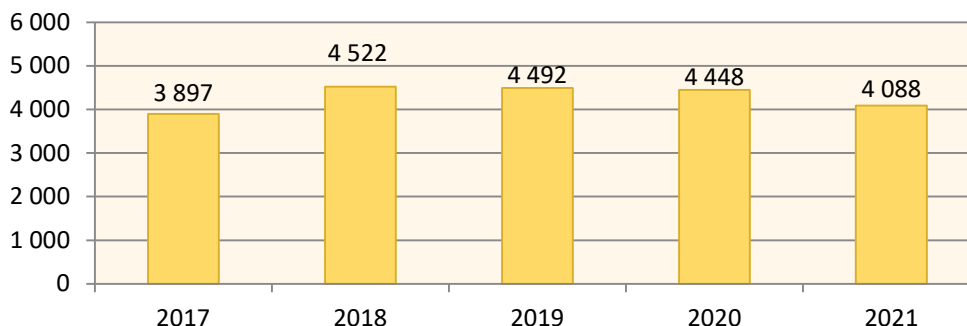
Tabela 9. Liczba uczniów przedszkoli i szkół podstawowych w roku szkolnym 2020/2021

wyszczególnienie	liczba uczniów	liczba oddziałów
nauczanie przedszkolne	1 504	62
nauczanie podstawowe	4 088	203
nauczanie ponadpodstawowe	835	29
RAZEM	6 372	294

Źródło: Raport o stanie gminy Stalowa Wola za 2021 rok

Jak wynika z przedstawionej poniżej tabeli, liczba uczniów szkół podstawowych na terenie Stalowej Woli ulegała nieznacznym wahaniom – w 2021 roku wzrosła względem 2017 roku o 5%, z kolei w porównaniu do roku poprzedniego zmniejszyła się o 8%.

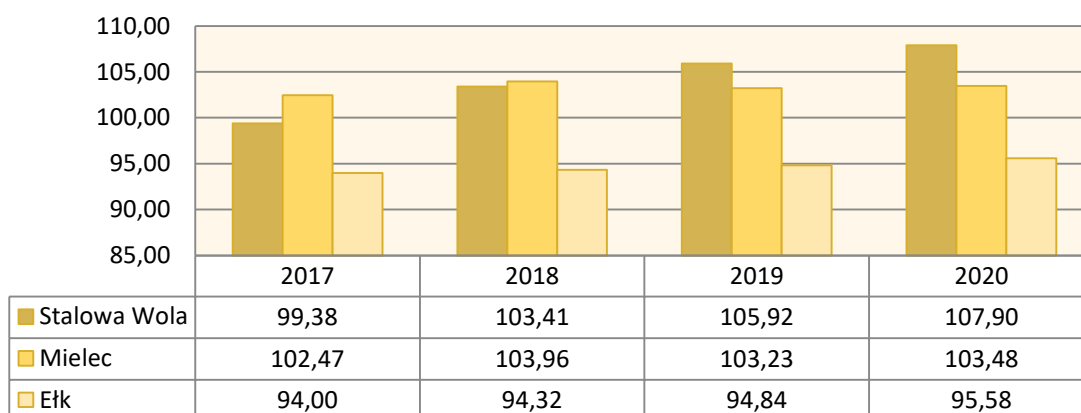
Tabela 10. Liczba uczniów szkół podstawowych na terenie Stalowej Woli na przestrzeni lat 2017-2021

Źródło: Raport o stanie gminy Stalowa Wola za 2021 rok

Współczynnik skolaryzacji netto, definiowany jest jako relacja liczby osób (w danej grupie wiekowej) uczących się na danym poziomie kształcenia do liczby ludności w grupie wieku określonej jako odpowiadająca temu poziomowi nauczania. W 2020 roku w Stalowej Woli wyniósł 107,9%, co oznacza, że w stosunku do 2017 roku uległ zwiększeniu o 0,5 pp. Ten sam współczynnik dla Mielca na przestrzeni lat 2017-2018 kształtował się na wyższym poziomie, niż miało to miejsce na terenie Stalowej Woli, jednakże w pozostałych analizowanych latach był on niższy. W przypadku Ełku na przestrzeni ostatnich pięciu lat wskaźnik skolaryzacji był zawsze niższy w porównaniu do Stalowej Woli.

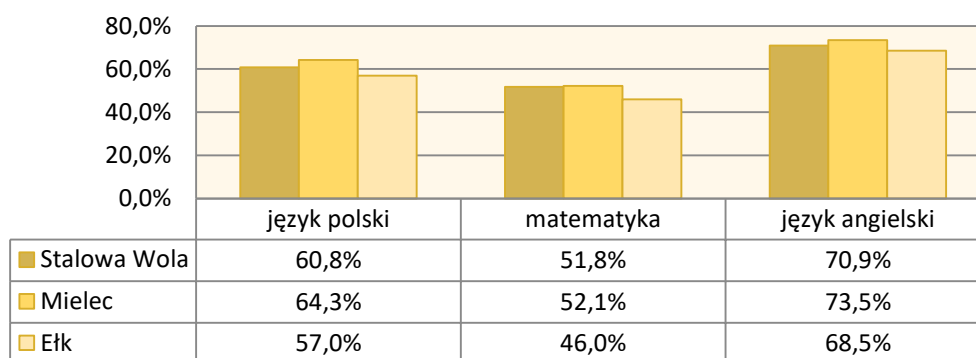
Wykres 8. Współczynnik skolaryzacji netto dla szkolnictwa podstawowego na terenie Stalowej Woli, Mielca i Ełku (w procentach) na przestrzeni lat 2017-2020

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Na poniższym wykresie przedstawione zostały wyniki egzaminu ósmoklasisty uczniów ze Stalowej Woli, w porównaniu do wyników uczniów z Mielca i Ełku. Z zebranych danych wynika, że uczniowie ze Stalowej Woli uzyskali nieco gorsze wyniki, niż uczniowie z Mielca z każdej części egzaminu, natomiast w porównaniu do Ełku Stalowa Wola wypadła lepiej.

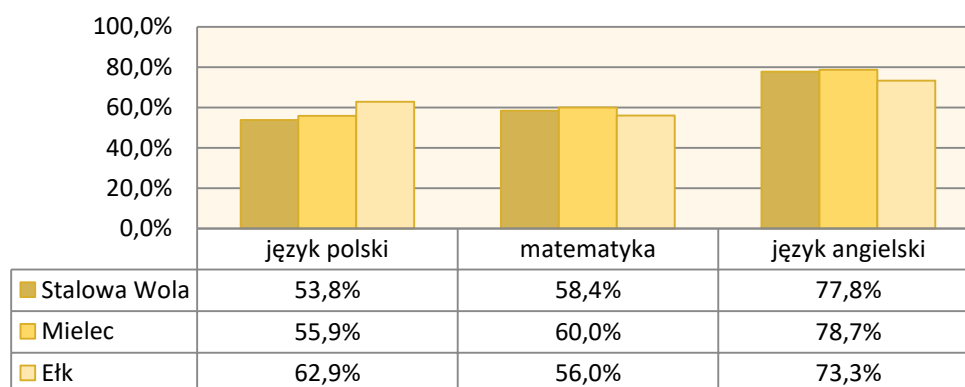
Wykres 9. Wyniki egzaminu ósmoklasisty w 2021 roku uczniów z terenu Stalowej Woli, Mielca i Ełku

Źródło: <https://mapa.wyniki.edu.pl/>

W przypadku egzaminu maturalnego, uczniowie z miasta Stalowej Woli najlepsze wyniki osiągnęli z części z języka nowożytnego – 77,8% (przedstawione wyniki dotyczą języka angielskiego, jako najczęściej wybieranego). Maturzyści ze Stalowej Woli wypadli nieco gorzej w porównaniu do uczniów z Mielca, natomiast w stosunku do Ełku – lepiej. Podobnie sytuacja kształtowała się w przypadku części matematycznej. Młodzież ze Stalowej Woli osiągnęła najgorsze rezultaty z języka polskiego (53,8%) i tym samym wypadła gorzej w porównaniu do obydwu miast z grupy porównawczej.

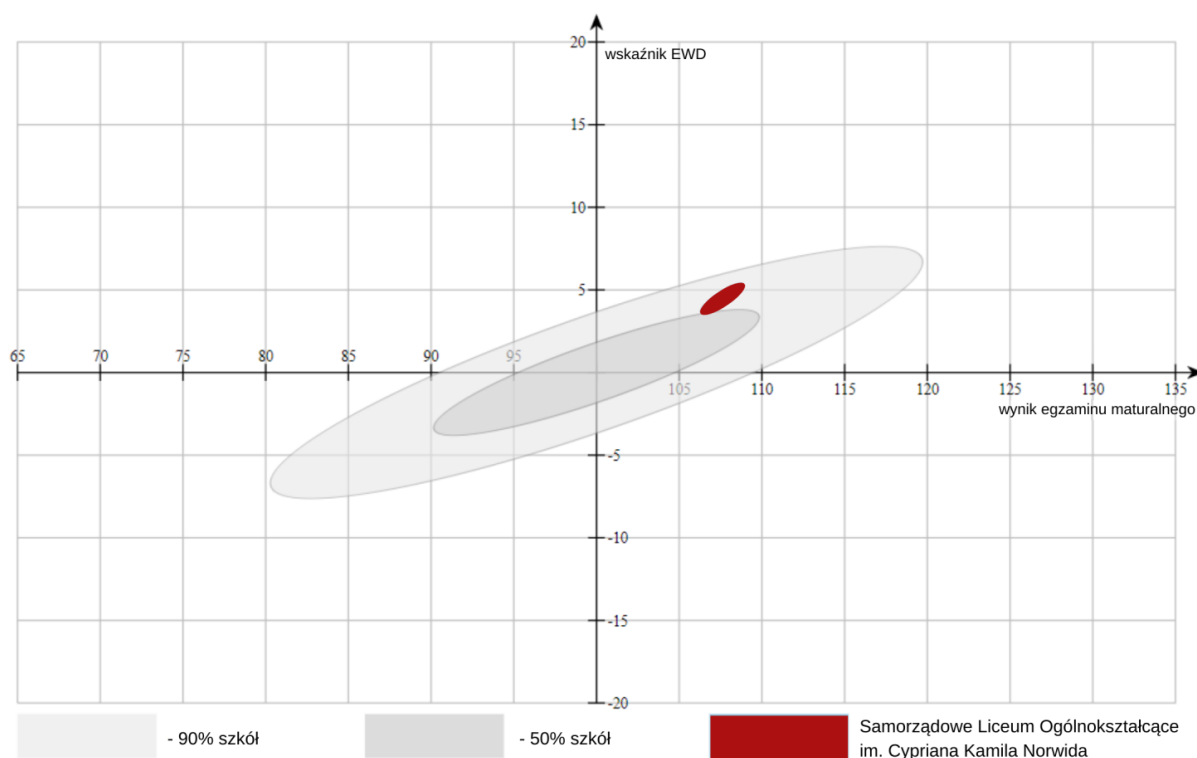
Wykres 10. Wyniki egzaminu maturalnego w 2021 roku uczniów z terenu Stalowej Woli, Mielca i Ełku

Źródło: <https://mapa.wyniki.edu.pl/>

Oszacowanie efektywności nauczania w danej placówce jest możliwe dzięki zastosowaniu metody analizy jaką jest **edukacyjna wartość dodana**. Wskaźnik EWD obliczany jest z przynajmniej dwóch osiągnięć szkolnych – na początku edukacji w danej szkole oraz na jej zakończeniu. Zaznaczona na wykresie mniejsza elipsa w samym centrum układu współrzędnych przedstawia średnie wyniki 50% szkół w skali kraju, z kolei większa – średnie wyniki 90% szkół w skali kraju. Szkoła usytuowana na układzie w I ćwiartce – tak jak w przypadku Samorządowego Liceum Ogólnokształcącego im. Cypriana Kamila Norwida w Stalowej Woli, to placówka o wysokich wynikach egzaminów oraz wysokiej efektywności nauczania. Im bardziej szkoła jest oddalona od centrum układu w prawo i do góry tym lepsze ma wyniki egzaminów oraz efektywność nauki. W przypadku SLO w Stalowej Woli, jako jedynej publicznej szkoły ponadpodstawowej prowadzonej przez Miasto, wskaźnik EWD ukształtował się w 2021 roku na poziomie **powyżej średniej** ogólnopolskiej.

Wykres 11. Wskaźnik edukacyjnej wartości dodanej dla Samorządowego Liceum Ogólnokształcącego im. Cypriana Kamila Norwida w Stalowej Woli w 2021 roku

Źródło: <https://waszaedukacja.pl/>

Biorąc pod uwagę rankingi edukacyjne, a dokładniej ogólnopolski ranking liceów ogólnokształcących z 2021 roku, **Samorządowe Liceum Ogólnokształcące im. Cypriana Kamila Norwida w Stalowej Woli uplasowało się na 321 miejscu z 500, osiągając wynik 45,03**. Na wskaźnik, który posłużył do oceny szkół składały się sukcesy w olimpiadach (25%), matura z przedmiotów obowiązkowych (30%) oraz matura z przedmiotów dodatkowych (45%). Na 1 miejscu znalazło się XIV Liceum Ogólnokształcące im. Stanisława Staszica w Warszawie ze 100 punktami, natomiast na ostatnim z 41,09 punktami – CV Liceum Ogólnokształcące im. Zbigniewa Herberta w Warszawie¹⁹. W rankingu wojewódzkim liceów w 2021 roku szkoła ze Stalowej Woli znalazła się na **12 miejscu** spośród 68 innych szkół województwa podkarpackiego²⁰.

W przypadku szkół podstawowych, w rankingu przygotowanym przez portal waszaedukacja.pl, znalazła się na nim tylko jedna szkoła z terenu Stalowej Woli i była to niepubliczna Społeczna Szkoła Podstawowa nr 1 im. Armii Krajowej w Stalowej Woli, która znalazła się na **204 miejscu** z 1000.

Kultura, sport i rekreacja

Działalność kulturalna na terenie Miasta koncentruje się głównie w **Miejskim Domu Kultury w Stalowej Woli**, którego działalność prowadzona jest w działach:

- artystycznym,
- organizacji imprez,
- projektowym.

Od niedawna w MDK funkcjonują 2 nowe działy: Dział Zarządzania Lokalnym Dziedzictwem Kulturowym oraz Dział Nowych Technologii. Placówka realizuje swoje cele statutowe poprzez aktywną pracę z dziećmi oraz dorosłymi mieszkańcami Gminy, w postaci działań w dziedzinach muzyki, tańca, plastyki, teatru, folkloru, a także rozrywki i rekreacji. W ramach wymienionych działów artystycznych, MDK oferuje mieszkańcom Miasta szeroki wachlarz zajęć dla każdej grupy wiekowej, a także prowadzi sekcję modelarską, której siedziba znajduje się przy ul. Staszica 15B w Stalowej Woli. Warto nadmienić, że w 2021 roku uruchomiona została Filia Miejskiego Domu Kultury w Stalowej Woli, pn. „**Rozwadowski**

¹⁹ <https://licea.perspektywy.pl/ranking/2022/pdf/ranking-liceow-2022.pdf> [dostęp 01.09.2022].

²⁰ <https://licea.perspektywy.pl/2022/rankings/ranking-podkarpacki> [dostęp 01.09.2022].

Projekt „Stalowa Wola – opracowanie dokumentacji w ramach wsparcia rozwoju miast POPT 2014-2020” realizowany przy współfinansowaniu ze środków Unii Europejskiej z Funduszu Spójności w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014-2020 oraz budżetu państwa.

Dom Kultury „Sokół”, którego działalność prowadzona jest według regulaminów obowiązujących w MDK, dla osiedla Rozwadów.

Dział artystyczny upowszechnia kulturę wśród mieszkańców Stalowej Woli również poprzez wspieranie działalności i rozwój **40 zespołów i grup artystycznych**, do których należą: sekcje teatralne, chóry, Orkiestra Dęta, Zespół Pieśni i Tańca „Lasowiaczy” oraz sekcje i zespoły taneczne.

W strukturach MDK funkcjonuje również **Kino Wrzos**, dysponujące 2 salami projekcyjnymi, które popularyzuje kino artystyczne oraz prowadzi działania w zakresie edukacji filmowej. Działalność kina jest tymczasowo zawieszona, ze względu na prowadzenie w budynku MDK prac remontowych. Po ich zakończeniu, projekcje filmów będą odbywały się w jednej sali.

Istotnym zasobem służącym rozwojowi i promocji kultury w Mieście, a zarazem drugim najważniejszym ośrodkiem kulturalnym jest **Spółdzielczy Dom Kultury**. Stała oferta kulturalna SDK obejmuje przede wszystkim działalność wystawienniczą i koncertową. Ponadto placówka animuje czas wolny społeczności lokalnej, za sprawą prowadzenia m.in. zespołów tanecznych dla młodzieży oraz seniorów, teatrów młodzieżowych, chóru seniorów oraz Bractwa turystycznego Łazik. Oprócz tego odbywają się liczne zajęcia plastyczne, nauka gry na gitarze, a także nauka języka angielskiego.

Istotnym zasobem kulturowym w Gminie jest również **Muzeum Regionalne w Stalowej Woli**, które stanowi źródło wiedzy historycznej na temat regionu. Muzeum oferuje m.in. wystawy stałe i czasowe, a także podejmuje się realizacji różnorodnych projektów kulturalnych. Ponadto, należy uwzględnić również działalność **Galerii Malarstwa Alfonsa Karpińskiego** oraz **Muzeum Centralnego Okręgu Przemysłowego**, funkcjonujących przy Muzeum Regionalnym. Galeria podzielona jest na dwie części: galerię dzieł Karpińskiego oraz pracownię artystyczną, a dodatkowo uruchomiono w niej Szkołę Malarstwa i Rysunku. Podstawę COP stanowią natomiast zabytki związane z historią Stalowej Woli – najważniejszej realizacji industrialnej i urbanistycznej Centralnego Okręgu Przemysłowego.

O zaangażowaniu i aktywności kulturalnej społeczności lokalnej świadczy również liczba członków zespołów i sekcji artystycznych. W przypadku Stalowej Woli dostrzegalna była pozytywna, wzrostowa tendencja w latach 2017-2019, w 2020 roku nastąpił spadek w związku z trwaniem pandemii koronawirusa, z kolei w 2021 roku dostrzegalny jest

ponowny wzrost. W przypadku Mielca oraz Ełku sytuacja wygląda podobnie. Liczba członków zespołów artystycznych w Stalowej Woli jest wyższa w porównaniu do Mielca o 26%, z kolei względem Ełku ponad trzykrotnie.

Tabela 11. Liczba członków zespołów artystycznych w Stalowej Woli, Mielcu i Ełku w latach 2017-2021

wyszczególnienie	2017	2018	2019	2020	2021
Stalowa Wola	1 169	1 191	1 295	966	989
Mielec	1 273	1 012	1 047	750	787
Ełk	248	254	276	238	273

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

Upowszechnianie wiedzy i kultury w Stalowej Woli jest również zadaniem **Miejskiej**

Biblioteki Publicznej im. Melchiora Wańkowicza, w skład której wchodzi:

- Biblioteka Główna,
- Filia nr 1 Oddział dla Dzieci,
- Filia Nr 2,
- Filia Nr 3,
- Filia Nr 5.

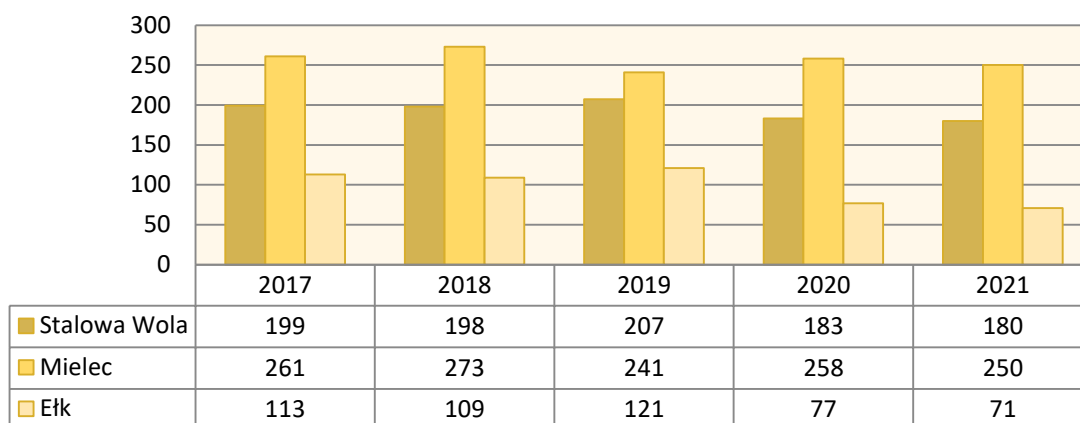
Placówka jest samorządową instytucją kultury, służącą rozwojowi i zaspokajaniu potrzeb czytelniczych, informacyjnych i kulturalno-oświatowych mieszkańców. Biblioteka oprócz swoich podstawowych funkcji, realizuje także szeroką działalność kulturalno-oświatową, poprzez organizację różnych form pracy z czytelnikami, współpracując przy tym aktywnie z innymi podmiotami z terenu Miasta, przede wszystkim z placówkami oświatowymi. W ramach tejże działalności prowadzony jest **Dyskusyjny Klub Książki**, który cyklicznie organizuje osobne spotkania dla dzieci oraz dorosłych, jak również lekcje biblioteczne skierowane przede wszystkim do dzieci.

Biblioteka posiada wypożyczalnię woluminów i audiobooków, czytelnię książek i prasy oraz czytelnię internetową. MBP bierze również udział w projekcie pn. „Academica”, pod nazwą którego kryje się system wypożyczeń międzybibliotecznych.

Dane statystyczne w zakresie liczby czytelników bibliotek publicznych na 1000 ludności w Stalowej Woli, Mielcu i Ełku w latach 2017-2021, prezentuje wykres nr 12. Można zauważyć, że wskaźnik ten przyjmuje w Stalowej Woli niższą wartość niż w Mielcu i wyższą niż w Ełku. W 2021 roku w Stalowej Woli było to 180 czytelników, w Mielcu – 250,

natomiast w Ełku – 71. Jednocześnie w mieście Stalowej Woli zaobserwować można spadek poziomu czytelnictwa na przestrzeni ostatnich pięciu lat.

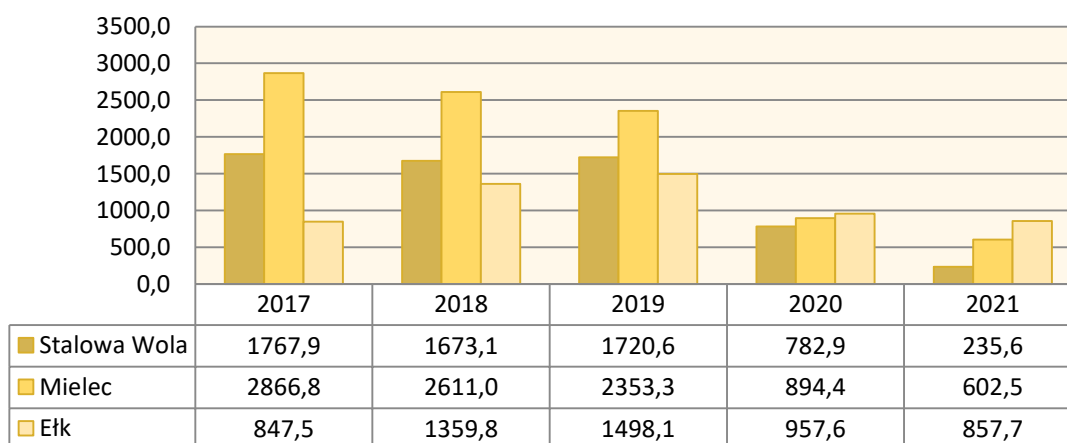
Wykres 12. Czytelnicy bibliotek publicznych na 1000 ludności w Stalowej Woli, Mielcu i Ełku w latach 2017-2021

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

Dane Głównego Urzędu Statystycznego wskazują na to, że w 2021 roku liczba uczestników imprez kulturalnych na 1000 ludności w mieście Stalowej Woli była najniższa na przestrzeni ostatnich pięciu lat i tym samym w omawianym roku osiągnęła niższą wartość od ich liczby na terenie Ełku (857,7) oraz Mielca (602,5). Na przestrzeni lat 2020-2021 nastąpił znaczny spadek tego wskaźnika na poziomie wszystkich 3 miast z grupy porównawczej, co ma związek z trwającą pandemią i wynikającymi z niej obostrzeniami, które znacznie ograniczyły działalność kulturalną. Obrazuje to poniższy wykres.

Wykres 13. Liczba uczestników imprez kulturalnych na 1000 ludności w Stalowej Woli, Mielcu i Ełku w latach 2017-2021

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

Zadania w zakresie sportu na terenie Stalowej Woli realizuje **Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji**, który jest publiczną placówką działającą na rzecz rozwoju sportu i rekreacji w Mieście. MOSiR dysponuje szeroką bazą sportowo-rekreacyjną, składającą się z następujących obiektów:

- stadion lekkoatletyczny,
- stadion SAN Rozwadów,
- hala sportowo-widowiskowa,
- korty tenisowe,
- pływalnia odkryta,
- pływalnia kryta,
- Wodny Plac Zabaw,
- lodowisko miejskie,
- park linowy,
- teren rekreacyjny Grzybek.

Placówka w ciągu całego roku organizuje czas wolny społeczności lokalnej, poprzez prowadzenie młodzieżowej sekcji sportowej, a także licznych zajęć skierowanych dla osób dorosłych. Mieszkańcy mogą uczestniczyć m.in. w sekcjach pływackich „Motyl” oraz „Motyl Masters”, a także amatorskich ligach piłki koszykowej Stalowa Wola Basketball Amateur i siatkówki Stalowa Wola Volleyball Amateur. Ponadto MOSiR prowadzi Klub Sportowy Vega MOSiR Stalowa Wola, będący młodzieżową sekcją piłki siatkowej dziewcząt.

Działalność placówki skoncentrowana jest również na realizowaniu programów i projektów, mających na celu promowanie i rozwijanie kultury fizycznej wśród mieszkańców Miasta. Zaliczyć do nich można programy takie jak:

- W zdrowym ciele zdrowy duch,
- Rybka,
- Umiem pływać,
- Łyżwy dla każdego,
- Aqua aerobic,
- Pingwinek.

Podmiotem w zakresie wspierania sportu w Mieście, o którym należy wspomnieć jest także **Podkarpackie Centrum Piłki Nożnej w Stalowej Woli**. PCPN to profesjonalny kompleks boisk piłkarskich, stanowiących największy ośrodek treningowy w południowo-wschodniej Polsce. W Centrum jest możliwość organizowania nie tylko wydarzeń sportowych, ale także konferencji, targów, szkoleń, kursów, turniejów i innych.

Opieka zdrowotna

W zakresie **podstawowej opieki zdrowotnej (POZ)** dla mieszkańców miasta Stalowej Woli usługi świadczy 4 podmioty:

- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej (NZOZ) „MEDYK” Sp. z o.o. w Stalowej Woli,
- Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej (SPZOZ) w Stalowej Woli,
- SANUS Szpital Specjalistyczny Sp. z o.o.,
- Indywidualna Specjalistyczna Praktyka Lekarska Marek Hołobut.

Ambulatoryjną opiekę specjalistyczną dla mieszkańców Miasta poza wymienionymi wyżej placówkami, świadczy również 11 innych podmiotów w zakresie poradnictwa okulistycznego, dermatologicznego, logopedycznego, kardiologicznego, reumatologicznego, diabetologicznego, neurologicznego, ginekologiczno-położniczego, chirurgii ogólnej, medycyny sportowej i innych. Ponadto, na terenie Stalowej Woli funkcjonuje 25 podmiotów oferujących poradnictwo stomatologiczne, w tym indywidualne praktyki lekarskie i placówki niepubliczne.

Z dostępnych danych GUS wynika, iż w mieście Stalowej Woli w 2021 roku na 1 przychodnię przypadało 1 540 mieszkańców, co jest wartością większą od tej odnotowanej dla Mielca (1 062) oraz Ełku (1 121). W Stalowej Woli w ramach POZ w omawianym roku udzielono 4,9 porad w przeliczeniu na 1 mieszkańca, co jest wartością niższą, a tym samym mniej korzystną od tej dla Mielca (5,5) oraz Ełku (5,3). Powyższe wnioski wynikają ze znacznie mniejszej liczby przychodni publicznych w mieście Stalowej Woli, w porównaniu do dwóch pozostałych miast porównawczych. Warto również zaznaczyć, że liczba porad POZ mogła osiągnąć niższą niż zwykle wartość, co związane było z trwającą pandemią COVID-19 i wynikających z niej obostrzeń sanitarnych, również w zakresie świadczenia usług zdrowotnych. Należy jednak zauważyć, że na terenie Miasta funkcjonują

liczne placówki niepubliczne, które świadczą usługi w ramach porozumienia z Narodowym Funduszem Zdrowia.

Tabela 12. Dane statystyczne dotyczące publicznej opieki zdrowotnej w Stalowej Woli, Mielcu i Ełku w 2021 roku

wyszczególnienie	Stalowa Wola	Mielec	Ełk
przychodnie POZ	38	56	55
liczba osób przypadających na 1 przychodnię POZ	1 540	1 062	1 121
porady podstawowej opieki zdrowotnej udzielone na 1 mieszkańca	4,9	5,5	5,3

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

W zakresie leczenia szpitalnego wskazać należy, że na terenie miasta Stalowej Woli funkcjonuje Powiatowy Szpital Specjalistyczny o zakresie działania dużo szerszym, niż przewidzianym dla szpitala powiatowego, bowiem posiada szereg oddziałów typowych dla szpitali wojewódzkich. W ramach Szpitala funkcjonują oddziały takie jak: pracownia diagnostyki obrazowej i laboratoryjnej, pracownia endoskopii, dział rehabilitacji i fizykoterapii, oddział kardiologiczny, oddział ginekologiczno-położniczy, oddział nefrologii i dializoterapii, oddział neonatologiczny, oddział otolaryngologiczny, oddział psychiatryczny, oddział psychiatrii dziennej i inne.

Szpital Specjalistyczny SANUS ukierunkował swoją działalność na leczenie osób cierpiących na osteoporozę oraz schorzenia narządu ruchu. W ramach podmiotu funkcjonują dwa oddziały szpitalne tj. rehabilitacyjny oraz reumatologiczny. Warto nadmienić, iż SPZOZ oprócz udzielania świadczeń zdrowotnych właściwych dla każdego zakładu opieki zdrowotnej w swoich strukturach posiada także Oddział Rehabilitacji Całodobowej.

W 2019 roku na terenie Miasta przeprowadzono **Lokalną Diagnozę w Zakresie Zdrowia i Potrzeb Zdrowotnych Mieszkańców Miasta Stalowa Wola**, w ramach której zidentyfikowano priorytetowe kierunki działań w zakresie realizacji programów polityki zdrowotnej. Należą do nich:

- profilaktyka i wczesne wykrywanie chorób układu krążenia,
- profilaktyka i wczesne wykrywanie nowotworów,
- zapobieganie i wczesne wykrywanie chorób układu oddechowego w populacji dzieci i dorosłych,
- edukacja zdrowotna i wykrywanie wad wzroku wśród dzieci w wieku szkolnym,

- profilaktyka próchnicy zębów dla dzieci i młodzieży w wieku szkolnym,
- profilaktyka nadwagi i otyłości oraz chorób układu ruchu wśród osób dorosłych,
- profilaktyka i wczesne wykrywanie nadwagi i otyłości oraz wad postawy u dzieci w wieku szkolnym.

Bezpieczeństwo publiczne

Bezpieczeństwo publiczne jest to ogół warunków i instytucji chroniących życie, zdrowie, mienie obywateli oraz majątek ogólnonarodowy, ustrój i suwerenność państwa przed zjawiskami groźnymi dla ładu prawnego. Bezpieczeństwo publiczne umożliwia sprawne funkcjonowanie społeczeństwa²¹.

W mieście Stalowej Woli o bezpieczeństwo i porządek dbają funkcjonariusze z **Komendy Powiatowej Policji w Stalowej Woli**. Policjanci poza pełnieniem obowiązków z zakresu swojej podstawowej służby, podejmują również działalność profilaktyczną na terenie Miasta, a także zabezpieczają imprezy masowe.

Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw na terenie Miasta nie jest dokładnie określany, natomiast został on oszacowany na podstawie danych dotyczących powiatu stalowowolskiego. W 2021 roku wyniósł 80,8%, co oznacza, że wartość wskaźnika ulegała wahaniom na przestrzeni ostatnich pięciu lat, jednakże w 2021 roku osiągnęła najwyższy poziom – wzrost o 5 pp. Za wzrostem wskaźnika wykrywalności przestępstw idzie również wzrost wszczętych postępowań oraz stwierdzonych przestępstw w latach 2017-2021.

Wykres 14. Wskaźnik wykrywalności przestępstw w Stalowej Woli na przestrzeni lat 2017-2021 (dane szacunkowe na podstawie danych powiatowych)

wyszczególnienie	2017	2018	2019	2020	2021
przestępstwa wszczęte	1 551	1 587	1 532	1 540	1 614
przestępstwa stwierdzone	1 654	1 903	1 695	1 623	2 075
współczynnik wykrywalności (w %)	75,8	80,4	76,0	75,6	80,8

Źródło: Informacja o stanie bezpieczeństwa i porządku publicznego w powiecie stalowowolskim w 2019, 2020 i 2021 roku

Ochronę przeciwpożarową w Stalowej Woli zapewnia **Komenda Powiatowa Straży Pożarnej w Stalowej Woli**, w ramach której funkcjonują 2 jednostki ratowniczo-gaśnicze. Ponadto, na terenie Miasta działa także **Ochotnicza Straż Pożarna**, która włączona jest do

²¹ Pływaczewski W., Kędzierska G., Leksykon policyjny, Szczytno 2001, s. 32.

Projekt „Stalowa Wola – opracowanie dokumentacji w ramach wsparcia rozwoju miast POPT 2014-2020” realizowany przy współfinansowaniu ze środków Unii Europejskiej z Funduszu Spójności w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014-2020 oraz budżetu państwa.

Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego. W podstawowy zakres działalności OSP wchodzi ochrona przeciwpożarowa, usuwanie skutków klęsk żywiołowych, ratownictwo wodne i lodowe. Członkowie jednostek OSP biorą udział również w zabezpieczeniach imprez sportowych oraz kulturalnych organizowanych na terenie Miasta.

Działalność organizacji pozarządowych

Organizacje pozarządowe to wszystkie podmioty, które nie są organami lub jednostkami podległymi administracji publicznej (rządowej i samorządowej) oraz których działalność nie jest nastawiona na osiągnięcie zysku²². Do roli organizacji pozarządowych można zaliczyć: budowę kapitału społecznego przez tworzenie sieci powiązań międzyludzkich, mobilizację grup społecznych i jednostek do większej aktywności „obywatelskiej, politycznej, kulturalnej, artystycznej czy religijnej”²³. Oprócz wspomnianych, ważną rolę omawianych instytucji jest dostawa usług nieopłacalnych z punktu widzenia sektora prywatnego oraz takich, których nie jest w stanie z racji braku odpowiednich narzędzi, dostarczyć państwo. Zadaniem takich grup jest między innymi zapewnienie dóbr i usług w dążeniu do poprawy warunków ekologicznych, opieki zdrowotnej, przeciwdziałanie łamaniu praw człowieka, a także walka z głodem²⁴.

Obszary, kierunki i formy realizacji wspólnych zadań i współpracy miasta Stalowej Woli z organizacjami pozarządowymi określone są w *Programie Współpracy Miasta Stalowa Wola z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami wymienionymi w art. 3 ust 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie*, zatwierdzanym corocznie uchwałą Rady Miejskiej w Stalowej Woli.

Głównym celem Programu²⁵ na 2023 rok jest: „budowanie i umacnianie partnerstwa pomiędzy samorządem, a organizacjami pozarządowymi w zakresie zaspokajania potrzeb społecznych mieszkańców poprzez wspieranie rozwoju tych organizacji działających na terenie Miasta”.

Miasto Stalowa Wola **zleca realizację niektórych zadań organizacjom pozarządowym**. W 2021 roku ogłoszono 8 konkursów na realizację zadań z zakresu pomocy

²² <https://poradnik.ngo.pl/>

²³ J. Oniszczyk, Współczesne państwo w teorii i praktyce. Wybrane elementy, s. 269.

²⁴ M. Yaziji, J. Doh, Organizacje pozarządowe a korporacje, s. 15.

²⁵ <https://www.stalowawola.pl/program-wspolpracy-miasta-z-organizacjami-pozarządowymi/>
[dostęp: 23.11.2022]

społecznej, ochrony i promocji zdrowia, działalności na rzecz osób w wieku emerytalnym, działalności na rzecz dzieci i młodzieży, kultury, sztuki, ochrony dóbr kultury i dziedzictwa narodowego, wspierania i upowszechniania kultury fizycznej, ekologii i ochrony zwierząt oraz ochrony dziedzictwa przyrodniczego, a także promocji i organizacji wolontariatu. W ramach ogłoszonych konkursów otwartych wpłynęło 57 ofert od organizacji pozarządowych. Ostatecznie podpisano umowy na realizację 50 zadań publicznych. Ponadto w ramach ofert pozakonkursowych złożono i zrealizowano 25 tzw. „małych grantów”²⁶.

Na terenie miasta Stalowej Woli w 2021 roku zarejestrowanych było **około 215 organizacji pozarządowych**, w tym 198 stowarzyszeń i organizacji społecznych, które stanowiły 3,2% wszystkich zarejestrowanych podmiotów gospodarki narodowej oraz 17 fundacji (0,3%). W 2021 roku w porównaniu do 2017 roku liczba stowarzyszeń nie zmieniła się, pomimo niewielkich wahań na przestrzeni ostatnich lat. W przypadku fundacji, ich liczba była zbliżona w ostatnich pięciu latach, jednakże w 2021 roku osiągnęła ona najwyższą wartość.

Tabela 13. Ogólna liczba podmiotów gospodarki narodowej, fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych w Stalowej Woli na przestrzeni lat 2017-2021

wyszczególnienie	2017	2018	2019	2020	2021
liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarki narodowej, w tym:	6 098	6 006	6 072	6 171	6 284
fundacje	16	14	13	14	17
stowarzyszenia i organizacje społeczne	198	194	193	197	198

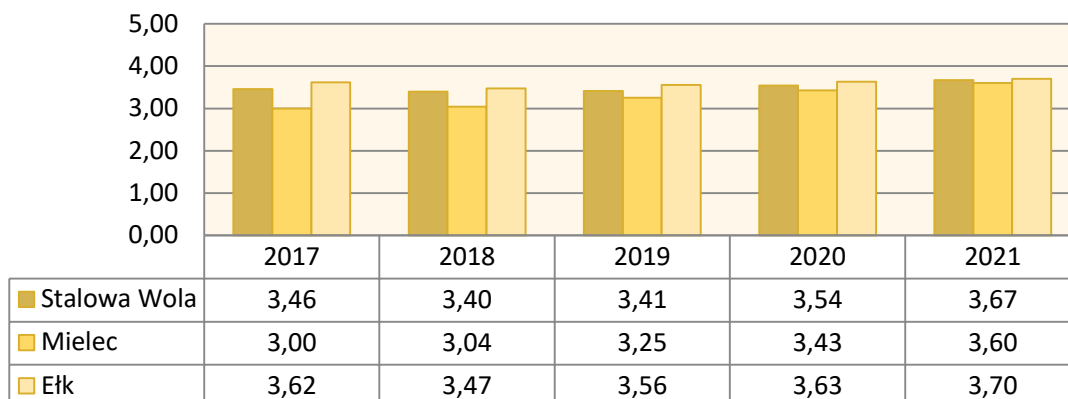
Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Wskaźnik fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych na 1 000 mieszkańców w Stalowej Woli w 2021 roku wyniósł **3,67** i tym samym był najwyższy na przestrzeni lat 2017-2021. W odniesieniu do danych z terenu Mielca powyższy wskaźnik w Stalowej Woli na przestrzeni analizowanych lat zawsze przyjmował wyższe wartości, natomiast w porównaniu do Ełku wartość ta w Stalowej Woli była niższa.

²⁶ „Małym grantem” nazywa się potocznie dotację od samorządu do wysokości 10 tysięcy złotych. O te pieniądze organizacje pozarządowe mogą się starać poza konkursem dotacyjnym.

Projekt „Stalowa Wola – opracowanie dokumentacji w ramach wsparcia rozwoju miast POPT 2014-2020” realizowany przy współfinansowaniu ze środków Unii Europejskiej z Funduszu Spójności w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014-2020 oraz budżetu państwa.

Wykres 15. Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 1 000 mieszkańców w Stalowej Woli, Mielcu i Ełku na przestrzeni lat 2017-2021

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Wśród organizacji pozarządowych na terenie Stalowej Woli najwięcej jest stowarzyszeń oraz organizacji prowadzących działalność sportową w formie klubów sportowych oraz uczniowskich klubów sportowych. Organizacje pozarządowe działające na terenie Gminy przedstawione zostały w tabeli poniżej. Ich liczba może nieznacznie różnić się od danych GUS przedstawionych w tabeli 13, co wiąże się z dynamicznymi zmianami zachodzącymi w sektorze pozarządowym, tj. wykreślaniem niektórych istniejących podmiotów oraz powstawania nowych.

Tabela 14. Organizacje pozarządowe funkcjonujące na terenie Stalowej Woli w 2021/2022 roku

Lp.	Zakres działalności	Liczba
1	stowarzyszenia rejestrowe	100
2	stowarzyszenia zwykłe	20
3	stowarzyszenia prowadzące działalność sportową	31
4	fundacje	15
5	kluby sportowe i uczniowskie kluby sportowe	30
6	ochotnicze straże pożarne	2

Źródło: <https://bip.stalowowolski.pl/>

Mając na uwadze wzmocnienie wsparcia i poszukiwań rozwiązań problemów społecznych, w strukturach Urzędu Miasta od 2022 roku funkcjonuje odrębny **Wydział Stalowowolskie Centrum Aktywności Lokalnej**. W ramach SCAL realizowane są działania ukierunkowane w szczególności na:

- rozwój zainteresowań, oferty spędzania czasu wolnego i pobudzanie aktywności osób młodych (m.in. poprzez zajęcia, szkolenia, warsztaty, przestrzeń dostosowaną do potrzeb osób młodych – strefa chillout dla młodzieży),
- wsparcie merytoryczne i rozwój aktywności organizacji pozarządowych (m.in. poprzez zajęcia, szkolenia, warsztaty, doradztwo, przestrzeń dedykowaną dla organizacji pozarządowych),
- wspieranie rozwoju Stalowej Woli w myśl idei *smart city* (m.in. poprzez hackathony, szkolenia dla mieszkańców w zakresie oferty cyfrowej Miasta, poszukiwanie innowacyjnych rozwiązań problemów wspólne z interesariuszami, w tym problemów społecznych),
- pobudzanie aktywności społecznej mieszkańców Miasta oraz przedstawicieli różnych grup społecznych i sektorów oraz włączanie ich w działania, ukierunkowane na poprawę jakości życia mieszkańców Stalowej Woli i rozwiązywanie różnych problemów miejskich (m.in. poprzez spotkania, szkolenia, warsztaty *Design Thinking*, hackathony, badania, analizy, dialog społeczny, konsultacje, realizowane w ramach Laboratorium Miejskiego StaLOVE UrbanLAB),
- prowadzenie CAFE-LAB przy Laboratorium Miejskim StaLOVE UrbanLAB – miejsca spotkań i debat mieszkańców Miasta z władzami, samorządowcami, naukowcami oraz przedstawicielami biznesu, wspieranie rozwoju współpracy międzysektorowej i międzyinstytucjonalnej w Mieście,
- wymianę doświadczeń w zakresie funkcjonowania miejsc aktywności lokalnej i wykorzystywania narzędzi pobudzających aktywność mieszkańców.

W kontekście prawidłowości i efektywności prowadzenia działań w Mieście, istotnym potencjałem jest kadra Urzędu Miasta Stalowej Woli oraz jednostek organizacyjnych (m.in. MOPS, placówki oświatowe). System realizacji zadań publicznych determinuje całość działań rozwojowych, w szczególności planowania i realizowania inwestycji, w tym finansowanych ze środków zewnętrznych, wdrażania nowych metod zarządczych oraz obsługi klientów (mieszkańców, przedsiębiorców, inwestorów, turystów itp.).

Pomoc społeczna

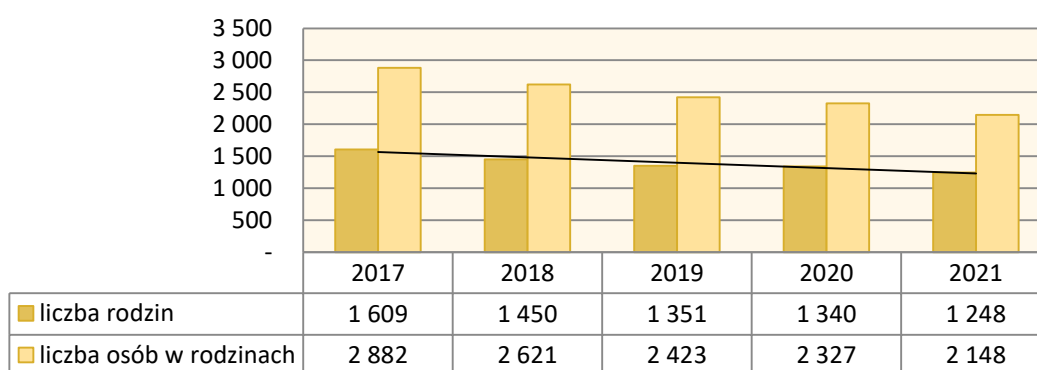
Pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężenie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości²⁷.

Główną jednostką wykonującą zadania z zakresu pomocy społecznej na terenie miasta Stalowej Woli jest **Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej**, a jego zadania wynikają wprost z ustawy o pomocy społecznej.

Ośrodek realizuje zadania własne Gminy, zadania zlecone Gminie przez administrację rządową z zakresu pomocy społecznej, zadania wynikające z rozeznaczonych potrzeb Gminy, bądź z rządowych programów pomocowych na podstawie i w granicach obowiązujących aktów prawnych. MOPS realizując zadania zlecone z zakresu administracji rządowej kieruje się ustaleniami przekazanymi przez wojewodę. Wykonując zadania własne gminy w zakresie pomocy społecznej kieruje się natomiast ustaleniami Prezydenta Miasta oraz uchwałami Rady Miejskiej.

Na przestrzeni lat 2017-2021 liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej w Stalowej Woli ulegała spadkowi. W 2021 roku pomocą społeczną objętych było 1 248 rodzin – to o 22% mniej niż w 2017 roku. W stosunku do 2017 roku zmniejszyła się również liczba osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej. Dynamikę zmian obrazuje naniesiona na wykres linia trendu.

Wykres 16. Liczba rodzin i osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej w formie materialnej w Stalowej Woli w latach 2017-2021

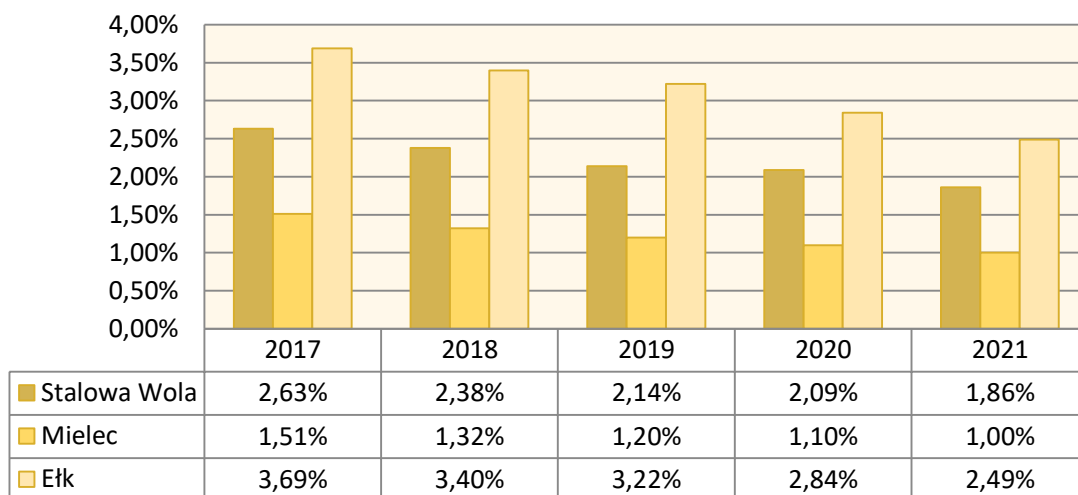
Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2021 rok

²⁷ Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz.U. z 2021 r. poz. 2268 z późn. zm.).

Projekt „Stalowa Wola – opracowanie dokumentacji w ramach wsparcia rozwoju miast POPT 2014-2020” realizowany przy współfinansowaniu ze środków Unii Europejskiej z Funduszu Spójności w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014-2020 oraz budżetu państwa.

Liczba osób pobierających świadczenia pomocy społecznej na 1 000 mieszkańców określana jest jako wskaźnik deprivacji lokalnej. Na przestrzeni lat 2017-2021 wartość tego wskaźnika w Stalowej Woli ulegała regularnemu spadkowi – w 2021 roku w porównaniu do 2017 roku zmniejszyła się o 0,77 pp. Taka sama spadkowa tendencja dostrzegalna jest w Mielcu i Ełku. Wskaźnik deprivacji lokalnej w Stalowej Woli osiągnął korzystniejszy poziom niż w Ełku, natomiast nieco gorszy w porównaniu do Mielca.

Wykres 17. Wskaźnik deprivacji lokalnej na przestrzeni lat 2017-2021

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2021 rok

Poniższa tabela przedstawia liczbę osób korzystających z pomocy społecznej w podziale na płeć. Z danych tych wynika, iż w 2021 roku korzystających z tego typu pomocy było 1 490 osób. Pod względem płci widoczna jest nieznaczna dysproporcja – korzystających z pomocy społecznej kobiet było więcej niż mężczyzn (liczba kobiet – 764, liczba mężczyzn – 726). Analizując dynamikę zmian na przestrzeni lat 2017-2021, dostrzec można spadek liczby kobiet jak i mężczyzn korzystających z pomocy społecznej na terenie miasta Stalowej Woli.

Tabela 15. Liczba osób korzystających z pomocy społecznej w podziale na płeć według liczby wypłaconych świadczeń w latach 2017-2021

wiek	2017	2018	2019	2020	2021
kobiety	1 050	1 020	902	865	764
mężczyźni	1 015	912	809	801	726
ogółem	2 065	1 932	1 711	1 666	1 490

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2021 rok

Poniższa tabela przedstawia liczbę osób korzystających z pomocy społecznej w podziale na ekonomiczne grupy wieku. Z danych tych wynika, iż spośród 1 490 osób korzystających z pomocy społecznej w 2021 roku 235 mieszkańców Stalowej Woli było w wieku przedprodukcyjnym, 785 osób w wieku produkcyjnym, a 470 osób w wieku poprodukcyjnym.

Tabela 16. Liczba osób korzystających z pomocy społecznej w podziale na wiek według liczby wypłaconych świadczeń w latach 2017-2021

wiek	2017	2018	2019	2020	2021
0-17	411	366	283	273	235
produkcyjny	1 148	1 048	907	898	785
poprodukcyjny	506	518	521	495	470
ogółem	2 065	1 932	1 711	1 666	1 490

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2021 rok

W 2021 roku świadczenia pieniężne zostały udzielone 727 mieszkańcom Stalowej Woli, natomiast świadczenia niepieniężne – 577 osobom. Na przestrzeni omawianych lat widoczny jest spadek w zakresie liczby osób otrzymujących świadczenia niepieniężne, jak i pieniężne, jednakże w całym omawianym okresie liczba świadczeniobiorców świadczeń pieniężnych była wyższa niż liczba beneficjentów niepieniężnych form wsparcia. Dane statystyczne przedstawia poniższa tabela.

Tabela 17. Liczba osób, którym udzielono pomocy w formie świadczeń pieniężnych i niepieniężnych w latach 2017-2021

wyszczególnienie	2017	2018	2019	2020	2021
świadczenie pieniężne	998	937	849	828	727
świadczenie niepieniężne	935	785	718	666	577

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2021 rok

Osoby długotrwale korzystające z pomocy społecznej to te, które w ciągu ostatnich 3 lat (36 miesięcy) były zarejestrowane w systemie świadczeń pomocy społecznej przez co najmniej 18 miesięcy. Na przestrzeni ostatnich pięciu lat, liczba osób długotrwale pobierających świadczenie uległa spadkowi – w 2021 roku w stosunku do 2017 roku zmniejszyła się o 39%. Różnice w zakresie płci osób długotrwale pobierających świadczenie w 2021 roku są widoczne, ale nieznaczne – mężczyźni stanowili 46% wszystkich osób, którym świadczenie to zostało przyznane, a kobiety – 54%.

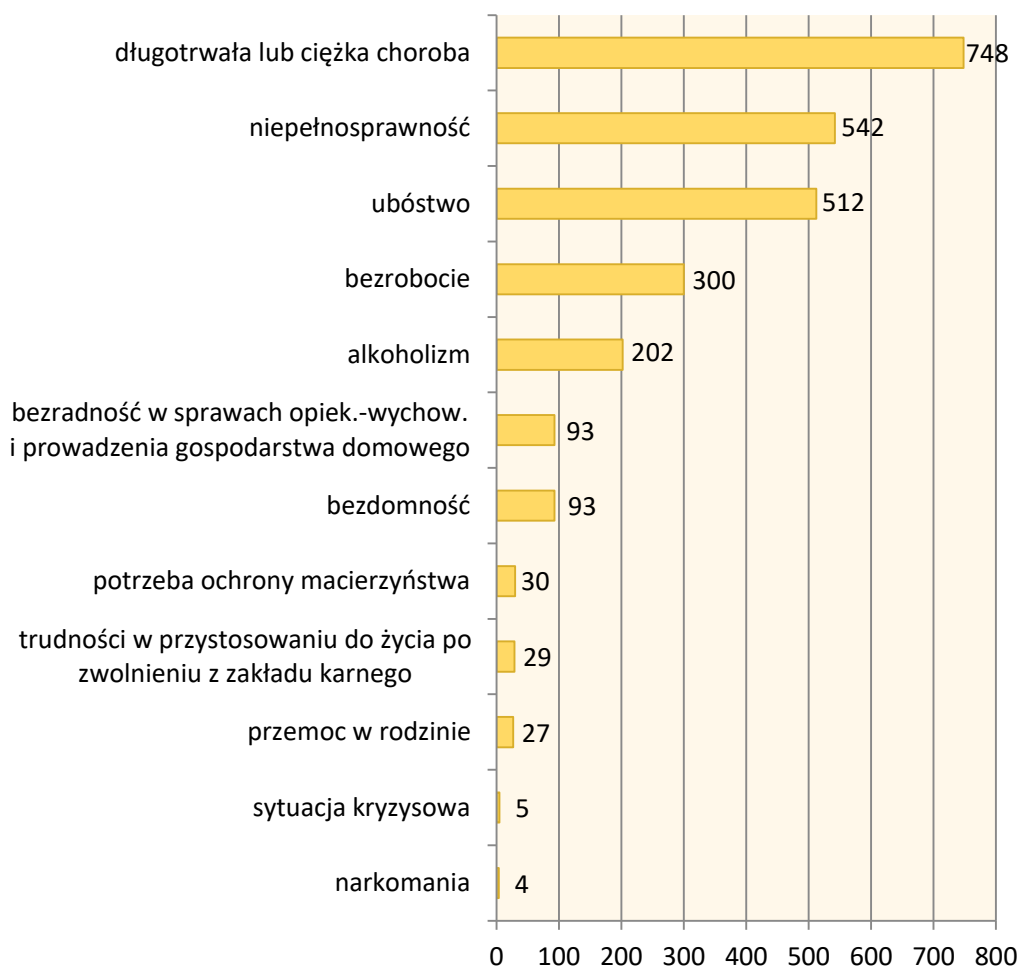
Tabela 18. Liczba osób długotrwale pobierających świadczenie w podziale na płeć w latach 2017-2021

płeć	2017	2018	2019	2020	2021
kobiety	581	472	425	406	365
mężczyźni	540	420	371	346	317
ogółem	1 121	892	796	752	682

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2017, 2018, 2019, 2020 i 2021 rok

W 2021 roku najczęstszym powodem przyznawania pomocy społecznej w Stalowej Woli była długotrwała lub ciężka choroba – z tego powodu pomoc otrzymało 748 rodzin. Na drugim miejscu pod względem liczby rodzin, którym udzielono pomocy społecznej znajdowała się niepełnosprawność (542 rodziny), natomiast na trzecim – ubóstwo (512 rodzin). Wśród powodów udzielania świadczeń charakteryzujących się znaczną ilością rodzin je otrzymujących, znajdowało się także bezrobocie (300 rodzin) i alkoholizm (202 rodziny).

Wykres 18. Powody udzielania świadczeń w 2021 roku (liczba rodzin)

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2021 rok

Zasoby instytucjonalne w zakresie rozwiązywania problemów społecznych

Polityka społeczna miasta Stalowej Woli może być prawidłowo i efektywnie wdrażana za pomocą funkcjonujących na jego terenie jednostek samorządowych oraz pozarządowych. Wymienione niżej zasoby instytucjonalne w zakresie rozwiązywania problemów społecznych funkcjonujące na terenie Stalowej Woli, działają na rzecz poprawy jakości życia mieszkańców Miasta, a poszczególne z nich ukierunkowane są na konkretne problemy, bądź grupy społeczne. Należą do nich:

- Urząd Miasta Stalowej Woli,
- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Stalowej Woli,
- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Stalowej Woli,
- Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie,
- Stalowowski Ośrodek Wsparcia i Interwencji Kryzysowej,
- Wojewódzki Ośrodek Terapii Uzależnienia od Alkoholu i Współuzależnienia,
- Poradnia Terapii Uzależnienia i Współuzależnienia od Alkoholu,
- Placówka Interwencyjna dla Dzieci i Młodzieży,
- Podleśna Przystań Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza w Stalowej Woli,
- Dom dla Dzieci i Młodzieży im. Św. Brata Alberta,
- Dom dla Dzieci i Młodzieży im. Św. Jana Pawła II,
- Specjalistyczna Placówka Wsparcia Dziennego – Świetlica „Tęcza” wraz z Filią,
- Specjalistyczna Placówka Wsparcia Dziennego – Świetlica Socjoterapeutyczna „Oratorium”,
- NZOZ Ośrodek Rehabilitacji Dzieci Niepełnosprawnych, prowadzony przez stowarzyszenie na Rzecz Dzieci i Młodzieży Niepełnosprawnej „Szansa”,
- Centrum Aktywności Seniora w Stalowej Woli,
- Dom Pomocy Społecznej im. Józefa Gawła w Stalowej Woli,
- Dzienny Dom Senior+ w Stalowej Woli,
- Zakład Pielęgnacyjno-Opiekuńczy,
- Warsztaty Terapii Zajęciowej,
- Środowiskowe Domy Samopomocy w Stalowej Woli,

- Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Stalowej Woli,
- Klub Integracji Społecznej
- Klub Trzeźwego Życia,
- Grupa rodzinna Al-Anon,
- Komenda Powiatowa Policji w Stalowej Woli,
- Powiatowy Urząd Pracy w Stalowej Woli,
- Schronisko dla Bezdomnych Mężczyzn im. Św. Brata Alberta w Stalowej Woli,
- placówki oświatowe,
- instytucje kulturowe,
- placówki ochrony zdrowia,
- organizacje pozarządowe, kościoły oraz inne podmioty, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (NGO).

IV. Analiza wyników badania przeprowadzonego wśród dorosłych mieszkańców

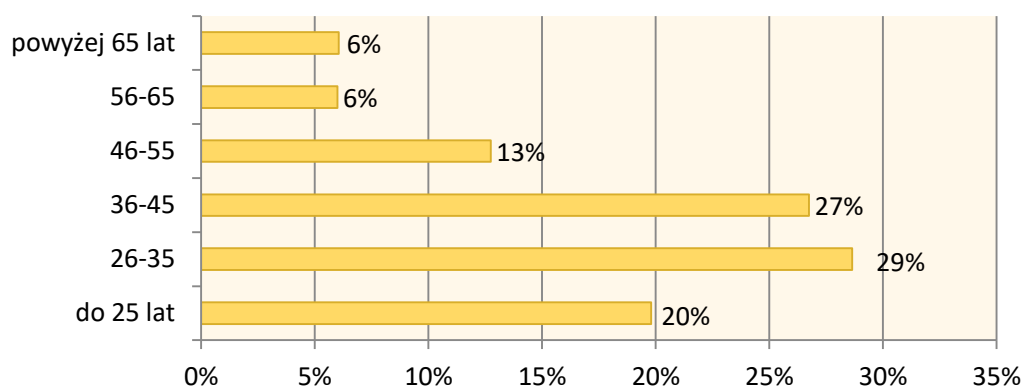
W niniejszym rozdziale przedstawiony został problem uzależnienia od alkoholu, papierosów, e-papierosów i narkotyków wśród dorosłych mieszkańców miasta Stalowej Woli, a także skala zjawiska przemocy, korzystania z urządzeń elektronicznych, grania w gry na pieniądze oraz innych uzależnień natury behawioralnej. Dodatkowo zbadana została sytuacja osób bezrobotnych, z niepełnosprawnościami oraz seniorów z terenu Miasta. Diagnostyce poddano również problem ubóstwa i wykluczenia społecznego, bezpieczeństwa publicznego oraz stan zdrowia psychicznego i fizycznego mieszkańców Miasta.

Struktura badanej próby

W badaniu diagnozującym problemy społeczne na terenie Stalowej Woli wzięło udział 2 000 mieszkańców mających powyżej 18 lat. Pod względem liczby wypełnionych ankiet, w badaniu przewagę miały kobiety – stanowiły one 72% ogółu, natomiast mężczyźni – 28%.

Analiza struktury badanej grupy pokazuje, iż respondenci byli zróżnicowani pod względem wieku. Najliczniejszą grupę stanowili ankietowani mający 26-35 lat (29%) oraz 36-45 lat (27%). W badaniu wzięli udział również mieszkańcy będący poniżej 25 roku życia (20%) oraz w wieku między 46-55 lat (13%). Wśród respondentów znalazły się również osoby mieszczące się w przedziale wiekowym 56-65 lat oraz mające powyżej 65 lat (po 6%).

Wykres 19. Wiek: (N=2 000²⁸)

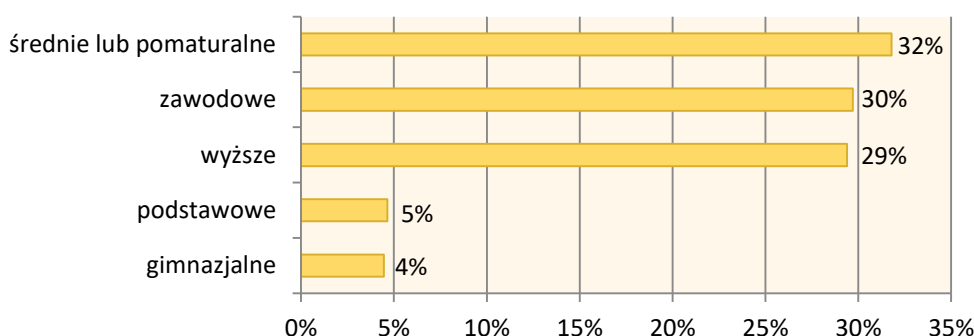

²⁸ N oznacza wielkość próby badawczej, tzn. liczbę respondentów odpowiadających na pytanie.

Projekt „Stalowa Wola – opracowanie dokumentacji w ramach wsparcia rozwoju miast POPT 2014-2020” realizowany przy współfinansowaniu ze środków Unii Europejskiej z Funduszu Spójności w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014-2020 oraz budżetu państwa.

Na poniższym wykresie zaprezentowane zostało wykształcenie respondentów. Największy udział w badaniu mieli dorośli mieszkańcy legitymujący się wykształceniem średnim lub pomaturalnym (32%). 30% badanych posiada wykształcenie zawodowe, 29% kwestionariuszy ankiet wypełnili respondenci z wykształceniem wyższym, 5% badanych zakończyło edukację na poziomie podstawowym, natomiast 4% wskazało na wykształcenie gimnazjalne.

Wykres 20. Wykształcenie: (N=2 000)

Osoby wypełniające ankietę zaznaczały również jakie osiedle na terenie Stalowej Woli zamieszkują. Największy udział w badaniu mieli mieszkańcy osiedla Poręby oraz Młodynie (po 22%). Najmniej badanych zamieszkuje osiedla Wyzwolenia, Piaski II oraz Podlesie (po 1%).

Tabela 19. Osiedle:

osiedle	%	Liczba odp.
Poręby	22%	446
Młodynie	22%	437
Centralne	7%	133
Pławo	6%	115
Śródmieście	4%	86
Zasanie	4%	82
Fabryczne	4%	81
Hutnik	4%	76
Energetyków	4%	71
Metalowców	4%	71
Rozwadów	3%	67
Na Skarpie	2%	49
Lasowiaków	2%	48
Widok	2%	47
Charzewice	2%	44

Flisaków	2%	40
Piaski	2%	32
Piaski II	1%	29
Podlesie	1%	25
Wyzwolenia	1%	21

Pierwsze, wprowadzające pytanie zawarte w kwestionariuszu ankiety dotyczyło ogólnych obszarów problemowych, występujących na terenie Miasta. Respondenci mieli ocenić poziom natężenia problemów wymienionych w kafeterii odpowiedzi, które mogą występować w Stalowej Woli. Do oceny posłużyła skala od 1 do 5, na której 0 oznacza „nie mam zdania”, 1 – „bardzo duży”, 2 – „duży”, 3 – „średni”, 4 – „mały”, 5 – „bardzo mały”. Jak wynika z odpowiedzi respondentów, głównymi problemami w Mieście, które wymagają wzmożonych działań jest emigracja ludzi młodych (46%) oraz uzależnienia (41%) – największy odsetek badanych ocenił je jako duże bądź bardzo duże. Wśród średnio istotnych problemów najczęściej wskazywane było ubóstwo i bezrobocie (po 34%), natomiast niska skala problemu dotyczy zdaniem ankietowanych przede wszystkim bezdomności (39%). Część badanych mieszkańców nie posiada wiedzy na temat poziomu natężenia poszczególnych problemów występujących na terenie Miasta, a wśród nich najczęściej wskazywano na małą aktywność mieszkańców w życiu publicznym (26%) oraz niski poziom integracji mieszkańców (24%).

Tabela 20. Proszę ocenić poziom natężenia niżej wymienionych problemów społecznych na terenie Miasta. W każdym wierszu należy zaznaczyć maksymalnie 1 odpowiedź. Do oceny proszę posłużyć się sześciopunktową skalą, na której 0 oznacza „nie mam zdania”, 1 – „bardzo duży”, 2 – „duży”, 3 – „średni”, 4 – „mały”, 5 – „bardzo mały”. (N=2 000)

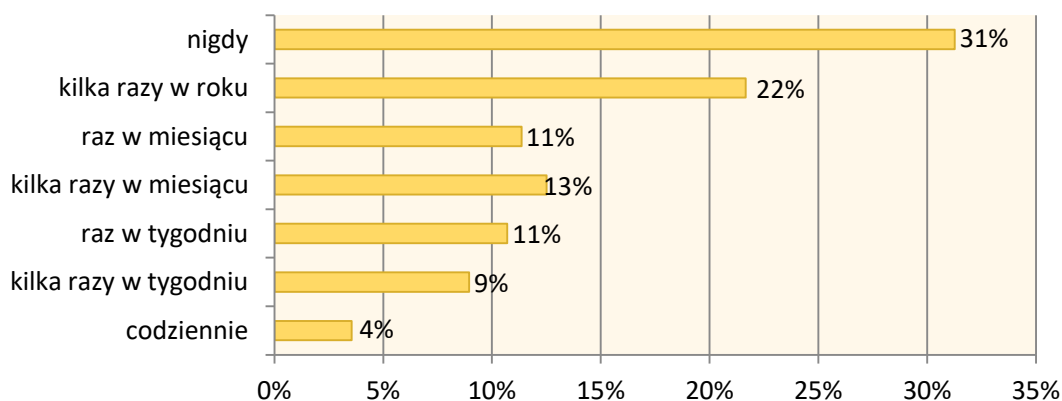
wyszczególnienie	0	1	2	3	4	5
bezrobocie	5%	17%	18%	34%	18%	9%
ubóstwo	5%	10%	19%	34%	24%	9%
bezdomność	10%	13%	13%	25%	24%	15%
przemoc w rodzinie	16%	14%	17%	25%	20%	7%
uzależnienia	14%	20%	21%	23%	13%	8%
niepełnosprawność	14%	13%	19%	27%	17%	10%
samotność/izolacja osób starszych	17%	15%	21%	23%	16%	9%
bezzadność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	18%	17%	18%	25%	15%	7%
samotne rodzicielstwo	19%	15%	22%	25%	13%	6%

długotrwała lub ciężka choroba	20%	13%	21%	25%	14%	7%
emigracja ludzi młodych	19%	24%	22%	15%	10%	9%
przestępczość	15%	15%	19%	29%	16%	6%
niski poziom integracji mieszkańców	24%	15%	15%	21%	16%	9%
mała aktywność mieszkańców w życiu publicznym	26%	13%	16%	20%	15%	11%
złe warunki mieszkaniowe	23%	12%	15%	25%	18%	7%
napiływ uchodźców	22%	16%	18%	17%	12%	15%

Sięganie po substancje psychoaktywne oraz wyroby nikotynowe

Pierwsze pytanie dotyczące uzależnienia od alkoholu odnosiło się do częstotliwości jego spożywania. Można zauważyć, iż 9% sięga po alkohol kilka razy w tygodniu, po 11% respondentów – raz w tygodniu i raz w miesiącu, 13% – kilka razy w miesiącu, natomiast 4% badanych spożywa alkohol codziennie. Abstynencję zadeklarowało 31% mieszkańców, z kolei średnio co piąty badany sięga po niego okazjonalnie, tj. kilka razy w roku (22%).

Wykres 21. Jak często spożywa Pan/i alkohol? (N=2 000)

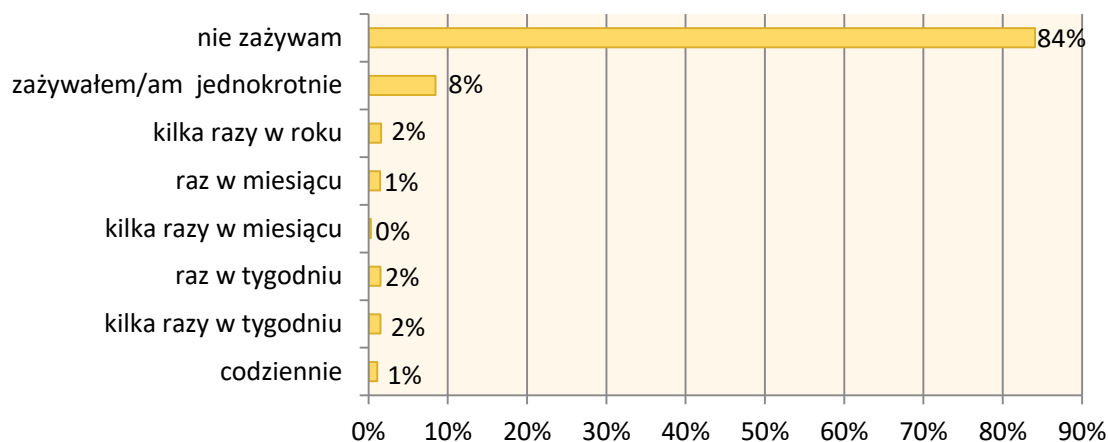
Drugi z analizowanych w Diagnozie obszarów, miał na celu zweryfikowanie skali palenia papierosów tradycyjnych oraz e-papierosów przez dorosłych mieszkańców Stalowej Woli. Spośród wszystkich badanych osób, tradycyjne wyroby tytoniowe pali 45%, przy czym 25% sięga po nie codziennie. W przypadku papierosów elektronicznych ich palenie deklaruje 38% respondentów, tj. o 7 pp. mniej niż w przypadku papierosów tradycyjnych. Ten rodzaj wyrobów nikotynowych pali codziennie 15% ankieterowanych.

Tabela 21. Jak często pali Pan/i papierosy (wyroby tytoniowe) oraz e-papierosy? (N=2 000)

wyszczególnienie	papierosy tradycyjne	e-papierosy
codziennie	25%	15%
kilka razy w tygodniu	5%	6%
raz w tygodniu	4%	4%
kilka razy w miesiącu	4%	5%
raz w miesiącu	2%	2%
kilka razy w roku	5%	6%
nigdy	56%	63%

Następnym etapem badania było zidentyfikowanie skali zażywania środków psychoaktywnych innych niż alkohol, przez dorosłych mieszkańców Miasta. Sięgnięcie po tego typu substancje zadeklarowało 16% badanych, wśród których 8% zażywało je jednokrotnie, po 2% – kilka razy w roku, raz w tygodniu oraz kilka razy w tygodniu, natomiast po 1% respondentów zadeklarowało, że do takich sytuacji dochodzi raz w miesiącu oraz codziennie.

Wykres 22. Jak często zażywa Pan/i środki psychoaktywne (narkotyki, dopalacze, leki w celu odurzania)? (N=2 000)

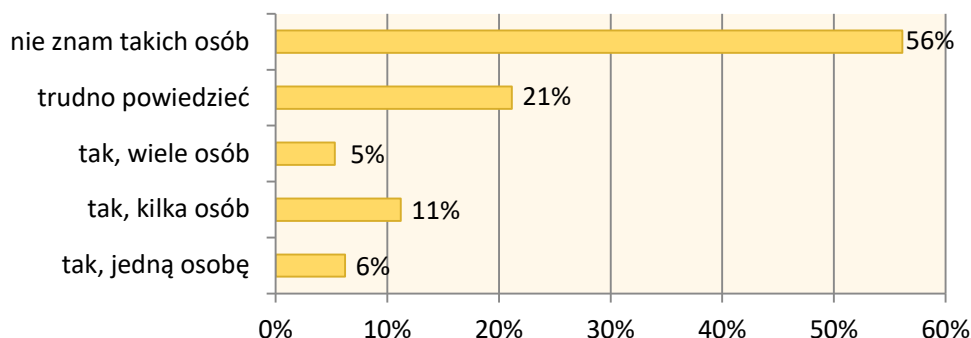

Problem przemocy

Dalsza część raportu stanowi próbę oszacowania skali problemu przemocy wśród dorosłych mieszkańców Miasta. Kolejny wykres przedstawia odpowiedzi ankietowanych na pytanie o znajomość kogoś w swoim otoczeniu, kto jest osobą doświadczającą przemocy w swoim domu. 6% odpowiedziało, że zna jedną taką osobę, 11% – kilka osób, a 5% – wiele. Co piąty respondent nie jest pewien czy zna taką osobę (21%), natomiast ponad połowa badanych nie zna osób doświadczających przemocy domowej (56%).

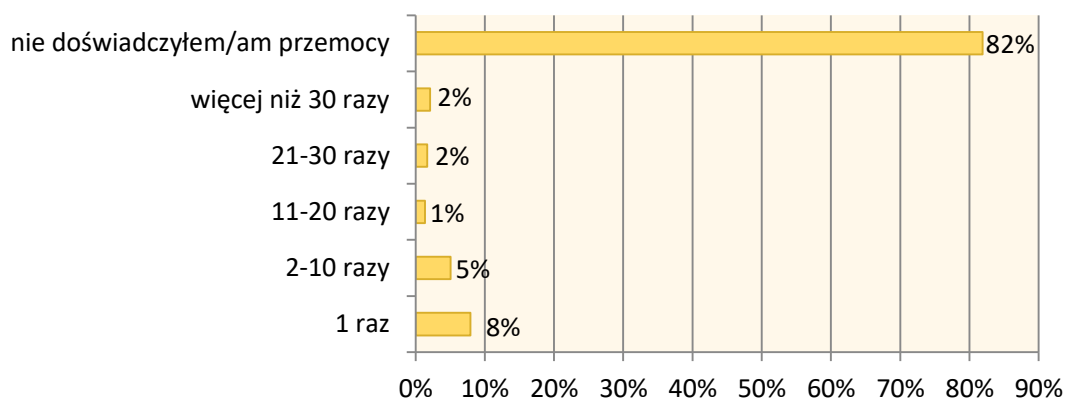

Wykres 23. Czy zna Pan/i kogoś w swoim otoczeniu, kto jest osobą doświadczającą przemocy w swoim domu? (N=2 000)

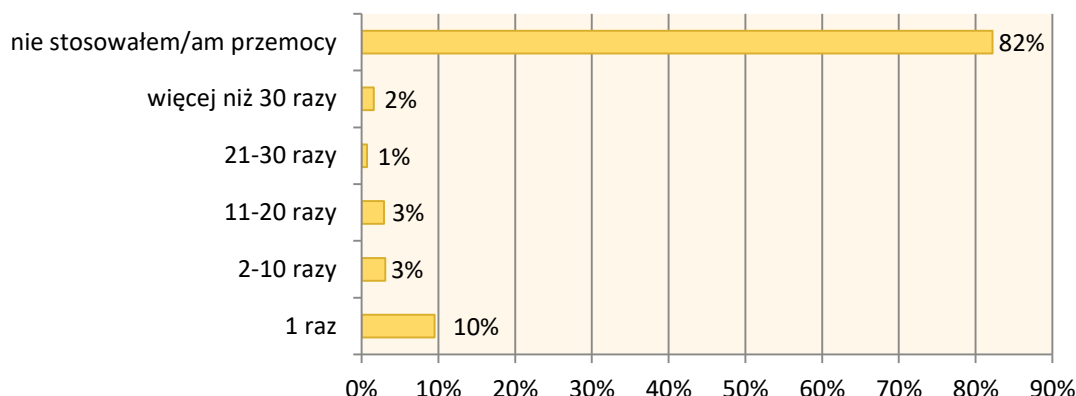
Skala problemu przemocy na terenie Miasta została zweryfikowana również dzięki odpowiedziom respondentów na pytanie o to, czy zdarzyło im się doświadczyć tego problemu w ciągu ostatniego roku. Z zebranych danych wynika, że w okresie ostatnich 12 miesięcy poprzedzających badanie, przemocy doznało 18% mieszkańców, wśród których 8% doświadczyło jej 1 raz, 5% – 2-10 razy, 1% zaznaczył odpowiedź „11-20 razy”, natomiast po 2% ankietowanych zadeklarowało doświadczenie przemocy 21-30 razy oraz więcej niż 30 razy.

Wykres 24. Jak często, w okresie 12 miesięcy zdarzyło się Panu/i doświadczyć przemocy? (N=2 000)

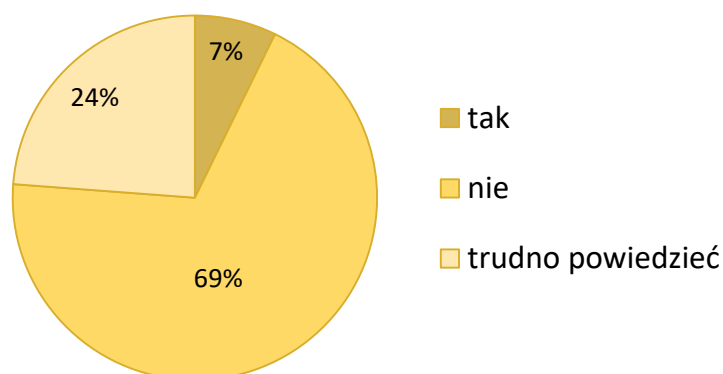
Zebrane w procesie badawczym dane pokazują, iż do stosowania przemocy przyznało się 19% badanych mieszkańców ze Stalowej Woli. 10% ankietowanych zastosowało ją jednokrotnie, po 3% – 2-10 razy oraz 11-20 razy, 1% wskazał na 21-30 razy, natomiast 2% – więcej niż 30 razy.

Wykres 25. Czy w ciągu ostatnich 12 miesięcy doszło do sytuacji gdzie zastosował/a Pan/i przemoc wobec drugiej osoby? (N=2 000)

Kolejną analizowaną w Diagnostyce kwestią była opinia dorosłych mieszkańców Miasta, na temat stosowania kar fizycznych w stosunku do dzieci. W odniesieniu do prezentowanych danych warto zwrócić uwagę, że u 7% respondentów występuje tolerancja przemocy jako jednej z form kar w stosunku do dzieci, a 24% stwierdziło, że nie ma na ten temat wiedzy. Jednoznacznie negatywnie ocenia tego typu zachowanie 69% mieszkańców.

Wykres 26. Czy akceptuje Pan/i stosowanie kar fizycznych w stosunku do dzieci? (N=2 000)

Profilaktyka

W pierwszym pytaniu bloku tematycznego dotyczącego działań profilaktycznych, respondentom zostało zadane pytanie o znajomość instytucji/podmiotów funkcjonujących na terenie Stalowej Woli w zakresie rozwiązywania problemów społecznych. Jak wynika z zaprezentowanych danych, najwięcej badanych słyszało o Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej w Stalowej Woli (82%), Komendzie Powiatowej Policji w Stalowej Woli (78%) oraz Powiatowym Urzędzie Pracy w Stalowej Woli (69%). Średnio połowa respondentów deklaruje znajomość Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Stalowej Woli (49%), z kolei

43% wskazało na Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Stalowej Woli. Tylko 2% badanych nie słyszało o żadnej z poniższych instytucji/podmiotów, natomiast 4 osoby biorące udział w badaniu zadeklarowały znajomość innych instytucji/podmiotów, niż te wymienione w kafeterii odpowiedzi. Wskazano m.in. na: *Centrum Wolontariatu, Pokój i Dobro, Stowarzyszenie Szansa oraz spółdzielnie socjalne.*

Tabela 22. O jakich instytucjach/podmiotach funkcjonujących na terenie Miasta Pan/i słyszał/a? (N=2 000)

wyszczególnienie	%	Liczba odp.
Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Stalowej Woli	82%	1639
Komenda Powiatowa Policji w Stalowej Woli	78%	1554
Powiatowy Urząd Pracy w Stalowej Woli	69%	1388
Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna	49%	970
Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Stalowej Woli	43%	864
Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Stalowej Woli	35%	699
Stalowowolski Ośrodek Wsparcia i Interwencji Kryzysowej	28%	554
Zespół Interdyscyplinarny w Stalowej Woli	27%	534
Placówka Interwencyjna dla Dzieci i Młodzieży	17%	347
punkty konsultacyjne	14%	273
placówki wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży	12%	245
nie słyszałem/am o powyższych instytucjach/podmiotach	2%	34
inne	0%	4

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

Następnie respondenci zostali zapytani o to czy kiedykolwiek zdarzyło im się korzystać z konkretnych instytucji pomocowych, funkcjonujących na terenie Miasta. Średnio co czwarty badany mieszkaniec nie korzystał nigdy z pomocy i wsparcia instytucji lub podmiotów wymienionych w kafeterii odpowiedzi (482 osoby, tj. 24%). Najwięcej osób wskazało jednak na Komendę Powiatową Policji w Stalowej Woli (886 osób, tj. 44%) oraz na Powiatowy Urząd Pracy w Stalowej Woli (704 osoby, tj. 35%). 2 badanych zadeklarowało skorzystanie z innych placówek pomocowych, takich jak: *Dom Pomocy Społecznej* oraz *Ośrodek Rehabilitacji przy stowarzyszeniu „Szansa”*.

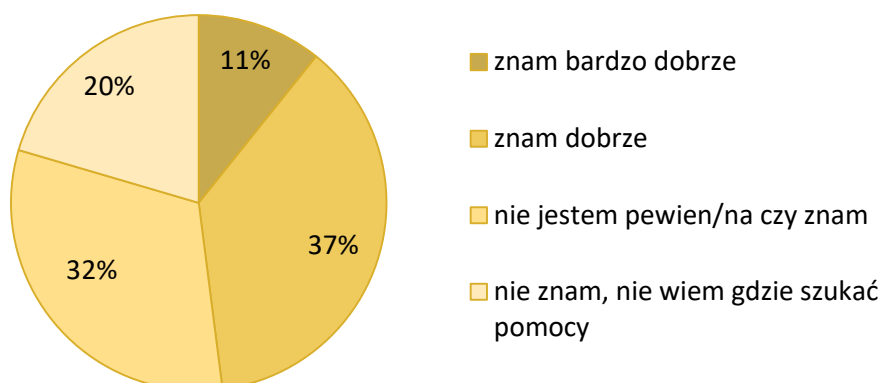
Tabela 23. Czy korzystał Pan/i kiedykolwiek z pomocy, którejś z wymienionych poniżej instytucji/podmiotów? (N=2 000)

wyszczególnienie	%	Liczba odp.
Komenda Powiatowa Policji w Stalowej Woli	44%	886
Powiatowy Urząd Pracy w Stalowej Woli	35%	704
nigdy nie korzystałem/am z pomocy tego rodzaju instytucji/podmiotów	24%	482
Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Stalowej Woli	19%	373
Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna	14%	288
Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Stalowej Woli	11%	224
Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Stalowej Woli	8%	155
Zespół Interdyscyplinarny w Stalowej Woli	7%	145
Stalowowolski Ośrodek Wsparcia i Interwencji Kryzysowej	5%	98
punkty konsultacyjne	3%	65
Placówka Interwencyjna dla Dzieci i Młodzieży	1%	24
inne	0%	2

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

W kwestii znajomości danych kontaktowych do instytucji, gdzie można się zgłosić w razie problemów, wyniki kształtują się na zróżnicowanym poziomie. Co trzeci mieszkaniec biorący udział w badaniu nie jest pewny, czy zna takie dane kontaktowe (32%), 37% zna dobrze tego typu dane, a 11% zna je bardzo dobrze. Aż co piąty badany stwierdził, że nie zna danych do miejsc, w których można uzyskać pomoc i nie wie gdzie szukać pomocy (20%).

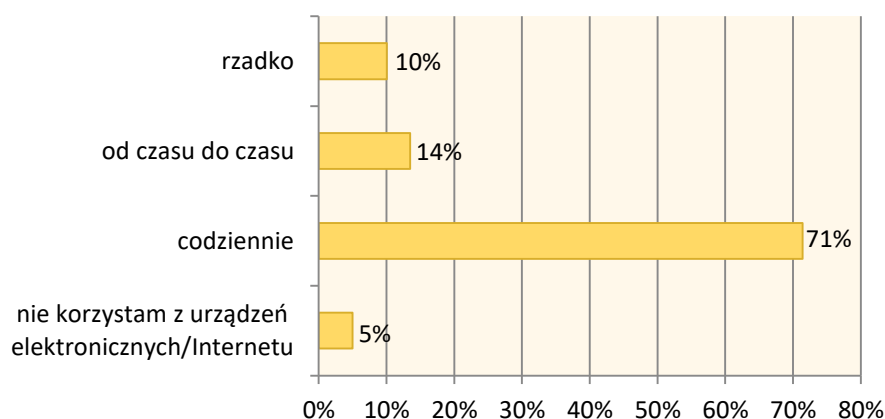
Wykres 27. Czy zna Pan/i dane kontaktowe do instytucji pomocowych, gdzie można się zgłosić w razie problemów? (N=2 000)

Uzależnienia behawioralne

Kolejny blok pytań miał na celu sprawdzenie w jaki sposób oraz jak często mieszkańcy miasta Stalowej Woli korzystają z urzędzeń elektronicznych. Zebrany materiał wykazał, iż jedynie 5% badanych nie korzysta z urzędzeń elektronicznych/Internetu, co pozwala wysunąć wniosek, że są one nieodłącznym elementem życia tej części mieszkańców Miasta. 95% ankietowanych poświęca swój czas na korzystanie z tego zasobu. 71% badanych robi to codziennie, 14% – od czasu do czasu, natomiast 10% respondentów zadeklarowało, że korzysta z tego rodzaju urzędzeń rzadko. Z urzędzeń elektronicznych nie korzysta w ogóle 5% badanych.

Wykres 28. Jak często korzysta Pan/i z poniższych urzędzeń elektronicznych i Internetu (komputer, tablet, telefon komórkowy, konsola do gier)? (N=2 000)

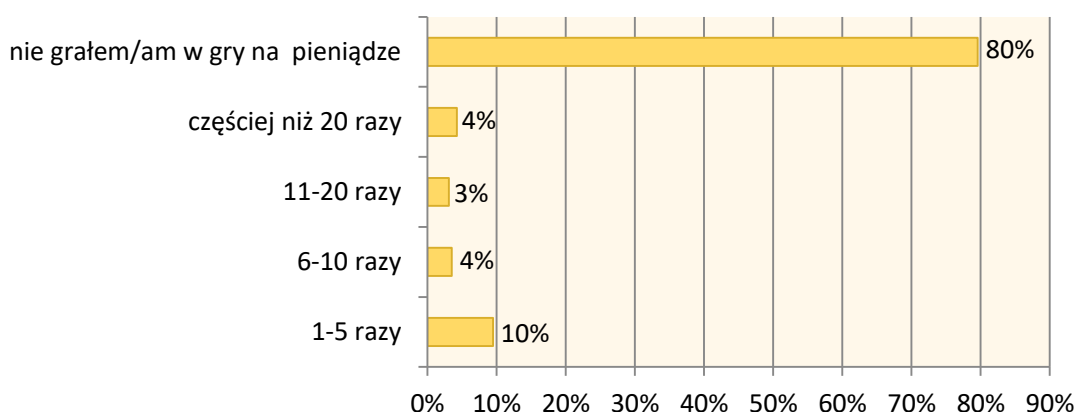
Zadaliśmy respondentom pytanie również o to, ile czasu w ciągu dnia spędzają na korzystaniu z urzędzeń elektronicznych. Najwięcej osób poświęca na to powyżej 1 godziny do 3 godzin (634 osoby, tj. 34%) oraz do 1 godziny (452 osoby, tj. 25%). 426 osób wskazało na przedział powyżej 3 godzin do 5 godzin (23%), a 212 respondentów na powyżej 5 godzin do 7 godzin (12%). 114 respondentów poświęca na to duże ilości czasu, czyli powyżej 7 godzin (6%). Część badanych pominęła to pytanie i nie udzieliła żadnej odpowiedzi.

Tabela 24. Ile godzin poświęca Pan/i na korzystanie z urzędzeń elektronicznych i Internetu w ciągu dnia, w którym ich Pan/i używa (nie wliczając w to godzin pracy)? (N=1 838)

Odpowiedź	%	Liczba odp.
do 1 godziny	25%	452
powyżej 1 godziny do 3 godzin	34%	634
powyżej 3 godzin do 5 godzin	23%	426
powyżej 5 godzin do 7 godzin	12%	212
powyżej 7 godzin	6%	114

W celu określenia skali podejmowania zachowań hazardowych przez dorosłych mieszkańców Miasta, respondenci zostali poproszeni o udzielenie odpowiedzi na pytanie, czy grali w gry na pieniądze w ciągu ostatnich 12 miesięcy poprzedzających badanie. Zebrany materiał badawczy wykazał, że styczność z takimi grami miało 21% dorosłych mieszkańców Stalowej Woli, wśród których 10% wskazało, że grało w nie 1-5 razy, po 4% przyznało, że podejmowało się tego 6-10 razy oraz częściej niż 20 razy, natomiast 3% odpowiedzi padło na 11-20 razy.

Wykres 29. Jak często Pan/i grał/a lub obstawiał/a gry na pieniądze w ciągu ostatnich 12 miesięcy? (N=2 000)

W pytaniu dotyczącym innych uzależnień natury behawioralnej, badani mieli ustosunkować się do kilku stwierdzeń. Z danych przedstawionych w tabeli wynika, że:

- 55% badanych podejmuje się dobrowolnie (nadgodzin),
- 41% respondentów nawet, gdy jest w domu to myśli o pracy,
- 64% ankietowanym zdarza się kupić więcej rzeczy, niż początkowo przewidywali,
- 31% badanych zdarza się kupić rzeczy, które przekraczają ich możliwości finansowe,
- 34% osób kupuje nowe rzeczy kiedy czują się samotni lub smutni, aby poprawić swój nastrój,
- 22% ankietowanych deklaruje, że robienie zakupów jest częstą przyczyną ich konfliktów z najbliższymi osobami,
- 55% osób „zajada” stres i intensywne emocje,
- 41% badanych kontroluje swoją wagę przez intensywne ćwiczenia i restrykcyjną dietę.

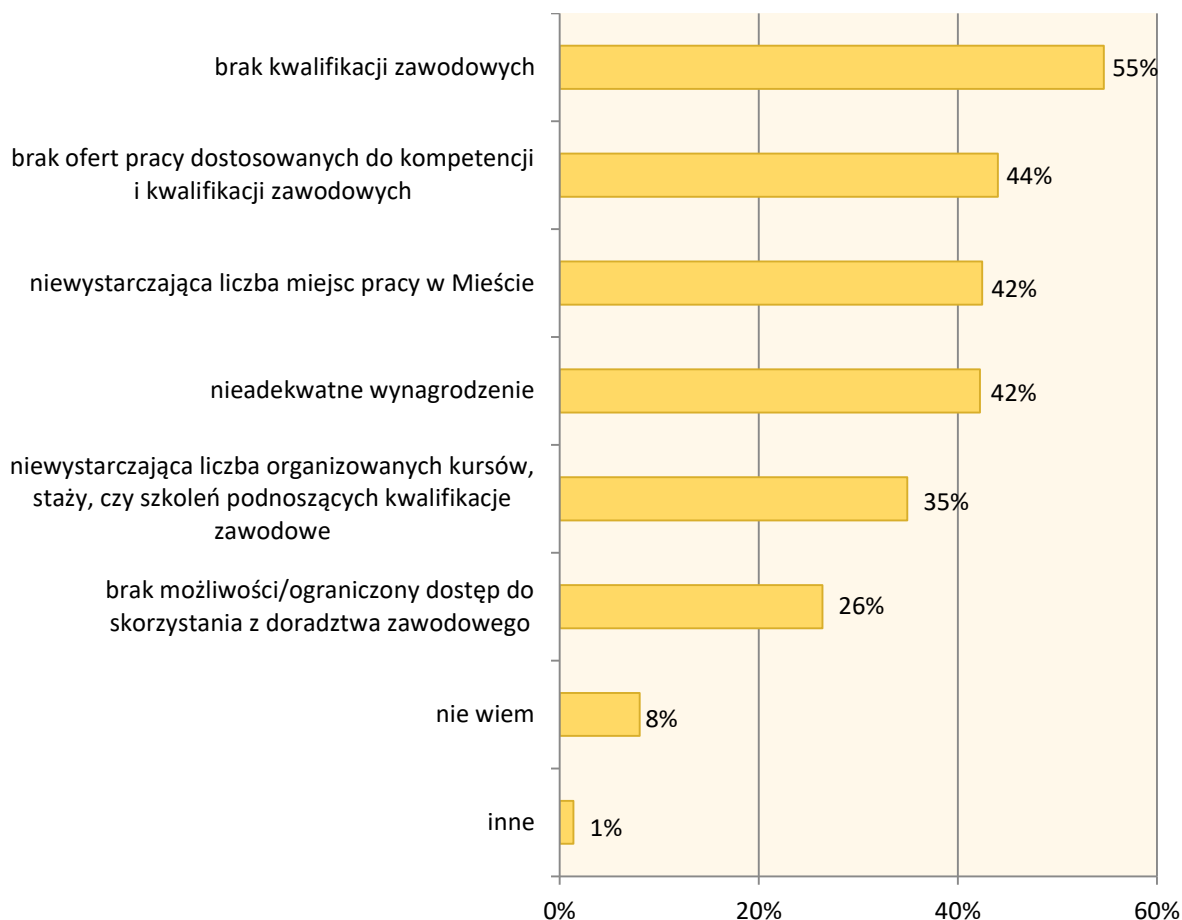
Tabela 25. Proszę o ustosunkowanie się do poniższych stwierdzeń: (N=2 000)

wyszczególnienie	TAK	NIE
Podejmuję się dobrowolnej pracy dodatkowej (nadgodziny)	55%	45%
Nawet gdy jestem w domu, myślę o pracy	41%	59%
Zdarza mi się kupić więcej rzeczy niż początkowo przewidywałem/am	64%	36%
Zdarza mi się kupić rzeczy, które przekraczają moje możliwości finansowe	31%	69%
Kupuję nowe rzeczy kiedy czuje się samotny/a lub smutny/a, aby poprawić swój nastrój	34%	66%
Robienie zakupów jest częstą przyczyną moich konfliktów z najbliższymi osobami	22%	78%
„Zajadam” stres i intensywne emocje.	55%	45%
Kontroluję swoją wagę przez intensywne ćwiczenia i restrykcyjną dietę	41%	59%

Rynek pracy

W poniższym bloku tematycznym zostanie poruszona kwestia zatrudnienia wśród mieszkańców Stalowej Woli. W pierwszym pytaniu badani mieli określić z jakimi trudnościami mogą się borykać osoby bezrobotne, poszukujące zatrudnienia na terenie Miasta. Najwięcej mieszkańców uważa, że problem w tym zakresie stanowi brak kwalifikacji zawodowych wśród części osób bezrobotnych (55%), brak ofert pracy dostosowanych do kompetencji i kwalifikacji zawodowych (44%) oraz niewystarczająca liczba miejsc pracy w Mieście i nieadekwatne wynagrodzenie (po 42%). Średnio co trzeci badany zaznaczył niewystarczającą liczbę organizowanych kursów staży, czy szkoleń podnoszących kwalifikacje zawodowe (35%), a co czwarty na brak możliwości/ograniczony dostęp do skorzystania z doradztwa zawodowego (24%). W odpowiedziach „inne” mieszkańcy licznie wymieniali inne powody, z których znaczna część się pokrywała. Należały do nich m.in.: *brak chęci do podjęcia pracy, brak znajomości, korzystanie z pomocy społecznej, brak miejsc pracy w przedsiębiorstwach, dla osób który odbyły w nich staż, brak ofert pracy w godzinach funkcjonowania przedszkoli, brak miejsc placówkach zapewniających opiekę nad dziećmi, wygórowane wymagania pracodawców oraz brak miejsc pracy dla kobiet i w zakresie pracy biurowej (1%)*. Część respondentów zadeklarowała również brak wiedzy w zakresie problemów z jakimi mogą się borykać osoby poszukujące zatrudnienia na terenie Miasta (8%).

Wykres 30. Jakie trudności Pana/i zdaniem napotykają osoby bezrobotne szukające pracy na terenie Miasta? (N=2 000)

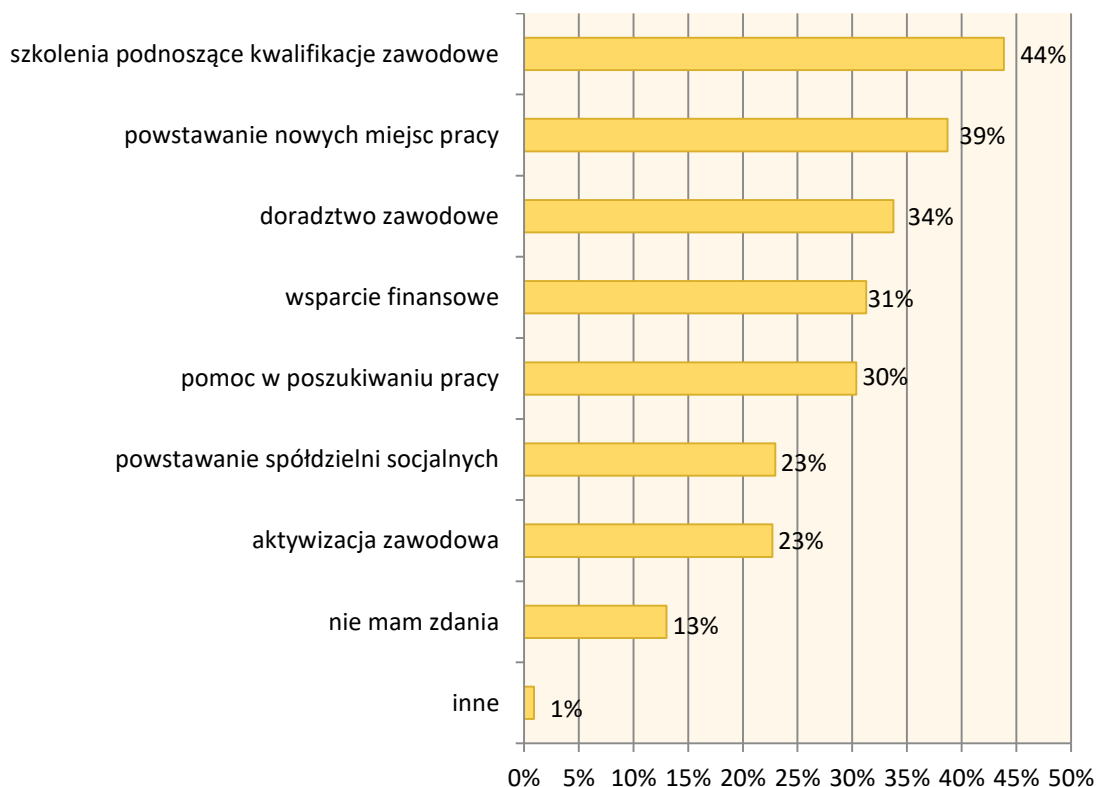
*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

W odpowiedzi na pytanie dotyczące problemów osób bezrobotnych z terenu Stalowej Woli, mieszkańców zapytano również o działania jakie ich zdaniem należy podjąć, w celu rozwiązania tych trudności. Najwięcej odpowiedzi padło na organizację szkoleń podnoszących kwalifikacje zawodowe (44%), powstawanie nowych miejsc pracy (39%) oraz doradztwo zawodowe (34%). W dalszej kolejności zdaniem mieszkańców należy udzielać wsparcia finansowego (31%) i pomocy w poszukiwaniu pracy (30%). Blisko co czwarty badany wskazał na powstawanie spółdzielni socjalnych oraz aktywizację zawodową (po 23%). 13% respondentów nie posiada wiedzy w tym zakresie, natomiast 1% udzielił innych odpowiedzi, takich jak:

- *zakończenie rozdawania pieniędzy i uzależnienie zasiłków socjalnych od faktycznych problemów rodzin, a nie od fikcyjnego dochodu,*

- wskazywanie możliwości zatrudnienia osobom bezrobotnym i w przypadku dwukrotnego odrzucenia oferty zawieszenie świadczeń pomocowych,
- zapewnienie odpowiedniej pomocy dla wszystkich, a nie tylko osób „najmniej paradygmatycznych”,
- przekonywanie o zaletach podejmowania pracy,
- przyciąganie firm i korporacji, które mogłyby mieć siedzibę na terenie Miasta,
- zarobki porównywalne do innych w kraju, dostęp do tanich mieszkań, odbudowa transportu publicznego,
- większe kompetencje i zaangażowanie opiekunów bezrobotnych,
- podejście indywidualne do bezrobotnego, a więc być może wsparcie psychologa, mentora, trenera personalnego mogłoby pomóc w odpowiedzi dlaczego ten człowiek jest bezrobotny,
- zwiększenie miejsc w żłobkach i przedszkolach oraz stworzenie warunków pracy matkom małych dzieci, np. możliwość pracy zdalnej.

Wykres 31. Jakie działania Pana/i zdaniem należy podejmować w szerszym zakresie na terenie Miasta w celu wyeliminowania lub ograniczenia problemów występujących wśród osób bezrobotnych? (N=2 000)

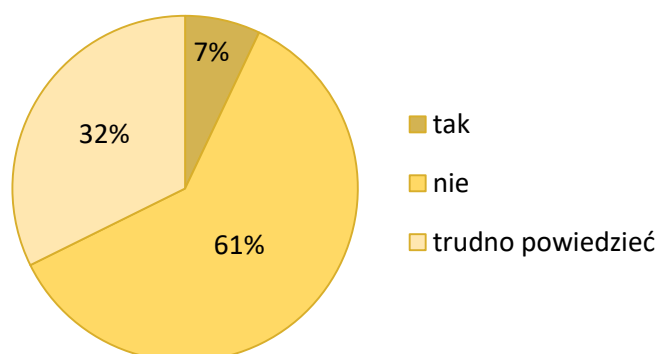

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

Ubóstwo i wykluczenie społeczne

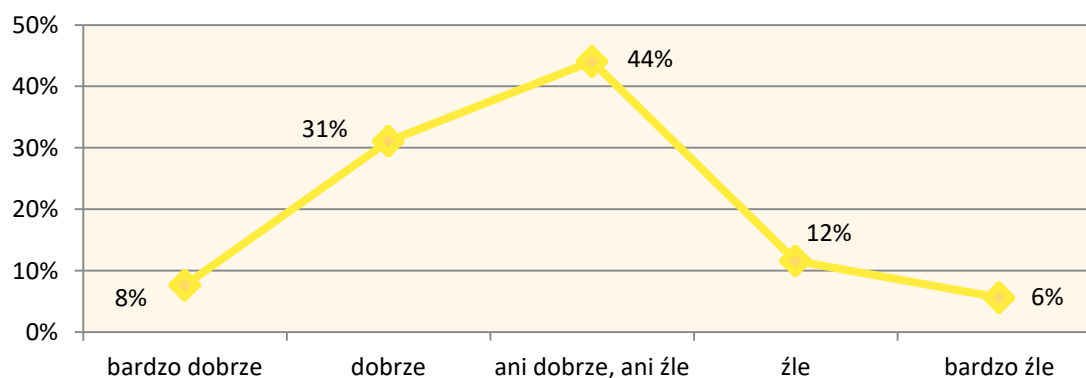
Następne pytanie dotyczyło tego, czy nasi respondenci doświadczyli w ciągu ostatnich 12 miesięcy przed badaniem problemu ubóstwa. Odpowiedzi rozkładały się na zróżnicowanym poziomie – 61% osób odpowiedziało przecząco na to pytanie, 7% badanych przyznało, że doznało w okresie ostatniego roku ubóstwa, z kolei 32% respondentów miało trudność w udzieleniu jednoznacznej odpowiedzi na to pytanie.

Wykres 32. Czy doświadczył/a Pan/i ubóstwa w ciągu ostatnich 12 miesięcy? (N=2 000)

Analiza sytuacji materialnej badanej grupy pokazuje, że 38% dorosłych mieszkańców Miasta jest z niej zadowolonych – 31% ocenia ją dobrze, a 8% – bardzo dobrze. Blisko połowa ankietowanych określiła swoją sytuację materialną jako ani dobrą, ani złą (44%), natomiast 12% ankietowanych ocenia ją jako złą. Bardzo zła sytuacja materialna dotyczy 6% badanych.

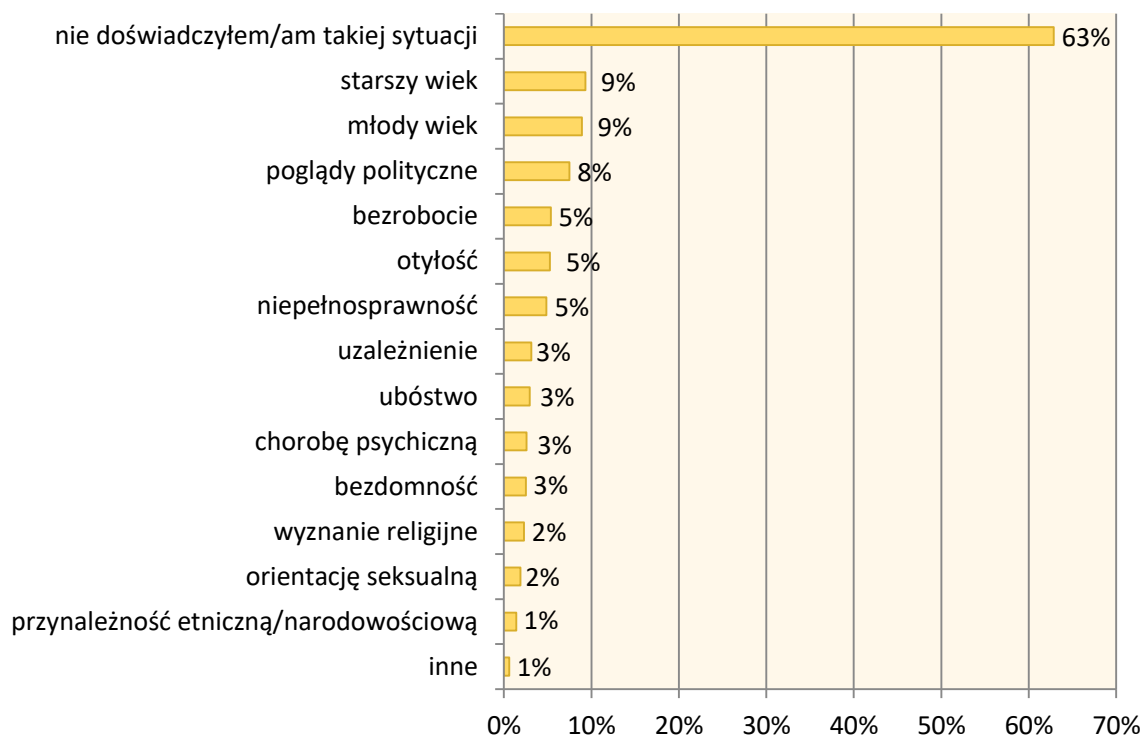
Wykres 33. Jak ocenia Pan/i swoją sytuację materialną? (N=2 000)

Z analizy materiału badawczego wynika, że 37% respondentów doświadczyło w ciągu ostatniego roku przed badaniem odrzucenia społecznego. Najwięcej osób doznało go ze względu na wiek – zarówno starszy jak i młody (po 9%) oraz poglądy polityczne (8%). Na bezrobocie, otyłość i niepełnosprawność wskazało po 5% ankietowanych, a po 3%

odpowiedzi padło również na uzależnienie, ubóstwo, chorobę psychiczną i bezdomność. Po 2% badanych wskazało wyznanie religijne i orientację seksualną, z kolei 1% na przynależność etniczną/narodowościową. Mieszkańcy wpisywali również własne odpowiedzi, wśród których znalazły się: płeć, wzrost, stan zdrowia i wielodzietność (1%).

Wykres 34. Czy w ciągu ostatnich 12 miesięcy doświadczył/a Pan/i osobiście odrzucenia ze względu na: (N=2 000)

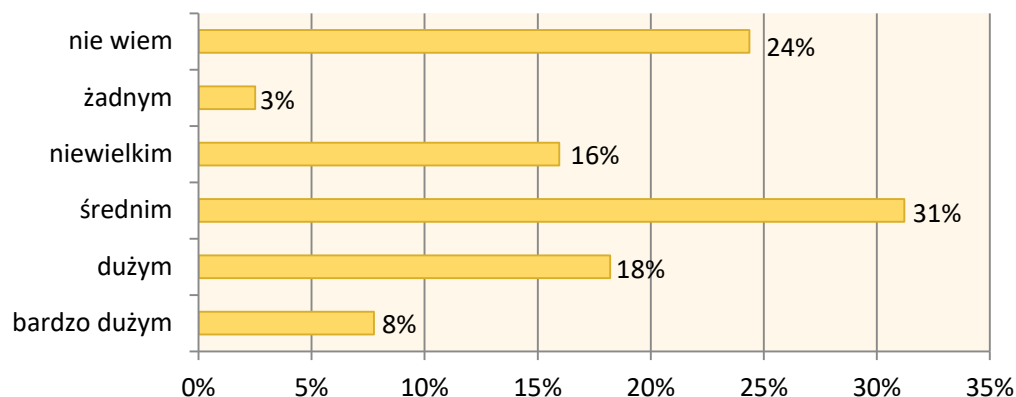

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

Sytuacja osób starszych i osób z niepełnosprawnościami

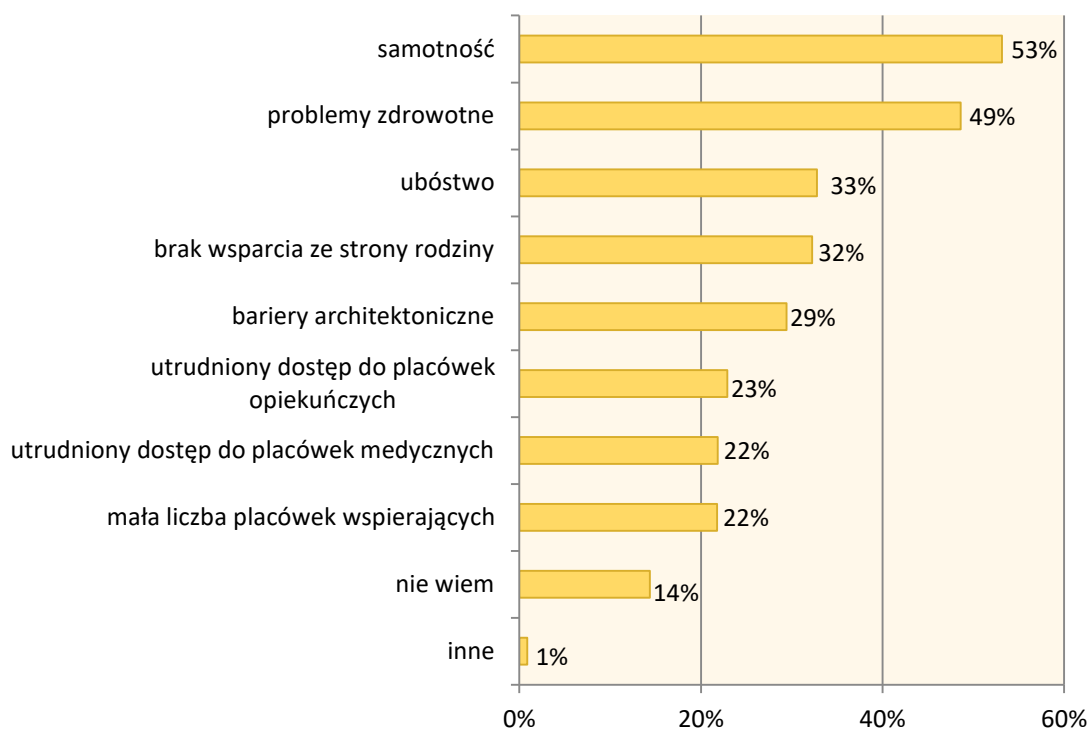
Mieszkańcy zostali poproszeni o ocenę stopnia dostosowania infrastruktury technicznej Miasta do osób z niepełnosprawnościami. 31% badanych uważa, że jest ona dostosowana w średnim stopniu, a 16% mieszkańców jest zdania, że jest przystosowana w stopniu niewielkim. Łącznie 26% ankietowanych twierdzi, że dużo oraz bardzo dużo miejsc w Mieście jest przystosowanych do osób z niepełnosprawnością, z kolei 24% nie potrafiło odpowiedzieć na to pytanie. 3% respondentów jest zdania, że infrastruktura nie jest w ogóle dostosowana do tej grupy osób.

Wykres 35. W jakim stopniu infrastruktura techniczna w Pana/i Mieście (instytucje publiczne, szkoły, ulice, przychodnie itp.) dostosowana jest do osób z niepełnosprawnościami tak, aby umożliwić im samodzielne funkcjonowanie? (N=2 000)

Zdaniem większości badanych mieszkańców, najważniejszym problemem osób starszych i osób z niepełnosprawnościami na terenie Miasta jest samotność – wskazało na nią 53% respondentów. Znaczna część odpowiedzi padła również na problemy zdrowotne (49%). Średnio co trzeci respondent wskazał na ubóstwo (33%) i brak wsparcia ze strony rodziny (32%). Zdaniem 29% badanych do trudności tych grup społecznych należą bariery architektoniczne, według 23% utrudniony dostęp do placówek opiekuńczych, a zdaniem po 22% jest to utrudniony dostęp do placówek medycznych oraz mała liczba placówek wspierających. Brak wiedzy w tym zakresie zadeklarowało 14% respondentów, z kolei 1% wskazał na inne problemy, gdzie wymieniono: *brak empatii ze strony innych, brak współpracy instytucjonalnej, bariera związana z komputeryzacją, brak środków na rehabilitację, wysokie ceny leków, długie terminy wizyt do specjalistów, brak kadry zapewniającej wsparcie mentalne i duchowe tym grupom społecznym, brak specjalistycznej opieki w miejscu zamieszkania osób z niepełnosprawnościami oraz przemoc.*

Wykres 36. Jakie Pana/i zdaniem są najważniejsze problemy osób starszych i z niepełnosprawnościami w Mieście? (N=2 000)

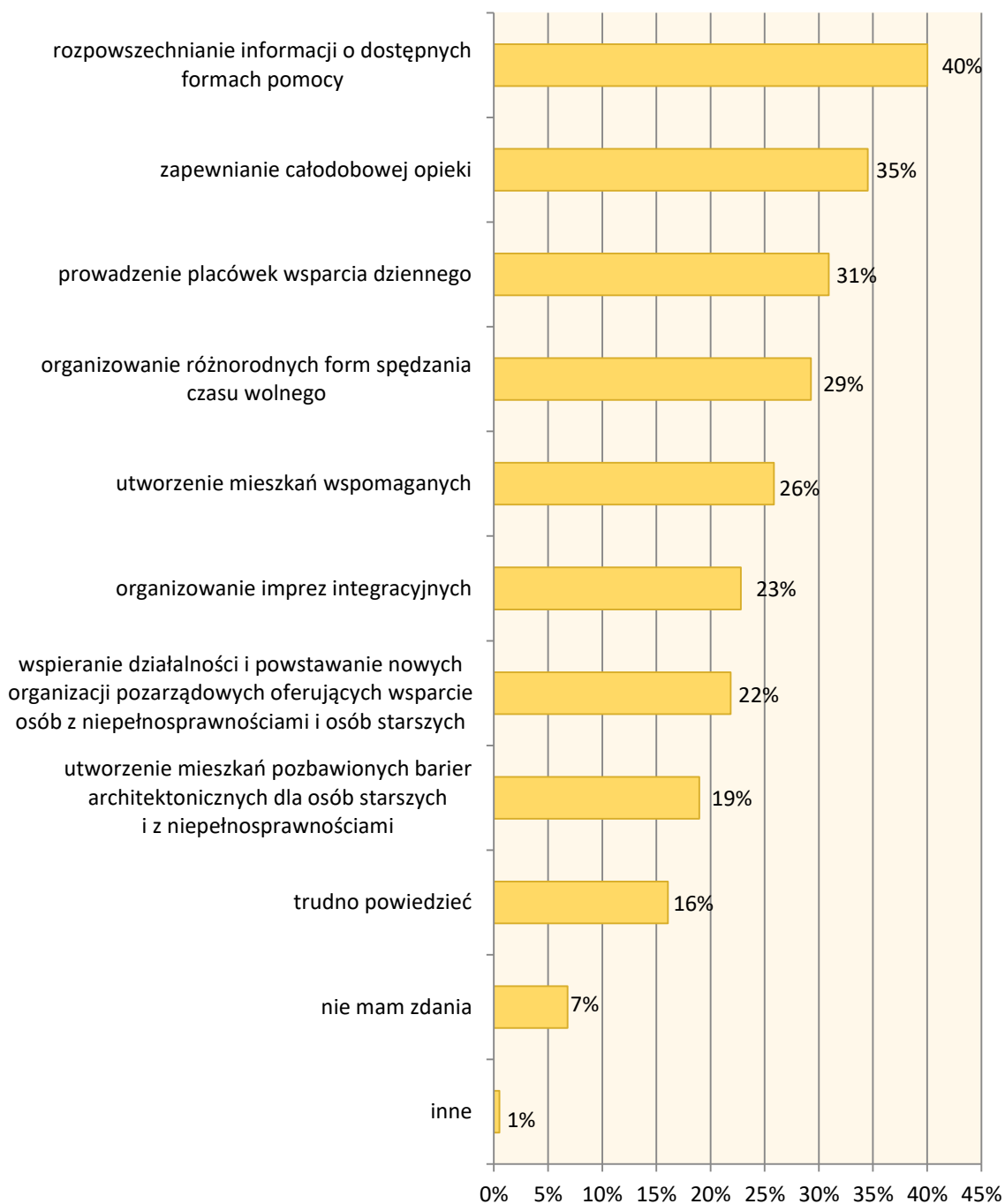

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

Mieszkańcy zostali również poproszeni o wskazanie w jakim zakresie oferta wsparcia osób starszych i osób z niepełnosprawnościami powinna zostać poszerzona na terenie Miasta. Największy odsetek badanych wskazał na rozpowszechnianie informacji o dostępnych formach pomocy (40%). W dalszej kolejności odpowiedzi padały na: zapewnianie całodobowej opieki (35%), prowadzenie placówek wsparcia dziennego (31%), organizowanie różnorodnych form spędzania czasu wolnego (29%), utworzenie mieszkań wspomaganych (26%), organizowanie imprez integracyjnych (23%), wspieranie działalności i powstawanie nowych organizacji pozarządowych oferujących wsparcie osób z niepełnosprawnościami i osób starszych (22%) oraz utworzenie mieszkań pozbawionych barier architektonicznych dla osób starszych i z niepełnosprawnościami (19%). 7% badanych stwierdziło, że nie posiada zdania w tym zakresie, 16% miało problem z udzieleniem jednoznacznej odpowiedzi w tym zakresie, z kolei 1% udzielił samodzielnej odpowiedzi, gdzie wymieniono m.in.: *pomoc sąsiedzka, wolontariat międzysąsiedzki, zespoły mobilne świadczące wysokiej jakości usługi opiekuńczo-medyczne złożone z pielęgniarki, rehabilitanta i psychologa, opieka domowa, krótsze terminy na wizyty specjalistyczne, okresowe bezpłatne*

badania bez skierowania w przypadku chorób przewlekłych, krótsze terminy na rehabilitację, zwrot za koszty wizyt prywatnych, pomoc dla rodziców dzieci niepełnosprawnych w postaci grup wsparcia i opieki wytchnieniowej, zwiększenie liczby miejsc w placówkach dedykowanych dzieciom niepełnosprawnym, np. w ZSS oraz zwiększenie kompetencji cyfrowych osób starszych.

Wykres 37. W jakim zakresie oferta wsparcia osób starszych i z niepełnosprawnościami na terenie Miasta powinna być Pana/i zdaniem poszerzona? (N=2 000)

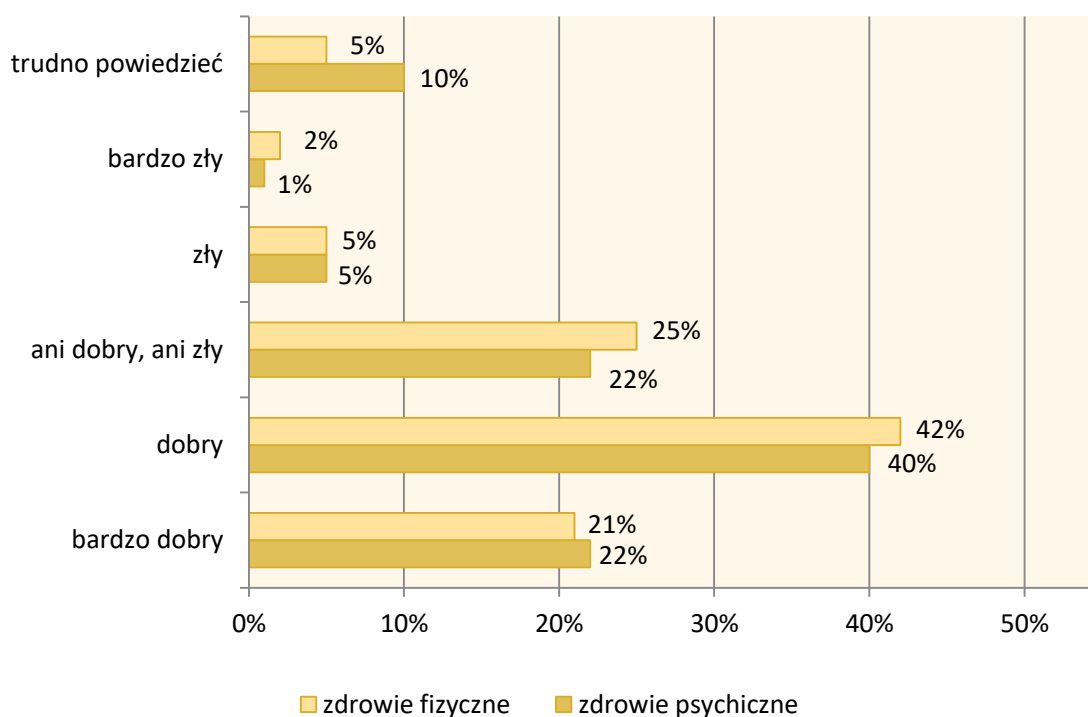

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

Zdrowie

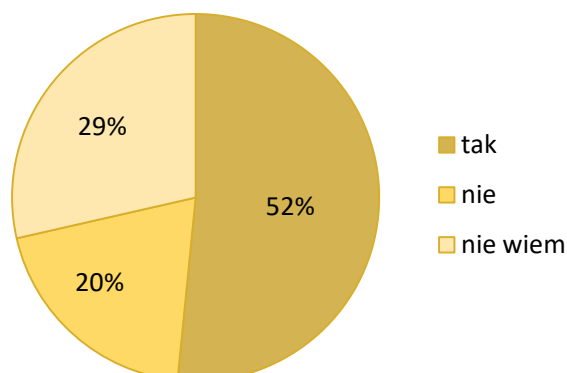
W pierwszej kolejności badani mieli ocenić swój stan zdrowia fizycznego i psychicznego. Większość mieszkańców ocenia je jako dobre (42% – zdrowie fizyczne, 40% – zdrowie psychiczne) lub bardzo dobre (21% – zdrowie fizyczne, 22% – zdrowie psychiczne). Po 5% respondentów określiło stan swojego zdrowia psychicznego jak i fizycznego jako zły. Najmniejsza część mieszkańców wskazała na bardzo zły stan zdrowia fizycznego (2%) i psychicznego (1%). Pozostali mieszkańcy przyznali, że nie jest on ani dobry ani zły – 22% w przypadku zdrowia psychicznego oraz 25% odnośnie zdrowia fizycznego. Szczegółowe dane prezentuje kolejny wykres.

Wykres 38. Jak ocenia Pan/i stan swojego zdrowia psychicznego? (N=2 000)

Respondenci zapytani o to czy ich zdaniem na terenie Stalowej Woli istnieje potrzeba poszerzenia działań związanych z promocją zdrowia, stwierdzili w większości, że taka działalność powinna być zwiększona (52%). Przeciwnego zdania był co piąty badany (20%), z kolei 29% ankietowanych nie posiada w tym zakresie wiedzy.

Wykres 39. Czy na terenie Miasta jest potrzeba poszerzenia działań związanych z promocją zdrowia (edukacja zdrowotna, profilaktyka, kształtowanie odpowiednich postaw zdrowotnych, promowanie zdrowego stylu życia)? (N=2 000)

Poziom dostępności do opieki zdrowotnej w zakresie różnych obszarów, kształtuje się w opinii mieszkańców na zróżnicowanym poziomie. Najlepiej oceniony został dostęp do podstawowej opieki zdrowotnej na terenie Miasta – 11% oceniło go jako bardzo dobry, a 18% jako dobry. 29% respondentów nie posiada wiedzy w zakresie dostępu do opieki terapeutycznej na terenie Stalowej Woli, natomiast w przypadku opieki psychiatrycznej jest to 26%. Niepokojący jest fakt, że znaczny odsetek badanych ma negatywny stosunek do poziomu opieki zdrowotnej na terenie Miasta. Najgorzej oceniono dostęp do opieki psychiatrycznej – zdaniem 26% jest on bardzo zły, a według 19% – zły. Na drugim miejscu z kolei znalazła się specjalistyczna opieka zdrowotna, którą źle i bardzo źle oceniła łącznie niemal połowa respondentów (48%).

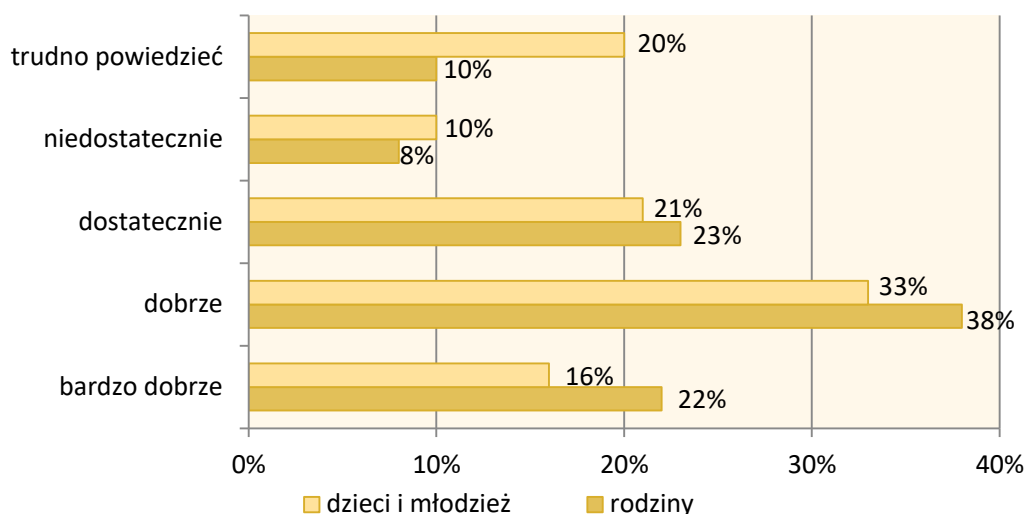
Tabela 26. Proszę ocenić obecny poziom dostępności do opieki zdrowotnej na terenie Miasta. W każdym wierszu należy zaznaczyć maksymalnie 1 odpowiedź. Proszę postąpić się sześciopunktową skalą, na której 0 oznacza „nie wiem”, 1 – „bardzo zły”, 2 – „zły”, 3 – „średni”, 4 – „dobry”, 5 – „bardzo dobry”. (N=2 000)

wyszczególnienie	0	1	2	3	4	5
podstawowa opieka zdrowotna	3%	23%	19%	27%	18%	11%
specjalistyczna opieka zdrowotna	5%	24%	24%	21%	18%	7%
rehabilitacja	14%	23%	22%	22%	14%	5%
opieka psychologiczna	18%	20%	22%	22%	15%	3%
opieka psychiatryczna	26%	26%	19%	19%	7%	2%
opieka terapeutyczna	29%	20%	20%	20%	8%	3%

Wsparcie rodzin

W ramach obszaru badania dotyczącego wspierania rodziny, zadano mieszkańcom pytanie dotyczące oceny działań Miasta w zakresie organizacji i zagospodarowania czasu wolnego dzieci i młodzieży, a także rodzin. W przypadku dzieci i młodzieży, blisko połowa oceniła działania Miasta pozytywnie (16% – „bardzo dobrze”, a 33% – „dobrze”). Co piąty ankietowany biorący udział w badaniu jest zdania, że działania w zakresie organizacji czasu wolnego najmłodszych mieszkańców prowadzone są w sposób dostateczny (21%), 10% ocenia je niedostatecznie, z kolei 20% nie potrafiło udzielić jednoznacznej odpowiedzi. Organizacja i zagospodarowanie czasu wolnego rodzin zostały zaopiniowane w większości również pozytywnie. Co piąty badany uważa, że jest ono na bardzo dobrym poziomie, z kolei według 38% na dobrym. 23% oceniło działania Gminy w tym zakresie jako dostateczne, 8% – niedostateczne, a 10% zaznaczyło odpowiedź „trudno powiedzieć”.

Wykres 40. Jak ocenia Pan/i działania Miasta w zakresie organizacji i zagospodarowania czasu wolnego rodzin oraz dzieci i młodzieży? (N=2 000)

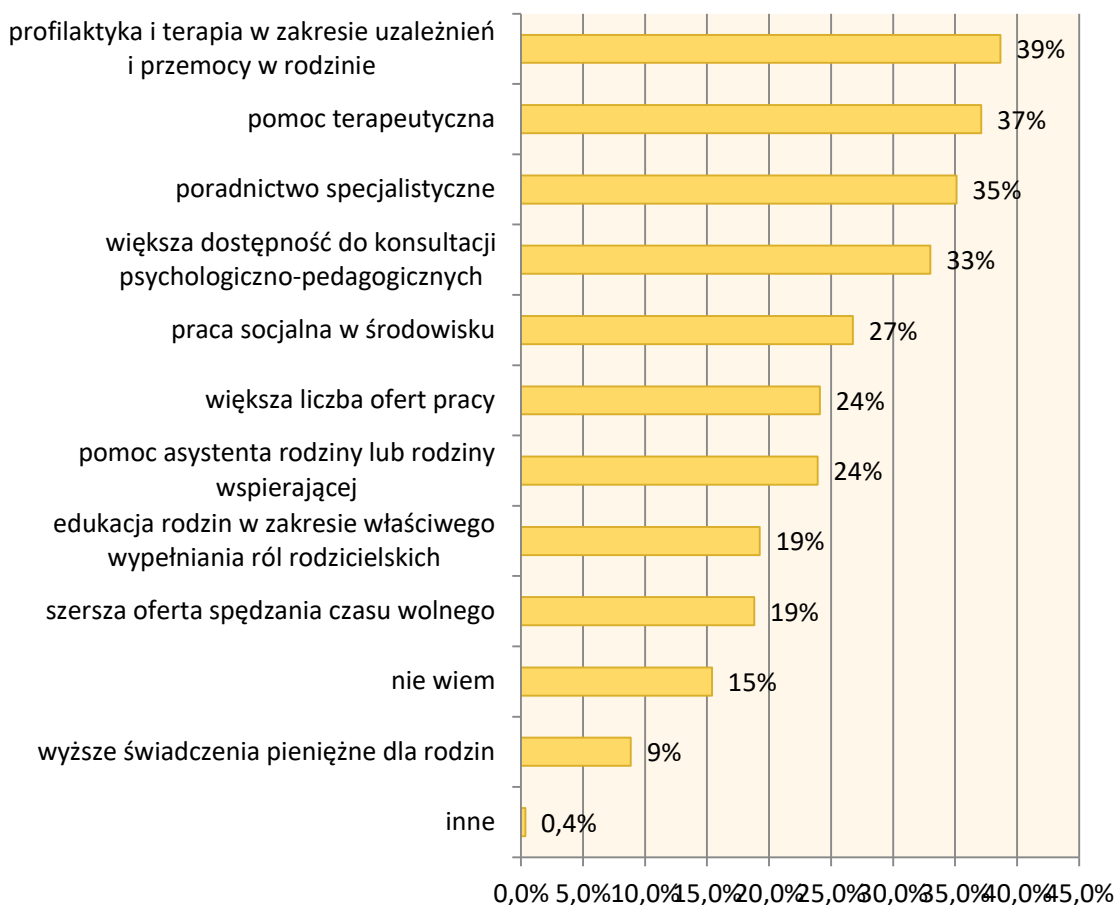

W kolejnym pytaniu dotyczącym wspierania rodziny, mieszkańcy mieli określić jakie działania według nich poprawiłyby sytuację rodzin niewydolnych wychowawczo w mieście Stalowej Woli. Najczęściej ankietowani odpowiadali, że byłaby to profilaktyka i terapia w zakresie uzależnień i przemocy w rodzinie (39%), pomoc terapeutyczna (37%), poradnictwo specjalistyczne (35%) oraz większa dostępność do konsultacji psychologiczno-pedagogicznych (33%). W dalszej kolejności mieszkańcy Miasta wskazywali na pracę socjalną w środowisku (27%), większą liczbę ofert pracy oraz pomoc asystenta rodziny lub rodziny

wspierającej (po 24%), a także edukację rodzin w zakresie właściwego wypełniania ról rodzicielskich oraz szerszą ofertę spędzania czasu wolnego (po 19%). Zdecydowanie najmniejszy odsetek badanych stwierdził, że to wyższe świadczenia pieniężne dla rodzin poprawiłyby sytuację rodzin z trudnościami opiekuńczo-wychowawczymi (9%). 15% nie posiadało wiedzy na ten temat, z kolei 0,4% wskazało na inne rozwiązania, takie jak:

- *lepiej wykształcona kadra psychologów, pedagogów, asystentów rodziny,*
- *promocja programów wspierających takie osoby, otoczenie opieką instytucjonalną, kompleksowe podejście do problemu – nie na zasadzie porada pedagoga teraz, a dopiero za pół roku porada psychologiczna,*
- *ograniczenie rodzicielstwa w rodzinach patologicznych, kary za znęcanie się psychiczne nad dziećmi, łącznie z odbieraniem dzieci do placówek wychowawczych,*
- *umożliwienie podjęcia pracy poprzez zapewnienie opieki dzieciom w żłobkach i w przedszkolach,*
- *dzieci i młodzież powinny grać w piłkę, bawić się na trawnikach pod blokami, by matki miały je na oku, a nie musiały przerywać obowiązków domowych. Place zabaw postawione są na w pełni nasłonecznionych miejscach, bo miasto wycina drzewa, przez co nie da się wytrzymać na placach zabaw, boiskach. Dzieci nie mają gdzie się bawić,*
- *chęci rodziców i poświęcenie dzieciom czasu.*

Wykres 41. Jakie działania według Pana/i poprawiłyby sytuację rodzin z trudnościami opiekuńczo-wychowawczymi w Mieście? (N=2 000)

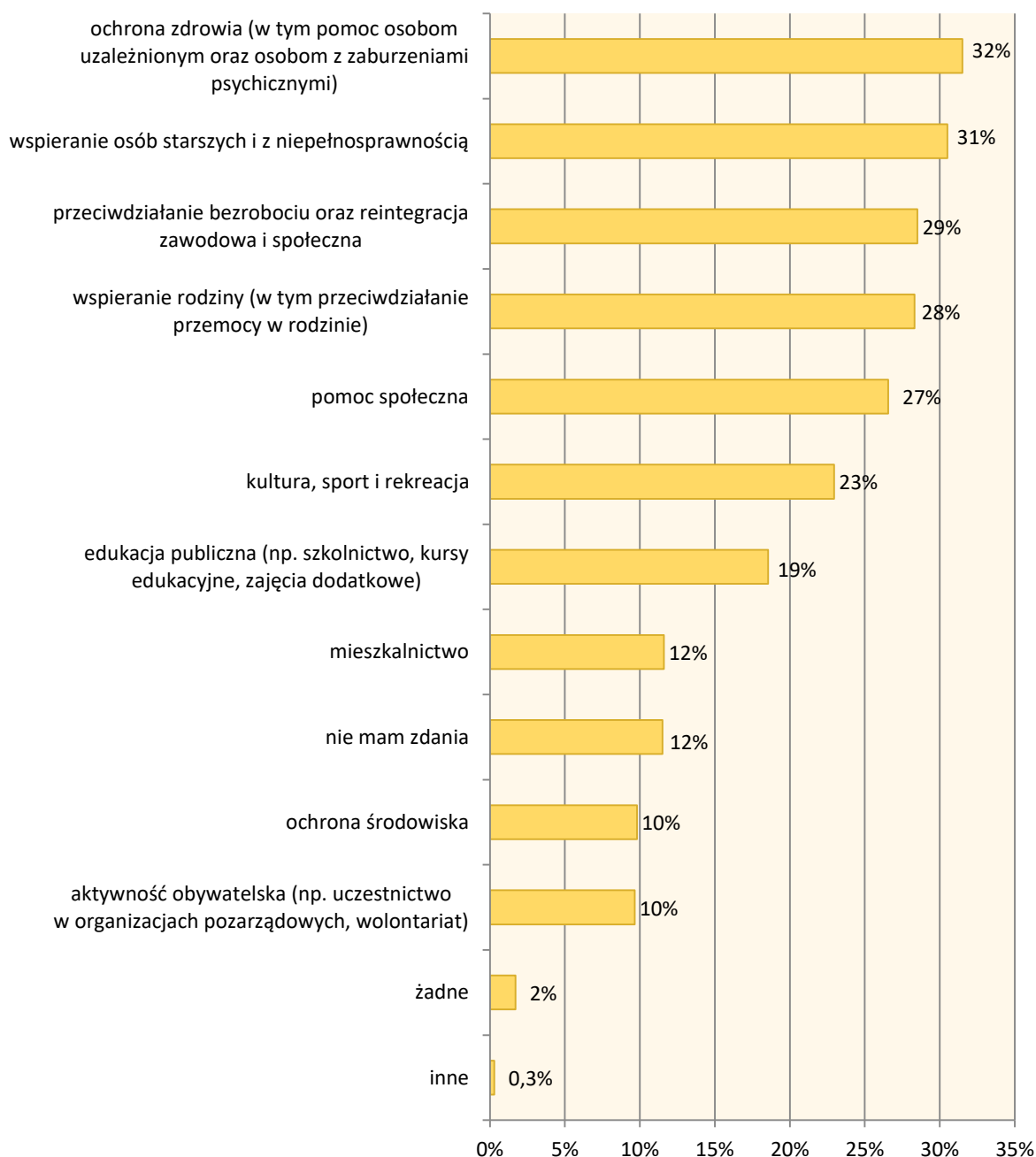
*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

Priorytetowe kierunki działań

Na zakończenie ankiety zapytano badanych mieszkańców o to, jakie ich zdaniem obszary w zakresie usług społecznych, powinny być rozwijane priorytetowo na terenie Miasta. Średnio co trzeci respondent wskazał na ochronę zdrowia, w tym pomoc osobom uzależnionym oraz osobom z zaburzeniami psychicznymi (32%) oraz wspieranie osób starszych i osób z niepełnosprawnościami (31%). W dalszej kolejności zwrócono uwagę na przeciwdziałanie bezrobociu oraz reintegrację zawodową i społeczną (29%), działalność na rzecz wspierania rodziny, w tym przeciwdziałanie przemocy domowej (28%). Najmniej ankietowanych uznało, że należy wspierać i rozwijać aktywność obywatelską oraz ochronę środowiska (po 10%). 12% nie miało w tym zakresie zdania, z kolei 2% uznało, że żaden obszar wymieniony w kafeterii pytań nie wymaga rozwoju. Część odpowiedzi padła na inne obszary, wśród których badani wskazali na: *poradnictwo psychologiczne, dostępność miejsc*

w żłobkach, doposażenie przedszkoli w materiały biurowe oraz instrumenty i pomoce sensoryczne, ograniczenie destrukcyjnego wpływu kościoła na kobiety żyjące w przemocowych związkach, bezpłatne wsparcie osób chorych psychicznie, dostęp do zajęć, aktywizacji i terapii dla niepełnosprawnych, wsparcie osób z przemocowych rodzin, pomoc społeczna, ochrona zdrowia, wspieranie starszych i niepełnosprawnych, przeciwdziałanie bezrobociu, kultura, sport, rekreacja, ochrona środowiska, mieszkalnictwo.

Wykres 42. Które z niżej wymienionych obszarów w zakresie usług społecznych powinny być priorytetowo rozwijane i finansowane na terenie Miasta? (N=2 000)

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

Projekt „Stalowa Wola – opracowanie dokumentacji w ramach wsparcia rozwoju miast POPT 2014-2020” realizowany przy współfinansowaniu ze środków Unii Europejskiej z Funduszu Spójności w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014-2020 oraz budżetu państwa.

V. Diagnoza sytuacji społecznej

Na podstawie danych empirycznych przekazanych przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Stalowej Woli, danych Głównego Urzędu Statystycznego, Powiatowego Urzędu Pracy oraz Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, do każdego z obszarów wymienionych we wprowadzeniu do Strategii przeprowadzono analizy diagnostyczne (diagnoza sytuacji społecznej), w skład których wchodzi charakterystyka i skala problemu oraz podejmowane działania interwencyjne. W części diagnostycznej przedstawiona została również analiza SWOT²⁹.

Wspieranie rodziny i system pieczy zastępczej

Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

Wspieranie rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych to zespół planowych działań mających na celu przywrócenie rodzinie zdolności do ich wypełniania. Prowadzony jest on za jej zgodą i aktywnym udziałem, z uwzględnieniem zasobów własnych oraz źródeł wsparcia zewnętrznego. Wsparcie rodziny polega w szczególności na:

1. wzmocnieniu roli i funkcji rodziny,
2. rozwijaniu umiejętności opiekuńczo-wychowawczych rodziny,
3. podniesieniu świadomości w zakresie planowania oraz funkcjonowania rodziny,
4. pomocy w integracji rodziny,
5. przeciwdziałaniu marginalizacji i degradacji społecznej rodziny,
6. dążeniu do reintegracji rodziny,
7. pracy z rodziną,
8. pomocy w opiece i wychowaniu dziecka³⁰.

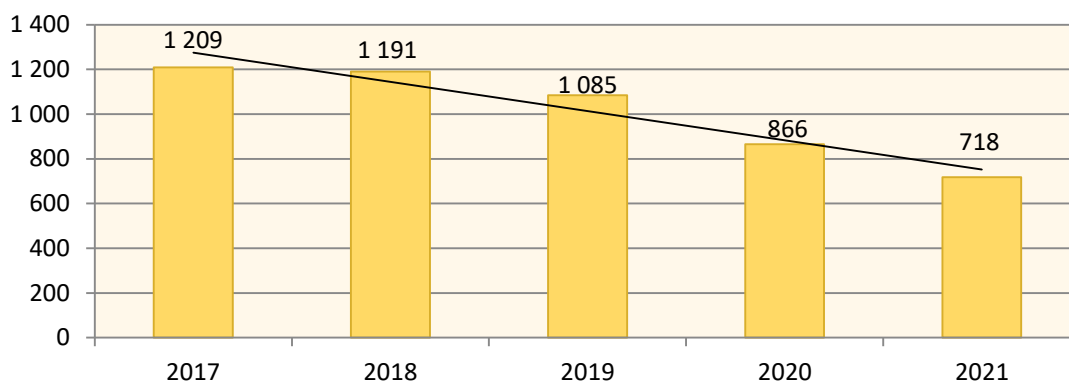
²⁹ Analiza SWOT wskazuje czynniki mające wpływ na możliwości interwencji, w podziale na mocne i słabe strony, szanse i zagrożenia. Mocne i słabe strony to czynniki wewnętrzne (GMK), takie na które mamy wpływ i takie które odnoszą się do teraźniejszości; szanse i zagrożenia to czynniki zewnętrzne (województwo, kraj, Europa), takie na które mamy niewielki wpływ i takie które mogą odnosić się do przyszłości.

³⁰ Art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz.U. 2022 poz. 447 z późn. zm.).

Główną jednostką organizacyjną zajmującą się szeroko rozumianym wspieraniem rodziny jest Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, który służy pomocą rodzinom z terenu Miasta znajdującym się w trudnej sytuacji życiowej, prowadzi działania zmierzające do zaspokojenia niezbędnych ich potrzeb i umożliwiające życie w warunkach odpowiadających godności człowieka. W dalszej części dokumentu przedstawione zostały dane dotyczące liczby rodzin korzystających z pomocy i wsparcia instytucji zajmujących się wspieraniem rodziny oraz podejmowane przez te instytucje działania.

Na kolejnym wykresie zaprezentowana została średniomiesięczna liczba rodzin korzystających z zasiłków rodzinnych wraz z dodatkami oraz korzystających z jednorazowej zapomogi z tytułu urodzenia dziecka na przestrzeni lat 2017-2021. Można zauważyć, że ze świadczeń tych w 2021 roku korzystało średnio 718 rodzin, czyli o 41% mniej niż w roku 2017. W latach 2017-2021 dostrzegalny jest zatem systematyczny spadek średniomiesięcznej liczby rodzin korzystających z tego typu świadczeń, co ma związek ze spadkiem wskaźnika urodzeń na przestrzeni ostatnich lat. Wpływ na to ma również fakt, że kryteria dochodowe uprawniające do świadczeń rodzinnych pozostają na niezmiennym poziomie, natomiast wynagrodzenia i świadczenia z ZUS stale wzrastają, co powoduje, że coraz więcej rodzin nie spełnia warunku dochodowego.

Wykres 43. Średniomiesięczna liczba rodzin korzystających z zasiłków rodzinnych wraz z dodatkami oraz korzystających z jednorazowej zapomogi z tytułu urodzenia dziecka na przestrzeni lat 2017-2021

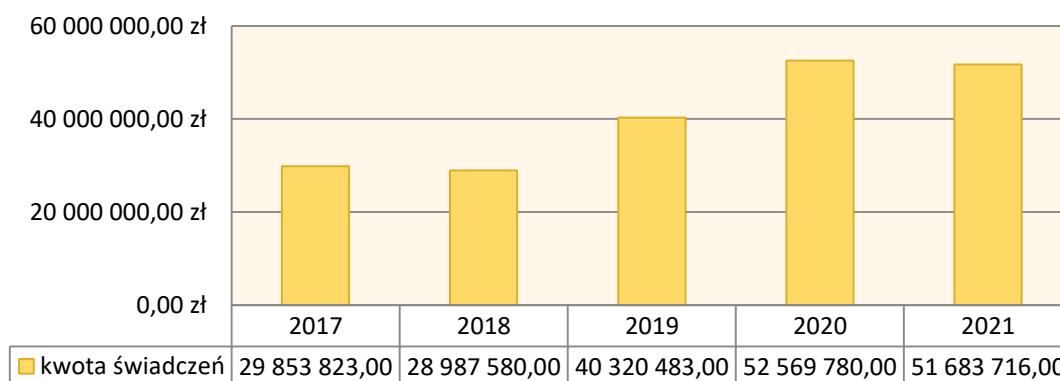

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2021 rok

Warto zaznaczyć, że przez Urząd Miasta Stalowej Woli wypłacane jest również świadczenie – **gminna jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia dziecka**. Świadczenie wypłacane jest jedynie mieszkańcom Stalowej Woli, którzy zamieszkują w Mieście nieprzerwalnie 2 lata przed narodzinami dziecka.

Dodatkowym świadczeniem wspierającym rodzinę jest „**świadczenie wychowawcze 500+**”, które zostało wprowadzone 1 kwietnia 2016 roku, ustawą o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci³¹. Od 2021 roku nowe sprawy oraz obsługę zadania przejął Zakład Ubezpieczeń Społecznych (ZUS), jednakże dotychczas realizowały je Ośrodki Pomocy Społecznej, a w przypadku Stalowej Woli – Wydział Świadczeń Rodzinnych i Społecznych w UM w Stalowej Woli, który przez kolejne lata będzie wygaszał postępowania w tym zakresie. Świadczenie 500+ przysługuje rodzicom bądź opiekunom dziecka do dnia ukończenia przez nie 18 roku życia w wysokości 500 zł miesięcznie. Celem świadczenia wychowawczego jest częściowe pokrycie wydatków związanych z wychowywaniem dziecka, w tym z opieką nad nim i zaspokojeniem jego potrzeb życiowych. Szczegółowe zestawienie liczby świadczeń i przeznaczonej na nie kwoty w latach 2019-2021 prezentuje poniższa tabela. W 2021 roku wypłacono świadczenia wychowawcze 500+ na łączną kwotę 51 683 716,00 zł. W latach 2017-2021 występowały wahania w tym zakresie, jednakże w całościowym ujęciu można dostrzec tendencję wzrostową.

Tabela 27. Kwota świadczeń wychowawczych 500+ na przestrzeni lat 2017-2021

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2021 rok

Wydział Świadczeń Rodzinnych i Społecznych w UM w Stalowej Woli w 2018 roku otrzymał do realizacji nowe zadanie, którym było ustalenie prawa i wypłata świadczeń „Dobry start”, przysługujących w związku z rozpoczęciem roku szkolnego dzieciom lub osobom uczącym się do 20 roku życia oraz dzieciom lub osobom uczącym się do 24 roku życia – w przypadku dzieci lub osób uczących się i legitymujących się orzeczeniem o niepełnosprawności. Od 1 lipca 2021 roku realizację tego zadania przejął Zakład Ubezpieczeń Społecznych.

³¹ ustawa z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci (Dz.U. 2022 poz. 1577 z późn. zm.).

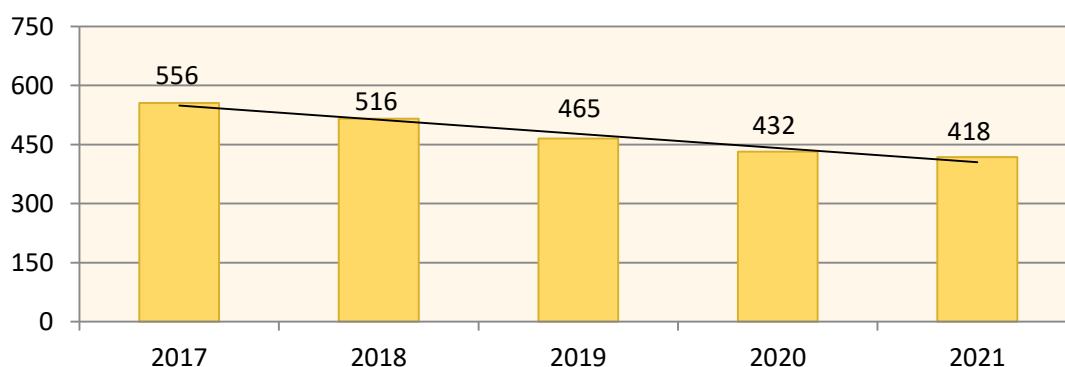
Zadanie w zakresie opieki nad dziećmi w wieku do lat 3 realizują na terenie Miasta dwa podmioty:

- **Żłobek Miejski w Stalowej Woli,**
- **Miejski Żłobek Integracyjny w Stalowej Woli.**

Miejski Żłobek Integracyjny poza zapewnieniem opieki, nastawiony jest na wszechstronny rozwój dzieci, o który dbają specjaliści z zakresu psychologii, dietetyki, logopedii oraz pielęgniarstwa. Placówka prowadzi pracę z dziećmi w oparciu o nowoczesne metody pedagogiczne i rozwojowe. Ponadto, w Stalowej Woli funkcjonują również **placówki niepubliczne.**

W przypadku samotnego wychowania dzieci, gdy jeden z rodziców uchyla się od płacenia alimentów, istotnym wsparciem jest pomoc materialna wypłacana z funduszu alimentacyjnego. Wsparcie realizowane jest poprzez przyznawanie i wypłacanie świadczeń osobom uprawnionym do alimentów, które ich nie otrzymują z uwagi na bezskuteczność egzekucji komorniczej oraz spełniają kryteria (np. dochodowe) przewidziane w ustawie z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów³². Na przestrzeni ostatnich pięciu lat widoczny jest spadek liczby osób korzystających z omawianego świadczenia – w roku 2021 w porównaniu do 2017 roku na poziomie 25%.

Wykres 44. Liczba osób korzystających ze świadczenia alimentacyjnego na przestrzeni lat 2017-2021

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2021 rok

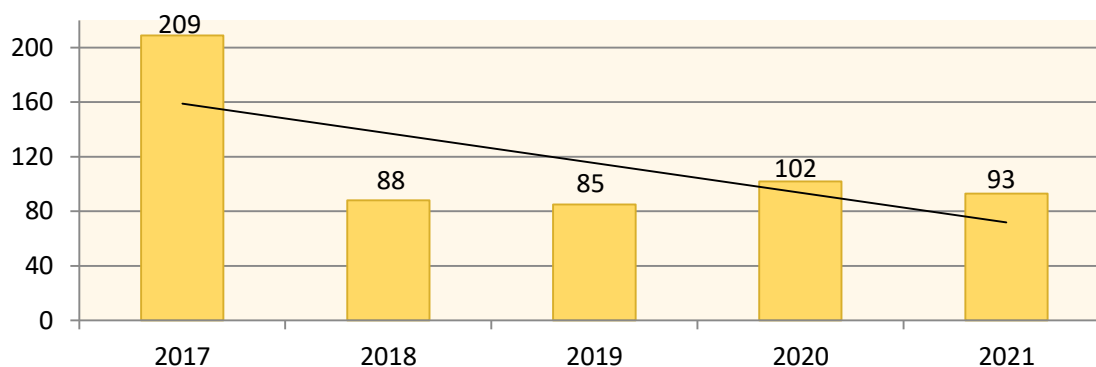
Na przestrzeni lat 2017-2021 liczba rodzin, którym udzielona została pomoc z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego ulegała wahaniom, jednakże w 2017 roku osiągnęła najwyższą wartość – 209.

³² www.gov.pl/rodzina/fundusz-alimentacyjny [dostęp: 23.11.2022].

Projekt „Stalowa Wola – opracowanie dokumentacji w ramach wsparcia rozwoju miast POPT 2014-2020” realizowany przy współfinansowaniu ze środków Unii Europejskiej z Funduszu Spójności w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014-2020 oraz budżetu państwa.

W 2021 roku z tego powodu z pomocy społecznej korzystały 93 rodziny, wśród których znajdowały się 23 rodziny wielodzietne oraz 69 rodzin niepełnych.

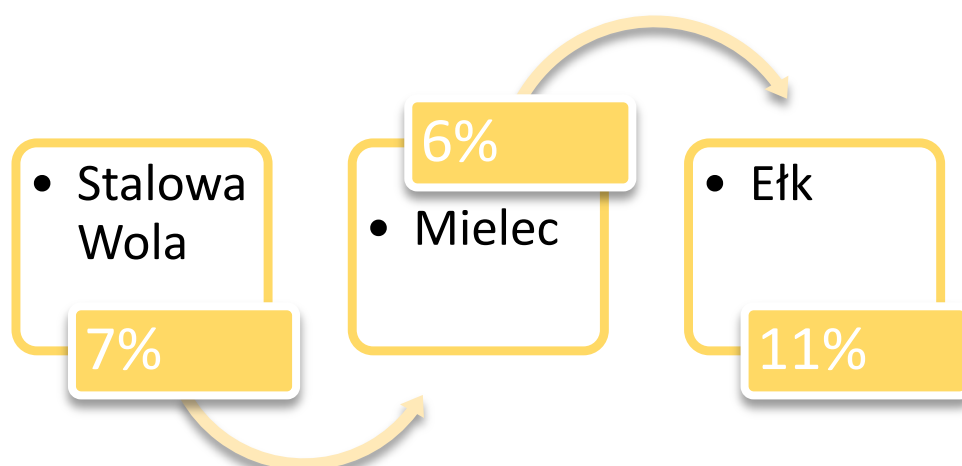
Wykres 45. Rodziny, którym została udzielona pomoc i wsparcie materialne z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych w latach 2017-2021

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2017, 2018, 2019, 2020 i 2021 rok

W 2021 roku z pomocy społecznej w Stalowej Woli korzystało łącznie 1 248 rodzin, co oznacza, że rodziny zmagające się z problemem bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych stanowiły wówczas 7% ogółu. W mieście Mielcu udział rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych w ogóle rodzin objętych pomocą społeczną stanowiły 6%, natomiast w przypadku Ełku odsetek ten wyniósł 11%. Różnica między Stalową Wolą a Mielcem wynosi zatem 1 pp., natomiast między Stalową Wolą a Ełkiem – 4 pp.

Rysunek 9. Udział rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych w ogóle rodzin objętych pomocą społeczną w Stalowej Woli, Mielcu i Ełku w 2021 roku

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2021 rok

Dla rodzin wielodzietnych z terenu Miasta proponowane jest wsparcie w postaci **Karty Dużej Rodziny**, która stanowi system zniżek i dodatkowych uprawnień dla rodzin 3+ zarówno w instytucjach publicznych, jak i w firmach prywatnych. Posiadacze KDR mają możliwość tańszego korzystania z oferty podmiotów m.in. z branży spożywczej, paliwowej, bankowej czy rekreacyjnej. KDR wspiera budżety rodzin wielodzietnych oraz ułatwia dostęp do dóbr i usług. Rodzice mogą korzystać z karty dożywotnio, dzieci – do 18 roku życia lub do ukończenia nauki (maksymalnie do osiągnięcia 25 roku życia). Ponadto, uzupełnieniem w/w Programu na terenie Miasta jest lokalny program „**Stalowowska Duża Rodzina**”, który funkcjonuje od 2016 roku i skierowany jest do rodzin wielodzietnych w celu promowania rodziny wielodzietnej i jej pozytywnego wizerunku, wzmocnienia funkcji rodziny i poprawy sytuacji rodzin wielodzietnych, a także wyrównywania szans rozwojowych i życiowych dzieci z rodzin wielodzietnych. Program umożliwia skorzystanie z szeregu ulg i benefitów na terenie Miasta. W 2021 roku posiadaczom Karty oferowano 50% zniżki na bilet wstępu na basen Miejskiego Ośrodka Sportu i Rekreacji, z której skorzystały wówczas 5 774 osoby oraz bezpłatne przejazdy na podstawie biletu dla dzieci z rodzin wielodzietnych zamieszkałych na terenie miasta Stalowej Woli do ukończenia 18 roku życia, a w przypadku pobierania nauki w szkole lub szkole wyższej, nie dłużej niż do końca 25 roku życia. W 2021 roku wydano 241 biletów wolnej jazdy.

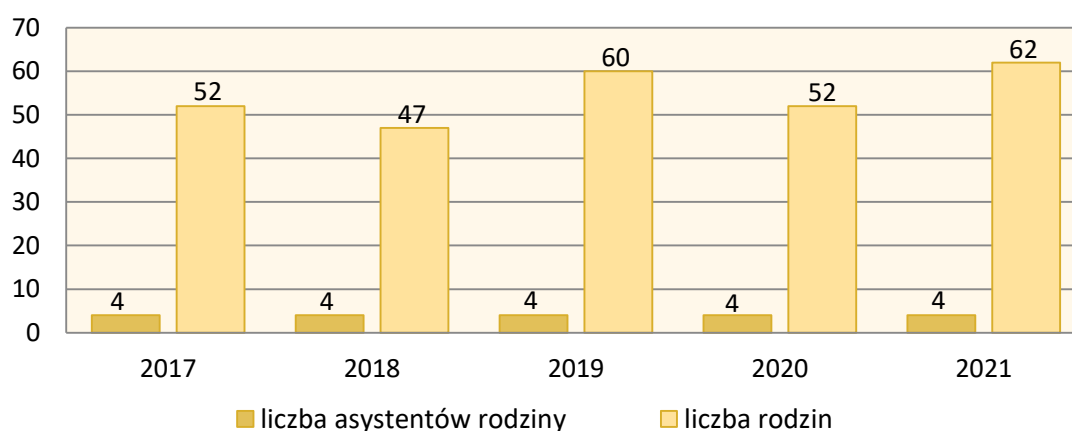
Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Stalowej Woli realizuje zadania wynikające z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej z dnia 9 czerwca 2011 roku, która kładzie nacisk na pracę z rodziną celem niedopuszczenia do odebrania dziecka. W związku z tym wprowadzona została **instytucja asystenta rodziny**, którego zadaniem jest poprawa całościowego funkcjonowania rodziny oraz udzielanie jej pomocy w wielu obszarach: socjalnym, psychologicznym, wychowawczym, czy też ekonomicznym.

W 2021 roku w MOPS w Stalowej Woli zatrudnionych było 4 asystentów rodziny. W 2021 roku w ramach realizacji ustawowego zadania prowadzili oni pracę w 62 rodzinach przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej, w których przebywało łącznie 143 dzieci. 9 spośród tych rodzin było zobowiązanych przez Sąd do korzystania z asystentury, z uwagi na znaczną niewydolność wychowawczą i zaniedbania. Na przestrzeni lat 2017-2021 zauważalne są wahania w zakresie liczby rodzin korzystających z tej formy pomocy, natomiast w 2021 roku osiągnęła ona najwyższą wartość, wskazując tym

samym na rosnące zapotrzebowanie w zakresie usług asystenta rodziny. Liczba zatrudnionych asystentów rodziny była stała w omawianym okresie. W 2021 roku zakończono współpracę z 23 rodzinami, w tym:

- w 10 z uwagi na zrealizowanie zakładanych celów,
- w 10 ze względu na rezygnację z usług asystenta rodziny lub brak współpracy ze strony rodziny,
- w 3 ze względu na inne powody.

Wykres 46. Asystenci rodziny oraz liczba rodzin objętych ich wsparciem na przestrzeni lat 2017-2021

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2021 rok

W roku 2021 w mieście Stalowej Woli nie funkcjonowała forma wsparcia w postaci **rodziny wspierającej**, której zadaniem jest pomoc rodzinie borykającej się z problemami w przezwyciężaniu trudnych sytuacji życiowych (zakres działania obejmuje udzielanie wskazówek dotyczących sprawowania opieki i wychowania dzieci, kształtowania i wypełniania podstawowych ról społecznych, organizacji czasu rodziny, pomocy w nauce, racjonalnego prowadzenia budżetu domowego oraz prowadzenia gospodarstwa domowego). Jednakże, w strukturze MOPS funkcjonuje **Zespół ds. Pomocy Rodzinie**, którego zadaniem jest niesienie wielowymiarowej pomocy rodzinie. Ponadto, w ramach MOPS działa także Zespół ds. asysty rodziny. Pracownicy socjalni w ramach Zespołu udzielają w szczególności poradnictwa pedagogicznego w siedzibie MOPS, a także w środowisku rodziny. Członkowie Zespołu ds. Pomocy Rodzinie uczestniczą również w działaniach na rzecz rodzin z terenu Stalowej Woli, prowadzonych przez inne instytucje/podmioty w Mieście. Liczbę rodzin objętych wsparciem Zespołu oraz formy udzielanej pomocy przedstawia poniższy rysunek.

Rysunek 10. Formy pomocy i liczba rodzin objętych działaniami Zespołu ds. Pomocy Rodzinie

Instytucją prowadzącą działalność na rzecz rodzin i dzieci jest również **Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Stalowej Woli**, które jest powiatową jednostką organizacyjno-budżetową. PCPR podejmuje współpracę z MOPS w Stalowej Woli w obszarze wsparcia rodzin, a w szczególności w zakresie pieczy zastępczej.

W 2021 roku MOPS w Stalowej Woli poniósł wydatki związane z odpłatnością za pobyt 68 dzieci w **pieczy zastępczej** na łączną kwotę 823 078 zł. W 2021 roku w **instytucjonalnej pieczy zastępczej** przebywało 45 dzieci, a w **rodzinach zastępczych** – 27 dzieci. W tym samym roku pieczę zastępczą opuściło 11 osób, w tym 5 dzieci powróciło do rodzin biologicznych, 4 pełnoletnich wychowanków powróciło do domu rodzinnego, natomiast 2 dzieci trafiło do rodzin adopcyjnych. Liczba dzieci przebywających w pieczy zastępczej ogółem ulegała regularnemu wzrostowi na przestrzeni ostatnich pięciu lat – w 2021 roku względem roku 2017 odnotowano łącznie wzrost o 36%. Zwiększenie się liczby dzieci dostrzegalne jest zarówno w pieczy instytucjonalnej, jak i rodzinnej, ale również zauważalne jest w przypadku osób ją opuszczających.

Wykres 47. Dane dotyczące pobytu dzieci z terenu miasta Stalowej Woli w pieczy zastępczej za lata 2017-2021

wyszczególnienie	2017	2018	2019	2020	2021
liczba dzieci przebywających w pieczy zastępczej	50	53	55	58	68
liczba dzieci przebywających w instytucjonalnej pieczy zastępczej	36	40	38	38	45
liczba dzieci przebywających w rodzinnej pieczy zastępczej	19	21	22	22	27
liczba dzieci, które opuściły pieczę zastępczą	8	6	6	4	11

Źródło: Sprawozdanie z działalności Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Stalowej Woli za rok 2017, 2018, 2019, 2020 i 2021

W strukturach organizacyjnych pomocy społecznej na terenie Miasta znajduje się **Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza „Podleśna Przystań” w Stalowej Woli**, będąca placówką typu socjalizacyjnego, prowadzoną przez Starostwo Powiatu Stalowowolskiego. Większość wychowanków Domu są to dzieci i młodzież w wieku szkolnym, a w 2021 roku przebywało w nim 11 osób z terenu miasta Stalowej Woli. Podopiecznym zapewniana jest pomoc psychologiczno-pedagogiczna, rehabilitacja, wsparcie w nauce, a także zajęcia specjalistyczne prowadzone przez pedagoga i wychowawców. Ponadto, w placówce regularnie prowadzone są działania profilaktyczne oraz animowany jest czas wolny dzieci i młodzieży, poprzez m.in. organizację wydarzeń kulturalno-rozrywkowych.

Kolejną placówką o charakterze instytucjonalnym był Dom Dziecka „Ochronka” im. Św. Brata Alberta w Stalowej Woli, który początkiem 2021 roku przekształcił się w dwie placówki:

- **Dom dla Dzieci i Młodzieży im. Św. Brata Alberta,**
- **Dom dla Dzieci i Młodzieży im. Św. Jana Pawła II.**

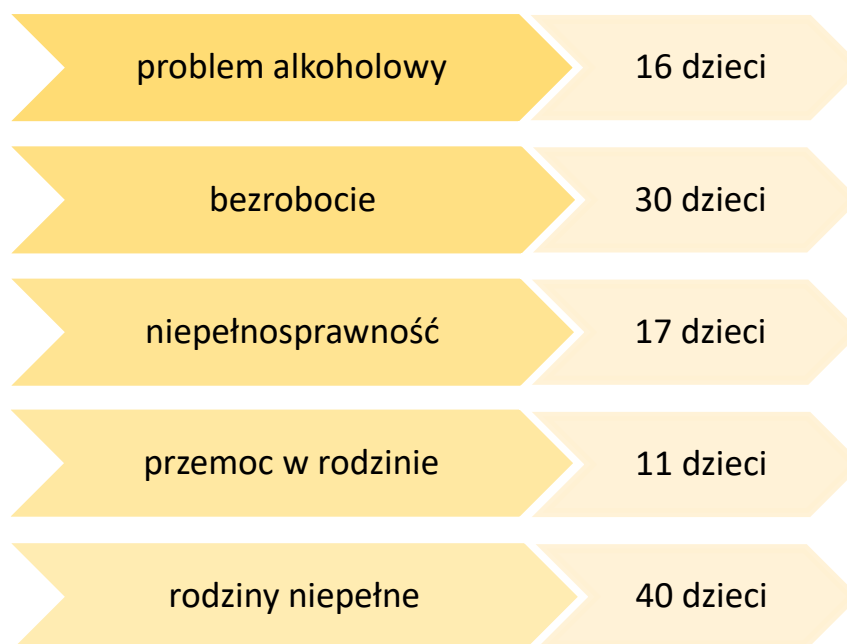
Podmioty prowadzone przez Koło Stalowowolskie Towarzystwa Pomocy im. Św. Brata Alberta zapewniają opiekę dzieciom i młodzieży w przedziale wiekowym 10-25 lat i mogą nią objąć do 30 osób. W 2021 roku w placówkach przebywało 14 dzieci z terenu Stalowej Woli.

Ważną rolę w rozwoju instytucjonalnej pieczy zastępczej odgrywa w Mieście także **Placówka Interwencyjna dla Dzieci i Młodzieży**, która działa w ramach Stowarzyszenia Opieki nad Dziećmi im. Bł. Ks. B. Markiewicza „Oratorium”. Jak wskazuje sama nazwa podmiotu, jest to placówka typu interwencyjnego, co oznacza, że przeznaczona jest ona dla dzieci wymagających natychmiastowej pomocy, w związku z kryzysową sytuacją w jakiej się znalazły. W 2021 roku w placówce przebywało łącznie 11 dzieci zamieszkałych na terenie Stalowej Woli.

Istotnym zasobem w zakresie wsparcia rodzin oraz dzieci i młodzieży, zwłaszcza tych pochodzących z rodzin dysfunkcyjnych na terenie Stalowej Woli są **placówki wsparcia dziennego**, a w szczególności **Specjalistyczna Placówka Wsparcia Dziennego – Świetlica TĘCZA** działająca na podstawie ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, wraz z Filią. Podmiot podejmuje działania opiekuńczo-wychowawcze wobec dzieci i młodzieży w wieku 6-16 lat, w szczególności zmagających się z różnego rodzaju zaburzeniami, a także pochodzących z rodzin dysfunkcyjnych. Zadaniem placówki jest

wspieranie rodzin w sprawowaniu podstawowych funkcji wychowawczych, a także zapewnienie pomocy dzieciom, wzmacnianie w nich czynników ochronnych i przeciwdziałanie podejmowaniu przez nich zachowań ryzykownych. W 2021 roku łącznie do Świetlicy „Tęcza” oraz jej Filii uczęszczało 119 dzieci ze 105 rodzin. Szczegółowe dane na temat dzieci z rodzin borykających się z problemami społecznymi, przedstawione zostały na poniższej grafice.

Rysunek 11. Charakterystyka rodzin dzieci uczęszczających do Świetlicy „Tęcza”

Źródło: Sprawozdanie z działalności Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Stalowej Woli za rok 2021

Na rzecz dzieci i młodzieży w wieku 6-17 lat funkcjonuje również **Specjalistyczna Placówka Wsparcia Dziennego – Świetlica Socjoterapeutyczna „Oratorium”**, prowadzona przez Stowarzyszenie Opieki nad Dziećmi „Oratorium”. Placówka działając w obszarze profilaktyki i pomocy społecznej wspiera rodziny dysfunkcyjne, ubogie, z problemami wychowawczymi, niepełne, wielodzietne, w realizacji funkcji opiekuńczo-wychowawczych. W Świetlicy prowadzona jest terapia zajęciowa, pomoc psychologiczna skierowana do dzieci i ich rodzin, realizowane są również programy profilaktyczne, zajęcia logopedyczne i praca metodą społeczności. W ramach działalności PWD „Oratorium” organizowane są kolonie i półkolonie, wycieczki autokarowe, rowerowe i piesze. Oferta Placówki nakierowana jest także na przeciwdziałanie marginalizacji i wykluczeniu, za sprawą możliwości uczestnictwa w zajęciach również dzieciom spoza świetlicy, prowadząc otwarte dla szerszego grona odbiorców zajęcia: sportowe, plastyczne, muzyczne, kulinarne, rękodzieło, techniczne i wiele

innych. Organizowane zajęcia sportowe i integracyjne dla rodzin (dzieci i rodziców), wspólne wycieczki rekreacyjno-krajoznawcze, pikniki rodzinne i wspólne spotkania np. przy ognisku, wspierają rodziny i wzmacniają więzi rodzinne. Podopiecznym z oddalonych osiedli (Młodynie, Widok, Poręby, Rozwadów) Placówka zapewnia transport wieczorem, po zajęciach. W 2021 roku wsparciem Świetlicy objęto 88 dzieci.

Wymienione wyżej jednostki organizacyjne wspierania rodziny, w zakresie pomocy w opiece i wychowaniu dzieci z rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, nie są jedynymi funkcjonującymi na terenie Stalowej Woli. Należy wskazać również inne PWD prężnie działające w Mieście, którymi są:

- **Świetlica Środowiskowa „Promyczek”**, prowadzona przez Stowarzyszenie Przyjaciół Klasztoru Braci Mniejszych Kapucynów „Pokój i Dobro” i dysponująca 30 miejscami. Zajęcia odbywają się tam w cyklu tygodniowym, który opatrzony jest tematem tygodnia. Każdy dzień przeznaczony jest na inną działalność: poniedziałek wprowadza temat tygodnia, wtorek jest plastyczny, środa – kulinarna, czwartek – sportowy, a piątek podsumowuje temat tygodnia. Kładziony jest duży nacisk na zajęcia ruchowe, sportowe, również na świeżym powietrzu.
- **Świetlica Środowiskowa „Uśmiech”**, prowadzona przez Stowarzyszenie Trzeźwościowo-Kulturalne „Alternatywa” i dysponująca 30 miejscami. W ramach działalności PWD dzieci i młodzież uczestniczą m.in. w zajęciach: sportowych, muzycznych, filmowych, grach z elementami zabawy, plastycznych, teatralnych, terapeutycznych oraz socjoterapeutycznych. Przez cały rok propagowany jest aktywny i zdrowy tryb życia. Udzielana jest także pomoc w odrabianiu lekcji.
- **Świetlica Środowiskowa „Hutniczek”**, prowadzona przez Stowarzyszenie Profilaktyki Społecznej „Pryzmat” w Stalowej Woli.

Poza PWD szczególne znaczenie w zakresie wspierania rozwoju dzieci i młodzieży z terenu Miasta ma funkcjonujący w ramach Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Stalowej Woli **Klub „Wesoła Gromadka”**. Podmiot jest miejscem rodzinnych i sąsiedzkich spotkań, otwartym na potrzeby lokalnej społeczności. W roku 2021 w działaniach Klubu uczestniczyło 30 dzieci w wieku od 2 do 12 lat, wraz z rodzicami i opiekunami. Na wyjątkowość placówki wpływ ma charakter prowadzonych w niej działań oraz

zaangażowanie w jej funkcjonowanie rodziców oraz całego otoczenia miejskiego, w tym instytucji, organizacji pozarządowych oraz lokalnego biznesu.

W Klubie „Wesoła Gromadka” prowadzone są działania: edukacyjne połączone z grami i zabawami ruchowymi, zabawy integrujące, warsztaty kreatywne – rozwijanie uzdolnień i zainteresowań intelektualnych, artystycznych i technicznych dzieci, warsztaty kulinarne, wycieczki, wyjścia do kina itp. Każdego roku organizowany jest czas wolny dla dzieci i ich rodzin w okresie wakacji i ferii zimowych. Uczestnicy Klubu angażują się również w akcje pomocowe np. skierowane do seniorów, na rzecz zwierząt czy ochrony środowiska. Klub wyposażony jest w gry i zabawki dla dzieci w różnym wieku, a także wszelkiego rodzaju przybory i artykuły plastyczne. W ramach bieżącej działalności placówki, ze względu na rodzinny charakter prowadzonych zajęć i spotkań, w ciągu roku wspólnie obchodzone są święta, m.in. Dzień Matki, Dzień Dziecka, Spotkanie Wigilijne. W okresie Świąt Bożego Narodzenia organizowana jest akcja „Mikołajki z bajki” skierowana do najmłodszych uczestników Klubu „Wesoła Gromadka”.

Działania realizowane w Klubie wpływają na wzmocnienie więzi rodzinnych oraz na wzrost aktywności i integracji społecznej rodzin z dziećmi. Rodzice nabywają nowe kompetencje, dostrzegają potencjał swoich dzieci, a przede wszystkim czują się odpowiedzialni za funkcjonowanie Klubu. Zagospodarowanie czasu wolnego i właściwe wzorce pozytywnie wpływają na zmniejszenie poziomu zachowań ryzykownych (profilaktyka uzależnień).

Wspieraniem prawidłowego rozwoju dzieci i młodzieży z terenu Stalowej Woli zajmuje się również **Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Stalowej Woli**, która jest publiczną placówką oświatową prowadzoną przez Powiat Stalowowolski. Głównym celem podmiotu jest udzielanie wsparcia psychologiczno-pedagogicznego dzieciom na każdym etapie rozwoju oraz pomocy w wyborze kierunku kształcenia i zawodu. Poradnia świadczy usługi w zakresie wsparcia rodziny, szkół oraz środowiska lokalnego poprzez profilaktykę, diagnozę, terapię, doradztwo i konsultacje.

Najważniejsze wnioski z badań ilościowych i jakościowych

W dniu 26.08.2022 roku przeprowadzone zostały I konsultacje społeczne z przedstawicielami środowisk lokalnych, w tym przedstawicielami instytucji samorządowych oraz pozarządowych. Konsultacje miały charakter dyskusji, w której poruszono tematy dotyczące wsparcia rodziny, ubóstwa i wykluczenia społecznego. Ponadto w ramach badań społecznych przeprowadzona została ankieta wśród dorosłych mieszkańców Miasta, dotycząca problemów i zagrożeń społecznych. Poniżej przedstawione zostały najważniejsze wnioski z badań jakościowych i ilościowych, dotyczące kwestii wspierania rodziny.

<p>Konsultacje społeczne (badania jakościowe)</p>	<ul style="list-style-type: none">• niewystarczająca liczba miejsc w żłobkach,• brak motywacji/zaangażowania rodzin borykających się z różnego rodzaju problemami społecznymi w proces pomocowy,• długotrwałe korzystanie z pomocy społecznej jako pokoleniowo dziedziczna forma funkcjonowania społecznego, wśród części rodzin korzystających ze wsparcia społecznego,• świadczenie pomocy doraźnej zamiast długofalowej wobec części rodzin, co wpływa na powierzchowne, tymczasowe rozwiązanie problemu, który niejednokrotnie się odnawia,• problemy w zakresie oferty kulturalnej dla rodzin z dziećmi (niska elastyczność oferty kolidująca z czasem pracy, brak aktualizacji kalendarza imprez kulturalnych, co powoduje nakładanie się na siebie wydarzeń oraz niski poziom informacji społecznej w tym zakresie),• kumulacja rodzin dysfunkcyjnych w konkretnych środowiskach (brak integracji między społecznością lokalną),• deficyty lokalowe (długi czas oczekiwania na mieszkania socjalne, ograniczona liczba mieszkań socjalnych/komunalnych, wysokie opłaty),• migracje mieszkańców Miasta poza jego teren, w celach zarobkowych, edukacyjnych, itp.
--	---

**Badanie ankietowe
(badania ilościowe)**

- działania Miasta w zakresie organizacji i zagospodarowania czasu wolnego rodzin ocenia dobrze i bardzo dobrze 60% badanych, dostatecznie – 23%, z kolei niedostatecznie – 8%,
- działania Miasta w zakresie organizacji i zagospodarowania czasu wolnego dzieci i młodzieży zostały ocenione dobrze i bardzo dobrze przez 49% respondentów, dostatecznie – 21%, z kolei niedostatecznie – 10%,
- profilaktyka i terapia w zakresie uzależnień i przemocy w rodzinie oraz pomoc terapeutyczna, jako najczęściej wskazywane przez ankietowanych działania, które poprawiłyby sytuację rodzin z trudnościami opiekuńczo-wychowawczymi w Mieście,
- w samodzielnych odpowiedziach mieszkańcy wskazywali m.in. na konieczność zwiększenia miejsc w żłobkach i przedszkolach, podnoszenie kompetencji zawodowych osób zajmujących się szeroko pojętym wsparciem rodzin, a także promowanie programów skierowanych na wsparcie rodzin.

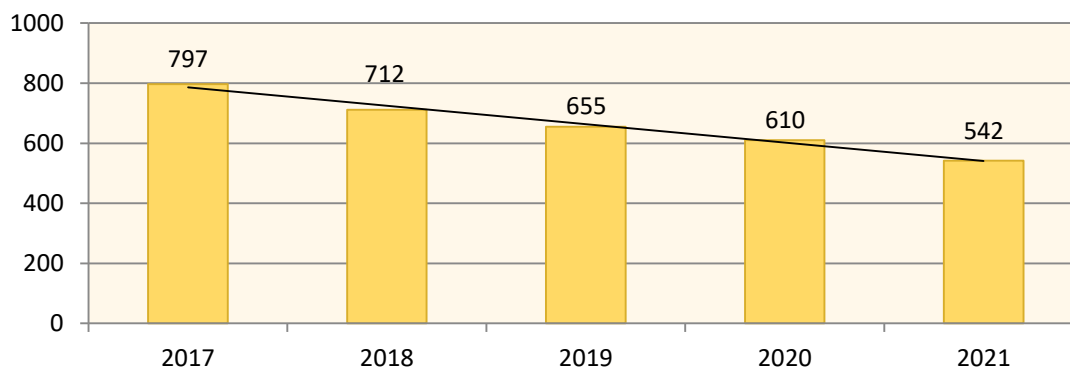
Wsparcie osób z niepełnosprawnością

Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

Dla potrzeb Strategii wykorzystano elementy definicji osoby z niepełnosprawnością z ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnieniu osób niepełnosprawnych i przyjęto, że grupa ta obejmuje: *osoby, których stan fizyczny, psychiczny lub umysłowy trwale lub okresowo utrudnia, ogranicza bądź uniemożliwia wypełnianie ról społecznych, a w szczególności wykonywanie pracy zawodowej.* Osoby z niepełnosprawnością dzieli się według różnych kryteriów: rodzaju niepełnosprawności, okresu życia, w którym ona wystąpiła oraz stopnia niepełnosprawności. Warty podkreślenia jest fakt, że osoby z niepełnosprawnością tworzą bardzo niejednorodną grupę, w związku z czym działania na ich rzecz powinny być adresowane z uwzględnieniem specyfiki występujących schorzeń i dysfunkcji.

W 2021 roku ogólna liczba rodzin korzystających ze wsparcia z powodu niepełnosprawności kształtowała się na poziomie 542. Z prezentowanych danych wynika, że w latach 2017-2021 liczba rodzin, którym udzielono pomocy społecznej systematycznie malała – w 2021 roku nastąpił spadek w stosunku do 2017 roku o 32%.

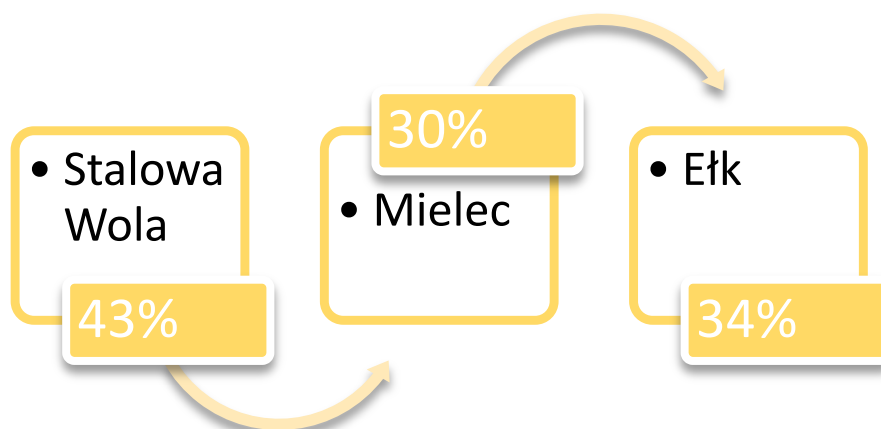
Wykres 48. Liczba rodzin, którym została udzielona pomoc i wsparcie materialne z powodu niepełnosprawności w latach 2017-2021

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2017, 2018, 2019, 2020 i 2021 rok

W 2021 roku z pomocy społecznej w Stalowej Woli korzystało łącznie 1 248 rodzin, co oznacza, że rodziny zmagające się z problemem niepełnosprawności stanowiły aż 43% ogółu. W mieście Mielcu udział rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności w ogóle rodzin objętych pomocą społeczną stanowił 30%, natomiast w przypadku Ełku odsetek ten wyniósł 34%. Można zauważyć, że w tym zakresie Stalowa Wola przewyższa Mielec, jak i Ełk.

Rysunek 12. Udział rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności w ogóle rodzin objętych pomocą społeczną w Stalowej Woli, Mielcu i Ełku w 2021 roku

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2021 rok

Kolejna tabela przedstawia dane dotyczące przyznanych zasiłków pielęgnacyjnych dla niepełnosprawnego dziecka na przestrzeni lat 2017-2021. W omawianym okresie liczba przyznanych świadczeń uległa regularnemu wzrostowi – w 2021 roku względem roku 2017 o 19%. W przypadku kwoty świadczeń występuje ta sama tendencja.

Tabela 28. Zasiłek pielęgnacyjny dla niepełnosprawnego dziecka na przestrzeni lat 2017-2021

wyszczególnienie	2017	2018	2019	2020	2021
liczba świadczeń	6 089	6 408	6 680	6 718	7 267
kwota świadczeń (zł)	931 617	1 011 675	1 260 759	1 449 150	1 568 509

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2021 rok

Liczba przyznanych zasiłków pielęgnacyjnych dla osoby z niepełnosprawnością w wieku powyżej 16 roku życia o znacznym stopniu niepełnosprawności w okresie ostatnich pięciu lat ulegała wahaniom, tak samo jak przeznaczana na ten cel kwota. W 2021 roku nastąpił spadek względem lat 2019-2020, natomiast w porównaniu do lat 2017-2019 odnotowano wzrost.

Tabela 29. Zasiłek pielęgnacyjny dla osoby niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia o znacznym stopniu niepełnosprawności na przestrzeni lat 2017-2021

wyszczególnienie	2017	2018	2019	2020	2021
liczba świadczeń	9 123	9 407	9 887	9 807	9 620
kwota świadczeń (zł)	1 395 819	1 487 626	1 874 795	2 116 303	2 076 381

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2021 rok

W latach 2017-2021 liczba świadczeń dla osób z niepełnosprawnością powyżej 16 roku życia o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, która powstała przed 21 rokiem życia systematycznie się zmniejszała. Na przestrzeni ostatnich pięciu lat spadek osiągnął wartość 3%. W przypadku przeznaczanej na ten cel kwoty odnotowano wzrost, który był wynikiem zwiększenia się wysokości zasiłku pielęgnacyjnego. Do listopada 2018 roku wynosił on 153 zł, od 1 listopada 2018 roku – 184,42 zł, natomiast od 1 listopada 2019 roku osiągnął wartość 215,84 zł.

Tabela 30. Zasiłek pielęgnacyjny dla osoby niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, która powstała przed 21 rokiem życia na przestrzeni lat 2017-2021

wyszczególnienie	2017	2018	2019	2020	2021
liczba świadczeń	8 837	8 756	8 740	8 584	8 615
kwota świadczeń (zł)	1 352 061	1 384 599	1 656 384	1 852 613	1 859 462

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2021 rok

Poniższa tabela zawiera dane dotyczące przyznawanego na przestrzeni ostatnich lat specjalnego zasiłku opiekuńczego (liczba i kwota świadczeń). Zasiłek ten przysługuje w celu sprawowania stałej opieki nad osobą legitymującą się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności albo orzeczeniem o niepełnosprawności łącznie ze wskazaniami: koniecznością stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji oraz koniecznością stałego współudziału na co dzień opiekuna dziecka w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji.

W 2021 roku w ramach tego zasiłku wypłacono 132 świadczenia, a więc znacznie mniej niż w latach poprzednich (spadek o 74% w 2021 roku względem 2017 roku). Na przestrzeni ostatnich lat kwota przyznanych świadczeń również uległa znacznemu zmniejszeniu.

Tabela 31. Specjalny zasiłek opiekuńczy na przestrzeni lat 2017-2021

wyszczególnienie	2017	2018	2019	2020	2021
liczba świadczeń	512	379	317	254	132
kwota świadczeń (zł)	263 243	199 935	194 986	156 606	81 840

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2021 rok

Świadczenie **usług opiekuńczych** jest kolejnym zadaniem gminy realizowanym przez Ośrodki Pomocy Społecznej, mające na celu wsparcie osób samotnych, chorych oraz osoby z niepełnosprawnością. Zakres usług obejmuje pomoc w zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych, opiekę higieniczną i pielęgnacyjną oraz w miarę możliwości, zapewnienie kontaktów z otoczeniem. Jak przedstawia poniższa tabela, na przestrzeni lat 2017-2021 liczba osób korzystających z usług opiekuńczych ulegała wahaniom – rosła do 2020 roku włącznie, a następnie ulegała spadkowi. Kwota ponoszona przez Miasto za opłacenie świadczonych usług ulegała wahaniom na przestrzeni lat 2017-2021, jednakże w 2021 roku osiągnęła najwyższą wartość w całym omawianym okresie.

Tabela 32. Liczba świadczeniobiorców usług opiekuńczych oraz poniesiona na ten cel kwota na przestrzeni lat 2017-2021

wyszczególnienie	2017	2018	2019	2020	2021
liczba świadczeniobiorców	285	287	292	263	259
koszty świadczeń (zł)	2 193 147	2 309 191	2 594 248	2 229 437	2 651 428

Źródło: Sprawozdanie z działalności Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Stalowej Woli za rok 2017, 2018, 2019, 2020 i 2021

Wskazane w ostatniej tabeli usługi opiekuńcze świadczone w miejscu zamieszkania osoby wymagającej wsparcia w Stalowej Woli, w 2021 roku poszerzone były o usługi realizowane i finansowane w ramach programów rządowych, a należały do nich:

- Program „Opieka 75+”,
- Program „Opieka wytchnieniowa”,
- Program „Asystent osobisty osoby niepełnosprawnej”.

Program „Opieka 75+”, którego podstawowym założeniem było zwiększenie dostępności do usług opiekuńczych, w tym specjalistycznych usług opiekuńczych, zadedykowano osobom, które ukończyły 75 rok życia. W 2021 roku na terenie Stalowej Woli z tego rodzaju wsparcia skorzystało 59 najstarszych mieszkańców Miasta.

Opiekunowie sprawujący bezpośrednią opiekę nad osobami z niepełnosprawnościami zamieszkujący Stalową Wolę mogli również skorzystać z programu **„Opieka Wytchnieniowa – edycja 2021”**, finansowanego z Funduszu Solidarnościowego. Program miał za zadanie odciążenie poprzez wsparcie w codziennych obowiązkach lub zapewnienie czasowego zastępstwa. Dzięki tej formie wsparcia osoby zaangażowane w sprawowanie opieki pozyskiwały czas, który mogły przeznaczyć na odpoczynek i regenerację oraz załatwienie niezbędnych spraw. Realizacja Programu odbywała się w formie pobytu dziennego oraz pobytu całodobowego. Wsparciem objęto w 2021 roku łącznie 17 osób – 14 opiekunów w ramach pobytu dziennego i 3 opiekunów w zakresie pobytu całodobowego. Opieka wytchnieniowa jest świadczona również w weekendy przez firmę zewnętrzną, na podstawie stosownych porozumień.

W ramach wsparcia społecznego oraz dążenia do poprawy funkcjonowania osoby z niepełnosprawnością w jej środowisku, Stalowa Wola brała w 2021 roku udział w programie **„Asystent Osobisty Osoby Niepełnosprawnej”**, finansowanym ze środków Funduszu Solidarnościowego. Dzięki asystencji osobistej osoba z niepełnosprawnością ma

możliwość prowadzenia bardziej niezależnego/samodzielnego i aktywnego życia. W omawianym roku wsparciem objętych zostało 18 osób, w tym 2 dzieci, 12 osób ze znacznym stopniem niepełnosprawności oraz 4 osoby z umiarkowanym stopniem niepełnosprawności.

Istotnym zasobem w zakresie wsparcia dzieci i młodzieży zmagających się z niepełnosprawnością intelektualną jest **Zespół Szkół Nr 6 Specjalnych w Stalowej Woli**, dla którego organem prowadzącym jest Starostwo Powiatowe w Stalowej Woli. Podmiot jest publiczną placówką dydaktyczno-wychowawczą i opiekuńczą dla dzieci z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim, umiarkowanym, znacznym oraz niepełnosprawnością sprzężoną, w tym m.in. z autyzmem i młodzieży ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, w której skład wchodzi:

- Publiczna Szkoła Podstawowa Nr 8 Specjalna im. ks. Jana Twardowskiego,
- Branżowa Szkoła I stopnia Specjalna im. ks. Jana Twardowskiego,
- Szkoła Specjalna Przystosowująca do Pracy im. ks. Jana Twardowskiego,
- Grupy rewalidacyjno-wychowawcze.

Szkoła realizuje program wychowawczo-profilaktyczny, dostosowany do potrzeb rozwojowych uczniów oraz danego środowiska. Kierowanie do ZS Nr 6 odbywa się na podstawie ważnego orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego wydanego przez Poradnię Psychologiczno-Pedagogiczną.

Na terenie miasta Stalowej Woli funkcjonują **2 Środowiskowe Domy Samopomocy**, będące placówkami pobytu dziennego przeznaczonymi dla osób z zaburzeniami psychicznymi, które dążą do poprawy jakości życia i funkcjonowania uczestników i ich rodzin. ŚDS Nr 1 oraz ŚDS Nr 2 oferuje swoim podopiecznym różne formy wsparcia oraz sposoby ich realizacji uzależnione od potrzeb i możliwości uczestników, świadczone przez wyspecjalizowaną kadrę.

W ramach rehabilitacji społeczno-zawodowej mieszkańców zmagających się z niepełnosprawnością, na terenie Miasta funkcjonuje także **Warsztat Terapii Zajęciowej**, działający w strukturach MOPS w Stalowej Woli. W zakresie pozyskiwania lub przywracania umiejętności niezbędnych do podjęcia zatrudnienia przez uczestników WTZ, prowadzone jest 10 pracowni, które zostały przedstawione na kolejnej grafice. Działalność pracowni zakłada przekazywanie uczestnikom wiedzy z zakresu specyfiki konkretnych zawodów, ale również

obowiązków i praw pracownika. Prowadzone są również zajęcia z zakresu poradnictwa i doradztwa zawodowego, przy współpracy z instytucjami rynku pracy. Co ważne, WTZ umożliwia podopiecznym podjęcie praktyk w zakładach pracy chronionej oraz na otwartym rynku pracy.

Rysunek 13. Pracownie Warsztatu Terapii Zajęciowej w Stalowej Woli

Źródło: Sprawozdanie z działalności Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Stalowej Woli za rok 2021

W 2021 roku w zajęciach WTZ uczestniczyło łącznie 51 osób, w tym przede wszystkim osoby w średnim wieku (41-60 lat), z niepełnosprawnością umysłową i psychiczną (po 18 osób), ze znacznym i umiarkowanym stopniem niepełnosprawności (kolejno 28 i 22 osoby).

Poza Warsztatem działającym w ramach Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej, w Stalowej Woli funkcjonują jeszcze 2 Warsztaty przy organizacjach pozarządowych. Pierwszym z nich jest **WTZ przy Stowarzyszeniu na Rzecz Dzieci i Młodzieży Niepełnosprawnej SZANSA**, którego uczestnikami są osoby z niepełnosprawnościami z powiatu stalowowolskiego i niżańskiego. Według stanu na połowę 2022 roku, terapią objętych było 33 uczestników ze znacznym stopniem niepełnosprawności i 7 osób ze stopniem umiarkowanym. Zajęcia w Warsztacie prowadzone są na podstawie indywidualnych programów rehabilitacji i terapii w 8 pracowniach: pedagogicznej, poligraficznej, przyrodniczej, gospodarstwa domowego, ceramicznej, plastycznej, rękodzieła i informatyczno-fotograficznej. Zawierają one elementy terapii: zajęciowej, społecznej, psychologicznej i rehabilitacji ruchowej. Drugim podmiotem realizującym w Mieście aktywizację społeczno-zawodową osób z niepełnosprawnościami jest **WTZ przy Stowarzyszeniu „Nadzieja”**, który poprzez swoją działalność przygotowuje dorosłe osoby

z niepełnosprawnościami do samodzielnego życia, pracy, udziału w życiu kulturalnym i społecznym. Placówka oferuje szerokie spektrum aktywności w 9 różnych pracowniach: wikliniarskiej, stolarsko-technicznej, rękodzielniczej, poligraficzno-komputerowej, czynności dnia codziennego, środowiskowo-przyrodniczej, plastycznej, aktywności twórczej i reedukacji oraz komunikacji i rewalidacji.

Pandemia SARS-CoV-2 odbiła się niekorzystnie na osobach z niepełnosprawnością z dwóch powodów – po pierwsze osoby te należą do grupy podwyższonego ryzyka zakażeniem, a po drugie rozwój epidemii wpłynął na konieczność dostosowania systemu pomocy osobom z niepełnosprawnością oraz ich opiekunom, w zakresie opieki, edukacji, rehabilitacji i rewalidacji. Badania przeprowadzone w 2020 roku na próbie 80 osób z niepełnosprawnością oraz ich opiekunów pokazały, że aż 86% badanych deklaruje doświadczenie trudności i problemów w codziennym funkcjonowaniu w związku z pandemią, aż 90% respondentów przez okres trwania pandemii nie korzystało z pomocy OPS lub PCPR, natomiast z wolontariatu czy społecznych akcji pomocowych nie korzystał żaden badany, co ma związek ze względami epidemicznymi, czyli ryzykiem potencjalnego zakażenia. Dodatkowo, aż 76% ankietowanych w okresie pandemii odczuło zmniejszenie zakresu dotychczasowego wsparcia³³.

Najważniejsze wnioski z badań ilościowych i jakościowych

W dniu 06.09.2022 roku przeprowadzone zostały II konsultacje społeczne z przedstawicielami środowisk lokalnych, w tym przedstawicielami instytucji samorządowych oraz pozarządowych. Konsultacje miały charakter dyskusji, która toczyła się wokół tematów związanych z niepełnosprawnością oraz sytuacją osób starszych. Ponadto w ramach badań społecznych przeprowadzona została ankieta wśród dorosłych mieszkańców Miasta, dotycząca problemów i zagrożeń społecznych. Poniżej przedstawione zostały najważniejsze wnioski z badań jakościowych i ilościowych, dotyczące kwestii sytuacji osób z niepełnosprawnościami i seniorów.

³³ W. Glanc, E. Zdebska, *Wsparcie osób z niepełnosprawnościami i ich rodzin w sytuacji pandemii*, w: N. G. Piłkuła, M. Grewiński, E. Zdebska, W. Glanc, *Wyzwania dla polityki społecznej w kontekście pandemii koronawirusa*, Kraków 2020, s. 53-59.

Projekt „Stalowa Wola – opracowanie dokumentacji w ramach wsparcia rozwoju miast POPT 2014-2020” realizowany przy współfinansowaniu ze środków Unii Europejskiej z Funduszu Spójności w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014-2020 oraz budżetu państwa.

Konsultacje społeczne (badania jakościowe)

- obecność barier architektonicznych, przede wszystkim w miejscach świadczenia usług materialnych i niematerialnych (np. sklepy),
- niewystarczające środki finansowe na likwidowanie barier architektonicznych w przestrzeni publicznej,
- brak mieszkań chronionych/treningowych dla osób niesamodzielnych, spowodowany brakiem wystarczających środków finansowych na ich prowadzenie oraz braków lokalowych),
- brak placówki wsparcia dla młodzieży z niepełnosprawnością intelektualną oraz ich opiekunów (niespełnianie kryteriów kwalifikacji do WTZ, czy ŚDS),
- słabo rozwinięta sfera aktywizacji zawodowej osób z niepełnosprawnościami (np. brak Zakładu Aktywności Zawodowej),
- zapotrzebowanie na realizowanie usług opiekuńczych stacjonarnie oraz poszerzenie działań informacyjnych w zakresie świadczenia opieki wychnieniowej i usług opiekuńczych,
- potrzeba utworzenia Centrum Opiekuńczo-Mieszkalnego (związane z nią braki lokalowe i finansowe),
- zapotrzebowanie na ośrodki wspierające osoby z niepełnosprawnością intelektualną, np. autyzm,
- brak wsparcia w zakresie opieki hospicyjnej na terenie Miasta,
- brak przewidywalności i stabilności działań w zakresie polityki na rzecz osób z niepełnosprawnościami (krótki czas obowiązywania programów i projektów na rzecz tej grupy, brak stabilności zatrudnienia specjalistów),
- rozwój oferty kulturalnej dla dzieci i młodzieży z niepełnosprawnością na terenie Miasta oraz podnoszenie kwalifikacji osób pracujących z dziećmi i młodzieżą, w zakresie opieki nad osobami z niepełnosprawnościami.

<p>Badanie ankietowe (badania ilościowe)</p>	<ul style="list-style-type: none">• stopień dostosowania infrastruktury technicznej Miasta pod względem potrzeb osób o ograniczonej mobilności został oceniony przez większość ankietowanych jako średni (31%). Zdaniem 18% jest on duży, a według 16% – niewielki,• samotność oraz problemy zdrowotne jako najważniejsze problemy osób starszych i z niepełnosprawnościami z terenu Miasta, zdaniem badanych mieszkańców,• rozpowszechnianie informacji o dostępnych formach pomocy oraz zapewnienie całodobowej opieki jako główne obszary wymagające rozwoju w zakresie wsparcia osób starszych i z niepełnosprawnościami.
---	---

Zdrowie psychiczne

Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

Zdrowie psychiczne jest dynamicznym stanem wewnętrznej równowagi, która umożliwia osobom wykorzystywanie ich umiejętności w harmonii z uniwersalnymi wartościami społecznymi. Podstawowe umiejętności poznawcze i społeczne, zdolność rozpoznawania, wyrażania i modulowania własnych emocji, a także współczucia dla innych, elastyczność i zdolność radzenia sobie z niekorzystnymi zdarzeniami w życiu i pełnienia funkcji w rolach społecznych, a także harmonijny związek między ciałem, a umysłem to istotne składniki zdrowia psychicznego, które przyczyniają się w różnym stopniu do stanu równowagi wewnętrznej³⁴.

Dotarcie do wiarygodnych danych dotyczących zdrowia psychicznego zazwyczaj stwarza wiele problemów. Dzieje się tak ponieważ termin „zdrowie psychiczne” jest bardzo płynny i zawierają się w nim inne problemy społeczne.

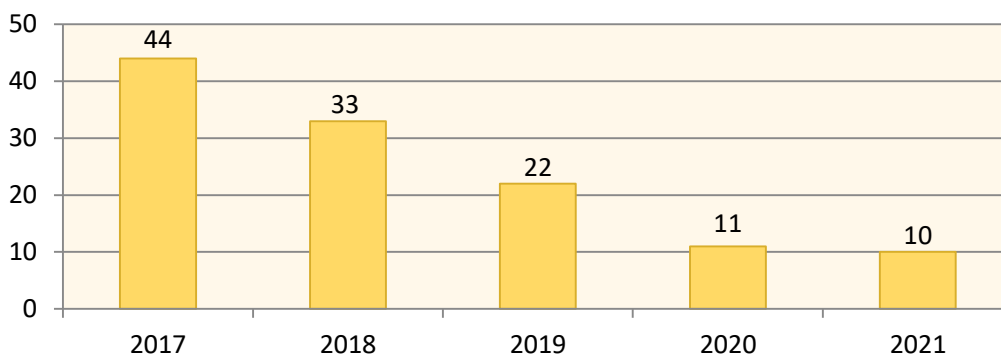
Dla mieszkańców Stalowej Woli świadczone są **specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi** w MOPS, które są przeznaczone dla osób dorosłych i dzieci, wykazujących zaburzenia wymienione w art. 3 ustawy o ochronie zdrowia psychicznego: chorych psychicznie (wykazujących zaburzenia psychiatryczne), upośledzonych umysłowo, osób wykazujących inne poważne zakłócenia czynności psychicznych, które

³⁴ www.psychiatriapolska.pl

Projekt „Stalowa Wola – opracowanie dokumentacji w ramach wsparcia rozwoju miast POPT 2014-2020” realizowany przy współfinansowaniu ze środków Unii Europejskiej z Funduszu Spójności w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014-2020 oraz budżetu państwa.

zgodnie ze stanem wiedzy medycznej zaliczane są do zaburzeń psychicznych, a osoba ta wymaga takiej formy pomocy i opieki niezbędnej do życia w środowisku rodzinnym lub społecznym. W 2021 roku liczba osób korzystających ze specjalistycznych usług dla osób z zaburzeniami psychicznymi wyniosła w Stalowej Woli 10, co oznacza spadek na przestrzeni ostatnich pięciu lat aż o 77%.

Wykres 49. Liczba osób korzystających ze specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi w latach 2017-2021

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2021 rok

Wsparcie w zakresie zdrowia psychicznego udzielane jest mieszkańcom Miasta, przede wszystkim w postaci **poradnictwa specjalistycznego** – prawnego, psychologicznego oraz z zakresu uzależnień. Z tego rodzaju wsparcia skorzystać może każda osoba i rodzina borykająca się z różnego rodzaju problemami życiowymi, bez względu na osiągnięty dochód. W 2021 roku z poradnictwa skorzystało łącznie 430 osób z 209 rodzin, którym udzielono 418 porad i konsultacji. Szczegółowe dane dotyczące rodzajów udzielonego wsparcia przedstawia poniżej grafika.

Rysunek 14. Liczba rodzin i osób korzystających z poradnictwa specjalistycznego w 2021 roku

poradnictwo prawne	• 88 osób z 40 rodzin
poradnictwo psychologiczne	• 283 osoby z 110 rodzin
poradnictwa w sprawach uzależnień	• 59 osób z 59 rodzin

W nagłych przypadkach, kiedy wymagane jest natychmiastowe udzielenie pomocy bez wstępnej diagnozy, przeprowadzana jest interwencja kryzysowa, którą w sposób nieodpłatny świadczy **Stalowowski Ośrodek Wsparcia i Interwencji Kryzysowej**. Wsparcie psychologiczne w postaci interwencji kryzysowej ma charakter doraźny i krótkoterminowy i udzielane jest niezwłocznie po zgłoszeniu. W 2021 roku interwencją kryzysową objęto 5 rodzin z terenu miasta Stalowej Woli – w 3 przypadkach w związku z przemocą w rodzinie, natomiast w 2 przypadkach w związku z ciężką chorobą. Ponadto, w SOWiK prowadzona jest psychoterapia indywidualna, pomoc prawna, Program korekcyjno-edukacyjny dla Osób Stosujących Przemoc w Rodzinie, a także hostel dla osób, które znalazły się w sytuacji kryzysowej i wymagają ochrony oraz schronienia.

Mieszkańcy Miasta wymagający pomocy psychiatrycznej, bądź psychologicznej mogą skorzystać również z oferty **Poradni Zdrowia Psychicznego w Stalowej Woli**, funkcjonującej w strukturach Powiatowego Szpitala Specjalistycznego w Stalowej Woli. W placówce usługi świadczą psychologowie oraz psychiatry w zakresie chorób i zaburzeń psychicznych, a także poradnictwa psychologicznego. Specjaliści oferują m.in. diagnostykę i leczenie osób z zaburzeniami depresyjnymi, zaburzeniami nerwicowymi oraz osób z upośledzeniem umysłowym i uzależnionych od substancji psychoaktywnych.

Uczniowie uczęszczający do szkół podstawowych na terenie Stalowej Woli, mogą skorzystać z poradnictwa świadczonego przez **psychologa szkolnego**. Ponadto, w zakresie pomocy pedagogicznej i psychologicznej dzieciom i młodzieży borykającym się z problemami w nauce i zachowaniu, wsparcia udziela **Poradnia Psychologiczno- Pedagogiczna w Stalowej Woli**.

Problemy w zakresie zdrowia psychicznego mogą nasilać się w najbliższych latach ze względu na pandemię COVID-19. Pandemia wiąże się z poczuciem zagrożenia, lękiem, niepewnością oraz niepokojem. W skrajnych przypadkach mogą pojawić się stany paniki oraz poczucie beznadziei. Konsekwencją tego mogą być narastające zaburzenia psychiczne, począwszy od teraz, po ustąpieniu zagrożenia, a nawet ujawniające się przez kolejne lata. Biorąc pod uwagę, że już przed wybuchem pandemii statystyki dotyczące problemów ze zdrowiem psychicznym były dramatyczne, a obecna sytuacja może je znacznie pogorszyć, istnieje pilna potrzeba podejmowania szerokich działań w tym zakresie.

Najważniejsze wnioski z badań ilościowych

W ramach badań społecznych przeprowadzona została ankieta wśród dorosłych mieszkańców Miasta, dotycząca problemów i zagrożeń społecznych. Poniżej przedstawione zostały najważniejsze wnioski z badań ilościowych, dotyczące kwestii zdrowia fizycznego i psychicznego.

<p>Konsultacje społeczne (badania jakościowe)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Braki kadrowe specjalistów w zakresie psychologii/psychiatrii, przede wszystkim dla dzieci. • Konieczność podnoszenia świadomości społecznej, odnośnie zaburzeń zdrowia psychicznego oraz ograniczanie stereotypów z tym związanych.
<p>Badanie ankietowe (badania ilościowe)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • zdrowie fizyczne respondentów zostało przez nich ocenione głównie jako dobre (42%). Na zły i bardzo zły stan zdrowia fizycznego wskazało łącznie 7% ankietowanych, • własne zdrowie psychiczne zostało przez badanych ocenione głównie jako dobre (40%). Na zły i bardzo zły stan zdrowia psychicznego wskazało łącznie 6% ankietowanych, • połowa badanych mieszkańców dostrzega potrzebę poszerzenia działań związanych z promocją zdrowia na terenie Miasta (52%), z kolei 29% nie posiada wiedzy w tym zakresie, • dostęp do opieki zdrowotnej na terenie Miasta został w dużej mierze oceniony negatywnie – najgorzej wypadła opieka psychiatryczna i specjalistyczna opieka zdrowotna.

Profilaktyka i rozwiązywanie problemów uzależnień

Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

Alkoholizm jest problemem zdrowotnym i społecznym. Specjaliści z różnych profesji poszukują sposobu rozwiązywania tego problemu. Chcą poznać przyczyny powstawania alkoholizmu i działania, które mogłyby zapobiec rozprzestrzenianiu się tego zjawiska. Uzależnienie od alkoholu jest uznawane za chorobę spełniając trzy zasadnicze kryteria. Pierwsze kryterium dotyczy naruszonej równowagi między zdrowiem a patologią. Drugim

kryterium jest swoista etiologia uzależnienia. Trzecim wskaźnikiem choroby są zmiany patologiczne, w których obecny jest czynnik fizyczny³⁵.

Działaniami określonymi w ustawie o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi zajmuje się **Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych**. Zadania przez nią podejmowane wynikają między innymi z Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii. Cele w/w Programu na 2023 zakładają:

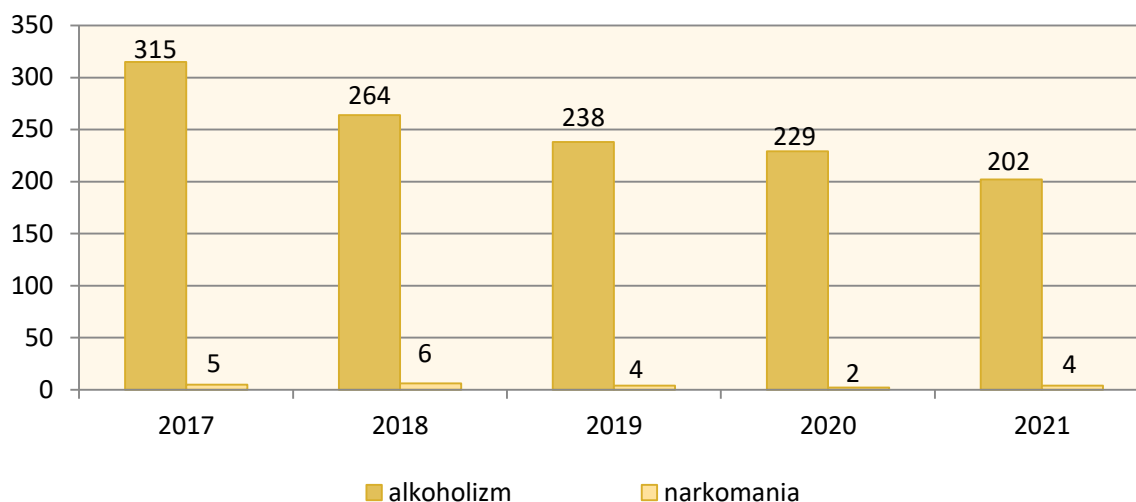
- zapobieganie powstawaniu nowych problemów uzależnień, zmniejszanie rozmiarów problemów alkoholowych i przemocy w rodzinie oraz zwiększanie zasobów niezbędnych do radzenia sobie z nimi,
- zapewnienie ciągłości działań o charakterze terapeutycznym, edukacyjnym oraz doradczym dla osób uzależnionych od alkoholu, a także ich rodzin,
- promowanie zdrowego trybu życia, w szczególności wśród dzieci i młodzieży,
- poszerzanie świadomości społecznej w zakresie problematyki dotyczącej nadużywania substancji psychoaktywnych, uzależnień behawioralnych oraz przemocy w rodzinie,
- zapewnienie osobom dotkniętym problemem alkoholowym i przemocą w rodzinie dostępu do świadczeń z zakresu psychoterapii, socjoterapii oraz rehabilitacji,
- ograniczanie szkód zdrowotnych i społecznych związanych z nadużywaniem substancji psychoaktywnych.

W 2021 roku z pomocy MOPS w Stalowej Woli z powodu uzależnienia od alkoholu skorzystały 202 rodziny. Alkoholizm jako powód udzielania pomocy i wsparcia w omawianym roku znajdował się na piątym miejscu pod względem liczby rodzin otrzymujących pomoc. Można zauważyć, że na przestrzeni lat 2017-2021 liczba rodzin korzystających z pomocy i wsparcia z powodu alkoholizmu ulegała regularnemu spadkowi – w 2021 roku względem 2017 roku o 36%. Na przestrzeni ostatnich pięciu lat rodziny z terenu Miasta korzystały również z pomocy i wsparcia z powodu narkomanii, jednakże ich liczba utrzymywała się na niskim poziomie – wahała się między 2 a 6 rodzinami.

³⁵ Kinney J., Leaton G., *Zrozumieć alkohol*, Warszawa 1996 r.

Projekt „Stalowa Wola – opracowanie dokumentacji w ramach wsparcia rozwoju miast POPT 2014-2020” realizowany przy współfinansowaniu ze środków Unii Europejskiej z Funduszu Spójności w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014-2020 oraz budżetu państwa.

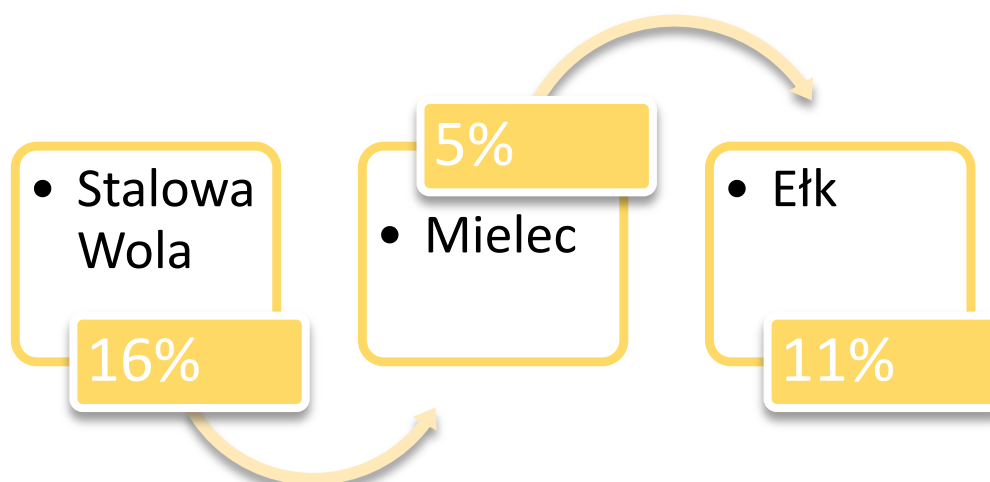
Wykres 50. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej w formie materialnej z powodu alkoholizmu i narkomanii na przestrzeni lat 2017-2021

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2017, 2018, 2019, 2020 i 2021 rok

W 2021 roku z pomocy społecznej w Stalowej Woli korzystało łącznie 1 248 rodzin, co oznacza, że rodziny zmagające się z problemem alkoholizmu stanowiły 16% ogółu. W mieście Mielcu udział rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu alkoholizmu w ogóle rodzin objętych pomocą społeczną stanowił tylko 5%, natomiast w przypadku Ełku odsetek ten wyniósł 11%. Można zauważyć, że w tym zakresie Stalowa Wola wypada gorzej niż Mielec oraz Ełk.

Rysunek 15. Udział rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu alkoholizmu w ogóle rodzin objętych pomocą społeczną w Stalowej Woli, Mielcu i Ełku w 2021 roku

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2021 rok

Ważną rolę w procesie przeciwdziałania uzależnieniom odgrywają działania podejmowane przez Miejską Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Gminie, w ramach przysługujących jej uprawnień. Według stanu na koniec 2021 roku Komisja liczyła 10 członków. W 2021 roku przeprowadzono rozmowy z 29 osobami uzależnionymi od alkoholu oraz 22 członkami ich rodzin. Jednocześnie w omawianym roku Komisja podjęła czynności zmierzające do orzeczenia o zastosowaniu obowiązku poddania się leczeniu w placówce uzależnienia wobec 84 osób oraz wystąpiła do sądu z wnioskiem o zobowiązanie do podjęcia leczenia odwykowego wobec 16 osób. W 2021 względem roku 2017 zauważalny jest spadek w zakresie liczby osób uzależnionych oraz członków ich rodzin, z którymi MKRPA przeprowadziła rozmowy, a także w przypadku liczby osób, wobec których wystąpiono do sądu z wnioskiem o zobowiązanie do podjęcia leczenia odwykowego. Liczba osób w stosunku do których podjęto czynności zmierzające do orzeczenia o zastosowaniu wobec osoby uzależnionej od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu w placówce leczenia uzależnienia ulegała wahaniom w latach 2017-2021, jednakże w 2021 roku przyjęła najniższą wartość. Dane dotyczące działań MKRPA w Stalowej Woli w latach 2017-2021 przedstawia poniższa tabela.

Tabela 33. Działania Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Stalowej Woli wobec osób uzależnionych w latach 2017-2021

wyszczególnienie	2017	2018	2019	2020	2021
liczba osób uzależnionych, z którymi przeprowadzono rozmowy	53	43	43	23	29
liczba członków rodzin osób uzależnionych, z którymi przeprowadzono rozmowy	173	62	38	b.d.	22
liczba osób w stosunku, do których podjęto czynności zmierzające do orzeczenia o zastosowaniu wobec osoby uzależnionej od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu w placówce leczenia uzależnienia	131	88	102	104	84
liczba osób, wobec których wystąpiono do sądu z wnioskiem o zobowiązanie do podjęcia leczenia odwykowego	42	29	27	15	16

Źródło: Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1 za 2017, 2018, 2019, 2020 i 2021 rok

Osoby borykające się z problemem uzależnień, w tym uzależnień behawioralnych mogą korzystać ze wsparcia **Klubu Trzeźwego Życia**, funkcjonującego na terenie Miasta. Podmiot ma charakter placówki rehabilitacyjno-wspierającej, w której uczestnictwo jest

bezpłatne. W ramach działalności KTŻ, poza zajęciami klubowymi, grupowymi oraz kontaktem indywidualnym, prowadzony jest **Punkt Konsultacyjny**, gdzie udzielane są informacje dla osób szukających pomocy w kwestii uzależnień dla siebie oraz swoich bliskich. Ponadto, w Klubie świadczone jest wsparcie pozainstytucjonalne w postaci mitingów **grupy AA „PROMYK”**.

W 2021 roku z oferty Klubu Trzeźwego Życia skorzystało 105 osób. Konkretnie formy udzielonego wsparcia przedstawione zostały w tabeli poniżej, na podstawie których można stwierdzić, że w Mieście występuje zapotrzebowanie na działalność Klubu. W latach 2017-2021 pod względem liczby osób korzystających z oferty KTŻ dostrzec można wahania, jednakże w 2021 roku w przypadku każdej z oferowanych form pomocy zauważalny jest wzrost liczby uczestników względem roku poprzedniego.

Tabela 34. Liczba osób korzystających z oferty Klubu Trzeźwego Życia w Stalowej Woli w latach 2017-2021

wyszczególnienie	2017	2018	2019	2020	2021
zajęcia grupowe	61	72	76	68	70
mitingi	52	30	30	17	22
kontakt indywidualny	45	44	78	54	59
zajęcia klubowe	96	101	107	86	92

Źródło: Sprawozdanie z działalności Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Stalowej Woli za rok 2017, 2018, 2019, 2020 i 2021

Poza grupą AA działającą w Klubie Trzeźwego Życia, na terenie miasta Stalowej Woli funkcjonują również **4 inne grupy samopomocowe dla osób z problemem alkoholowym (AA)** oraz **2 samopomocowe grupy wsparcia dla dorosłych członków rodzin osób z problemem alkoholowym (AI-Anon)**.

Specjalistyczną pomoc w zakresie walki z uzależnieniem świadczy przede wszystkim **Poradnia Terapii Uzależnienia od Alkoholu i Współuzależnienia w Stalowej Woli**, przy Powiatowym Szpitalu Specjalistycznym w Stalowej Woli. Poradnia przeprowadza diagnozę osób uzależnionych, oferuje leczenie w zakresie uzależnień, a także psychoterapię indywidualną i grupową osób uzależnionych oraz ich rodzin.

Ponadto, na terenie Stalowej Woli funkcjonuje **Wojewódzki Ośrodek Terapii Uzależnienia od Alkoholu i Współuzależnienia w Stalowej Woli**, będący podmiotem leczniczym, udzielającym świadczeń zdrowotnych w postaci leczenia stacjonarnego i całodobowego oraz ambulatoryjnego na rzecz osób uzależnionych od alkoholu.

MKRPA zajmuje się także profilaktyką zachowań ryzykownych. W latach 2017-2020 w Stalowej Woli realizowano programy profilaktyczne z zakresu profilaktyki uniwersalnej w ramach Systemu Rekomendacji Programów Profilaktycznych i Promocji Zdrowia Psychicznego prowadzonego przez PARPA, ORE, KBdSPN, IPIŃ. W 2021 roku tego rodzaju działania nie były podejmowane, w związku z obostrzeniami sanitarnymi wynikającymi z trwania pandemii koronawirusa. W 2020 przeprowadzono ponadto rekomendowane programy profilaktyczne z obszaru profilaktyki selektywnej, w których wzięło udział 15 uczniów, 3 nauczycieli oraz 5 rodziców.

Tabela 35. Liczba uczestników programów z obszaru profilaktyki uniwersalnej skierowanej do dzieci i młodzieży w latach 2017-2021

wyszczególnienie	2017	2018	2019	2020	2021
liczba uczniów	423	529	522	184	0
liczba nauczycieli i wychowawców	35	144	0	5	0
liczba rodziców	135	110	274	17	0

Źródło: Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1 za 2017, 2018, 2019, 2020 i 2021 rok

W 2021 roku zrealizowano natomiast program z obszaru profilaktyki uniwersalnej, wykraczający poza katalog programów rekomendowanych, w którym wzięło udział 300 uczniów oraz 5 nauczycieli/wychowawców. Prowadzone były również nieustrukturyzowane programy profilaktyczne, wychodzące poza katalog rekomendacji, tj.:

- jednorazowe prelekcje i pogadanki, w których wzięło udział około 1 500 uczestników;
- koncert z 236 uczestnikami;
- konkursy, w których uczestniczyło 300 osób.

W dalszej części przedstawione zostały dane dotyczące rynku napojów alkoholowych w Stalowej Woli. W roku 2021 wartość alkoholu sprzedanego na terenie Miasta wyniosła łącznie 71 400 874,19 zł, w tym 29 064 856,86 zł o zawartości alkoholu do 4,5% (oraz piwa), 7 019 693,86 zł o zawartości alkoholu od 4,5% do 18% (z wyjątkiem piwa) oraz 35 316 323,47 zł o zawartości alkoholu powyżej 18%. W 2021 roku w stosunku 2017 roku łączna wartość sprzedanego na terenie Miasta alkoholu uległa zwiększeniu o 12%.

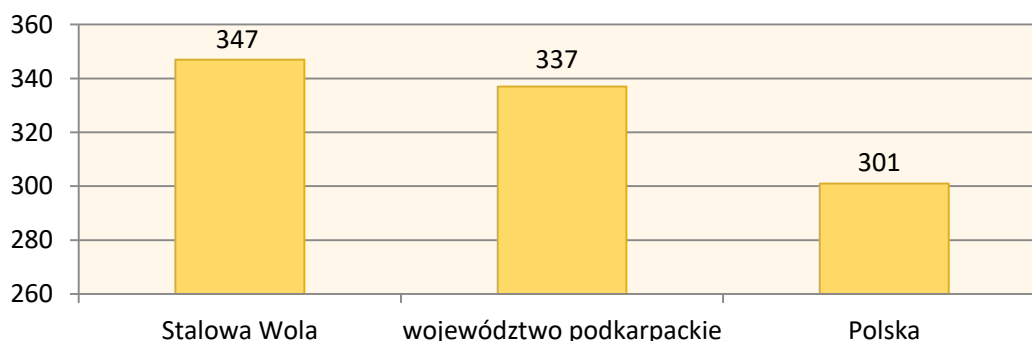
Rysunek 16. Łączna wartość sprzedanego na terenie Stalowej Woli alkoholu w latach 2017-2021

Źródło: Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1 za 2017, 2018, 2019, 2020 i 2021 rok

Kolejną analizowaną kwestią dotyczącą rynku napojów alkoholowych jest liczba mieszkańców przypadająca na jeden punkt sprzedaży napojów alkoholowych w Stalowej Woli, w porównaniu do województwa podkarpackiego oraz do całej Polski. W 2021 roku na terenie Miasta liczba ta wyniosła 347 osób na 1 punkt sprzedaży alkoholu. Ze względu na dostępność danych, porównanie na poziomie województwa i kraju przedstawiono na podstawie 2020 roku. Jak wynika z poniższego wykresu, liczba mieszkańców w Mieście przypadająca na jeden punkt jest większa niż ma to miejsce w całej Polsce oraz województwie podkarpackim, co świadczy o korzystniejszej sytuacji Miasta w zakresie polityki antyalkoholowej.

Wykres 51. Liczba mieszkańców przypadająca na jeden punkt sprzedaży napojów alkoholowych w Stalowej Woli, w województwie podkarpackim i całej Polsce w 2020 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie Sprawozdań z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1 za 2021 rok

Projekt „Stalowa Wola – opracowanie dokumentacji w ramach wsparcia rozwoju miast POPT 2014-2020” realizowany przy współfinansowaniu ze środków Unii Europejskiej z Funduszu Spójności w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014-2020 oraz budżetu państwa.

Pandemia COVID-19 oraz związane z nią ograniczenia aktywności społecznej, izolacji, niepokoju o zdrowie swoje i najbliższych, a także bezpieczeństwo ekonomiczne, w istotny sposób zwiększyły obciążenie zdrowotne i społeczne związane z uzależnieniami. Konsekwencją pandemii może być wzrost liczby osób uzależnionych zarówno od alkoholu, innych substancji psychoaktywnych, jak i urządzeń elektronicznych.

Najważniejsze wnioski z badań ilościowych i jakościowych

W dniu 20.09.2022 roku przeprowadzone zostały III konsultacje społeczne z przedstawicielami środowisk lokalnych, w tym przedstawicielami instytucji samorządowych oraz pozarządowych. Konsultacje miały charakter dyskusji. Poruszane zagadnienia skupiały się wokół profilaktyki i rozwiązywaniu problemów uzależnień, przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz wspieraniu osób na rynku pracy. Ponadto w ramach badań społecznych przeprowadzona została ankieta wśród dorosłych mieszkańców Miasta, dotycząca problemów i zagrożeń społecznych. Poniżej przedstawione zostały najważniejsze wnioski z badań jakościowych i ilościowych, dotyczące kwestii profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień.

<p>Konsultacje społeczne (badania jakościowe)</p>	<ul style="list-style-type: none">• niewystarczająca liczba szkoleń w zakresie profilaktyki uzależnień, dla kadry pedagogicznej oraz innych osób pracujących z dziećmi, w tym programów rekomendowanych,• ograniczone działania profilaktyczne dotyczące uzależnień, skierowane do dorosłych mieszkańców Miasta,• brak odpowiedniego wsparcia w zakresie uzależnień behawioralnych dla rodzin z dziećmi (w tym działań edukacyjnych),• konieczność wzmożenia działań profilaktyczno-edukacyjnych skierowanych do rodziców, w szczególności w zakresie uzależnień behawioralnych,• dostosowanie form działań profilaktycznych do potrzeb dzieci i młodzieży,• wysoka dostępność do alkoholu na terenie Miasta – konieczność zmian w zakresie lokalnej polityki antyalkoholowej (ograniczenie
--	--

	<p>nocnej sprzedaży, zmniejszenie liczby zezwoleń, zwiększenie odległości pomiędzy punktami sprzedaży alkoholu, monitorowanie otoczenia sklepów, pod względem spożywania alkoholu).</p>
<p>Badanie ankietowe (badania ilościowe)</p>	<ul style="list-style-type: none">• alkohol spożywa większość badanych, tj. 70%, w tym w sposób ryzykowny, tj. codziennie bądź kilka razy w tygodniu sięga po niego łącznie 13% respondentów,• spożywanie alkoholu w sposób okazjonalny (kilka razy w roku) deklaruje co piąty ankietowany (22%),• co czwarty dorosły mieszkaniec Miasta pali papierosy tradycyjne codziennie (25%), z kolei po e-papierosy z taką częstotliwością sięga 15% badanych,• bezpośredni kontakt z narkotykami i dopalaczami miało 16% respondentów, w tym większość zadeklarowała sięgnięcie po nie jednokrotnie,• co piąty badany nie zna danych kontaktowych do miejsc, gdzie można się zgłosić w przypadku chęci uzyskania pomocy (20%),• problem nadmiernego korzystania z urządzeń elektronicznych może dotyczyć 6% respondentów, którzy poświęcają na to więcej niż 7 godzin dziennie,• co piąty ankietowany przyznał, że w ciągu ostatnich 12 miesięcy przed przystąpieniem do badania, podejmował się gier na pieniądze (21%).

Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie

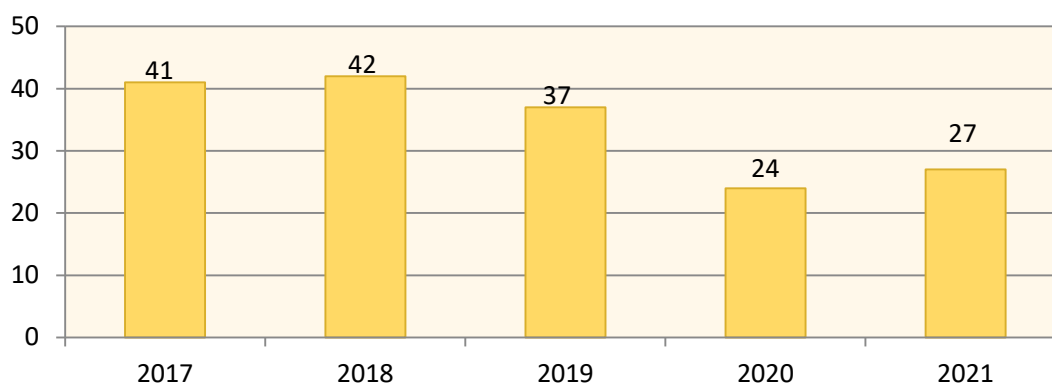
Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

Przemoc jest intencjonalnym i zamierzonym działaniem człowieka, które ma na celu kontrolowanie i podporządkowanie ofiary. Definicja przemocy w rodzinie według ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie w art. 2 pkt 2 stanowi, że: *„przemoc w rodzinie należy rozumieć jako jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa albo dobra osobiste osób najbliższych lub innych osób wspólnie zamieszkujących lub gospodarujących, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą”*.

Przemoc jest jednym ze zjawisk współwystępujących z innymi problemami funkcjonowania rodziny. W celu rozwiązania problemu przemocy jest potrzeba podejmowania interwencji socjalnej i psychologicznej niezależnie od możliwości wdrożenia czynności prawnych. Aktywności związane z przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie podejmuje **Zespół Interdyscyplinarny** funkcjonujący w strukturach Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Stalowej Woli. Koordynacja wszystkich działań instytucji i organów zaangażowanych w niesienie pomocy osobom krzywdzonym oraz przeciwdziałanie przemocy w rodzinie jest głównym zadaniem tej wyspecjalizowanej grupy. Zespół realizuje działania określone w Programie Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie, którego celem strategicznym na 2022 rok jest *„przeciwdziałanie przemocy w rodzinie, ochrona ofiar przemocy w rodzinie, zwiększenie skuteczności działań na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ograniczenie skali zjawiska w Gminie Stalowa Wola”*.

W 2021 roku w Stalowej Woli z pomocy społecznej z powodu przemocy w rodzinie korzystało 27 rodzin, co oznacza, że liczba rodzin na przestrzeni ostatnich pięciu lat ulegała niewielkim wahaniom, jednakże w całym tym okresie tendencja była spadkowa.

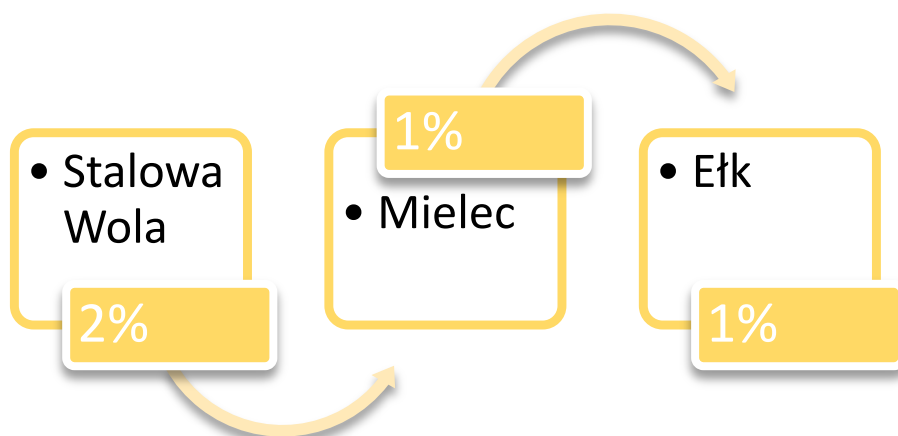
Wykres 52. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej w formie materialnej z powodu przemocy w rodzinie na przestrzeni lat 2017-2021

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2017, 2018, 2019, 2020 i 2021 rok

W 2021 roku z pomocy społecznej w Stalowej Woli korzystało łącznie 1 248 rodzin, co oznacza, że rodziny zmagające się z problemem przemocy domowej stanowiły 2% ogółu. W Mielcu oraz Ełku udział rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu przemocy w ogóle rodzin objętych pomocą społeczną stanowiły po 1%. Zauważyć można, że we wszystkich trzech miastach z grupy porównawczej udział rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu przemocy kształtował się na niskim poziomie.

Rysunek 17. Udział rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu przemocy w rodzinie w ogóle rodzin objętych pomocą społeczną w Stalowej Woli, Mielcu i Ełku w 2021 roku

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2021 rok

Kolejną analizowaną kwestią są dane statystyczne dotyczące działań Zespołu Interdyscyplinarnego oraz grup roboczych. Na przestrzeni lat 2017-2021 liczba posiedzeń Zespołu ulegała wahaniom. W 2021 roku Zespół spotkał się 6 razy, najniższą liczbę odnotowano w 2020 roku (4), natomiast najwyższą w 2017 roku (8). W celu bezpośredniej

pracy z rodzinami, w których dochodzi do zachowań przemocowych w ramach Zespołu powoływane są grupy robocze. W ciągu omawianych lat liczba powoływanych grup roboczych ulegała regularnemu spadkowi – w 2021 roku w stosunku do roku 2017 spadek ukształtował się na poziomie 17%.

Tabela 36. Dane statystyczne dotyczące działań Zespołu Interdyscyplinarnego i grup roboczych w latach 2017-2021

wyszczególnienie	2017	2018	2019	2020	2021
liczba posiedzeń Zespołu Interdyscyplinarnego	8	5	5	4	6
liczba powołanych grup roboczych	192	187	179	166	159

Źródło: Sprawozdanie z działalności Zespołu Interdyscyplinarnego w Stalowej Woli za 2017, 2018, 2019, 2020 i 2021 rok

W 2021 roku liczba członków rodzin, w których dochodziło do zachowań przemocowych wyniosła łącznie 195, w tym: 136 kobiet, 17 mężczyzn i 42 dzieci. W porównaniu do lat poprzednich można zauważyć wahania liczby osób doznających przemocy domowej, jednakże warto zauważyć, że kobiety zawsze stanowiły średnio 2/3 ogółu. Wysoki odsetek osób doznających przemocy w rodzinie w Stalowej Woli to również dzieci, które stanowiły w omawianym roku 22% ogółu. Należy zauważyć, że przemoc często kierowana jest również wobec osób starszych i osób z niepełnosprawnościami. Jest to zarówno przemoc fizyczna, psychiczna, jak i zaniedbanie. W 2021 roku na terenie Stalowej Woli wśród osób doznających przemocy znalazło się 30 seniorów oraz 24 osoby z niepełnosprawnością.

Tabela 37. Liczba osób dotkniętych przemocą w rodzinie na przestrzeni lat 2017-2021

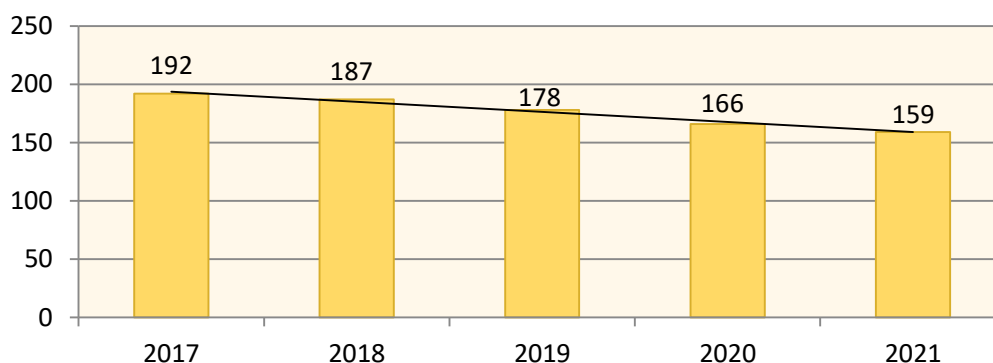
wyszczególnienie	2017	2018	2019	2020	2021
liczba osób – ogółem	247	212	212	191	195
liczba dzieci	27	36	52	38	42
liczba kobiet	163	159	145	137	136
liczba mężczyzn	57	17	15	16	17

Źródło: Sprawozdanie z działalności Zespołu Interdyscyplinarnego w Stalowej Woli za 2017, 2018, 2019, 2020 i 2021 rok

W 2021 roku łączna liczba rodzin dotkniętych problemem przemocy na terenie miasta Stalowej Woli wyniosła 156, jednakże warto podkreślić, że 136 spośród nich to rodziny, w których do zachowań przemocowych dochodziło 1 raz w roku, natomiast wśród 20 rodzin zdarzenia przemocowe miały miejsce 2-5 razy do roku. Wynika z tego, że w większości przypadków przemoc nie miała charakteru długofalowego, tylko incydentalny.

Podjęcie interwencji w środowisku wobec rodziny dotkniętej przemocą odbywa się w oparciu o procedurę „Niebieskie Karty” i nie wymaga zgody osoby dotkniętej przemocą w rodzinie. Procedura obejmuje ogół czynności podejmowanych i realizowanych przez przedstawicieli jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, Policji, oświaty i ochrony zdrowia, w związku z uzasadnionym podejrzeniem zaistnienia przemocy w rodzinie. Przedstawiciele podmiotów wyżej wymienionych, realizują procedurę „Niebieskie Karty” w oparciu o zasadę współpracy i przekazują informacje o podjętych działaniach przewodniczącemu Zespołu Interdyscyplinarnego. Na przestrzeni lat 2017-2021 dostrzec można spadek liczby rodzin objętych procedurą NK – w 2021 roku względem roku 2017 o 17%. Przedstawione na wykresie dane dotyczą sumy wszczętych spraw w danym roku oraz kontynuowanych z lat poprzednich.

Wykres 53. Liczba rodzin objętych procedurą „Niebieskie Karty” na przestrzeni lat 2017-2021

Źródło: Sprawozdanie z działalności Zespołu Interdyscyplinarnego w Stalowej Woli za 2017, 2018, 2019, 2020 i 2021 rok

Wszczęcie procedury „Niebieskie Karty” następuje przez wypełnienie formularza „Niebieska Karta – A” w przypadku powzięcia w toku prowadzonych czynności służbowych lub zawodowych, podejrzenia stosowania przemocy wobec członków rodziny lub w wyniku zgłoszenia dokonanego przez członka rodziny, bądź przez osobę będącą świadkiem przemocy w rodzinie.

W 2021 roku sporządzono 103 formularze „Niebieska Karta – A”. Ponadto w omawianym roku grupa robocza wypełniła 78 formularzy „Niebieska Karta – C” oraz 55 formularzy „Niebieska Karta – D”. Na przestrzeni omawianych lat liczba sporządzonych

formularzy „Niebieska Karta – A” oraz „Niebieska Karta – C” zmniejszyła się, z kolei liczba formularzy „Niebieska Karta – D” ulegała wahaniom.

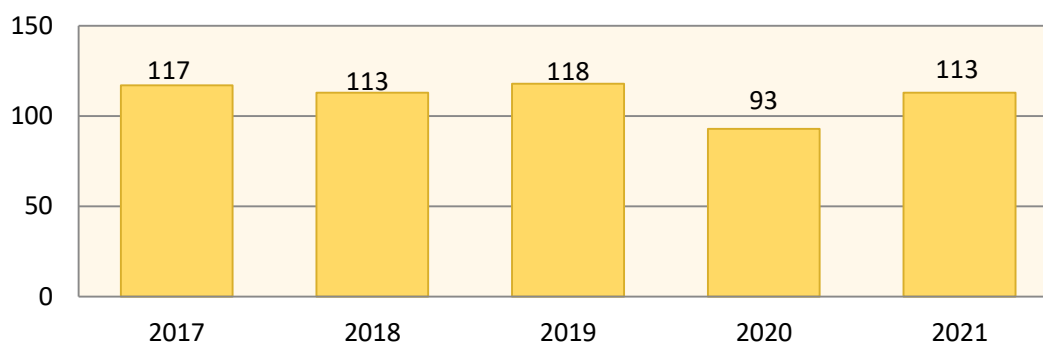
Tabela 38. Dane statystyczne dotyczące procedury „Niebieskie Karty” w latach 2017-2021

wyszczególnienie	2017	2018	2019	2020	2021
liczba sporządzonych formularzy „Niebieskie Karty – A”	140	127	122	123	103
liczba sporządzonych formularzy „Niebieskie Karty – C” przez Grupę Roboczą	116	117	104	105	78
liczba sporządzonych formularzy „Niebieskie Karty – D” przez Grupę Roboczą	73	63	70	49	55

Źródło: Sprawozdanie z działalności Zespołu Interdyscyplinarnego w Stalowej Woli za 2017, 2018, 2019, 2020 i 2021 rok

W latach 2017-2021 liczba zakończonych procedur „Niebieskie Karty” ulegała wahaniom jednakże w 2021 roku wzrosła względem roku poprzedniego o 22%. Szczegółowe dane z tego zakresu prezentuje poniższy wykres.

Wykres 54. Liczba zakończonych procedur „Niebieskie Karty” w mieście Stalowej Woli w latach 2017-2021

Źródło: Sprawozdanie z działalności Zespołu Interdyscyplinarnego w Stalowej Woli za 2017, 2018, 2019, 2020 i 2021 rok

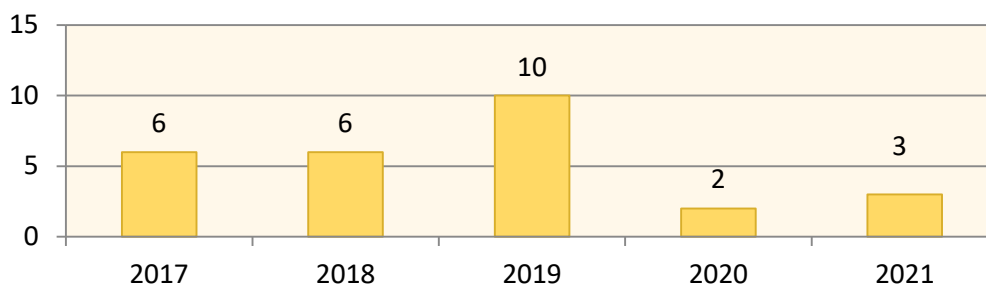
Grupy robocze podczas posiedzeń decydują o działaniach prawnych i pomocowych w stosunku do osób doświadczających przemocy. W 2021 roku 152 osoby zostały objęte **pracą socjalną**, w tym edukacją w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, monitorowaniem stanu bezpieczeństwa oraz motywowaniem. Do skorzystania ze **wsparcia psychologicznego** skierowano 93 osoby, z **poradnictwa prawnego** – 85, natomiast do uczestnictwa w **terapii dla osób współuzależnionych** – 50. Ponadto, 11 osób doznających przemocy uzyskało **wsparcie asystenta rodziny**, z kolei 5 osób zostało skierowanych do **hostelu SOWiK**, w celu zapewnienia bezpieczeństwa.

ZI podejmuje również **działania wobec dzieci doświadczających przemocy**. W 2021 roku sporządzono 39 wniosków do Sądu Rejonowego w Stalowej Woli o wgląd w sytuację dziecka, 29 dzieciom umożliwiono kontakt z psychologiem, natomiast 36 grup roboczych podjęło interdyscyplinarną współpracę z pedagogiem szkolnym. W związku z występowaniem przemocy w rodzinie oraz zagrożeniem zdrowia i życia, w omawianym roku odebranych zostało 3 dzieci z rodzin biologicznych.

Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie obejmuje również **działania skierowane w stosunku do osób ją stosujących**. W 2021 roku 92 sprawców przemocy objętych zostało działaniami edukacyjnymi na temat konsekwencji stosowania przemocy, 66 osób motywowano do zmiany zachowania i wzięcia udziału w zajęciach korekcyjno-edukacyjnych, 60 osób motywowano do podjęcia leczenia w związku z uzależnieniem, wobec 40 osób skierowano wnioski do MKRPA w Stalowej Woli o podjęcie stosownych działań w zakresie uzależnienia, natomiast 77 osób objęto motywacją do nawiązania kontaktu z psychologiem.

Istotnym zasobem w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie na terenie Miasta jest **Stalowowski Ośrodek Wsparcia i Interwencji Kryzysowej w Stalowej Woli**, którego jednym z obszarów działalności jest przeciwdziałanie przemocy domowej. Ośrodek poza udzielaniem natychmiastowej pomocy interwencyjnej, psychologicznej i psychoterapeutycznej, prowadzi również **Program korekcyjno-edukacyjny dla Osób Stosujących Przemoc w Rodzinie**, w formie indywidualnych spotkań konsultacyjnych oraz zajęć grupowych. Jednym z zadań SOWiK jest również prowadzenie **hostelu dla osób doświadczających przemocy**, który służy całodobowemu zabezpieczeniu osób znajdujących się w sytuacji kryzysowej. W 2021 roku interwencją kryzysową z powodu przemocy objęto 3 rodziny, które były jednocześnie beneficjentami pomocy społecznej. Na przestrzeni ostatnich pięciu lat dostrzegalne są wahania w tym zakresie, jednakże w 2019 roku liczba rodzin objętych interwencją z powodu przemocy osiągnęła najwyższą wartość – 10.

Wykres 55. Liczba rodzin korzystających z pomocy MOPS objętych interwencją kryzysową z powodu przemocy w rodzinie na przestrzeni lat 2017-2021

Źródło: Sprawozdanie z działalności Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Stalowej Woli za rok 2017, 2018, 2019, 2020 i 2021

Na terenie Miasta w obszarze ograniczania zjawiska przemocy funkcjonują również organizacje pozarządowe, w tym przede wszystkim:

- Stowarzyszenie Ruch Pomocy Psychologicznej „Integracja”,
- Stowarzyszenie na Rzecz Osób Dotkniętych Przemocą w Rodzinie „Tarcza”.

Stowarzyszenie Ruch Pomocy Psychologicznej „Integracja” w Stalowej Woli prowadzi działalność w zakresie psychologicznego wsparcia, wychowania, edukacji i profilaktyki. Jednym z problemów z zakresu działalności Stowarzyszenia jest również przemoc w rodzinie, którego rozwiązywanie odbywa się m.in. poprzez realizację profilaktyki, w tym programu „Powstrzymać przemoc”. Od 2022 roku Stowarzyszenie prowadzi także **Centrum Wsparcia i Rozwoju Młodzieży** o szerokim oddziaływaniu profilaktycznym i socjoterapeutycznym.

Stowarzyszenie na Rzecz Osób Dotkniętych Przemocą w Rodzinie „Tarcza” swoje cele realizuje przede wszystkim poprzez pomoc osobom dotkniętym problemem przemocy, rozwój systemu profilaktyki w tym zakresie, a także kształtowanie świadomości społecznej. W ramach Stowarzyszenia prowadzony jest Punkt Konsultacyjny Dla Ofiar Przemocy w Rodzinie, gdzie świadczone jest bezpłatne poradnictwo prawne i psychologiczne. Podmiot organizuje także m.in. grupy terapeutyczne dla kobiet i dzieci będących ofiarami przemocy.

Stalowa Wola w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, prowadzi również **działania o charakterze profilaktycznym** dla dzieci i młodzieży, jak i skierowane do dorosłych mieszkańców. W 2021 roku na terenie Miasta realizowano kampanie edukacyjno-profilaktyczne na rzecz przeciwdziałania problemowi przemocy domowej, a także lokalne inicjatywy. Zorganizowano wówczas **konferencję pn. „O pomocy w rodzinnej przemocy”**

w Miejskiej Bibliotece Publicznej w Stalowej Woli. Spotkanie miało na celu przybliżenie mieszkańcom Miasta działalności instytucji pomocowych w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej, a także sposobów skutecznej pomocy osobom uwikłanym w ten problem. W konferencji wzięli udział specjaliści z całego województwa, zajmujący się tematyką przemocy w rodzinie. Kolejnym spotkaniem z inicjatywy ZI była konferencja w MBP w Stalowej Woli, pn. „**Oswoić się z pomocą**”, która obejmowała kwestie zapoznania się z prezentowaną tematyką oraz zachętę do korzystania z systematycznej pomocy i uczestniczenia w oferowanych lokalnie zajęciach czy warsztatach. W ramach profilaktyki przemocy nakręcono również **film edukacyjny**, w którym członkowie ZI informują mieszkańców o możliwościach uzyskania wsparcia w obszarze rozwiązywania problemu przemocy w rodzinie.

Frustracja wynikająca z wielu ograniczeń nakładanych w związku z pandemią COVID-19, spowodowała wzrost przejawów przemocy domowej, a także nasilenie dotychczasowej przemocy w rodzinie. W niebezpiecznym położeniu znalazły się osoby jej doświadczające, ponieważ w okresie izolacji społecznej osoby te przebywają częściej pod jednym dachem z oprawcą, mają utrudnioną możliwość ucieczki, a także trudniejszy dostęp do specjalistycznej pomocy.

Najważniejsze wnioski z badań ilościowych i jakościowych

W dniu 20.09.2022 roku przeprowadzone zostały III konsultacje społeczne z przedstawicielami środowisk lokalnych, w tym przedstawicielami instytucji samorządowych oraz pozarządowych. Konsultacje miały charakter dyskusji. Poruszane zagadnienia skupiały się wokół profilaktyki i rozwiązywaniu problemów uzależnień, przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz wspieraniu osób na rynku pracy. Ponadto w ramach badań społecznych przeprowadzona została ankieta wśród dorosłych mieszkańców Miasta, dotycząca problemów i zagrożeń społecznych. Poniżej przedstawione zostały najważniejsze wnioski z badań jakościowych i ilościowych, dotyczące kwestii przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

<p>Konsultacje społeczne (badania jakościowe)</p>	<ul style="list-style-type: none">• ukrywanie problemu przemocy w rodzinie przez osoby jej doświadczające, w tym przez dzieci, seniorów oraz osoby z niepełnosprawnościami z powody strachu,• funkcjonujące przekonania i stereotypy, jako trudności w przeciwdziałaniu przemocy i związany z tym brak chęci na uzyskanie pomocy przez osoby jej doświadczające,• brak możliwości oszacowania rzeczywistej skali przemocy w rodzinie na terenie Miasta, z powodu trudności z dotarciem do informacji na temat rodzin uwikłanych w ten problem,• konieczność zwiększenia działań w kierunku osób stosujących przemoc,• umożliwienie opieki psychoterapeutycznej dla ofiar i sprawców przemocy w sposób długofalowy i bezpłatny,• skorelowanie problemu przemocy z innymi problemami społecznymi, przede wszystkim alkoholizmem,• długi czas oczekiwania na poradnictwo, w ramach umowy z NFZ,• rozwój poradnictwa dla rodzin, w zakresie radzenia sobie z trudnymi sytuacjami bez użycia przemocy.
<p>Badanie ankietowe (badania ilościowe)</p>	<ul style="list-style-type: none">• 18% dorosłych badanych mieszkańców Miasta, doświadczyło w swoim życiu zjawiska przemocy,• zbliżony odsetek ankietowanych przyznał, że zastosował kiedykolwiek przemoc wobec drugiej osoby (19%),• co piąty ankietowany deklaruje, że zna w swoim otoczeniu osoby doświadczające przemocy domowej (22%),• 7% mieszkańców biorących udział w badaniu nie wie, czy stosowanie kar fizycznych wobec dzieci jest dobrą metodą wychowawczą, z kolei 24% ma do niej pozytywny stosunek.

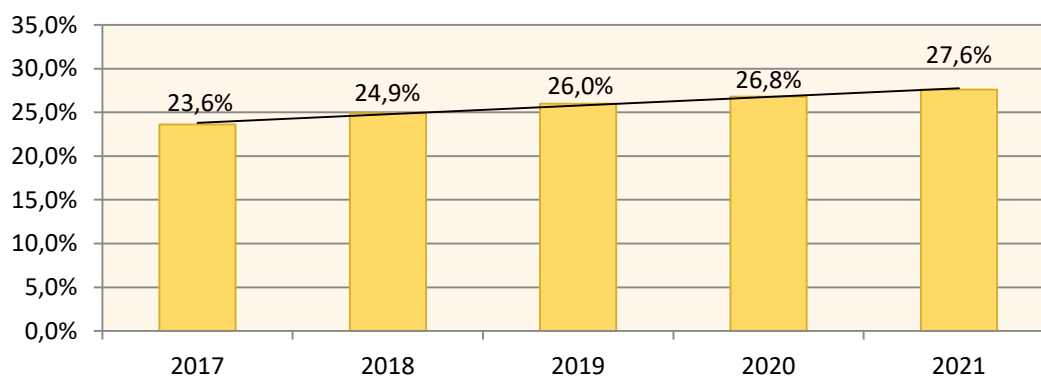
Aktywność i integracja społeczna seniorów

Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

Aktywność i integracja społeczna seniorów stanowią niezwykle ważny i wymagający obszar dla Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych. Dzięki postępowi medycznemu żyjemy coraz dłużej, coraz dłużej chcemy być aktywni i korzystać z życia w pełni. Pomimo tego w starszych osobach często nie dostrzega się potencjału i korzyści płynących dla społeczności lokalnej, należy pamiętać, że to właśnie seniorzy dzięki swej wiedzy i życiowemu doświadczeniu mogą stanowić niezwykle cenne źródło nauki dla młodych pokoleń. Równie często projektując infrastrukturę rekreacyjną pomija się potrzeby osób starszych, co negatywnie wpływa na ich samopoczucie, a co za tym idzie – na ich odbiór przez resztę społeczeństwa. Należy kreować zupełnie nowy wizerunek osoby starszej – jako osoby aktywnej, sprawnej i będącej pełnoprawnym obywatelem Miasta.

Na przestrzeni ostatnich lat można zauważyć wzrost udziału osób, które ukończyły 60 lat w populacji ogólnej. Zjawisko to nazywane starzejącym się społeczeństwem ma miejsce zarówno w Polsce, jak i w większości uprzemysłowionych krajów. Niesie to za sobą konieczność intensyfikacji działań skierowanych w stronę wsparcia i integracji seniorów. W Stalowej Woli odsetek osób będących w wieku poprodukcyjnym w 2021 roku wyniósł 27,6%, co oznacza wzrost w stosunku do 2017 roku o 4 pp. Na przestrzeni lat 2017-2021 udział osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców Gminy ulegał regularnemu wzrostowi. Szczegółowe dane w tym zakresie przedstawia poniższy wykres.

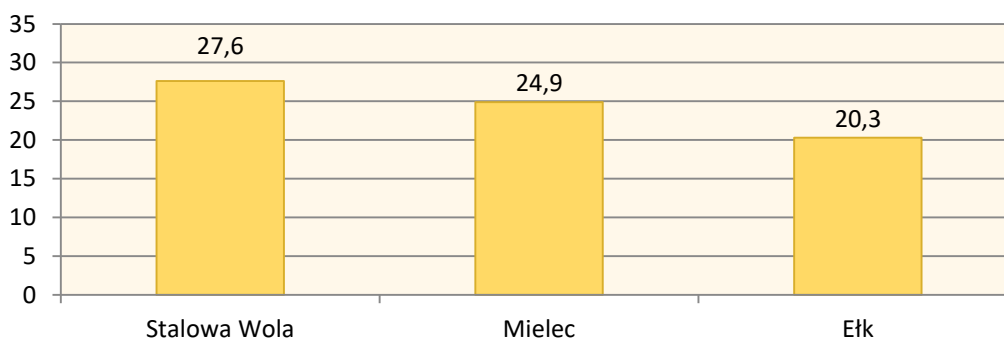
Wykres 56. Zestawienie udziału mieszkańców w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności w Stalowej Woli na przestrzeni lat 2017-2021

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

W porównaniu do Mielca oraz Ełku, na terenie miasta Stalowej Woli odsetek osób w wieku poprodukcyjnym w ogóle mieszkańców jest najwyższy. Na terenie Mielca wyniósł on w 2021 roku 24,9%, co oznacza, że był mniejszy niż w Stalowej Woli o 2,7 pp., natomiast w przypadku Ełku wyniósł on 20,3%, czyli różnica między Stalową Wolą wyniosła wówczas 7,3 pp.

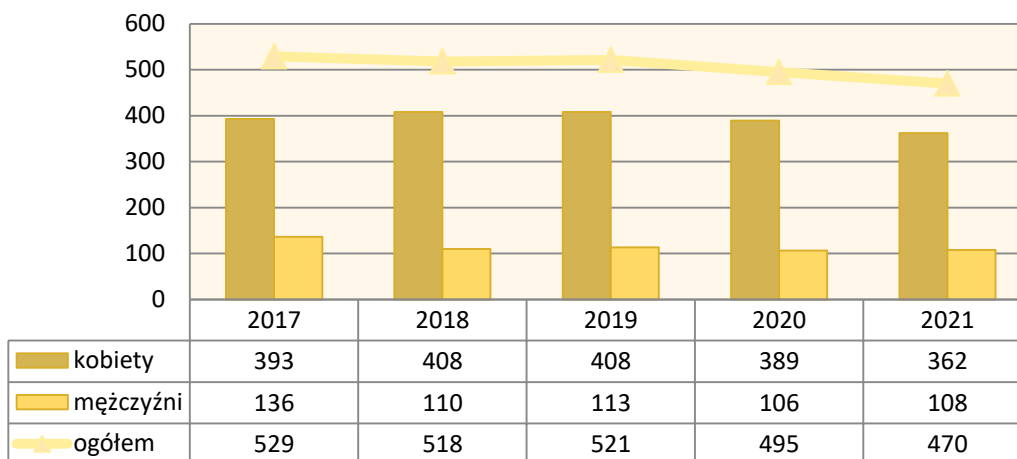
Wykres 57. Zestawienie udziału mieszkańców w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności w Stalowej Woli, Mielcu i Ełku w 2021 roku

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

Ogólna liczba osób w wieku poprodukcyjnym korzystających z pomocy i wsparcia z pomocy społecznej wyniosła w 2021 roku 470. Zdecydowaną większość stanowiły kobiety – 362 osoby, natomiast liczba mężczyzn wyniosła 108. Na przestrzeni lat 2017-2021 dostrzec można spadek w zakresie liczby korzystających z pomocy społecznej mieszkańców Miasta będących w wieku poprodukcyjnym, który ukształtował się na poziomie 11% (2021 rok względem 2017 roku).

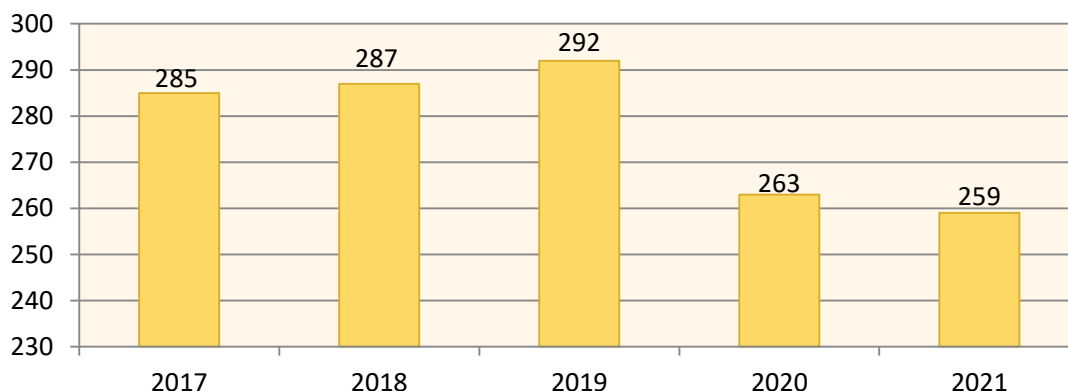
Wykres 58. Liczba osób w wieku poprodukcyjnym korzystających z pomocy społecznej w podziale na płeć w latach 2017-2021

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2017, 2018, 2019, 2020 i 2021 rok

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Stalowej Woli realizuje usługi opiekuńcze dla osób, które z powodu wieku, choroby lub innych przyczyn wymagają pomocy innych osób, a są jej pozbawione lub pomoc świadczona przez rodzinę jest niewystarczająca. W 2021 roku z tego rodzaju usług skorzystało 259 osób. Na przestrzeni lat 2017-2021 liczba osób korzystających ze wsparcia w tym zakresie ulegała spadkowi.

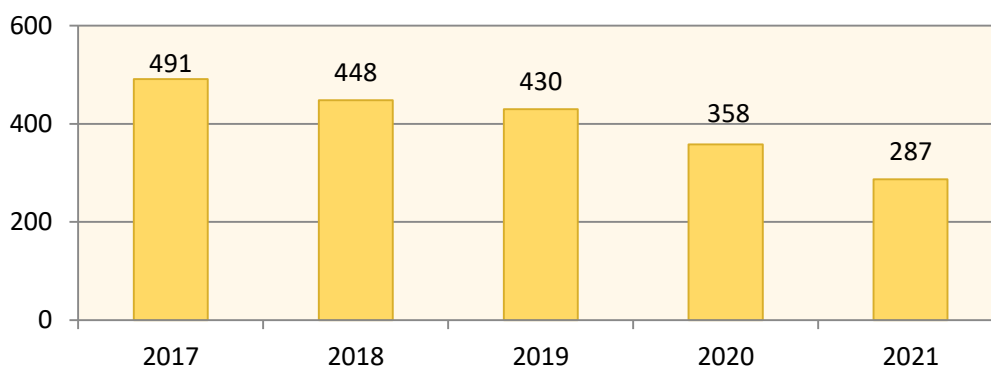
Wykres 59. Liczba osób korzystających z usług opiekuńczych na przestrzeni lat 2017-2021

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2021 rok

Osoba, która ukończyła 75 rok życia, jest uprawniona do dodatku pielęgnacyjnego bez potrzeby weryfikowania jej stanu zdrowia w drodze badania lekarza orzecznika ZUS, jak ma to miejsce wobec pozostałej grupy uprawnionych. W 2021 roku 287 mieszkańców Stalowej Woli powyżej 75 roku życia pobierało zasiłek pielęgnacyjny. Na przestrzeni ostatnich pięciu lat dostrzec można regularny spadek w tym zakresie – w 2021 roku względem 2017 roku o 42%.

Wykres 60. Liczba osób korzystających z zasiłku pielęgnacyjnego dla osób, które ukończyły 75 lat w latach 2017-2021

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2021 rok

Kluczowym zasobem w zakresie wsparcia seniorów są domy pomocy społecznej. Świadczone w instytucjach usługi opiekuńcze, bytowe, wspomagające i edukacyjne na poziomie obowiązującego standardu, skierowane są do osób wymagających całodobowej opieki z powodu wieku, choroby czy niepełnosprawności, które nie są zdolne do samodzielnej egzystencji. Na terenie Miasta funkcjonuje **Dom Pomocy Społecznej im. Józefa Gawła w Stalowej Woli**, będący jednostką budżetową Powiatu Stalowowolskiego o charakterze ponadlokalnym. Opiekę i pielęgnację całodobową świadczy w placówce około 50 wykwalifikowanych specjalistów. Dom przeznaczony jest dla 93 osób przewlekle somatycznie chorych i zapewnia swoim mieszkańcom opiekę medyczną, fizjoterapię, terapię zajęciową, a także różnego rodzaju wydarzenia i zajęcia kulturalno-rozrywkowe.

Kierowanie do DPS i ponoszenie odpłatności za pobyt mieszkańca w Domu jest zadaniem własnym gminy o charakterze obowiązkowym. Opłatę za pobyt w DPS ponosi sam mieszkaniec, jednak nie więcej niż 70% swojego dochodu. Jeżeli nie pokrywa on opłaty w całości, różnicę ponoszą członkowie rodziny zobowiązani do alimentacji, a w przypadku, gdy ich dochody nie przekraczają 300% kryterium dochodowego, koszty ponosi gmina. Liczbę osób skierowanych w roku sprawozdawczym do domów pomocy społecznej, liczbę osób przebywających w nich oraz przeznaczone na to środki prezentuje poniższa tabela. W latach 2017-2021 łączna liczba mieszkańców przebywających w DPS, za których pobyt miasto Stalowa Wola poniosło odpłatność ulegała wahaniom, podobnie jak liczba osób skierowanych do DPS w danym roku. W przypadku przeznaczanej na ten cel kwoty przez MOPS, na przestrzeni ostatnich pięciu lat wzrosła ona o 31%.

Tabela 39. Odpłatność za pobyt w Domu Pomocy Społecznej na przestrzeni lat 2017-2021

wyszczególnienie	2017	2018	2019	2020	2021
liczba osób skierowanych do DPS	33	31	32	20	27
liczba osób przebywających w DPS	154	160	170	162	159
kwota świadczeń (w złotych)	3 224 186	3 881 618	3 745 300	3 832 850	4 208 524

Źródło: Sprawozdanie z działalności Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Stalowej Woli za rok 2017, 2018, 2019, 2020 i 2021

W 2021 roku w Stalowej Woli swoją działalność zainicjowało **Centrum Aktywności Seniora**, którego misją jest wielopokoleniowa integracja społeczności lokalnej. Jest to miejsce zrzeszające seniorów z całego Miasta, w którym przestrzeń wykonaną w wysokim standardzie dostosowano do osób z niepełnosprawnością ruchową. Sale konferencyjne, komputerowa, gimnastyczna, kulinarna i widowiskowa stwarzają nieograniczone możliwości organizacji działań wspierających aktywność seniorów. Kawiarnia, z której mogą korzystać wszyscy chętni to znakomite miejsce służące integracji i aktywizacji osób starszych, jak również spotkaniom międzypokoleniowym. **Koncepcja funkcjonowania CAS oparta jest na czterech filarach:**

- I. prowadzenie działalności wspierającej ogólny rozwój oraz aktywność seniorów z terenu Miasta, która realizowana jest poprzez prowadzenie zajęć edukacyjnych, takich jak: otwarte wykłady, szkolenia liderów seniorów, lektoraty językowe, warsztaty psychologiczne, kulinarne, dietetyczne, rękodzielnicze;
- II. rozwój w kierunku nowych technologii poprzez prowadzenie warsztatów komputerowych, warsztatów wprowadzających w świat e-usług itp.;
- III. utrzymanie ciała jak najdłużej w jak najlepszej kondycji ruchowej poprzez działania gimnastyczne oraz taneczne takie jak: nordic walking, aerobik, fitness, body ball, stretching, zdrowy kręgosłup, gimnastyka, Tai Chi, zumba, latino solo, taniec użytkowy solo i w parach, tańce integracyjne);
- IV. działalność prospołeczna – wolontarystyczna, realizowana poprzez akcje miejskie tj. sprzątanie świata, udział w akcjach charytatywnych, organizowanie akcji międzypokoleniowych w porozumieniu z przedszkolami, szkołami, domem dziecka, instytucjami kultury, szkołą muzyczną, organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz seniora itp.

Część z tych działań finansowana jest z funduszy norweskich w ramach projektu pt.: „Modelowe Rozwiązania na Trudne Wyzwania – Plan Rozwoju Lokalnego i Instytucjonalnego Stalowej Woli”, realizowanego w ramach Programu Rozwój Lokalny.

Centrum Aktywności Seniora skupia amatorskie zespoły artystyczne seniorów ze Stalowej Woli, do których należą: Chór Gaude Vitae, Zespół Wokalny Soto Volce, Zespół Muzyczny Emstal, Zespół Taneczny Stalowianki, Zespół Taneczny Senior Dance oraz Grupa

Teatralna UTW. Część z nich odnosi sukcesy na różnego rodzaju przeglądach i konkursach w kraju i za granicą.

CAS realizuje swoje zadania również poprzez zrzeszanie stalowowolskich stowarzyszeń i klubów seniora. Swoją siedzibę w Centrum mają:

- Stowarzyszenie Uniwersytet Trzeciego Wieku,
- Stowarzyszenie Uniwersyteckie Srebrne Lata,
- Lasowiackie Stowarzyszenie Seniorów,
- Stowarzyszenie Gaude Vitae,
- Stowarzyszenie Amazonki,
- Kluby Seniora: Promyk, Jarzębinka, Hutnik, Na Zatorzu,
- Koło Emerytów i Rencistów MZZP HSW,
- Stowarzyszenie Inżynierów i Techników Mechaników Polskich (SIMP) oddział w Stalowej Woli.

Oprócz codziennych zajęć, warsztatów, spotkań i innych, organizowane są również imprezy międzypokoleniowe, okolicznościowe i integracyjne – konkursy, jubileusze, koncerty, eventy z okazji np. Dnia Babci i Dziadka, potańcówki itp.

Centrum Aktywności Seniora przejęło organizację Stalowowolskich Dni Seniora, które odbywają się na przełomie września i października oraz Przeglądu Amatorskiej Twórczości Artystycznej Seniorów, który ma charakter ogólnopolski i cieszy się ogromnym zainteresowaniem. W ostatniej, VIII edycji przeglądu udział wzięło blisko 450 uczestników.

CAS jest również miejscem, gdzie radni z Miejskiej Rady Seniorów prowadzą cotygodniowe dyżury oraz spotykają się na sesjach.

Codziennie Centrum odwiedza kilkuset seniorów, którzy korzystają z zajęć do nich kierowanych. Do tej pory z oferty programowej skorzystało blisko 800 osób.

Zadania w zakresie wsparcia i aktywizacji najstarszych mieszkańców Stalowej Woli realizuje **Dzienny Dom Senior+ w Stalowej Woli**, działający w ramach Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej na podstawie Programu Wieloletniego Senior+. Placówka ma na celu zapewnienie wsparcia seniorom i osobom samotnym z terenu miasta Stalowej Woli, przez które rozumie się osoby nieaktywne zawodowo, powyżej 60 roku życia, poprzez umożliwienie im korzystania z oferty na rzecz społecznej aktywizacji, w tym oferty prozdrowotnej, integracyjnej, edukacyjnej, kulturalnej, rekreacyjnej w zależności od potrzeb

stwierdzonych w środowisku lokalnym. Ponadto członkowie DDS+ mają zapewnione 2 posiłki dziennie, a także w razie potrzeby objęte są pracą socjalną oraz poradnictwem specjalistycznym. Pobyt w placówce jest odpłatny, a wysokość odpłatności reguluje Rada Miejska w Stalowej Woli, biorąc pod uwagę posiadane dochody uczestników. W 2021 roku z oferty placówki skorzystały 43 osoby (36 kobiet i 7 mężczyzn), głównie po 80 roku życia, ograniczone mobilnie, wymagające oprócz aktywizacji przede wszystkim opieki.

Drugą placówką zapewniającą dzienną opiekę dla seniorów zapewnia w Mieście **Rozwadowski Klub Seniora**, współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego. Działalność RKS ma na celu przeciwdziałanie marginalizacji i osamotnieniu seniorów z terenu Stalowej Woli, poprzez umożliwienie im spotkań i nawiązywania nowych znajomości, wzmacnianie kompetencji społecznych, a także rozwijanie pasji i zainteresowań. Placówka oferuje również wsparcie prawne i psychologiczne. W 2021 roku z oferty Klubu korzystało 14 osób.

W odpowiedzi na zjawisko starzejącego się społeczeństwa powstała idea *lifelong learning*, czyli całożyciowego uczenia się, zakładająca patrzenie na edukację jak na nieodłączny element całego życia, a także zapobieganie wykluczeniu społecznemu. Wobec tego stalowowolscy seniorzy mają możliwość poszerzania swojej wiedzy i kompetencji, poprzez aktywne uczestnictwo w **Stowarzyszeniu Uniwersytet Trzeciego Wieku**. UTW poza wzmacnianiem kondycji umysłowej poprzez organizację wykładów, lektoratów i warsztatów, kładzie nacisk również na zdrowie fizyczne i aktywność ruchową. Ponadto, Uniwersytet promuje wzmacnianie relacji międzyludzkich oraz działalność na rzecz społeczności lokalnej.

Na terenie Stalowej Woli powołana została **Miejska Rada Seniorów**, która stanowi organ konsultacyjny i doradczy w zakresie spraw dotyczących bezpośrednio najstarszych mieszkańców Miasta. Ponadto, Rada Miejska w Stalowej Woli w 2020 roku przyjęła uchwałą **„Stalowowolski Program Wspierania Seniorów na lata 2021-2023”**. Dokument ten wyznaczył cele gminnej polityki senioralnej na najbliższe lata, które obejmowały następujące obszary:

- infrastruktura i usługi społeczne,
- zdrowie: profilaktyka, rehabilitacja i ochrona zdrowia,

- uczestnictwo w życiu społecznym oraz wspieranie wszelkich form aktywności obywatelskiej, społecznej, kulturalnej, artystycznej, sportowej i religijnej,
- wizerunek osób starszych.

W Stalowej Woli w 2021 roku przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej realizowany był również program „**Wspieraj Seniora**”, który oferował wsparcie osobom starszym, niepełnosprawnym, chorym i samotnym w czasie trwania pandemii. Pomoc polegała przede wszystkim na robieniu zakupów, realizowaniu recept oraz wyprowadzaniu psów. W omawianym roku wpłynęło 218 zgłoszeń do Programu, które zostały zrealizowane przez 16 zaangażowanych **wolontariuszy**.

Innym programem Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej realizowanym na terenie Stalowej Woli jest „**Korpus Wsparcia Seniorów**”, mający na celu poprawę bezpieczeństwa oraz możliwości samodzielnego funkcjonowania w miejscu zamieszkania osób starszych, przez zwiększanie dostępu do tzw. opieki na odległość. Skorzystać z niego mogą wszyscy mieszkańcy Gminy w wieku 65 lat i więcej, mający problemy z samodzielnym funkcjonowaniem, wynikającym z ich stanu zdrowia. Realizacja Programu polega na przekazaniu seniorom opasek, połączonych z usługą operatora pomocy.

Każdy mieszkaniec Miasta, który ukończył 60 rok życia może również skorzystać z systemu zniżek oferowanych przez lokalnych przedsiębiorców, w postaci **Ogólnopolskiej Karty Seniora**. Program ma na celu zwiększenie dostępu do usług publicznych poprawiających jakość życia seniorów, podniesienie aktywności i sprawności seniorów, poprzez zwiększenie dostępności do dóbr kultury oraz zachęcanie do uczestnictwa w wydarzeniach kulturalnych, sportowych i edukacyjnych, umożliwienie seniorom rozwoju pasji i zainteresowań oraz aktywnego spędzania czasu wolnego, a także kształtowanie pozytywnego wizerunku seniora w społeczności lokalnej.

Wysoki odsetek osób starszych w całym kraju, który z roku na rok wzrasta, a także trwająca pandemia stanowią wyzwanie dla polityki społecznej oraz opieki zdrowotnej. Poza samym zagrożeniem związanym z ryzykiem zachorowania i dotkliwym przebiegiem choroby, istotnym problemem w czasie pandemii jest utrudniony dostęp do leczenia chorób przewlekłych. Ryzykiem jest również nasilenie się innych chorób czy schorzeń związanych z ograniczeniem aktywności ruchowej, jak i społecznej. Na podstawie badań przeprowadzonych w 2020 roku przez Krajowy Instytut Gospodarki Senioralnej na

próbie 1 118 osób w wieku senioralnym wynika, że 1/3 ankietowanych przerwała dotychczasowe leczenie, większość badanych odczuła problemy z dostępem do opieki medycznej podczas pandemii, blisko połowa respondentów czuje się samotna podczas trwania pandemii i brakuje im spotkań z innymi ludźmi, a ponad połowa odczuwa potrzebę dostępu do lekarza specjalisty.

Najważniejsze wnioski z badań ilościowych i jakościowych

W dniu 06.09.2022 roku przeprowadzone zostały II konsultacje społeczne z przedstawicielami środowisk lokalnych, w tym przedstawicielami instytucji samorządowych oraz pozarządowych. Konsultacje miały charakter dyskusji. Obszarami poruszonymi na spotkaniu były: niepełnosprawność oraz sytuacja osób starszych. Ponadto w ramach badań społecznych przeprowadzona została ankieta wśród dorosłych mieszkańców Miasta, dotycząca problemów i zagrożeń społecznych. Poniżej przedstawione zostały najważniejsze wnioski z badań jakościowych i ilościowych, dotyczące kwestii sytuacji osób starszych.

<p>Konsultacje społeczne (badania jakościowe)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • potrzeba dotarcia z ofertą kulturalną i aktywizującą do szerszego grona seniorów, nie tylko tych korzystających z pomocy społecznej oraz aktywizacji dotychczas, • cyfryzacja i rozwój technologii jako bariery utrudniające seniorom pozyskiwanie informacji – konieczność odpowiedniego dostosowania kanałów informowania najstarszej grupy mieszkańców, • brak oddziałów geriatrycznych i lekarzy geriatrów na terenie Miasta, spowodowane ograniczeniami finansowymi, • skorelowanie problemu niepełnosprawności oraz długotrwałej lub ciężkiej choroby z problemami dotyczącymi seniorów, • problemy z adaptacją seniorów, powodowane przyzwyczajeniem do własnego środowiska rodzinnego i lokalnego.
<p>Badanie ankietowe (badania ilościowe)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • samotność oraz problemy zdrowotne jako najważniejsze problemy osób starszych i z niepełnosprawnościami w Mieście, zdaniem badanych mieszkańców, • brak empatii ze strony innych, brak współpracy instytucjonalnej,

	<p>bariera związana z cyfryzacją, brak środków na rehabilitację, wysokie ceny leków, długie terminy wizyt do specjalistów, brak kadry zapewniającej wsparcie mentalne i duchowe tym grupom społecznym oraz przemoc, jako wskazywane przez badanych problemy osób z niepełnosprawnościami i seniorów,</p> <ul style="list-style-type: none">• rozpowszechnianie informacji o dostępnych formach pomocy oraz zapewnianie całodobowej opieki, jako działania wymagające rozwoju na terenie Miasta, względem seniorów i osób z niepełnosprawnościami.
--	---

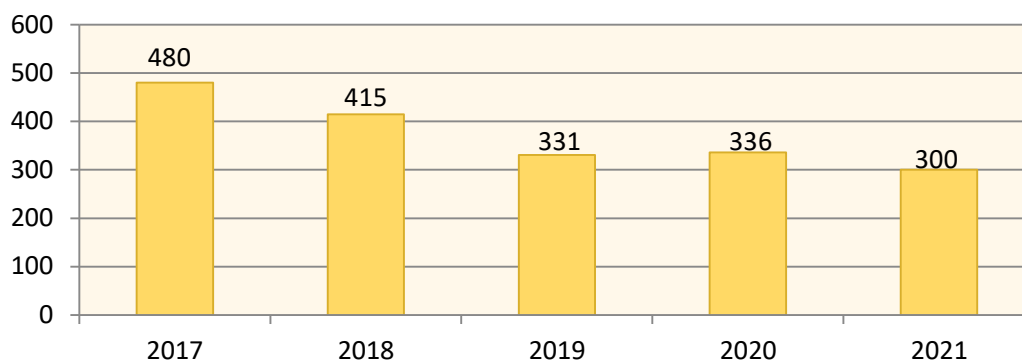
Promocja zatrudnienia, reintegracja zawodowa i społeczna osób podlegających wykluczeniu społecznemu

Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

Wśród głównych zjawisk kryzysowych zachodzących w sferze społecznej znajduje się bezrobocie. Bezrobocie, w szczególności długotrwałe (przekraczające 12 miesięcy) jest bardzo niekorzystne społecznie, gdyż wpływa negatywnie zarówno na warunki bytowe jednostki lub rodziny (długotrwały brak stałego wynagrodzenia, uzależnienie od wsparcia z systemu pomocy społecznej), jak również kondycję psychofizyczną (zaburzenia zdrowia psychicznego, dolegliwości psychosomatyczne) oraz społeczną (pogłębiająca się izolacja społeczna, spadek aktywności osoby pozostającej bez pracy). Czynniki te bardzo często skutkują wzrostem ubóstwa, pogłębiają stan wykluczenia zawodowego i społecznego (np. zanik posiadanych kwalifikacji zawodowych i trudności w przystosowaniu się do zmieniających się zasad funkcjonowania rynku pracy), a także mogą prowadzić do pojawienia się patologicznych zjawisk takich jak: nadużywanie alkoholu i przestępczość.

W 2021 roku liczba rodzin korzystających ze wsparcia MOPS w Stalowej Woli z powodu bezrobocia kształtowała się na poziomie 300, co oznacza, że w stosunku do 2017 roku spadła o 38%.

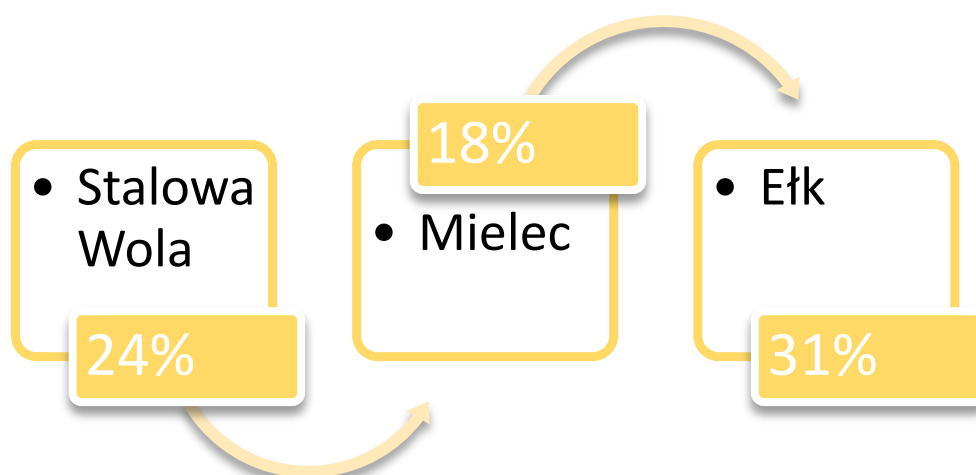
Wykres 61. Liczba rodzin, którym została udzielona pomoc i wsparcie materialne z powodu bezrobocia w latach 2017-2021

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2017, 2018, 2019, 2020 i 2021 rok

W 2021 roku z pomocy społecznej w Stalowej Woli korzystało łącznie 1 248 rodzin, co oznacza, że rodziny zmagające się z problemem bezrobocia stanowiły 24% ogółu. W mieście Mielcu udział rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu bezrobocia w ogóle rodzin objętych pomocą społeczną stanowił o 6 pp. mniej – 18%, natomiast w przypadku Ełku odsetek ten był większy o 7 pp. względem Stalowej Woli i tym samym osiągnął wartość 31%.

Rysunek 18. Udział rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu bezrobocia w ogóle rodzin objętych pomocą społeczną w Stalowej Woli, Mielcu i Ełku w 2021 roku

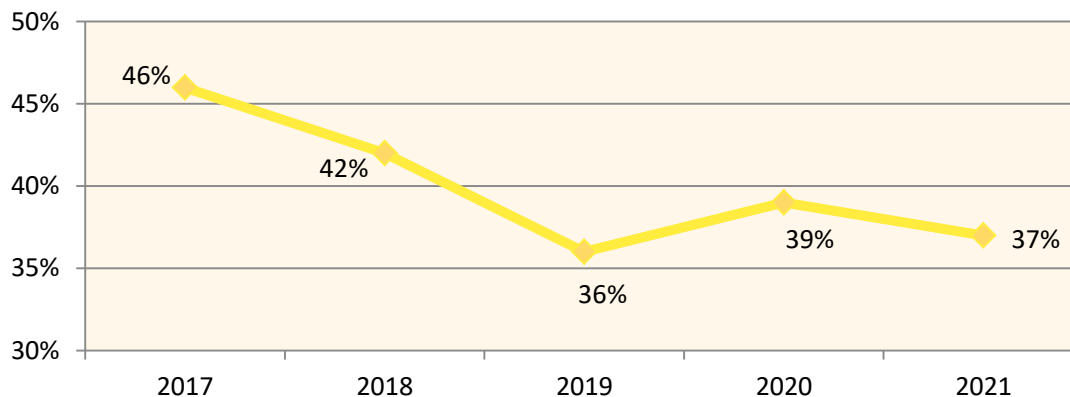

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2021 rok

Dostrzegalna jest zmienna tendencja jeśli chodzi o wskaźnik bezrobocia wśród beneficjentów pomocy społecznej. Wskaźnik ten obliczany jest jako stosunek liczby osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej z powodu bezrobocia, do liczby osób w rodzinach korzystających z pomocy ogółem. W latach 2017-2019 nastąpił spadek o 10 pp.,

w 2020 roku zaobserwowano wzrost o 3 pp., a ostatecznie w 2021 roku osiągnął on wartość 37 pp., co oznacza spadek względem roku poprzedniego o 2 pp.

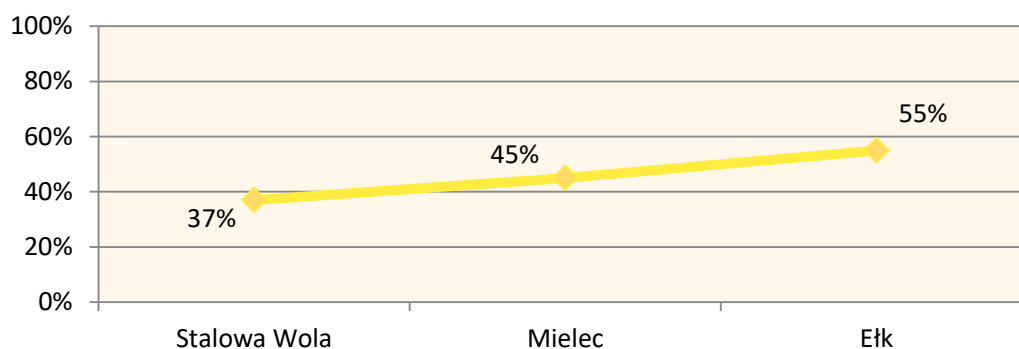
Wykres 62. Wskaźnik bezrobocia wśród beneficjentów pomocy społecznej na przestrzeni 2017-2021

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2021 rok

W porównaniu do Mielca oraz Ełku, na terenie miasta Stalowej Woli wskaźnik bezrobocia wśród beneficjentów pomocy społecznej jest najniższy. Na terenie Mielca wyniósł on w 2021 roku 45%, co oznacza, że był większy niż w Stalowej Woli o 8 pp., natomiast w przypadku Ełku wyniósł on 55%, czyli różnica między Stalową Wolą wyniosła wówczas 18 pp.

Wykres 63. Wskaźnik bezrobocia wśród beneficjentów pomocy społecznej w Stalowej Woli, Mielcu i Ełku w 2021 roku

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2021 rok

Ze zjawiskiem długotrwałego bezrobocia mamy do czynienia w przypadku osoby zarejestrowanej w urzędzie pracy jako bezrobotnej przez okres powyżej 12 miesięcy. Jest to zjawisko niekorzystne z punktu widzenia rynku pracy, ponieważ najczęściej świadczy o tym, że bezrobotny nie ma zamiaru czy możliwości podjęcia zatrudnienia bądź uzyskuje dochody z nielegalnych źródeł. Poniższa tabela przedstawia liczbę długotrwale bezrobotnych

mieszkańców Stalowej Woli oraz ich udział w ogólnej liczbie zarejestrowanych w PUP mieszkańców Miasta. Dostrzegalne są wahania w tym zakresie na przestrzeni ostatnich pięciu lat – systematyczny spadek do 2019 roku włącznie, znaczny wzrost w 2020 roku na co wpływ miała pandemia koronawirusa, a następnie spadek w 2021 roku o 11% względem roku poprzedniego. Warto zwrócić uwagę na fakt, że odsetek osób długotrwale bezrobotnych w Stalowej Woli, stanowi niemal połowę wszystkich mieszkańców pozostających bez zatrudnienia. W całej Polsce udział osób długotrwale bezrobotnych wyniósł w 2021 roku 57%, natomiast w powiecie stalowowolskim kształtował się na poziomie 46%, a więc sytuacja w Stalowej Woli była korzystniejsza w stosunku do sytuacji w kraju, natomiast mniej korzystna w porównaniu do powiatu.

Tabela 40. Liczba długotrwale bezrobotnych mieszkańców Stalowej Woli oraz ich udział w ogólnej liczbie zarejestrowanych w PUP mieszkańców Miasta na przestrzeni lat 2017-2021

wyszczególnienie	2017	2018	2019	2020	2021
liczba osób	730	622	493	673	597
udział (%)	49	47	41	41	48

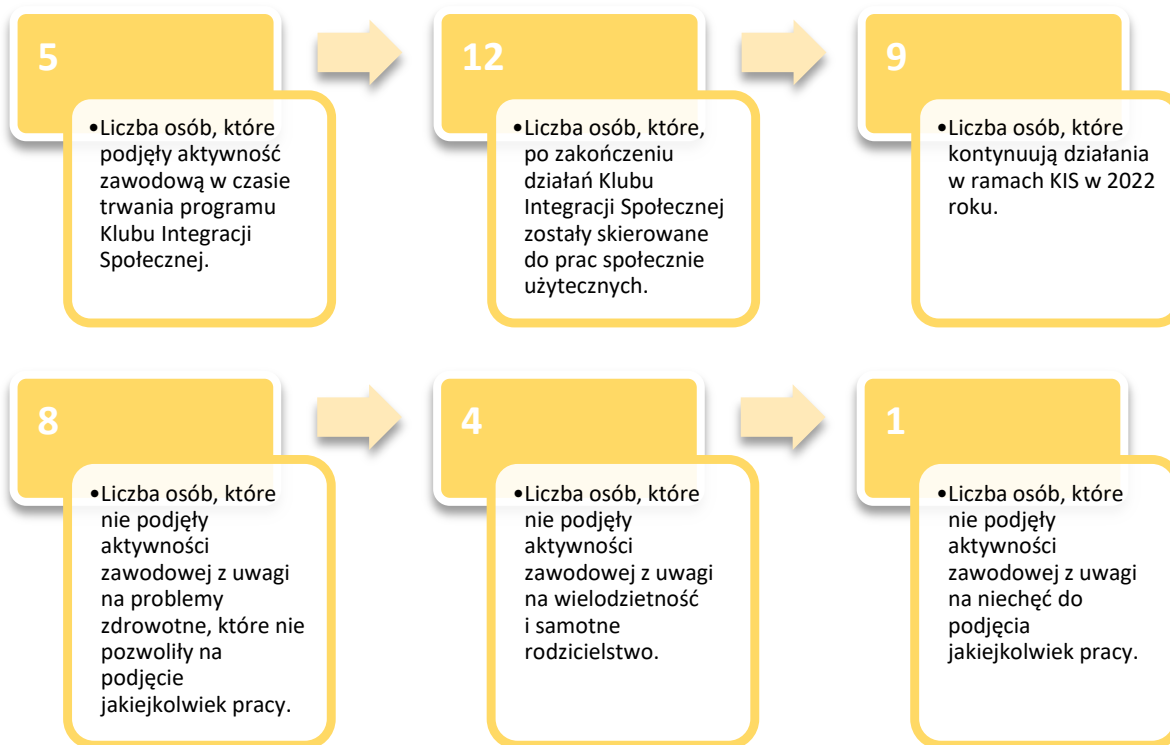
Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Aktywizacja zawodowa mieszkańców Stalowej Woli pozostających bez zatrudnienia, odbywa się przede wszystkim poprzez pracę socjalną z osobami bezrobotnymi. Pracownik socjalny MOPS ds. bezrobocia działający w Klubie Integracji Społecznej, w 2021 roku objął swoim wsparciem 14 osób bezrobotnych z 10 rodzin, którzy uczestniczyli w pracy grupowej, ale również stosowana była wobec nich metoda indywidualnego przypadku. Efektywnym narzędziem stosowanym w procesie usamodzielniania jest **kontrakt socjalny**, który w 2021 roku został podpisany z 41 osobami.

W strukturach MOPS w Stalowej Woli funkcjonuje **Klub Integracji Społecznej**, którego oferta skierowana jest do osób wykluczonych społecznie, bądź zagrożonych marginalizacją, w celu ich powrotu na rynek pracy oraz reintegracji społecznej. Uczestnikami KIS są przede wszystkim osoby długotrwale bezrobotne, a także zmagające się z innymi problemami społecznymi jak uzależnienia, przemoc w rodzinie czy bezdomność. W 2021 roku w działaniach Klubu uczestniczyło 40 osób – 19 kobiet i 21 mężczyzn, które uczestniczyły w różnych formach pracy grupowej i indywidualnej, warsztatach i szkoleniach, poradnictwie i innych. Działalność KIS nastawiona jest na zmianę postaw i zwiększenie aktywności

w kierunku poszukiwania zatrudnienia, w oparciu o narzędzia oferowane przez PUP oraz MOPS. Rezultaty uczestnictwa w Klubie w 2021 roku zostały przedstawione na poniższej grafice.

Rysunek 19. Aktywność zawodowa uczestników Klubu Integracji Społecznej w Stalowej Woli w 2021 roku

Jednym z działań podejmowanych przez KIS w kierunku aktywizacji osób bezrobotnych bez prawa do zasiłku, jest organizowanie prac społecznie użytecznych. Ta forma reintegracji realizowana jest na wniosek Gminy i obejmuje 10 godzin pracy tygodniowo. W 2021 roku 23 mieszkańców Stalowej Woli zarejestrowanych w PUP odbywało prace społecznie użyteczne, w wyniku czego 1 osoba po zakończeniu prac uzyskała stałe zatrudnienie, natomiast kolejna osoba usamodzielniała się od pomocy społecznej.

Warto zaznaczyć, że Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Stalowej Woli w ramach realizowania zadań na rzecz aktywizacji i reintegracji osób bezrobotnych, współpracuje ściśle z Powiatowym Urzędem Pracy w Stalowej Woli, Centrum Informacji i Planowania Kariery Zawodowej w Rzeszowie – Filia w Tarnobrzegu oraz z Centrum Kształcenia Ustawicznego i Ośrodkiem Doksztalcania i Doskonalenia Zawodowego w Stalowej Woli.

W ramach projektu dofinansowanego z funduszy norweskich i budżetu państwa pn. „Modelowe Rozwiązania na Trudne Wyzwania – Plan Rozwoju Lokalnego

Projekt „Stalowa Wola – opracowanie dokumentacji w ramach wsparcia rozwoju miast POPT 2014-2020” realizowany przy współfinansowaniu ze środków Unii Europejskiej z Funduszu Spójności w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014-2020 oraz budżetu państwa.

i Instytucjonalnego Stalowej Woli”, na terenie Miasta tworzona jest aktualnie **Platforma Technologiczna** mająca na celu integrację lokalnego środowiska przedsiębiorców, rynku edukacyjnego oraz rynku pracy. Ponadto, w Projekcie przewidziano także stałe formy aktywizacji lokalnej społeczności poprzez wypracowanie koncepcji i uruchomienie **Młodzieżowego Budżetu Obywatelskiego**, a także reaktywację **Młodzieżowej Rady Miasta**.

W związku z pandemią COVID-19 oraz związanymi z nią obostrzeniami, pogorszeniu uległa sytuacja na rynku pracy. W czasie pandemii pracę straciło wiele osób, przede wszystkim pracujących w branżach szczególnie dotkniętych wprowadzanymi obostrzeniami oraz mających umowy cywilno-prawne. Skutki pandemii na rynku pracy mogą być jednak odroczone w czasie i dostrzegalne w dłuższej perspektywie czasowej, jak między innymi kryzys występujący w wielu branżach. Radzenie sobie z epidemią, a w jej następstwie z kryzysem gospodarczym i pogorszeniem sytuacji na rynku pracy, będzie wymagało w perspektywie najbliższych lat, zwrócenia szczególnej uwagi na podejmowanie działań wspierających mieszkańców w tym zakresie.

Najważniejsze wnioski z badań ilościowych i jakościowych

W dniu 20.09.2022 roku przeprowadzone zostały III konsultacje społeczne z przedstawicielami środowisk lokalnych, w tym przedstawicielami instytucji samorządowych oraz pozarządowych. Konsultacje miały charakter dyskusji. Obszarami poruszonymi na spotkaniu były: profilaktyka i rozwiązywanie problemów uzależnień, przeciwdziałanie przemocy w rodzinie oraz wspieranie osób na rynku pracy. Ponadto w ramach badań społecznych przeprowadzona została ankieta wśród dorosłych mieszkańców Miasta, dotycząca problemów i zagrożeń społecznych. Poniżej przedstawione zostały najważniejsze wnioski z badań jakościowych i ilościowych, dotyczące wspierania osób na rynku pracy.

Konsultacje społeczne (badania jakościowe)	<ul style="list-style-type: none">• ograniczone miejsca pracy dla kobiet, ze względu na przemysłowy charakter Miasta,• problemy w zakresie transportu i komunikacji publicznej, stanowiące barierę w podjęciu zatrudnienia przez część mieszkańców,• migracje ludzi młodych – wyjeżdżanie z Miasta w celach edukacyjnych i zarobkowych,
---	---

	<ul style="list-style-type: none">• brak możliwości podjęcia zatrudnienia przez część młodych rodziców oraz opiekunów nieformalnych osób zależnych,• nieadekwatne oczekiwania finansowe wśród młodych osób bez doświadczenia,• niskie kompetencje w zakresie komunikacji społecznej wśród młodych mieszkańców Miasta, wpływające na trudności w znalezieniu i utrzymaniu zatrudnienia,• brak chęci podjęcia zatrudnienia wśród części osób bezrobotnych,• unikanie zatrudnienia z powodu możliwości utraty prawa do pobierania świadczeń z pomocy społecznej,• brak chęci do podnoszenia swoich kwalifikacji przez część osób bezrobotnych,• niepodejmowanie legalnego zatrudnienia przez dłużników alimentacyjnych,• skorelowanie problemu bezrobocia z innymi problemami społecznymi, generujące konieczność prowadzenia odpowiedniej diagnozy sytuacji osoby bezrobotnej,• niewystarczające doradztwo zawodowe na etapie szkoły podstawowej.
<p>Badanie ankietowe (badania ilościowe)</p>	<ul style="list-style-type: none">• brak kwalifikacji zawodowych, brak ofert pracy dostosowanych do kompetencji i kwalifikacji zawodowych, niewystarczająca liczba miejsc pracy w Mieście oraz nieadekwatne wynagrodzenie, jako najważniejsze problemy osób pozostających bez zatrudnienia zdaniem ankietowanych mieszkańców,• trudności dostrzeżone w zakresie braku możliwości znalezienia zatrudnienia przez kobiety oraz rodziców małych dzieci (rynek pracy niedostosowany do potrzeb kobiet, niewystarczająca liczba miejsc w żłobkach/przedszkolach, brak ofert pracy w godzinach funkcjonowania przedszkoli),• szkolenia podnoszące kwalifikacje zawodowe, powstawanie

nowych miejsc pracy oraz doradztwo zawodowe jako działania, które zdaniem badanych mieszkańców należy podejmować w szerszym zakresie na terenie Miasta, w zakresie przeciwdziałania bezrobociu,

- analogiczne do badań jakościowych wskazanie przez ankietowanych konieczności podjęcia działań w zakresie m.in.: rozwoju transportu publicznego, zwiększenia miejsc w żłobkach i przedszkolach oraz stworzenia warunków pracy matkom małych dzieci, np. możliwość pracy zdalnej.

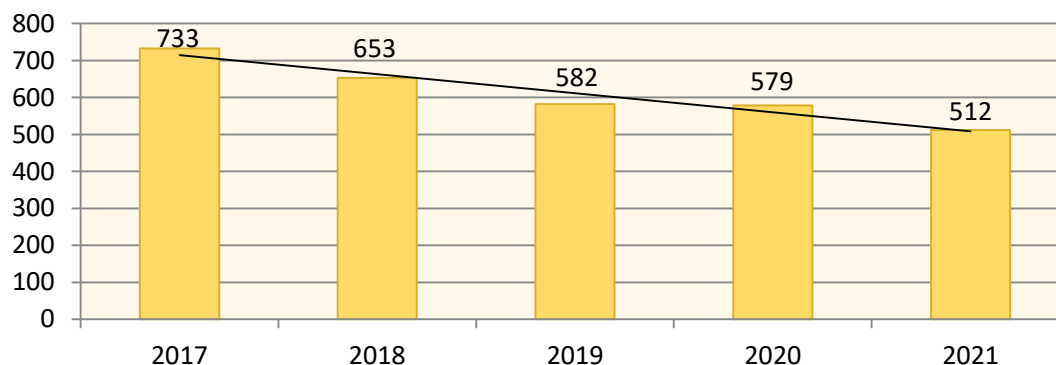
Wsparcie osób z problemem ubóstwa

Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

Diagnozy w zakresie poziomu ubóstwa dokonano na podstawie danych statystycznych dotyczących liczby beneficjentów pomocy społecznej oraz przyznanych świadczeń z pomocy społecznej. Ich zakres umożliwił zarówno opis stanu najbardziej aktualnego, jak również porównanie dynamiki zachodzących procesów poprzez porównanie zmian na przestrzeni lat. W tym celu analizie poddano liczbę osób, które uprawnione były do korzystania ze świadczeń ogółem oraz tych, które uprawnione były do pomocy z tytułu ubóstwa.

Dane źródłowe pokazują, że ogólna liczba rodzin zamieszkujących Miasto, którym zostały udzielone pomoc i wsparcie z powodu ubóstwa na przestrzeni lat 2017-2021 systematycznie się zmniejszała. W 2021 roku względem roku 2017 nastąpił spadek o 30%.

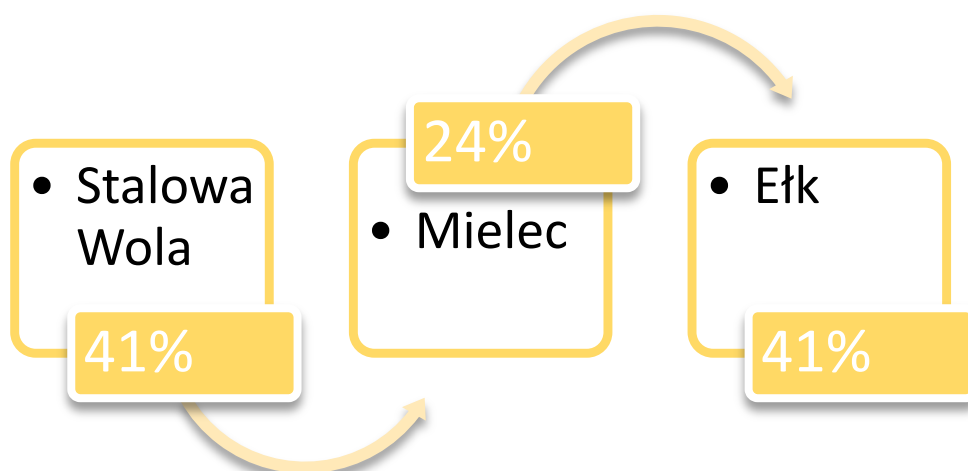
Wykres 64. Liczba rodzin korzystających z pomocy i wsparcia materialnego z powodu ubóstwa na przestrzeni lat 2017-2021

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2017, 2018, 2019, 2020 i 2021 rok

W 2021 roku z pomocy społecznej w Stalowej Woli korzystało łącznie 1 248 rodzin, co oznacza, że rodziny zmagające się z problemem ubóstwa stanowiły 41% ogółu. W Mielcu udział rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu ubóstwa w ogóle rodzin objętych pomocą społeczną był niemal dwukrotnie mniejszy niż w Stalowej Woli i osiągnął wartość 24%, natomiast w przypadku Ełku odsetek ten osiągnął taką samą wartość co w Stalowej Woli – 41%.

Rysunek 20. Udział rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu ubóstwa w ogóle rodzin objętych pomocą społeczną w Stalowej Woli, Mielcu i Ełku w 2021 roku

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2017, 2018, 2019, 2020 i 2021 rok

W 2021 roku zasiłki stałe pobierały 284 osoby, natomiast zasiłek okresowy – 377 osób. Na przestrzeni ostatnich pięciu lat liczba świadczeniobiorców zasiłku stałego jak i okresowego ulegała regularnemu spadkowi. Zasiłek celowy został przyznany w 2021 roku 544 osobom, co również oznacza spadek liczby beneficjentów pobierających go na przestrzeni lat 2017-2021.

Tabela 41. Liczba osób, którym przyznano zasiłek stały, okresowy i celowy na przestrzeni lat 2017-2021

rodzaj zasiłku	2017	2018	2019	2020	2021
zasiłek stały	372	363	346	327	284
zasiłek okresowy	556	488	427	434	377
zasiłek celowy	779	773	645	631	544

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2017, 2018, 2019, 2020 i 2021 rok

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Stalowej Woli od stycznia 2019 roku realizuje program „Posiłek w szkole i w domu”, który zastąpił funkcjonujący w latach poprzednich program „Pomoc państwa w zakresie dożywiania”. Celem Programu jest ograniczenie

Projekt „Stalowa Wola – opracowanie dokumentacji w ramach wsparcia rozwoju miast POPT 2014-2020” realizowany przy współfinansowaniu ze środków Unii Europejskiej z Funduszu Spójności w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014-2020 oraz budżetu państwa.

zjawiska niedożywienia dzieci i młodzieży z rodzin o niskich dochodach lub znajdujących się w trudnej sytuacji materialnej, osób samotnych, w podeszłym wieku i osób z niepełnosprawnością.

W 2021 roku świadczenie pieniężne w ramach tego Programu przyznane zostało 374 osobom, natomiast niepieniężne w formie posiłku – 312 osobom. W ciągu ostatnich pięciu lat liczba osób otrzymujących świadczenie pieniężne, jak i niepieniężne ulegała systematycznemu spadkowi.

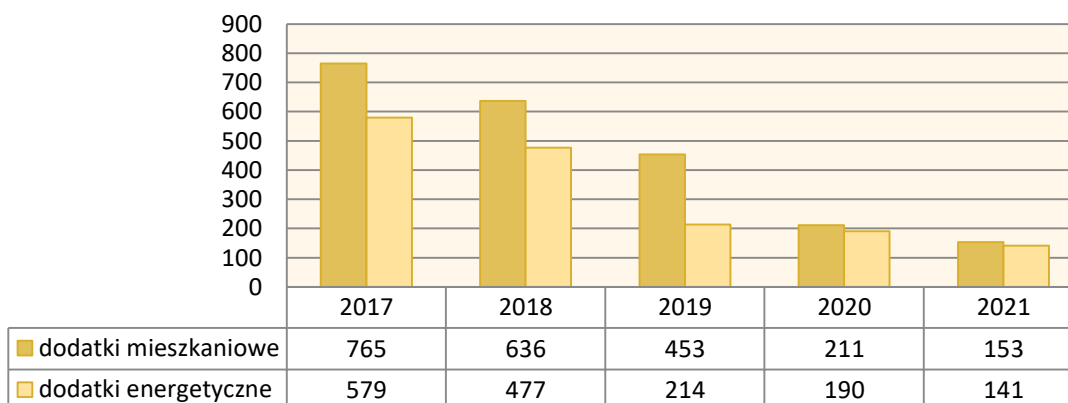
Tabela 42. Liczba osób korzystających ze świadczenia niepieniężnego i pieniężnego przyznanego w ramach programu „Posiłek w szkole i w domu” oraz „Pomoc Państwa w zakresie dożywiania” w latach 2017-2021

wyszczególnienie	2017	2018	2019	2020	2021
świadczenie pieniężne	565	479	411	418	374
świadczenie niepieniężne	627	468	393	391	312

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2017, 2018, 2019, 2020 i 2021 rok

Osoby uzyskujące niskie dochody lub pozbawione dochodów mają możliwość ubiegania się o dofinansowanie do wydatków mieszkaniowych ponoszonych w związku z zajmowaniem lokalu mieszkalnego. Na przestrzeni ostatnich lat liczba gospodarstw domowych korzystających ze wsparcia w formie dodatków mieszkaniowych oraz energetycznych ulegała regularnemu spadkowi. W 2021 roku wsparcie w formie dodatku mieszkaniowego przyznano 153 gospodarstwom domowym, natomiast w przypadku dodatków energetycznych, ich beneficjentami było 141 rodzin.

Wykres 65. Liczba gospodarstw domowych, które otrzymały dodatki mieszkaniowe oraz energetyczne w latach 2017-2021

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2017, 2018, 2019, 2020 i 2021 rok

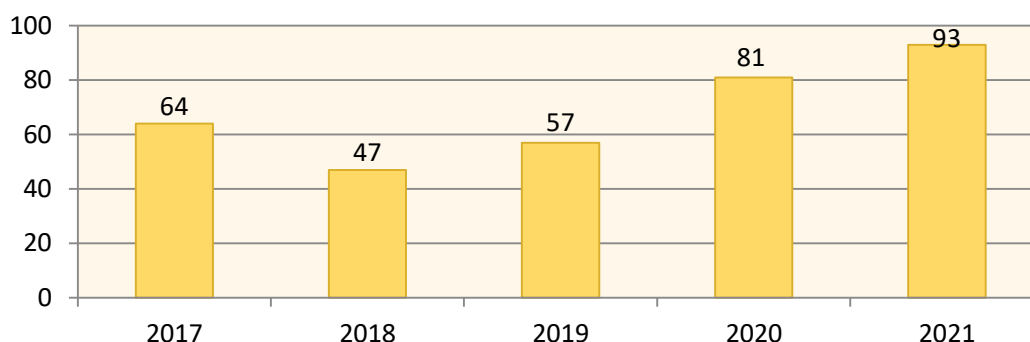
Kompleksowa aktywizacja społeczno-zawodowa osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym realizowana jest na terenie Stalowej Woli za sprawą działalności **Klubu Integracji Społecznej**. W 2021 roku z oferty KIS skorzystało 36 osób zmagających się z problemem ubóstwa, w tym 20 mężczyzn i 16 kobiet.

Szeroko pojęte ograniczanie zjawiska wykluczenia społecznego jest zadaniem pomocy społecznej, która dąży do przygotowania osób zagrożonych tym zjawiskiem do uczestnictwa w życiu społecznym. Do grup wykluczonych społecznie można zaliczyć przede wszystkim:

- osoby ubogie,
- osoby uzależnione,
- rodziny uwikłane w problem przemocy domowej,
- seniorów,
- osoby z niepełnosprawnościami,
- osoby bezdomne,
- osoby bezrobotne,
- osoby zwolnione z zakładu karnego.

Bezpośrednio z ubóstwem wiąże się problem bezdomności – jest często zarówno przyczyną ubóstwa jak i jego skutkiem. W 2021 roku z pomocy i wsparcia MOPS z powodu bezdomności skorzystały 93 osoby. Na przestrzeni lat 2017-2021 liczba osób korzystających z pomocy społecznej z tego powodu ulegała regularnemu wzrostowi, który ukształtował się na poziomie 45% (2021 rok względem 2017 roku).

Wykres 66. Liczba osób korzystających z pomocy i wsparcia z powodu bezdomności na przestrzeni lat 2017-2021

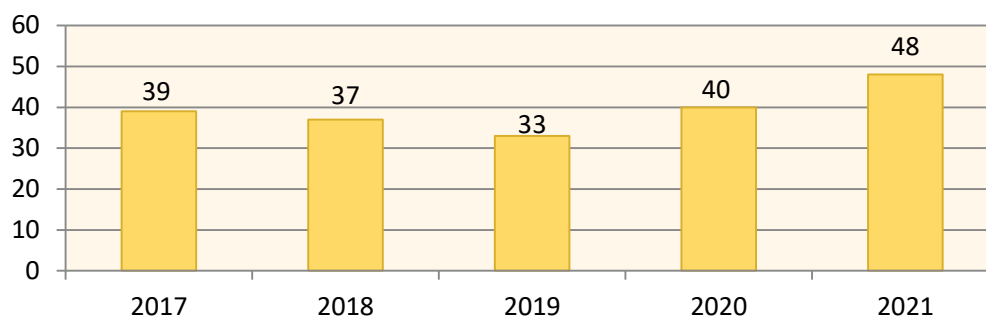
Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2017, 2018, 2019, 2020 i 2021 rok

Działania MOPS w kierunku osób bezdomnych obejmowały oprócz pracy socjalnej, zapewnienie noclegu, ciepłego posiłku i niezbędnej odzieży stosownej do pory roku oraz udzielenie pomocy materialnej. Ponadto, pracownik socjalny ds. bezdomności prowadził pracę socjalną w oparciu o kontrakt socjalny z 35 osobami.

Zadanie własne gminy w zakresie udzielania schronienia osobom tego pozbawionym jest na terenie Stalowej Woli realizowane jest w **Schronisku dla Bezdomnych Mężczyzn im. Św. Brata Alberta w Stalowej Woli**, w którym w skali całego 2021 roku przebywało łącznie 39 osób, w tym 31 osób na podstawie skierowania wydanego przez MOPS. Kobiety borykające się z problemem bezdomności, kierowane są do **Schroniska dla Bezdomnych Kobiet w Rudniku nad Sanem** prowadzonym przez Caritas Diecezji Sandomierskiej, na podstawie współpracy. Na realizację zadania w zakresie zapewnienia schronienia osobom tego pozbawionym, zawarto również umowę z **Akademią Innowacji Społecznych** prowadzącą Schronisko w Gwizdaju. Placówka ta jest przeznaczona dla osób bezdomnych, które ze względu na wiek, chorobę lub niepełnosprawność wymagają częściowej opieki i pomocy w zaspokajaniu potrzeb życiowych.

W 2021 roku Gmina poniosła odpłatność za pobyt w schronisku za 48 bezdomnych mieszkańców Miasta. Z przedstawionych danych wynika, że na terenie Stalowej Woli zapotrzebowanie na tą formę wsparcia wzrasta. Warto również mieć na uwadze fakt, że wiele osób bezdomnych nie jest objętych pomocą w formie schronienia, również z braku zgody z ich strony.

Tabela 43. Liczba osób, którym udzielono schronienia w latach 2017-2021 w Stalowej Woli

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2017, 2018, 2019, 2020 i 2021 rok

Jedną z inicjatyw podjętych w ramach podnoszenia jakości życia mieszkańców Miasta oraz wspieraniu ich aktywności społecznej jest **projekt dofinansowany z funduszy norweskich i budżetu państwa pn.: „Modelowe Rozwiązania na Trudne Wyzwania – Plan**

Rozwoju Lokalnego i Instytucjonalnego Stalowej Woli". W zakresie w/w projektu podjęto przedsięwzięcia dotyczące rewitalizacji społecznej Osiedla Fabrycznego, w tym m.in. wsparcia mieszkańców bloku socjalnego „Pershing” na Osiedlu Fabrycznym, aktywizacji mieszkańców Osiedla Fabrycznego poprzez przedsięwzięcie „Kolej na Fabryczne”, aktywizacji młodzieży poprzez Strefę Młodych oraz rewitalizacji społecznej Osiedla Rozwadów poprzez zajęcia artystyczne, Rozwadowskie Archiwum Społeczne, wsparcie rozwoju tradycyjnego rzemiosła i handlu w Rozwadowskim Domu Kultury SOKÓŁ, modernizacji ścianki wspinaczkowej na os. Rozwadów i realizację zajęć na ściance.

W zakresie integracji społeczności lokalnej, a co za tym idzie – przeciwdziałaniu marginalizacji, w ramach Działu Pomocy Środowiskowej i Integracji Społecznej MOPS w Stalowej Woli, od 2014 roku wdrażana jest metoda pracy środowiskowej **Organizowanie Społeczności Lokalnej (OSL)**. Ta forma pracy ze społecznością lokalną zakłada upodmiotowienie ludzi jako członków konkretnej wspólnoty, tworzenie sieci współpracy i lokalnych struktur, a także wzmacnianie własnych zasobów grup i jednostek, umożliwiając im rozwiązywanie problemów i współtworzenie środowiska zmiany ukierunkowanej na polepszenie jakości życia. W oparciu o model OSL, dla MOPS w Stalowej Woli przyznany został Certyfikat Jakości Centrum Aktywności Lokalnej (do 2026 roku). Realizacja OSL odbywa się m.in. w Klubie „Wesoła Gromadka” w **Centrum Aktywności Lokalnej**, będącym miejscem sprzyjającym powstawania oddolnych inicjatyw. W Klubie prowadzone są warsztaty i zajęcia dla dzieci i ich rodziców/opiekunów. Wszystkie działania realizowane w Klubie wpływają na wzrost aktywności i integracji społecznej rodzin z dziećmi, aktywnemu spędzaniu czasu wolnego oraz nawiązywaniu sąsiedzkich relacji. W Klubie odbywają się spotkania grup sąsiedzkich, edukacyjnych, roboczych, zespołów sąsiedzkich, spotkania partnerskie oraz szkolenia i warsztaty. Jest to miejsce, które służy realizacji projektów i inicjatyw mających na celu wzrost poziomu aktywności i integracji mieszkańców Stalowej Woli, w szczególności z Osiedla Fabrycznego.

W pracy ze społecznością lokalną istotną funkcję pełnią wydarzenia społecznościowe. W kalendarz imprez na Osiedlu Fabrycznym wpisały się pikniki organizowane we współpracy z mieszkańcami, innymi instytucjami, organizacjami pozarządowymi oraz grupami inicjatywnymi.

W ramach wzmocnienia aktywności obywatelskiej i działalności na rzecz społeczności lokalnej, w MOPS w Stalowej Woli od 2014 roku funkcjonuje **Klub Wolontariusza**, który od początku swojej działalności zgromadził wokół siebie wolontariuszy chętnych do podejmowania aktywności na rzecz drugiego człowieka i otoczenia. W roku 2021 zarejestrowanych zostało 46 wolontariuszy, wpłynęły 34 oferty pracy wolontarystycznej oraz zawarto z wolontariuszami 27 porozumień o współpracy.

W odpowiedzi na zaistniałe potrzeby prowadzony jest **Punkt Pomocy w Nauce**, skierowany do dzieci i młodzieży. Wolontariusze pomagają także przy organizacji pikników, robią zakupy seniorom, realizacją inicjatywy pomocowe. Klub Wolontariusza przy MOPS podejmuje działania w partnerstwie ze Stowarzyszeniem Centrum Aktywności Społecznej SPECTRUM poprzez realizację projektów mających na celu promocję i organizację wolontariatu. Wspólnym działaniem jest cykliczna organizacja konkursu plastycznego skierowanego do stalowowolskich dzieci i młodzieży pt. „Wolontariat jest cool”, konkursu na Wolontariusza Roku oraz Gali Wolontariatu.

W 2015 roku w ramach struktur Urzędu Miasta Stalowej Woli wyodrębniono **stanowisko ds. kontaktów z mieszkańcami**, którego głównym zadaniem jest wykonywanie różnych zadań związanych ze wspieraniem klientów w rozwiązywaniu zgłaszanych problemów. Oprócz standardowych czynności związanych z kompleksową obsługą klienta za pośrednictwem telefonu, online lub bezpośrednio, do zadań pracownika należy m.in.

- przyjmowanie spraw i pomoc w rozwiązywaniu problemów lub wskazanie wydziału/podmiotu właściwego do ich realizacji;
- odpowiadanie na wszelkie pytania i wątpliwości związane ze sprawą;
- samodzielne poszukiwanie informacji dotyczących zgłoszonego problemu i sposobach rozwiązania z wykorzystaniem dostępnych zasobów;
- rozwiązywanie bieżących problemów, które pojawiają się po stronie osoby zgłaszającej;
- pośredniczenie w kontaktach między mieszkańcem a merytorycznym pracownikiem właściwym do załatwienia sprawy;
- znajomość struktur organizacyjnych i właściwości rzeczowej podmiotów;

- komunikacja i współdziałanie z innymi wydziałami/podmiotami/instytucjami w zakresie zgłoszonej sprawy a następnie przekazywanie informacji zwrotnej osobie zgłaszającej;
- monitorowanie zgłaszanych spraw/problemów pod względem ich realizacji;
- bieżąca aktualizacja wiedzy o istniejących procedurach, instrumentach oraz możliwościach wsparcia oraz granicach w jakich może się poruszać;
- podejmowanie działań z zakresu doskonalenia umiejętności pracy z klientem w celu zapewnienia efektywnej oraz wysokiej jakości obsługi;
- sporządzanie zestawień i raportów ze zgłaszanych spraw, które dają obraz problemów, z jakimi zmagają się mieszkańcy;
- selekcjonowanie zgłaszanych spraw/problemów pod względem trudności i pilności załatwiania;
- rozpoznawanie spraw, przygotowanie materiałów i przekazywanie ich Prezydentowi Stalowej Woli;
- przekazywanie do wiadomości Prezydenta Stalowej Woli spraw wymagających szybkiej reakcji/decyzji;
- ustalanie listy osób na spotkanie Prezydenta Stalowej Woli z mieszkańcami.

Praca na stanowisku wiąże się z dużym natężeniem kontaktów z mieszkańcami, którymi często są osoby z niepełnosprawnościami, chore, starsze, samotne lub nieporadne życiowo. Problemy z jakimi zgłaszają się mieszkańcy mają częstokroć charakter osobisty o dużym ładunku emocjonalnym i z ich punktu widzenia są sprawami trudnymi i pilnymi.

W 2021 roku do pracownika stanowiska ds. kontaktów z mieszkańcami zgłoszono 196 spraw, w tym najwięcej dotyczyło kwestii mieszkaniowych (43), zabezpieczenia społecznego (25) oraz inwestycji (19).

Najważniejsze wnioski z badań ilościowych i jakościowych

W dniu 26.08.2022 roku przeprowadzone zostały I konsultacje społeczne z przedstawicielami środowisk lokalnych, w tym przedstawicielami instytucji samorządowych oraz pozarządowych. Konsultacje miały charakter dyskusji. Obszarami poruszonymi na spotkaniu były: wspieranie rodziny oraz problem ubóstwa i wykluczenia społecznego. Ponadto w ramach badań społecznych przeprowadzona została ankieta wśród dorosłych

mieszkańców Miasta, dotycząca problemów i zagrożeń społecznych. Poniżej przedstawione zostały najważniejsze wnioski z badań jakościowych i ilościowych, dotyczące ubóstwa i wykluczenia społecznego.

<p>Konsultacje społeczne (badania jakościowe)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • brak na terenie Miasta schroniska dla bezdomnych kobiet, • brak łaźni i toalet miejskich, • wzrost bezdomności wśród osób młodych, przede wszystkim ze względu na uzależnienie od środków psychoaktywnych, • niechęć osób bezdomnych do uzyskania pomocy, często ze względu na borykanie się z uzależnieniem, • rynek pracy niedostosowany do możliwości zatrudnienia kobiet, ze względu na produkcyjny, hutniczy charakter Miasta, • zbyt mała liczba miejsc pracy dla samotnych matek, na co wpływa brak elastyczności pracodawców, • brak możliwości określenia rzeczywistej skali ubóstwa (niskie kryteria dochodowe uzyskania świadczeń), • niewystarczająca działalność organizacji pozarządowych w obszarze wspierania osób ubogich i bezdomnych.
<p>Badanie ankietowe (badania ilościowe)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • 7% ankietowanych doświadczyło ubóstwa w ciągu ostatniego roku przed badaniem, z kolei co trzeci miał trudność w udzieleniu jednoznacznej odpowiedzi na to pytanie (32%), • największy odsetek respondentów ocenia swoją sytuację materialną jako ani dobrą, ani złą (44%). Na złą i bardzo złą sytuację wskazało łącznie 18% osób, • średnio co trzeci badany doświadczył w ciągu ostatniego roku przed badaniem odrzucenia (37%), głównie ze względu na starszy lub młody wiek oraz poglądy polityczne.

VI. Analiza SWOT i PESTER

Jedną z powszechnie stosowanych metod i technik służących budowaniu strategii jest analiza SWOT, która polega na zbadaniu silnych i słabych podmiotów działających w sferze polityki społecznej, a następnie ich konfrontacji z szansami i zagrożeniami tkwiącymi w jej bliższym i dalszym otoczeniu. Pozwala oszacować możliwości i potencjał, jakim dysponuje dany podmiot.

GRUPY CZYNNIKÓW W METODZIE SWOT SĄ DEFINIOWANE W NASTĘPUJĄCY SPOSÓB:

MOCNE STRONY

- Funkcjonowanie średnich i dużych przedsiębiorstw, generujących miejsca pracy.
- Stosunkowo zadowolająca jakość życia na terenie Miasta Stalowej Woli, na podstawie ogólnopolskich rankingów.
- Rosnąca liczba podmiotów gospodarczych działających na terenie Miasta.
- Dobrze rozwinięta baza sportowo-rekreacyjna i kulturalna.
- Funkcjonowanie na terenie Miasta placówek oświatowych oraz podmiotów zapewniających opiekę nad dziećmi do lat 3.
- Baza instytucji prowadzących działalność w zakresie polityki społecznej oraz innych działań wspierających mieszkańców, m.in. MOPS, MKRPA, SOWiIK, itp.
- Funkcjonowanie na terenie Miasta organizacji pozarządowych, również o profilu działalności skierowanym na pomoc w rozwiązywaniu problemów społecznych.
- Dostęp do placówek podstawowej opieki zdrowotnej.
- Funkcjonowanie na terenie Miasta podmiotów świadczących wsparcie i pomoc dzieciom i młodzieży (PWD, Domy Dziecka, Placówka Interwencyjna „Oratorium”, PPP).
- Dostępność oferty wsparcia dla osób z niepełnosprawnościami i ich opiekunów za sprawą realizacji programów „Asystent Osobisty Osoby Niepełnosprawnej” oraz „Opieka Wytchnieniowa”, a także działalności WTZ i ŚDS.
- Dostęp do specjalistycznego wsparcia, w tym poradnictwa w zakresie zdrowia psychicznego (SOWiIK, PZP, PPP, ŚDS i inne).
- Dostępność do infrastruktury pomocowej w zakresie uzależnień i przemocy, szczególnie za sprawą działalności Punktu Konsultacyjnego, samopomocowych grup wsparcia i Poradni Terapii Uzależnienia od Alkoholu i Współuzależnienia.
- Prowadzenie warsztatów profilaktycznych dla dzieci i młodzieży, w tym programów rekomendowanych.
- Funkcjonowanie placówek wspierających aktywność i integrację najstarszych mieszkańców Miasta oraz realizowanie programów na ich rzecz.
- Współpraca międzyinstytucjonalna i międzysektorowa w zakresie rozwiązywania problemów społecznych mieszkańców.
- Spadek wskaźnika bezrobocia wśród beneficjentów pomocy społecznej.
- Aktywne przeciwdziałanie bezrobociu poprzez szeroką ofertę aktywizacji osób bezrobotnych przez PUP oraz funkcjonowanie Klubu Integracji Społecznej.
- Wysoka liczba mieszkańców przypadająca na jeden punkt sprzedaży napojów alkoholowych, w porównaniu do województwa i Polski.

SŁABE STRONY

- Spadek liczby mieszkańców na przestrzeni ostatnich lat.
- Ujemny przyrost naturalny oraz spadek jego wartości na przestrzeni ostatnich lat.
- Starzejące się społeczeństwo.
- Spadek wartości salda migracji wewnętrznych i zewnętrznych.
- Niewystarczająca liczba lokali socjalnych i komunalnych w zasobach Miasta.
- Niska wartość wskaźnika dotyczącego liczby porad podstawowej opieki zdrowotnej udzielonych na 1 mieszkańca, względem innych miast z grupy porównawczej.
- Brak rodzin pełniących funkcję rodzin wspierających.
- Wzrost liczby dzieci umieszczonych i przebywających w pieczy zastępczej.
- Niewystarczająca liczba miejsc w żłobkach.
- Wysoki udział osób z niepełnosprawnościami korzystających ze świadczeń pomocy społecznej, w ogóle beneficjentów.
- Niewystarczająco rozwinięta sfera aktywizacji zawodowej osób z niepełnosprawnościami.
- Obecność barier architektonicznych w przestrzeni publicznej.
- Występowanie problemu przemocy w rodzinie, przede wszystkim wobec kobiet i dzieci.
- Znaczny udział osób długotrwale bezrobotnych w ogólnej liczbie zarejestrowanych w PUP mieszkańców.
- Niewystarczająca liczba miejsc pracy dla kobiet oraz mała różnorodność ofert pracy, przez dominację branży odlewniczej i wytwórczej.
- Wysoki odsetek osób korzystających z pomocy społecznej w ogóle beneficjentów.
- Występowanie problemu bezdomności w Mieście oraz jego wzrost w ostatnich latach.

SZANSE

- Rozwój gospodarczy i turystyczny Miasta.
- Utworzenie nowych miejsc pracy.
- Zwiększenie aktywności zawodowej wśród osób dotkniętych bezrobociem.
- Aktywizacja społeczna mieszkańców, rozwój fizyczny i sportowy.
- Poszerzenie oferty zajęć pozalekcyjnych dla dzieci i młodzieży.
- Pozyskanie zewnętrznych źródeł finansowania, między innymi z Unii Europejskiej.
- Zintensyfikowana polityka prorodzinna, w tym zwiększanie liczby miejsc i form opieki nad dziećmi do lat 3 (żłobek, klub dziecięcy, opiekun).
- Rozwój usług społecznych na rzecz osób z niepełnosprawnością i seniorów.

SZANSE

- Szkolenia podnoszące kompetencje kadry działającej w obszarze rozwiązywania problemów społecznych.
- Dostęp mieszkańców do informacji na temat możliwych form pomocy.
- Skuteczność w rozwiązywaniu problemów społecznych oraz przeciwdziałanie im dzięki współpracy międzyinstytucjonalnej i międzysektorowej.
- Rozwój infrastruktury pomocowej, dostępnej na terenie Miasta.
- Rozwój sfery pozarządowej w zakresie rozwiązywania problemów społecznych.
- Podniesienie jakości życia mieszkańców.
- Zintegrowana i aktywna społeczność lokalna, podejmująca inicjatywy na rzecz Miasta.
- Wzrost świadomości dzieci i młodzieży, rodziców oraz wychowawców w zakresie zagrożeń związanych z podejmowaniem zachowań ryzykownych.
- Rozwój kapitału społecznego i przedsiębiorczości wśród mieszkańców, w tym rozwój podmiotów ekonomii społecznej.

ZAGROŻENIA

- Przepisy prawne utrudniające wprowadzanie nowych rozwiązań.
- Wzmożony odpływ ludzi młodych z terenu Miasta, głównie w celach zarobkowych edukacyjnych.
- Niedostosowanie oferty kształcenia do zapotrzebowania na lokalnym rynku pracy.
- Wzrost zapotrzebowania na ośrodki wsparcia oraz zakłady opiekuńczo-lecznicze dla osób starszych i osób z niepełnosprawnością.
- Pojawienie się negatywnych konsekwencji długotrwałego korzystania z pomocy społecznej.
- Zagrożenie izolacją społeczną i samotnością osób starszych.
- Zwiększenie skali problemu przemocy w rodzinie.
- Wzrost problemów opiekuńczo-wychowawczych w rodzinach, zaburzenie więzi rodzinnych.
- Podejmowanie zachowań ryzykownych przez dzieci i młodzież.
- Ryzyko wzrostu zaburzeń zdrowia psychicznego wśród dorosłych mieszkańców Miasta oraz dzieci i młodzieży.
- Wzrost liczby osób spożywających alkohol w sposób problemowy.
- Konsekwencje gospodarcze i zdrowotne spowodowane pandemią koronawirusa.
- Rozwój problemów uzależnień behawioralnych.
- Spadek aktywności zawodowej kobiet po urodzeniu dziecka.

Analiza PEST jest jednym z najczęściej stosowanych narzędzi do analizy sytuacji polityczno-społeczno-technologiczno-gospodarczej przez instytucje publiczne, prywatne oraz pozarządowe. Diagnoza i stałe monitorowanie makrootoczenia pozwala podmiotom poznać i reagować na zmiany zachodzące w ich otoczeniu, tym samym zminimalizować ryzyko wystąpienia trudności w funkcjonowaniu. Rozszerzeniem analizy PEST jest analiza PESTEL (inaczej zwana PESTER), która obejmuje dodatkowe obszary strategiczne.

Nazwa PESTEL jest skrótem od angielskich nazw obszarów analizowanych poprzez to narzędzie i oznacza:

Otoczenie Polityczne

- Wysoki poziom integracji europejskiej determinuje główne obszary ponadnarodowej działalności Państwa i obecność strumieni finansowania polityk publicznych, co pozytywnie wpływa na możliwość kreowania spójnego systemu pomocy społecznej w UE.
- Intensywna współpraca międzynarodowa, w tym w zakresie bezpieczeństwa narodowego i układów transgranicznych (Strefa Schengen, Grupa Wyszehradzka), kreuje system uniwersalnych norm w zakresie prowadzenia polityk publicznych.
- Obniżający się poziom zaufania obywateli Polski do władz i narastające napięcia na linii Obywatele – Władza Ustawodawcza i Wykonawcza, spowodowane negatywnymi konsekwencjami pandemii COVID-19 mogą determinować bierną postawę beneficjentów pomocy społecznej w Stalowej Woli oraz niechęć do oferowanych form wsparcia.
- Niestabilna sytuacja na arenie międzynarodowej, w szczególności na Bliskim Wschodzie, Ukrainie oraz Białorusi wpływa na skalę migracji międzynarodowych oraz problem handlu ludźmi, co wywiera na MOPS w Stalowej Woli konieczność podejmowania działań w zakresie wsparcia imigrantów.
- Nasilająca się działalność ugrupowań terrorystycznych i zagrożenie atakami terrorystycznymi to obszar tworzących się nowych problemów, przez co instytucje pomocy społecznej muszą rozszerzać zakres swojego działania i odpowiadać na nowe wyzwania w zakresie bezpieczeństwa publicznego obywateli.
- Działalność polityczna Państwa ukierunkowana na wyrównywanie poziomu rozwoju regionów słabiej rozwiniętych oraz kierowanie dodatkowych strumieni finansowych na te obszary Polski ma pozytywny wpływ na funkcjonowanie instytucji pomocy społecznej oraz stwarza dogodne warunki do podnoszenia jakości życia mieszkańców obszarów słabiej rozwiniętych.
- Brak odpowiedniej partycypacji społecznej, tj. nieprzeprowadzanie referendów i konsultacji społecznych w sprawach istotnych dla ogółu społeczeństwa może determinować sprzeciwy społeczne i zmniejszenie się poziomu zaufania mieszkańców jednostki terytorialnej do lokalnych władz i instytucji pomocowych, dlatego istotne jest stałe włączanie obywateli do podejmowanych przez władze działań i uwzględnianie w nich uwag oraz potrzeb społeczeństwa.

Otoczenie Ekonomiczne

- Możliwość załamania się systemu finansowego i kryzysu gospodarczo-politycznego ze względu na konieczność zamrażania działalności podmiotów gospodarczych to jeden z najgroźniejszych czynników determinujących bieżącą politykę społeczną. Niska stopa oszczędności publicznych i prywatnych podczas kryzysu może znacząco wpłynąć na poziom ubóstwa w Stalowej Woli i zwiększyć zapotrzebowanie mieszkańców na wsparcie socjalne, co zmieniłoby sposób funkcjonowania jednostek pomocy społecznej i możliwości udzielania wsparcia wszystkim osobom tego wymagającym na odpowiednim poziomie.
- Wspieranie działalności Specjalnych Stref Ekonomicznych, w tym Stalowowolskiej Strefy Gospodarczej, wpływających na rozwój gospodarczy, ma niebagatelny wpływ na zatrudnienie wśród mieszkańców Stalowej Woli i umożliwia im samodzielny rozwój bez konieczności korzystania z pomocy socjalnej. Funkcjonowanie takich podmiotów kształtuje lokalny rynek pracy, kreuje tożsamość regionu oraz wpływa na rozwój edukacji publicznej zgodnej z jego wizerunkiem.
- Atrakcyjność inwestycyjna Polski i Województwa Podkarpackiego determinuje rozwój dużych przedsiębiorstw, w których mieszkańcy Stalowej Woli znajdują zatrudnienie, a które są również istotnym źródłem finansowym samorządu gminnego. Odpowiednia dystrybucja środków publicznych pozyskanych m.in. od prywatnych inwestorów pozwala na realizowanie licznych programów i projektów społecznych oraz podejmowanie nowych inicjatyw na rzecz lokalnej społeczności przeżywającej różne trudności życiowe.
- Pomimo niskiego poziomu obciążeń podatkowych w przypadku Stalowej Woli, koszty prowadzenia własnej działalności oraz zatrudnienia pracowników mogą stanowić czynnik hamujący rozwój przedsiębiorczości wśród mieszkańców Miasta, demotywując ich do współtworzenia lokalnego rynku pracy i wzrostu podmiotów gospodarki narodowej.
- Spadek atrakcyjności i liczby publicznych zakładów pracy oraz spółek Skarbu Państwa wpływa na zmniejszenie się możliwości tworzenia miejsc pracy chronionej dla osób wymagających wsparcia na rynku pracy oraz warunkuje konieczność prowadzenia ścisłej współpracy Miasta z prywatnymi przedsiębiorstwami w celu tworzenia miejsc zatrudnienia dla np. osób z niepełnosprawnością intelektualną.

- Rozwój sektora usługowego, przemysłowego i produkcyjnego wpływa na wzrost poziomu zatrudnienia mieszkańców Miasta i wzrost konkurencyjności regionu. Z drugiej strony, lokalny rynek pracy z tego powodu nie jest atrakcyjny, ani dostosowany do zatrudniania kobiet, co może generować wzrost bezrobocia wśród tej grupy.
- Wysoka inflacja – spadek wartości pieniądza, w tym w wyniku wystąpienia pandemii oraz konfliktu rosyjsko-ukraińskiego, a także niski poziom dochodów powoduje nieadekwatność poziomu świadczeń z pomocy społecznej do rzeczywistych potrzeb mieszkańców Miasta.

Otoczenie Socjokulturowe

- Starzenie się społeczeństwa wymusza na realizatorach lokalnej polityki społecznej rozwijanie form wsparcia dla osób starszych i tworzenie miejsc integracji społecznej.
- Waloryzacja idei demokracji, w szczególności wśród osób młodych, wpływa na sposób postrzegania otoczenia, instytucji publicznych, innych osób i problemów społecznych, a także wzmacnia lokalną społeczność w tworzeniu społeczności obywatelskiej, wnoszącej do lokalnej polityki społecznej swoje oddolne inicjatywy i silnie uczestniczącej w działaniach wolontaryjnych.
- Wzrost poziomu wykształcenia Polaków i mieszkańców Stalowej Woli pozytywnie wpływa na ich możliwości na rynku pracy, wzmacnia konkurencyjność i sprzyja zachowaniom pożądanym społecznie, m.in. abstynencji, życia rodzinnego wolnego od przemocy i wspierania osób z trudnościami w środowisku lokalnym.
- Świadomość społeczna w zakresie profilaktyki zdrowotnej wpływa na kształtowanie się pożądanego obrazu społeczeństwa, co w nawiązaniu do starzenia się mieszkańców jest kluczowe dla możliwości instytucji pomocowych w zakresie świadczenia usług opiekuńczych.
- Intensywna polityka prorodzinna w zakresie upowszechniania wielodzietnego modelu rodziny i macierzyństwa wpływa na zakres działań realizowanych przez MOPS w Stalowej Woli. Tworzenie programów wsparcia dla rodzin wymaga od ich lokalnych koordynatorów stałego reagowania na wszelkie zmiany, podwyższanie kwalifikacji i odpowiednie do wytycznych kreowanie polityki społecznej w regionie.
- Popyt na produkty wytwarzane w Polsce stwarza szansę do rozwoju dla lokalnych przedsiębiorców, a także może być czynnikiem do powstania produktu lokalnego, którego

wytwarzaniem i dystrybucją zajmowałyby się np. podmioty ekonomii społecznej.

- Solidarność międzypokoleniowa i wysoka aktywność społeczna w zakresie wspierania osób potrzebujących i z niepełnosprawnościami to jeden z czynników determinujących skuteczną i kompleksową politykę MOPS w Stalowej Woli. Umożliwia także rozwój środowiskowych form wsparcia i uwrażliwia ogół społeczeństwa na potrzeby innych.
- Konsumpcyjny styl życia negatywnie wpływa na jakość życia rodzin, w tym objętych działaniami MOPS, wzrost ich zapotrzebowania na produkty i usługi oraz tworzy przestrzeń do narastania trudności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i bezradności w prowadzeniu gospodarstwa domowego.
- Wysoki poziom mobilności wśród młodego społeczeństwa ma zarówno pozytywny, jak i negatywny wpływ na lokalną społeczność i instytucje pomocy społecznej. Młodzi mieszkańcy opuszczają region w celu zdobycia wykształcenia i majątku, a po powrocie są ważnym zasobem Miasta (profesjonalna kadra, potencjalni pracodawcy), jednakże migracje wewnętrzne, jak i zewnętrzne, w tym specjalistów zmniejszają zasoby Miasta w zakresie rozwiązywania problemów społecznych i rozwoju społeczno-gospodarczego.
- Niska stabilność życiowa i poziom zaufania młodej części obywateli dla systemu wsparcia (ochrony zdrowia, systemu emerytalnego) skutkuje podejmowaniem pracy „na czarno” i samodzielne radzenie sobie z trudnościami. W związku z tym solidarnościowy system wsparcia, w tym działalność MOPS w Stalowej Woli jest naruszony.
- Roszczeniowe postawy osób nieaktywnych zawodowo i konieczność udzielania wsparcia finansowego determinują skalę potrzeb w przyszłości oraz wskazują na niewystarczające zasoby w zakresie wsparcia mieszkańców Miasta.

Otoczenie Technologiczne

- Intensywna działalność ośrodków badawczych i przemysłowych w zakresie tworzenia nowych rozwiązań technologicznych jest polem do podejmowania współpracy między nimi, a Miejskim Ośrodkiem Pomocy Społecznej w Stalowej Woli w celu wykorzystywania innowacji społecznych na rzecz osób niepełnosprawnych i starszych.
- Koncentracja działalności i wsparcia w obszarze innowacji o charakterze transportowo-przemysłowym (maszyny budowlane, przemysł ciężki, lotnictwo, pojazdy osobowe) umożliwia instytucjom wsparcia społecznego rozwój miejsc pracy dla osób z niepełnosprawnościami i zagrożonych na rynku pracy.
- Powszechność urządzeń telekomunikacyjnych stwarza niebezpieczeństwo dla zdrowia i ochrony prywatności mieszkańców Miasta. Dodatkowo, determinuje nowe zagrożenia jak uzależnienia behawioralne i inne, związane z cyberprzemocą.

Otoczenie Środowiskowe

- Wykorzystywanie i rozwój odnawialnych źródeł energii stwarza obszar rozwoju przedsiębiorstw wśród mieszkańców Miasta i podwyższenia jakości ich życia.
- Wzrost odpowiedzialności społecznej i koncentracja na możliwych konsekwencjach działań w przyszłości (m.in. postawy ekologiczne) sprzyja tworzeniu przez MOPS w Stalowej Woli działań długofalowych opierających się na zasobach niematerialnych.
- Tereny cenne przyrodniczo w okolicach Miasta (np. rezerваты przyrody), stanowią istotny zasób pod względem gospodarczym i turystycznym, a odpowiednie wykorzystanie tych zasobów stwarza warunki umożliwiające animowanie czasu wolnego, wpływającego pozytywnie na jakość życia mieszkańców i wzmacnianie czynników chroniących.
- Obecność rzek na terenie Miasta (w tym rzeki San) stwarza ogromny potencjał jeśli chodzi o zapotrzebowanie w wodę zarówno dla osiedlania się na tym terenie, jak również na potrzeby gospodarcze i turystyczne.
- Racjonalne wykorzystywanie zasobów żywnościowych wpływa na ograniczenie nadprodukcji żywnościowej, a w efekcie unormowania cen produktów i ograniczenia nierówności w dostępie do nich.

Otoczenie Legislacyjne (Prawne)

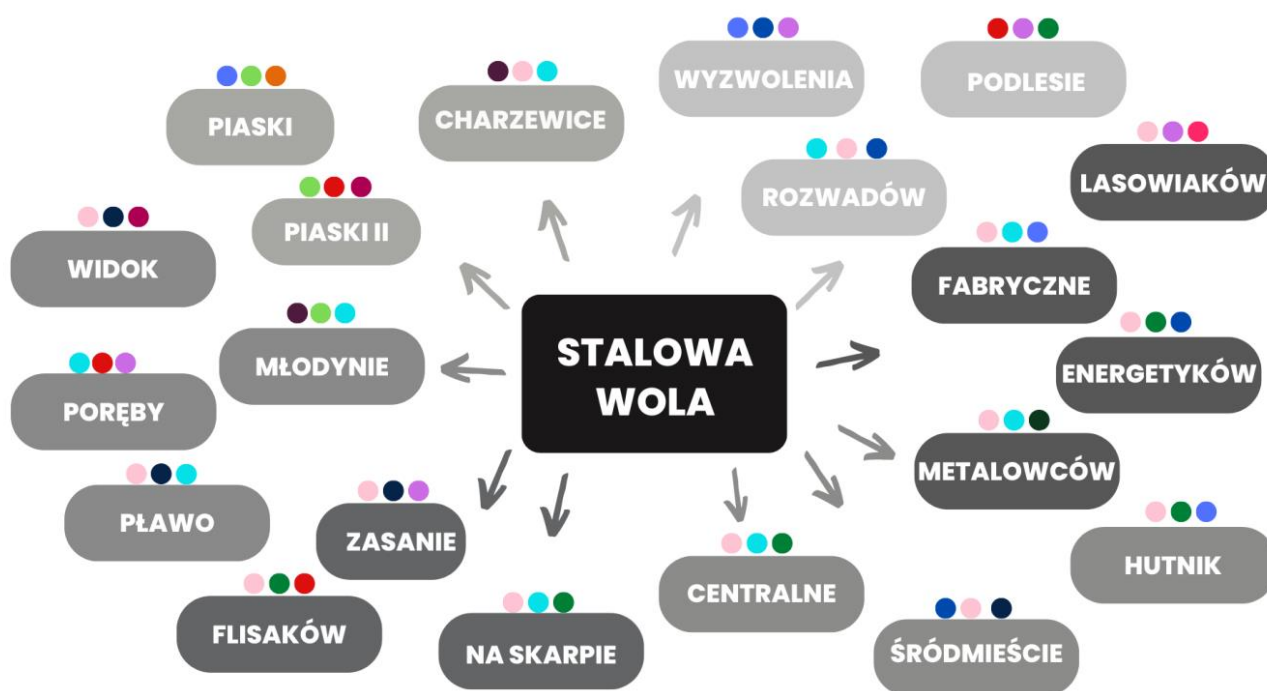
- Obowiązujące przepisy prawne związane z systemem organizacji pomocy społecznej – ich nadmiar, brak przejrzystości – zniechęcają ludzi do podjęcia aktywności w zakresie określenia swojej sytuacji społecznej. Dużą barierą zniechęcającą podmioty i organizacje społeczne do świadczenia usług wspierających system pomocy społecznej, a w szczególności pobudzających aktywność organizacji trzeciego sektora, jest rosnąca biurokracja (poziom krajowy).
- Brak stabilności prawnej i wdrażanie licznych reform w zakresie prawa, edukacji, zatrudnienia oraz systemu podatkowego, wpływającego w szczególności na MŚP (sektor małych i średnich przedsiębiorstw) generuje liczne problemy społeczne wśród mieszkańców oraz utrudnia osobom przeżywającym trudności życiowe osiągnięcie stabilności życiowej. Dodatkowo, ma to negatywny wpływ na postrzeganie instytucji publicznych przez obywateli i zmniejsza ich poziom zaufania.

Wskazane w powyższej Analizie PESTEL czynniki i procesy zachodzące w otoczeniu Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Stalowej Woli wpływają na ogół działań kreujących politykę społeczną w Polsce. Mają one zarówno charakter budujący, jak i destabilizujący dla systemu pomocy i wsparcia w Mieście, dlatego ważnym elementem planowania strategicznego jest ich identyfikacja oraz stałe monitorowanie.

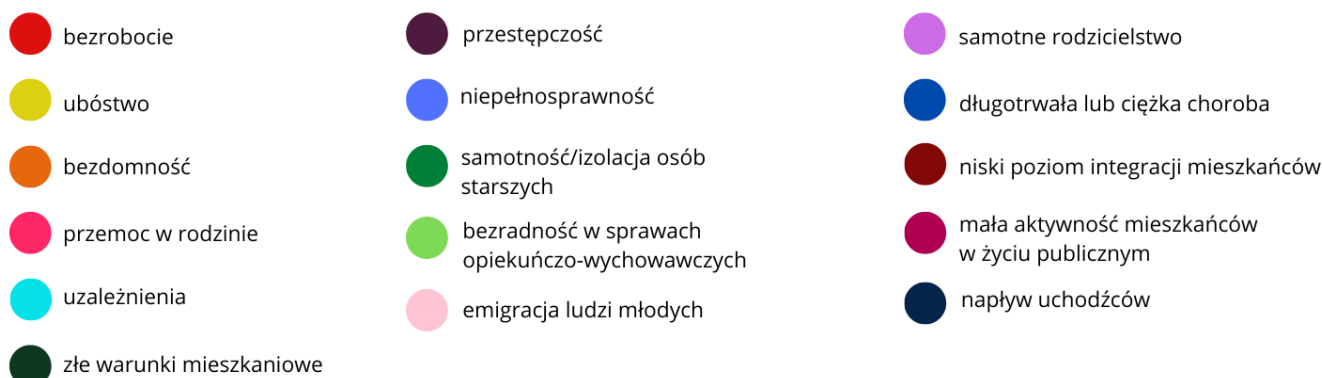
Ujęcie czynników wskazanych w niniejszej Strategii daje jej realizatorom możliwość przewidywania i odpowiedniego reagowania na zjawiska, które mogą znacząco wpłynąć na styl życia mieszkańców oraz sposób funkcjonowania i zakres działań MOPS w Stalowej Woli. Działalność Ośrodka jest uzależniona w szczególności od otoczenia politycznego i prawa nadającego mu ramy, w których prowadzi działalność, jednakże sprawne funkcjonowanie i realizacja statutowych działań, a także skuteczne osiągnięcie celów zawartych w Strategii wymusza od jej realizatorów ujęcia w podejmowanych przez nich inicjatywach czynników o charakterze legislacyjnym, socjokulturowym, ekonomicznym, technologicznym oraz środowiskowym.

VII. Mapa problemów społecznych z podziałem na osiedla

W tym rozdziale przedstawione zostały najważniejsze problemy społeczne, ze względu na osiedla zlokalizowane na terenie miasta Stalowej Woli.

LEGENDA:

VIII. Analiza kluczowych problemów społecznych i priorytetowe kierunki polityki społecznej

W następnym rozdziale przedstawiono analizę kluczowych problemów społecznych dotyczących miasta Stalowej Woli. Została ona przeprowadzona w oparciu o **drzewo problemów**, będące metodą, która może być zastosowana do porządkowania występujących w Mieście barier/problemów. Może być wykorzystana w procesie budowania dokumentów z zakresu polityki społecznej zarówno jako metoda główna, jak i uzupełniająca, np. do analizy SWOT. W odniesieniu do wyszczególnionych kluczowych problemów występujących w Mieście, wyznaczone zostały **priorytetowe kierunki polityki społecznej** miasta Stalowej Woli.

1. Odpływ młodych mieszkańców Miasta

Priorytetowe kierunki polityki społecznej:

- systematyczne diagnozowanie potrzeb i problemów młodych mieszkańców Miasta, poprzez realizowanie badań społecznych, spotkań liderów młodzieży oraz aktywne włączanie ich w politykę Miasta,
- kreowanie oferty kulturowo-rekreacyjnej skierowanej do młodzieży, zgodnej z obecnymi trendami spędzania czasu wolnego,
- rozwój mieszkalnictwa, w tym mieszkalnictwa komunalnego i socjalnego,
- rozwój inkluzywnego rynku pracy, zapewniającego możliwość zatrudnienia kobiet, osób z niepełnosprawnościami, a także osób z wyższym wykształceniem.

2. Starzejące się społeczeństwo

Priorytetowe kierunki polityki społecznej:

- rozwój polityki senioralnej na terenie Miasta,
- działania skierowane na zatrzymanie lub powrót młodych osób do Miasta,
- prowadzenie działań mających na celu integrację międzypokoleniową,
- kreowanie polityki prorodzinnej, zachęcającej młode rodziny do planowania przyszłości w Stalowej Woli.

3. Zdrowie psychiczne

Priorytetowe kierunki polityki społecznej:

- rozwój lokalnego systemu wsparcia osób chorujących psychicznie oraz borykających się z zaburzeniami natury psychicznej,
- szeroko pojęta profilaktyka zdrowia psychicznego,
- oddziaływania edukacyjne skierowane na społeczność lokalną, w celu ograniczania krzywdzących stereotypów i podnoszenia wrażliwości społecznej w zakresie zaburzeń zdrowia psychicznego,
- zapewnienie wsparcia psychologiczno-pedagogicznego dzieciom i młodzieży szkolnej,
- zapewnienie bezpieczeństwa socjalnego mieszkańcom Miasta.

IX. Część programowa

Część programowa Strategii składa się z następujących elementów: misji i wizji rozwiązywania problemów społecznych, celów strategicznych i operacyjnych, zaplanowanych do realizacji działań, zakładanych rezultatów Strategii, sposobów aktualizacji, monitorowania i ewaluacji, ram finansowych oraz przepisów dotyczących wdrażania. Punktem wyjściowym dla przedstawionych w tej części prognoz, jest diagnoza sytuacji społecznej oraz analiza SWOT i PESTER, będące skutecznymi narzędziami oceny uwarunkowań strategicznych. Przeprowadzona analiza przyniosła informacje niezbędne do podjęcia decyzji planistycznych i sformułowania kierunków rozwiązywania problemów społecznych.

Rysunek 21. Elementy procesu planowania strategicznego

Elementy procesu planowania strategicznego

- charakterystyka Miasta i diagnoza sytuacji społecznej
- analiza SWOT i PESTER
- misja i wizja rozwiązywania problemów społecznych
- cele strategiczne i operacyjne
- działania strategiczne
- zakładane rezultaty Strategii

Źródło: opracowanie własne

Misja i wizja rozwiązywania problemów społecznych

Wizja Strategii służy do opisu obrazu Miasta w relatywnie odległej przyszłości. Przedstawia stan, który chcemy uzyskać w najbardziej korzystnych warunkach rozwoju. Wyznacza ona określony punkt orientacyjny. **Wizja** rozwiązywania problemów społecznych na terenie miasta Stalowej Woli została opracowana w oparciu o analizę sytuacji społecznej oraz identyfikację obszarów problemowych w części diagnostycznej. Sformułowanie wizji pozwala na zdefiniowanie **misji**, czyli ogólnego celu, który pokazuje kierunek, w którym Miasto zmierza.

S T A L O W A W O L A

Stalowa Wola będzie dążyła do rozwijania polityki społecznej, odpowiadającej w sposób adekwatny na potrzeby i problemy mieszkańców. Miasto będzie stwarzało warunki do wzmacniania potencjału młodych osób, seniorów oraz wszystkich mieszkańców, a także gwarantowało bezpieczeństwo socjalne i możliwość realizowania oddolnych inicjatyw społecznych.

Stalowa Wola miastem wykorzystującym swój potencjał społeczny, gospodarczy i kulturowy do kreowania zrównoważonej polityki społecznej, ze szczególnym uwzględnieniem międzypokoleniowej integracji.

Kierunki rozwiązywania problemów społecznych

W oparciu o wnioski wynikające z analizy danych dotyczących poszczególnych dziedzin sformułowano cele strategiczne, których realizacja da możliwość zredukowania niekorzystnych zjawisk społecznych. Dla każdego z celów strategicznych, wyznaczono cele operacyjne, przy których zaprezentowane zostały planowane zadania (kierunki działań). Przyczynią się one do realizacji celów strategicznych. Określone zostały także podmioty odpowiedzialne i współpracujące, wskaźniki realizacji zadań, termin realizacji poszczególnych zadań, zakładane rezultaty oraz źródła finansowania.

Problemy kluczowe:

Pozostałe problemy społeczne:

1. Poprawa warunków społecznego funkcjonowania osób z niepełnosprawnością w społeczności lokalnej.
2. Ograniczanie negatywnych zdrowotnych i społecznych skutków wynikających z nadużywania alkoholu, używania innych środków psychoaktywnych oraz uzależnień behawioralnych.

3. Ograniczenie skali występowania zjawiska przemocy w rodzinie, poprzez zapewnienie bezpieczeństwa i wsparcia osobom doświadczającym przemocy oraz prowadzenie skutecznych oddziaływań wobec osób ją stosujących.
4. Wspieranie osób bezrobotnych w zdobyciu zatrudnienia oraz przeciwdziałanie i ograniczanie negatywnych skutków psychospołecznych bezrobocia.
5. Wspieranie i budowa mechanizmów współdziałania podmiotów działających na rzecz przeciwdziałania ubóstwu i wykluczeniu społecznemu.

CEL STRATEGICZNY NR 1

Zahamowanie nadmiernego odpływu młodych mieszkańców, poprzez prowadzenie aktywnej polityki podnoszącej konkurencyjność i atrakcyjność Miasta pod względem warunków życia, a także prowadzenie polityki prorodzinnej, skierowanej na podnoszenie kompetencji rodzicielskich.

Cel operacyjny nr 1 – Wykreowanie kompleksowego systemu zapewniającego wsparcie i możliwości rozwoju ludziom młodym oraz rodzinom z dziećmi.

Działania przewidziane do realizacji	Rezultaty	Wskaźniki realizacji działań	Termin realizacji	Podmioty odpowiedzialne i współpracujące	Źródła finansowania
Zwiększenie liczby miejsc opieki nad dziećmi do lat 3 w już funkcjonujących placówkach publicznych oraz tworzenie nowych.	Umożliwienie rodzicom podjęcia zatrudnienia. Umożliwienie rodzicom załatwianie codziennych spraw.	Liczba placówek opieki nad dziećmi do lat 3. Liczba miejsc w funkcjonujących placówkach.	2023-2028	UM, NGO, podmioty sektora prywatnego	Budżet Miasta Budżet Państwa
Rozwój miejskich zasobów mieszkaniowych i rozproszenie mieszkalne rodzin o niskich dochodach oraz zmagających się z innymi problemami.	Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu i kumulowaniu rodzin z dysfunkcjami w konkretnych środowiskach.	Liczba mieszkań socjalnych/komunalnych.	2023-2028	UM, NGO, SIM, podmioty prywatne	Budżet Miasta Budżet Państwa
Dostosowanie przestrzeni publicznej do zainteresowań młodych osób, włączanie ich w inicjatywy społeczne, a także regularne diagnozowanie ich potrzeb i problemów.	Zachęcenie młodych mieszkańców Miasta do kreowania swojej przyszłości w Stalowej Woli.	Liczba działań podjętych w kierunku aktywizacji i rozwoju młodzieży.	2023-2028	UM, NGO, miejskie instytucje kultury, sportu i rekreacji.	Budżet Miasta Budżet Państwa środki zewnętrzne

Uruchomienie Młodzieżowego Budżetu Obywatelskiego oraz Młodzieżowej Rady Miasta.	Zwiększenie atrakcyjności gospodarczej i społecznej Miasta dla młodych mieszkańców w oparciu o ich potrzeby.	Liczba członków Młodzieżowej Rady Miasta. Liczba inicjatyw podjętych przez Młodzieżową Radę Miasta. Kwota środków przekazanych na Młodzieżowy Budżet Obywatelski.	2023	UM	Budżet Miasta Budżet Państwa środki Norweskiego Mechanizmu Finansowego
Rozwój lokalnego systemu edukacji, dopasowanego do aktualnych potrzeb na rynku pracy, w tym w zakresie szkolnictwa wyższego.	Zwiększenie atrakcyjności edukacyjnej Miasta, zachęcającej do podjęcia kształcenia w obrębie Stalowej Woli.	Liczba miejsc w szkołach średnich i na uczelni wyższej. Liczba utworzonych profili/kierunków studiów dopasowanych do zapotrzebowania na rynku pracy.	2023-2028	UM, placówki oświatowe, NGO, podmioty prywatne	Budżet Miasta Budżet Powiatu

Cel operacyjny nr 2 – Wspieranie rodzin we wzmacnianiu lub odzyskiwaniu zdolności do wypełniania funkcji rodziny, motywowanie jej członków do zaangażowania w ograniczanie problemów występujących w środowisku rodzinnym oraz promowanie instytucji rodziny.

Działania przewidziane do realizacji	Rezultaty	Wskaźniki realizacji działań	Termin realizacji	Podmioty odpowiedzialne i współpracujące	Źródła finansowania
Zapewnienie rodzinom przeżywającym trudności opiekuńczo-wychowawcze pomocy asystenta rodziny.	Poprawa sytuacji rodzin mających trudności opiekuńczo-wychowawcze.	Liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny. Liczba asystentów rodziny.	2023-2028	MOPS	Budżet Miasta
Prowadzenie długofalowej pracy z rodziną zmagającą się z problemami społecznymi (np. w oparciu o kontrakty socjalne).	Trwała, pozytywna zmiana funkcjonowania rodzin z terenu Miasta.	Liczba rodzin objętych długofalowymi działaniami. Liczba podpisanych kontraktów socjalnych.	2023-2028	MOPS	Budżet Miasta

Inicjowanie działań mających na celu utworzenie rodzin wspierających na terenie Miasta.	Wsparcie rodzin przeżywających trudności opiekuńczo-wychowawcze dzięki pomocy rodziny wspierającej.	Liczba podjętych działań mających na celu utworzenie rodzin wspierających.	2023-2028	MOPS	Budżet Miasta
Kontynuowanie rozpowszechniania informacji dla rodzin na temat możliwości skorzystania z poradnictwa rodzinnego, psychologicznego i prawnego oraz uzyskania pomocy w przypadku wystąpienia problemów.	Wzrost świadomości mieszkańców na temat możliwości uzyskania wsparcia na terenie Miasta.	Liczba rozpowszechnionych informacji.	2023-2028	MOPS, UM, NGO, placówki oświatowe, SOWiIK, PWD	Budżet Miasta środki zewnętrzne
Zabezpieczenie pobytu dzieci w pieczy zastępczej.	Poprawa sytuacji dzieci znajdujących się w rodzinach zastępczych.	Liczba dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej.	2023-2028	MOPS, PCPR	Budżet Miasta
Organizowanie warsztatów dla rodziców wzmacniających kompetencje wychowawcze.	Podniesienie kompetencji wychowawczych rodziców z terenu Miasta. Przeciwdziałanie umieszczeniu dzieci w pieczy zastępczej.	Liczba rodziców biorących udział w warsztatach wzmacniających kompetencje wychowawcze. Liczba zorganizowanych warsztatów.	2023-2028	MOPS, UM, NGO, PPP, placówki oświatowe	Budżet Miasta środki zewnętrzne
Organizowanie szkoleń/warsztatów rozwijających kompetencje zawodowe pracowników instytucji zajmujących się wspieraniem rodziny.	Podniesienie poziomu i jakości usług świadczonych wobec rodzin.	Liczba osób biorących udział w szkoleniach/warsztatach. Liczba zorganizowanych warsztatów/szkoleń.	2023-2028	MOPS, PCPR, SOWiIK, PWD, NGO, placówki oświatowe	Budżet Miasta środki zewnętrzne
Utworzenie grupy wsparcia dla rodziców.	Poprawa psychicznego i społecznego funkcjonowania rodzin.	Liczba uczestników grupy wsparcia dla rodziców.	2023-2028	MOPS, placówki oświatowe, NGO	Budżet Miasta środki zewnętrzne

Kontynuowanie programu „Karta Dużej Rodziny” oraz „Stalowowska Duża Rodzina”, a także wdrażanie innych programów/projektów w zakresie wspierania rodzin.	Rozwój inicjatyw skierowanych na wspieranie rodzin.	Liczba wydanych KDR oraz SDK. Liczba wdrożonych programów/projektów w zakresie wspierania rodzin.	2023-2028	UM, MOPS, miejskie i prywatne instytucje kultury, sportu i rekreacji, podmioty sektora prywatnego	Budżet Miasta Budżet Państwa
--	---	---	-----------	---	---------------------------------

Cel operacyjny nr 3 – Prowadzenie działalności na rzecz prawidłowego rozwoju dzieci i młodzieży, przeciwdziałanie podejmowaniu przez nich zachowań ryzykownych oraz zapewnienie sprzyjających warunków do życia i rozwoju młodzieży, w celu przeciwdziałania emigracjom poza teren Miasta.

Działania przewidziane do realizacji	Rezultaty	Wskaźniki realizacji działań	Termin realizacji	Podmioty odpowiedzialne i współpracujące	Źródła finansowania
Monitorowanie sytuacji dzieci z rodzin dysfunkcyjnych poprzez współpracę z placówkami oświatowymi oraz placówkami wsparcia dziennego.	Poprawa sytuacji życiowej dzieci z rodzin dysfunkcyjnych.	Liczba placówek oświatowych oraz placówek wsparcia dziennego, z którymi podejmowano współpracę w celu monitorowania sytuacji dziecka.	2023-2028	MOPS, placówki oświatowe, PWD	Bez kosztów
Kontynuowanie funkcjonowania placówek wsparcia dziennego na terenie Miasta oraz rozwijanie ich działalności.	Poprawa funkcjonowania społecznego dzieci i młodzieży, a także zagospodarowanie ich czasu wolnego. Zapewnienie alternatywnych form spędzania czasu wolnego.	Liczba dzieci i młodzieży uczestniczących w zajęciach PWD.	2023-2028	MOPS, NGO	Budżet Miasta środki własne NGO środki zewnętrzne
Współpraca z placówkami oświatowymi w celu dostosowania podejmowanych działań do problemów występujących wśród dzieci, młodzieży oraz ich rodzin.	Poprawa jakości i stopnia dostosowania usług skierowanych do dzieci i młodzieży.	Liczba placówek, z którymi podjęto współpracę.	2023-2028	MOPS, placówki oświatowe, PWD, NGO	Bez kosztów

Systematyczne doposażanie placówek oświatowych w profesjonalny sprzęt.	Wzrost poziomu edukacji i jakości kształcenia w szkołach.	Liczba działań podjętych w celu doposażenia placówek oświatowych.	2023-2028	UM, placówki oświatowe	Budżet Miasta Budżet Państwa środki zewnętrzne
Organizowanie, wspieranie i promocja imprez oraz wydarzeń adresowanych do rodzin z dziećmi.	Wzrost integracji rodzin z dziećmi.	Liczba zorganizowanych imprez.	2023-2028	UM, MOPS, placówki oświatowe, miejskie instytucje kultury, sportu i rekreacji, NGO	Budżet Miasta środki zewnętrzne
Rozwój infrastruktury sportowo-rekreacyjnej i kulturalnej na terenie Miasta.	Organizowanie czasu wolnego dzieciom i młodzieży, rozwijanie alternatywnych form spędzania czasu wolnego.	Liczba dostępnych obiektów sportowo-rekreacyjnych i kulturalnych.	2023-2028	UM, miejskie i prywatne instytucje kultury, sportu i rekreacji, placówki oświatowe, NGO	Budżet Miasta Budżet Państwa środki zewnętrzne
Regularna aktualizacja kalendarza imprez oraz dostosowanie godzin funkcjonowania instytucji kultury, sportu i rekreacji do godzin pracy/zajęć szkolnych.	Zwiększenie dostępności do oferty sportowo-rekreacyjnej i kulturalnej dla mieszkańców Miasta.	Liczba osób korzystających z oferty sportowo-rekreacyjnej i kulturalnej.	2023-2028	UM, miejskie instytucje kultury, sportu i rekreacji, NGO	Budżet Miasta

CEL STRATEGICZNY NR 2

Prowadzenie zintegrowanej polityki senioralnej oraz rozwój potencjału osób starszych poprzez zwiększenie dostępności do różnorodnych form aktywności.

Cel operacyjny nr 1 – Rozwijanie form pomocy i wsparcia na rzecz seniorów, umożliwiających im funkcjonowanie w środowisku lokalnym.

Działania przewidziane do realizacji	Rezultaty	Wskaźniki realizacji działań	Termin realizacji	Podmioty odpowiedzialne i współpracujące	Źródła finansowania
Współpraca z organizacjami pozarządowymi prowadzącymi działalność na rzecz seniorów oraz wspieranie ich działalności.	Intensyfikacja działań mających na celu współpracę z NGO.	Liczba działań podjętych we współpracy z organizacjami pozarządowymi.	2023-2028	MOPS, NGO, UM, CAS	Budżet Miasta środki zewnętrzne
Organizowanie wolontariatu na rzecz seniorów.	Udzielanie wsparcia, w tym wsparcia emocjonalnego oraz dążenie do przełamywania barier społecznych.	Liczba wolontariuszy. Liczba osób objętych wolontariatem.	2023-2028	MOPS, NGO, kluby seniora, PWD, placówki oświatowe, CAS, kluby seniora, DDS+	Budżet Miasta
Kontynuowanie i wdrażanie nowych programów na rzecz seniorów („Opieka 75+”, Koperta Życia itp.).	Aktywizacja i integracja osób z niepełnosprawnością oraz seniorów poprzez uczestnictwo w programach.	Liczba uczestników programów.	2023-2028	UM, MOPS, NGO, CAS	Budżet Miasta PFRON Budżet Państwa
Podniesienie jakości i dostępności usług opiekuńczych oraz specjalistycznych usług opiekuńczych, a także zwiększenie działań informacyjnych, dotyczących świadczenia tego rodzaju usług.	Poprawa jakości usług opiekuńczych i stopnia ich powszechności.	Liczba osób objętych usługami opiekuńczymi. Liczba zrealizowanych godzin usług opiekuńczych.	2023-2028	MOPS, placówki ochrony zdrowia, NGO	Budżet Miasta Budżet Państwa

Inicjowanie podpisania stosownych umów z sektorem pozarządowym lub osobami prywatnymi, w zakresie świadczenia usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania.	Zwiększenie komfortu fizycznego i psychicznego korzystania z usług opiekuńczych.	Liczba podpisanych porozumień/umów w zakresie świadczenia usług opiekuńczych stacjonarnie. Liczba osób korzystających ze stacjonarnych usług opiekuńczych.	2023-2028	MOPS, podmioty/osoby prywatne, NGO	Budżet Miasta Budżet Państwa środki zewnętrzne
Zapewnienie miejsc w Domach Pomocy Społecznej.	Poprawa warunków bytowych osób wymagających całodobowej opieki.	Liczba mieszkańców przebywających w Domach Pomocy Społecznej. Liczba mieszkańców skierowanych do Domu Pomocy Społecznej.	2023-2028	MOPS	Budżet Miasta
Udzielanie pomocy materialnej osobom starszym.	Poprawa warunków bytowych osób starszych.	Liczba osób objętych pomocą materialną.	2023-2028	MOPS	Budżet Miasta Budżet Państwa
Włączenie opieki paliatywnej w zakres usług społecznych na terenie Miasta, przy współudziale środków zewnętrznych.	Zapewnienie specjalistycznej opieki nieuleczalnie chorym pacjentom.	Liczba podmiotów/osób świadczących opiekę paliatywną.	2023-2028	MOPS, UM, NGO, placówki ochrony zdrowia	Budżet Miasta Budżet Państwa środki własne NGO
Podejmowanie działań na rzecz wydłużania pobytu seniorów w środowisku rodzinnym, w tym m.in.: szkoleniowe i doradcze wsparcie rodzin w procesie opieki domowej oraz rozwój nowych metod działania i doskonalenia kadr, mające na celu czasowe odciążenie rodzin w obowiązkach sprawowania opieki nad osobą starszą.	Zwiększenie liczby seniorów mających zapewnioną odpowiednią opiekę w środowisku rodzinnym.	Liczba działań podjętych na rzecz wydłużania pobytu seniorów w środowisku rodzinnym.	2023-2028	MOPS, NGO	Budżet Miasta Fundusze Europejskie

Cel operacyjny nr 2 – Umożliwienie seniorom pełnego udziału w życiu społecznym i wyrównywanie ich szans na różnych płaszczyznach życia codziennego.

Działania przewidziane do realizacji	Rezultaty	Wskaźniki realizacji działań	Termin realizacji	Podmioty odpowiedzialne i współpracujące	Źródła finansowania
Organizacja zajęć promujących zdrowy i aktywny tryb życia, mających na celu integrację społeczną, a także rozwijanie kompetencji i umiejętności seniorów.	Poprawa dostępności do zajęć sportowo-rekreacyjnych i kulturalnych dla seniorów oraz. Wzrost ich aktywności społecznej.	Liczba seniorów uczestniczących w zajęciach.	2023-2028	MOPS, UM, NGO, miejskie instytucje kultury, sportu i rekreacji, CAS, DDS+, kluby seniora, UTW	Budżet Miasta Fundusze Europejskie
Promowanie pozytywnego wizerunku osoby starszej w społeczności lokalnej.	Zmiana postaw i zachowań środowiska lokalnego wobec seniorów.	Liczba podjętych działań promujących.	2023-2028	MOPS, UM, CAS, DDS+, kluby seniora, UTW, miejskie instytucje kultury, sportu i rekreacji, NGO, placówki oświatowe, PWD	Budżet Miasta
Prowadzenie akcji informacyjnych/warsztatów w zakresie bezpieczeństwa osób starszych.	Wzrost poczucia bezpieczeństwa wśród osób starszych.	Liczba podjętych akcji informacyjnych/zrealizowanych warsztatów.	2023-2028	MOPS, UM, NGO, KPP, CAS, DDS+, kluby seniora, UTW	Budżet Miasta
Kontynuowanie działalności podmiotów świadczących działania skierowane na aktywizację i integrację seniorów oraz ich rozwój.	Organizacja czasu wolnego osób starszych oraz ich integracja społeczna.	Liczba uczestników. Liczba dostępnych zajęć.	2023-2028	UM, MOPS, NGO, CAS, DDS+, kluby seniora, UTW	Budżet Miasta Budżet Państwa środki zewnętrzne
Ułatwianie dostępu do informacji przydatnych dla seniorów (np. o dostępnych usługach) poprzez prowadzenie ogólnodostępnych serwisów internetowych, wydawanie informatorów oraz rozpowszechnianie ulotek, broszur.	Zwiększenie uczestnictwa seniorów w działaniach skierowanych na ich wsparcie i aktywizację.	Ilość udostępnionych publikacji i informacji przydatnych dla seniorów.	2023-2028	UM, MOPS, CAS, DDS+, kluby seniora UTW	Budżet Miasta

CEL STRATEGICZNY NR 3

Podtrzymywanie i rozwijanie umiejętności niezbędnych do samodzielnego funkcjonowania osób z zaburzeniami psychicznymi oraz wspieranie dobrostanu psychicznego mieszkańców Miasta.

Cel operacyjny nr 1 – Rozwój infrastruktury pomocowej w zakresie wsparcia psychologicznego i psychiatrycznego oraz edukacja społeczności lokalnej w zakresie zaburzeń psychicznych.

Działania przewidziane do realizacji	Rezultaty	Wskaźniki realizacji działań	Termin realizacji	Podmioty odpowiedzialne i współpracujące	Źródła finansowania
Prowadzenie działań informacyjno-edukacyjnych o dostępnych formach pomocy dla osób mających problemy w zakresie zdrowia psychicznego.	Zwiększenie liczby mieszkańców zgłaszających się po pomoc w przypadku problemów natury psychicznej.	Liczba przeprowadzonych działań. Liczba osób korzystających ze wsparcia.	2023-2028	MOPS, UM	Budżet Miasta środki zewnętrzne
Wczesna profilaktyka szkolna dotycząca kwestii zdrowia psychicznego – prowadzenie programów profilaktycznych dotyczących zdrowia psychicznego.	Zmniejszenie liczby dzieci i młodzieży mających problemy w zakresie zdrowia psychicznego.	Liczba przeprowadzonych programów/ warsztatów. Liczba uczestników.	2023-2028	UM, placówki oświatowe	Budżet Miasta środki zewnętrzne
Udzielanie pomocy psychologiczno-pedagogicznej dzieciom i młodzieży.	Poprawa dobrostanu psychicznego dzieci i młodzieży.	Liczba osób, którym udzielono pomocy psychologiczno-pedagogicznej.	2023-2028	placówki oświatowe, PPP	Budżet Miasta
Udzielanie interwencji kryzysowej osobom w kryzysie psychicznym.	Zapobieganie pogłębiania się problemów natury psychicznej oraz zmniejszenie liczby czynów suicydalnych wśród mieszkańców.	Liczba osób, którym udzielono interwencji kryzysowej.	2023-2028	SOWiK	Budżet Miasta Budżet Powiatu

Zwiększenie poradnictwa psychologicznego/ psychiatrycznego dla mieszkańców Miasta.	Poprawa dobrostanu psychicznego mieszkańców Miasta.	Liczba osób, którym udzielono poradnictwa psychologicznego/ psychiatrycznego. Liczba specjalistów.	2023-2028	MOPS, SOWiIK, PZP, NGO	Budżet Miasta Budżet Powiatu
--	---	---	-----------	------------------------	---------------------------------

CEL STRATEGICZNY NR 4

Poprawa warunków społecznego funkcjonowania osób z niepełnosprawnością w społeczności lokalnej.

Cel operacyjny nr 1 – Zapewnienie dostępności do odpowiednich usług pomocowych i opiekuńczych osobom z niepełnosprawnością z terenu Miasta oraz tworzenie warunków do ich samodzielnego funkcjonowania.

Działania przewidziane do realizacji	Rezultaty	Wskaźniki realizacji działań	Termin realizacji	Podmioty odpowiedzialne i współpracujące	Źródła finansowania
Współpraca z organizacjami pozarządowymi prowadzącymi działalność na rzecz osób z niepełnosprawnością oraz wspieranie ich działalności.	Intensyfikacja działań mających na celu współpracę z NGO.	Liczba działań podjętych we współpracy z organizacjami pozarządowymi.	2023-2028	MOPS, NGO, UM, WTZ, ŚDS	Budżet Miasta
Organizowanie wolontariatu na rzecz osób z niepełnosprawnością.	Udzielanie wsparcia, w tym wsparcia emocjonalnego oraz dążenie do przełamania barier społecznych.	Liczba wolontariuszy. Liczba osób objętych wolontariatem.	2023-2028	MOPS, NGO, WTZ, ŚDS, placówki oświatowe, PWD	Budżet Miasta
Kontynuowanie i wdrażanie nowych programów na rzecz osób z niepełnosprawnością i długotrwale lub przewlekle chorych (m.in. „Opieka wytchnieniowa”, „Asystent osobisty osoby niepełnosprawnej”).	Aktywizacja i integracja osób z niepełnosprawnością oraz seniorów poprzez uczestnictwo w programach.	Liczba uczestników programów.	2023-2028	UM, MOPS	Budżet Miasta PFRON Budżet Państwa

Rozwijanie usług asystenckich we współpracy z placówkami wspierającymi osoby z niepełnosprawnością, działające na terenie Miasta.	Zapewnienie komfortu psychicznego beneficjentom usług asystenckich oraz ich opiekunom faktycznym.	Liczba asystentów osobistych osoby niepełnosprawnej.	2023-2028	MOPS, NGO, WTZ, ŚDS	Budżet Miasta PFRON Budżet Państwa
Podniesienie jakości i dostępności usług opiekuńczych oraz specjalistycznych usług opiekuńczych, a także zwiększenie działań informacyjnych, dotyczących świadczenia tego rodzaju usług.	Poprawa jakości usług opiekuńczych i stopnia ich powszechności.	Liczba osób objętych usługami opiekuńczymi. Liczba zrealizowanych godzin usług opiekuńczych.	2023-2028	MOPS	Budżet Miasta Budżet Państwa środki zewnętrzne
Udzielanie pomocy materialnej osobom z niepełnosprawnością.	Poprawa warunków bytowych osób z niepełnosprawnością.	Liczba osób objętych pomocą materialną.	2023-2028	MOPS	Budżet Miasta Budżet Państwa
Inicjowanie utworzenia mieszkań chronionych na terenie Miasta.	Wzrost samodzielności i sprawności osób zależnych, bądź częściowo zależnych.	Liczba mieszkań chronionych/ treningowych. Liczba osób korzystających z mieszkań chronionych/ treningowych.	2023-2028	UM, MOPS, NGO	Budżet Miasta Budżet Państwa środki zewnętrzne
Inicjowanie powstania placówki wsparcia dziennego dla osób z niepełnosprawnością intelektualną.	Częściowe odciążenie opiekunów faktycznych. Aktywizacja osób z niepełnosprawnością intelektualną, niekwalifikujących się do uczestnictwa w WTZ czy ŚDS.	Liczba działań podjętych w zakresie utworzenia placówki wsparcia dziennego dla osób z niepełnosprawnością intelektualną.	2023-2028	MOPS, UM, NGO	Budżet Miasta Budżet Państwa środki zewnętrzne

Cel operacyjny nr 2 – Umożliwienie osobom z niepełnosprawnościami pełnego udziału w życiu społecznym i wyrównywanie szans na płaszczyźnie zawodowej, ekonomicznej i życia codziennego.

Działania przewidziane do realizacji	Rezultaty	Wskaźniki realizacji działań	Termin realizacji	Podmioty odpowiedzialne i współpracujące	Źródła finansowania
Organizacja zajęć promujących zdrowy i aktywny tryb życia, mających na celu integrację społeczną, a także rozwijanie kompetencji i umiejętności osób z niepełnosprawnością.	Poprawa dostępności do zajęć sportowo-rekreacyjnych i kulturalnych dla seniorów oraz osób z niepełnosprawnością. Wzrost ich aktywności społecznej.	Liczba seniorów oraz osób z niepełnosprawnością uczestniczących w zajęciach.	2023-2028	MOPS, UM, NGO, miejskie instytucje kultury, sportu i rekreacji, WTZ, ŚDS	Budżet Miasta Fundusze Europejskie środki zewnętrzne
Promowanie pozytywnego wizerunku osoby z niepełnosprawnością w społeczności lokalnej.	Zmiana postaw i zachowań środowiska lokalnego wobec osób z niepełnosprawnością.	Liczba podjętych działań promujących.	2023-2028	MOPS, UM, WTZ, ŚDS, miejskie instytucje kultury, sportu i rekreacji, NGO, placówki oświatowe, PWD	Budżet Miasta środki zewnętrzne
Stworzenie warunków do integracji społecznej osób z niepełnosprawnością poprzez realizację projektów socjalnych i programów adresowanych do tych osób.	Zwiększenie liczby realizowanych projektów na rzecz osób z niepełnosprawnością, w stosunku do lat poprzednich.	Liczba zrealizowanych projektów/ programów. Liczba uczestników.	2023-2028	MOPS, UM, NGO, miejskie instytucje kultury, sportu i rekreacji, WTZ, ŚDS	Budżet Miasta PFRON Budżet Państwa środki zewnętrzne
Rozwój oraz inicjowanie powstania nowych podmiotów ekonomii społecznej (PES), np. ZAZ.	Zapewnienie osobom z niepełnosprawnością możliwości pełnego uczestnictwa w życiu zawodowym i społecznym.	Liczba utworzonych podmiotów ekonomii społecznej.	2023-2028	UM, MOPS, NGO, WTZ, ŚDS, lokalni przedsiębiorcy	Budżet Miasta PFRON Budżet Państwa środki zewnętrzne

Zwiększenie oferty kulturalnej dla dzieci i młodzieży z niepełnosprawnością.	Umożliwienie dzieciom i młodzieży z niepełnosprawnościami, pełnego uczestnictwa w życiu kulturalnym i społecznym.	Liczba zajęć organizowanych dla dzieci i młodzieży z niepełnosprawnością.	2023-2028	UM, MOPS, NGO, WTZ, ŚDS, placówki oświatowe, miejskie instytucje kultury, sportu i rekreacji	Budżet Miasta PFRON środki zewnętrzne
Inicjowanie działań mających na celu dostosowywanie infrastruktury miejskiej (punktów handlowych, usługowych, kulturowych, sportowych itp.) do potrzeb osób o ograniczonej mobilności.	Zwiększenie możliwości przemieszczania się osób o ograniczonej mobilności po obiektach infrastruktury miejskiej.	Liczba obiektów infrastruktury miejskiej dostosowanych do osób o ograniczonej mobilności.	2023-2028	UM	Budżet Miasta PFRON Fundusze Europejskie
Zwiększenie liczby przystanków komunikacji miejskiej, w tym przystanków na żądanie.	Zwiększenie mobilności i komfortu przemieszczania się po obszarze miejskim osobom z niepełnosprawnościami oraz o ograniczonej mobilności.	Liczba dodatkowych przystanków komunikacji miejskiej, w tym przystanków na żądanie.	2023-2028	UM, MZK	Budżet Miasta Budżet Państwa

CEL STRATEGICZNY NR 5

Ograniczanie negatywnych zdrowotnych i społecznych skutków wynikających z nadużywania alkoholu, używania innych środków psychoaktywnych oraz uzależnień behawioralnych.

Cel operacyjny nr 1 – Zwiększenie dostępności do pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych i ich rodzin, a także wspomaganie działalności podmiotów służących rozwiązywaniu problemów uzależnień.

Działania przewidziane do realizacji	Rezultaty	Wskaźniki realizacji działań	Termin realizacji	Podmioty odpowiedzialne i współpracujące	Źródła finansowania
Udzielanie pomocy materialnej i niematerialnej rodzinom z problemem uzależnienia.	Poprawa warunków bytowych rodzin z problemem uzależnienia.	Liczba rodzin, którym udzielona została pomoc materialna i niematerialna.	2023-2028	MOPS	Budżet Miasta
Kontynuowanie działalności grup samopomocowych dla osób uzależnionych i ich rodzin inicjowanie powstania grupy dla dorosłych dzieci alkoholików (DDA).	Zapewnienie wsparcia emocjonalnego oraz psychicznego osobom z problemem uzależnień i ich rodzinom.	Liczba osób uczestniczących w grupach. Liczba dostępnych grup samopomocowych.	2023-2028	MOPS, MKRPA, NGO	Budżet Miasta Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych
Motywowanie osób uzależnionych i członków ich rodzin do podjęcia terapii w placówkach leczenia odwykowego typu stacjonarnego i ambulatoryjnego.	Wzrost liczby osób podejmujących terapię w placówkach leczenia odwykowego.	Liczba osób wobec, których podjęte zostały rozmowy motywujące.	2023-2028	MOPS, MKRPA	Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych

Podejmowanie czynności zmierzających do orzeczenia o zastosowaniu wobec osób uzależnionych od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu; kierowanie wniosków do biegłych celem wydania opinii w przedmiocie uzależnienia oraz kierowanie wniosków do sądu.	Zwiększenie liczby osób kończących leczenie odwykowe.	Liczba wniosków skierowanych do sądu. Liczba wydanych opinii.	2023-2028	MKRPA	Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych
Wspieranie działań placówek lecznictwa odwykowego poprzez finansowanie programów terapeutycznych dla osób uzależnionych i współuzależnionych uzupełniających ofertę świadczeń zdrowotnych NFZ.	Zwiększenie dostępności do udziału w programach terapeutycznych.	Liczba sfinansowanych programów. Liczba uczestników programów.	2023-2028	MKRPA	Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych
Kontynuowanie działalności Punktu Konsultacyjnego oraz rozwijanie jego oferty pod kątem wsparcia osób uzależnionych i ich rodzin.	Zapewnienie specjalistycznego wsparcia dla osób uzależnionych i ich rodzin z terenu Miasta.	Liczba osób objętych wsparciem Punktu. Liczba udzielonych porad.	2023-2028	MOPS	Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych

Cel operacyjny nr 2 – Podejmowanie profilaktycznych działań w zakresie uruchamiania mechanizmów społecznych, prawnych oraz edukacyjnych, sprzyjających promowaniu abstynencji i przeciwdziałaniu uzależnieniom, w szczególności wśród dzieci i młodzieży.

Działania przewidziane do realizacji	Rezultaty	Wskaźniki realizacji działań	Termin realizacji	Podmioty odpowiedzialne i współpracujące	Źródła finansowania
Realizacja programów profilaktycznych w szkołach rekomendowanych przez KCPU (dawniej PARPA i KBdsPN), ORE oraz IPIŃ związanych z tematyką uzależnień.	Podniesienie poziomu wiedzy dzieci i młodzieży w zakresie problemu uzależnień. Rozwój psychospołeczny uczniów.	Liczba uczestników rekomendowanych programów profilaktyki. Liczba przeprowadzonych programów.	2023-2028	MKRPA, placówki oświatowe	Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych

Realizacja w szkołach warsztatów i innych form edukacyjnych uwzględniających zagadnienia dotyczące uzależnień oraz pozalekcyjnych zajęć z elementami profilaktyki.	Podniesienie poziomu wiedzy dzieci i młodzieży w zakresie problemu uzależnień. Rozwój psychospołeczny uczniów.	Liczba uczestników warsztatów i innych form edukacyjnych.	2023-2028	MKRPA, placówki oświatowe	Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych
Organizowanie wycieczek z programem profilaktycznym dla dzieci z rodzin dotkniętych problemami uzależnień.	Ograniczenie zachowań ryzykownych wśród dzieci i młodzieży.	Liczba dzieci biorących udział w wycieczkach z programem profilaktycznym.	2023-2028	MKRPA, UM	Budżet Miasta Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych środki zewnętrzne
Realizacja szkoleń dla właścicieli punktów sprzedaży napojów alkoholowych i dla sprzedawców dotyczących konsekwencji prawnych, moralnych i społecznych będących skutkiem nieodpowiedzialnej sprzedaży alkoholu.	Spadek dostępności alkoholu dla dzieci i młodzieży. Podwyższenie wieku inicjacji alkoholowej wśród dzieci i młodzieży.	Liczba właścicieli punktów sprzedaży napojów alkoholowych oraz sprzedawców objętych szkoleniami.	2023-2028	MKRPA	Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych
Realizowanie działań profilaktycznych wśród mieszkańców dorosłych mających na celu, przede wszystkim uświadomienie konsekwencji spożywania alkoholu, w tym prowadzenia pojazdów pod wpływem alkoholu oraz spożywania alkoholu w trakcie ciąży.	Ograniczanie negatywnych skutków spożywania alkoholu.	Liczba zorganizowanych działań profilaktycznych. Liczba uczestników.	2023-2028	MKRPA, UM, MOPS	Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych środki zewnętrzne

Organizowanie szkoleń dla członków Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i innych grup zawodowych (m.in. pedagogów, nauczycieli, wychowawców, pracowników socjalnych, asystentów rodziny, policjantów) z zakresu profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień.	Wzrost wiedzy specjalistów z zakresu profilaktyki uzależnień. Zwiększenie skuteczności oddziaływań profilaktycznych.	Liczba uczestników zorganizowanych szkoleń z zakresu profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień.	2023-2028	MKRPA, MOPS, KPP, placówki oświatowe, PWD	Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych środki zewnętrzne
Udział w ogólnopolskich oraz lokalnych kampaniach i akcjach informacyjno-edukacyjnych, skierowanych do różnych grup odbiorców służących profilaktyce rozwiązywania problemów uzależnień.	Zmiana postaw mieszkańców względem używania substancji psychoaktywnych.	Liczba zrealizowanych ogólnopolskich i lokalnych kampanii informacyjno-edukacyjnych.	2023-2028	MKRPA, MOPS, UM, KPP, NGO	Budżet Miasta Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych środki zewnętrzne
Organizowanie imprez, festynów, konkursów, wydarzeń propagujących zdrowy styl życia przy współpracy instytucjonalnej.	Wzrost świadomości mieszkańców w zakresie wartości zdrowotnych oraz korzyści zdrowego stylu życia.	Liczba zorganizowanych imprez, festynów, konkursów, wydarzeń propagujących zdrowy styl życia.	2023-2028	MKRPA, MOPS, UM, KPP, NGO, PWD, miejskie instytucje kultury, sportu i rekreacji	Budżet Gminy Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych środki zewnętrzne
Wzmocnienie działań funkcjonariuszy Policji w zakresie ograniczenia dystrybucji substancji psychoaktywnych na terenie Miasta.	Spadek dostępności do nielegalnych substancji psychoaktywnych na terenie Miasta.	Liczba działań podjętych przez funkcjonariuszy Policji.	2023-2028	KPP	Budżet Powiatu

Zwiększenie działań skierowanych do rodziców, dotyczących kwestii uzależnień, w tym głównie uzależnień behawioralnych.	Podniesienie świadomości rodziców w zakresie uzależnień.	Liczba działań profilaktycznych podjętych w stosunku do rodziców.	2023-2028	MOPS, MKRPA, placówki oświatowe, PWD, NGO	Budżet Miasta środki zewnętrzne
Kreowanie polityki antyalkoholowej na terenie Miasta m.in. poprzez ograniczenie nocnej sprzedaży alkoholu, zmniejszenie liczby zezwoleń, zwiększenie odległości pomiędzy punktami sprzedaży alkoholu, monitorowanie otoczenia sklepów pod względem spożywania alkoholu).	Ograniczenie fizycznej dostępności alkoholu na terenie Miasta. Podniesienie poziomu bezpieczeństwa i porządku publicznego.	Liczba zezwoleń na sprzedaż alkoholu. Liczba punktów nocnej sprzedaży alkoholu. Liczba kontroli MKRPA oraz patroli Policji w punktach sprzedaży alkoholu.	2023-2028	UM, MKRPA, KPP	Budżet Miasta
Kontynuowanie działalności placówek wsparcia dziennego (PWD).	Wspieranie prawidłowego rozwoju dzieci i młodzieży, w tym pochodzących z rodzin borykających się z uzależnieniem.	Liczba uczestników PWD.	2023-2028	UM, PWD, NGO	Budżet Miasta środki zewnętrzne

CEL STRATEGICZNY NR 6

Ograniczenie skali występowania zjawiska przemocy w rodzinie, poprzez zapewnienie bezpieczeństwa i wsparcia osobom doświadczającym przemocy oraz prowadzenie skutecznych oddziaływań wobec osób ją stosujących.

Cel operacyjny nr 1 – Zwiększenie dostępności i jakości wsparcia specjalistycznego, świadczonego w zakresie przemocy domowej, ochrona ofiar przemocy oraz promowanie konstruktywnych sposobów rozwiązywania konfliktów rodzinnych.

Działania przewidziane do realizacji	Rezultaty	Wskaźniki realizacji działań	Termin realizacji	Podmioty odpowiedzialne i współpracujące	Źródła finansowania
Pomoc rodzinom doznającym przemocy w ramach procedury „Niebieskie Karty”.	Spadek liczby rodzin, w których występuje przemoc.	Liczba rodzin objętych procedurą „Niebieskie Karty”. Liczba wszczętych procedur. Liczba zakończonych procedur.	2023-2028	ZI	Budżet Miasta
Zamieszczanie informacji z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie na dostępnych stronach internetowych oraz kolportaż materiałów informacyjnych dotyczących form specjalistycznej pomocy możliwej do uzyskania w sytuacji wystąpienia przemocy w rodzinie.	Zwiększenie dostępu do informacji na temat pomocy z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.	Liczba działań informacyjnych.	2023-2028	MOPS, MKRPA, ZI, KPP, SOWiIK, placówki oświatowe, placówki ochrony zdrowia, NGO	Budżet Miasta środki zewnętrzne
Organizacja szkoleń dla pracowników instytucjonalnych w zakresie przepisów prawa regulujących problematykę przemocy w rodzinie oraz procedury „Niebieskie Karty”.	Poszerzenie i utrwalenie wiedzy pracowników instytucji pomocowych z zakresu realizacji procedury „Niebieskie Karty”.	Liczba uczestników szkoleń.	2023-2028	MOPS, MKRPA, ZI, KPP, placówki oświatowe, placówki ochrony zdrowia, SOWiIK, NGO	Budżet Miasta środki zewnętrzne

Rozwój bezpłatnego poradnictwa osobom i rodzinom doznającym problemu przemocy domowej.	Objęcie osób i rodzin profesjonalnym wsparciem w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.	Liczba udzielonych porad. Liczba osób, którym udzielono porad.	2023-2028	MOPS, MKRPA, ZI, SOWiIK, NGO, placówki ochrony zdrowia	Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych
Monitorowanie i diagnozowanie zjawiska przemocy w rodzinie.	Dostosowanie oferty pomocowej do potrzeb mieszkańców i skali problemu.	Liczba rodzin, w których podjęto działania w celu diagnozy zjawiska przemocy w rodzinie.	2023-2028	MOPS, MKRPA, ZI, KPP, SOWiIK, placówki ochrony zdrowia, placówki oświatowe	Budżet Miasta Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych
Praca ze sprawcami przemocy w rodzinie poprzez oddziaływania korekcyjno-edukacyjne i terapeutyczne.	Ograniczanie zjawiska przemocy w rodzinie, poprzez resocjalizację sprawców.	Liczba podjętych oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych i terapeutycznych.	2023-2028	MOPS, MKRPA, ZI, SOWiIK	Budżet Miasta środki zewnętrzne
Zapewnienie schronienia osobom doświadczającym przemocy w rodzinie w hostelu.	Zapewnienie bezpieczeństwa osobom doświadczającym przemocy w rodzinie.	Liczba osób korzystających ze schronienia z powodu doświadczania przemocy w rodzinie.	2023-2028	MOPS, ZI, SOWiIK	Budżet Miasta

Cel operacyjny nr 2 – Zwiększenie wrażliwości oraz skali reakcji społecznej i instytucjonalnej na obserwowane przejawy przemocy w rodzinie oraz prowadzenie działalności profilaktyczno-edukacyjnej dotyczącej zjawiska przemocy, adresowanej w szczególności do dzieci i młodzieży.

Działania przewidziane do realizacji	Rezultaty	Wskaźniki realizacji działań	Termin realizacji	Podmioty odpowiedzialne i współpracujące	Źródła finansowania
Udział w ogólnopolskich oraz lokalnych kampaniach społecznych przeciw przemocy w rodzinie.	Wzrost poziomu wiedzy mieszkańców na temat przemocy w rodzinie, a także wzrost wrażliwości społeczności lokalnej na jej przejawy.	Liczba działań podjętych w ramach kampanii.	2023-2028	MOPS, MKRPA, ZI, KPP, UM, placówki oświatowe, placówki ochrony zdrowia, PWD	Budżet Miasta środki zewnętrzne
Realizacja warsztatów dla dzieci i młodzieży dotyczących, przemocy w rodzinie, komunikacji interpersonalnej, umiejętności rozwiązywania konfliktów bez użycia przemocy.	Podniesienie umiejętności psychospołecznych uczniów, wzrost wiedzy dzieci i młodzieży w zakresie przemocy.	Liczba dzieci i młodzieży biorących udział w warsztatach. Liczba zorganizowanych warsztatów.	2023-2028	MKRPA, ZI, placówki oświatowe, PWD, miejskie instytucje kultury, sportu i rekreacji, NGO	Budżet Miasta Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych środki zewnętrzne
Prowadzenie działań informacyjno-edukacyjnych dla rodziców w celu podnoszenia ich kompetencji wychowawczych oraz promowania metod wychowawczych bez użycia przemocy.	Poszerzenie kompetencji wychowawczych, wzrost wiedzy rodziców na temat wychowania bez przemocy.	Liczba rodziców uczestniczących w działaniach informacyjno-edukacyjnych. Liczba zorganizowanych działań.	2023-2028	MOPS, UM, KPP, MKRPA, ZI placówki oświatowe	Budżet Miasta
Kontynuowanie działalności Centrum Wsparcia i Rozwoju Młodzieży.	Rozwój psychospołeczny młodzieży, poprzez oddziaływanie profilaktyczne i socjoterapeutyczne.	Liczba uczestników Centrum Wsparcia i Rozwoju Młodzieży. Liczba podjętych inicjatyw.	2023-2028	NGO (Stowarzyszenie Ruch Pomocy Psychologicznej „Integracja”)	Budżet Miasta Budżet Państwa środki własne NGO środki zewnętrzne

CEL STRATEGICZNY NR 7

Wspieranie osób bezrobotnych w zdobyciu zatrudnienia oraz przeciwdziałanie i ograniczanie negatywnych skutków psychospołecznych bezrobocia.

Cel operacyjny nr 1 – Propagowanie aktywnych form zwalczania bezrobocia oraz rozwój współpracy i wymiany informacji pomiędzy podmiotami działającymi na rzecz aktywizacji osób, w tym długotrwale bezrobotnych.

Działania przewidziane do realizacji	Rezultaty	Wskaźniki realizacji działań	Termin realizacji	Podmioty odpowiedzialne i współpracujące	Źródła finansowania
Pomoc osobom bezrobotnym w wejściu/powrocie na rynek pracy, poprzez realizację aktywnych form wsparcia.	Zmniejszenie liczby osób bezrobotnych w Mieście.	Liczba osób bezrobotnych, które zostały objęte poszczególnymi formami wsparcia oferowanymi przez PUP.	2023-2028	PUP	Fundusze Europejskie, Fundusz Pracy
Współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie organizowania prac społecznie użytecznych, realizacji Programu Aktywizacja i Integracja (PAI) i innych projektów/programów adresowanych do osób bezrobotnych korzystających ze świadczeń pomocy społecznej.	Zwiększenie motywacji osób bezrobotnych korzystających ze świadczeń pomocy społecznej do podejmowania aktywności zawodowej.	Liczba osób biorących udział w pracach społecznie użytecznych oraz PAI. Liczba realizowanych projektów/programów.	2023-2028	MOPS, PUP, UM	Budżet Miasta Budżet Państwa Fundusz Pracy
Prowadzenie działalności informacyjnej w zakresie dostępnych form wsparcia i aktywizacji osób bezrobotnych.	Wzrost wiedzy wśród osób bezrobotnych na temat dostępnych form wsparcia.	Liczba podjętych działań informacyjnych.	2023-2028	MOPS, PUP, UM	Budżet Miasta Budżet Państwa
Wykorzystanie w pracy socjalnej kontraktów socjalnych służących aktywizacji zawodowej i zwiększeniu szans na podjęcie zatrudnienia, szczególnie osób długotrwale bezrobotnych.	Zwiększenie liczby kontraktów socjalnych w aktywizacji zawodowej osób bezrobotnych.	Liczba beneficjentów pomocy społecznej, z którymi zostały zawarte kontrakty socjalne.	2023-2028	MOPS	Budżet Miasta Budżet Państwa

Kontynuowanie, rozwój oraz promowanie działalności Klubu Integracji Społecznej w Stalowej Woli.	Wzrost zatrudnienia, szczególnie w przypadku osób długotrwale bezrobotnych.	Liczba uczestników Klubu Integracji Społecznej.	2023-2028	MOPS	Budżet Miasta Budżet Państwa Fundusze Europejskie
Rozwój lokalnego rynku pracy poprzez działalność Stalowowolskiej Strefy Gospodarczej.	Zapewnienie warunków do rozwoju lokalnych przedsiębiorstw oraz powstawania nowych miejsc pracy.	Liczba działań wspierających lokalnych przedsiębiorców. Liczba nowopowstałych przedsiębiorstw.	2023-2028	MZK, UM	Budżet Miasta Budżet Państwa
Prowadzenie doradztwa zawodowego dla dzieci i młodzieży w placówkach oświatowych.	Odpowiedni wybór ścieżki kształcenia i kariery przez dzieci i młodzież.	Liczba osób korzystających z doradztwa zawodowego.	2023-2028	placówki oświatowe, NGO	Budżet Miasta
Zwiększenie liczby miejsc w placówkach zapewniających opiekę nad dziećmi do lat 3 i przedszkolach.	Zwiększenie dostępu i uczestnictwa kobiet na rynku pracy.	Liczba miejsc w placówkach zapewniających opiekę nad dziećmi do lat 3 i przedszkolach.	2023-2028	UM, placówki oświatowe, NGO, podmioty sektora prywatnego	Budżet Miasta Budżet Państwa
Zachęcanie pracodawców do wprowadzania elastycznej organizacji czasu pracy.	Zwiększenie dostępu i uczestnictwa kobiet na rynku pracy.	Liczba działań podjętych w zakresie motywacji pracodawców do wprowadzania elastycznej organizacji czasu pracy.	2023-2028	UM, PUP, NGO, podmioty sektora prywatnego	Budżet Miasta Budżet Państwa
Prowadzenie działań motywujących lokalnych przedsiębiorców do zatrudniania osób z niepełnosprawnościami oraz dostosowywania warunków zatrudnienia do potrzeb tej grupy.	Zwiększenie możliwości zatrudnienia osób z niepełnosprawnościami z terenu Miasta.	Liczba podjętych działań motywujących. Liczba utworzonych miejsc pracy dla osób bezrobotnych z niepełnosprawnościami w ramach subsydiowanego zatrudnienia.	2023-2028	MOPS, UM, NGO, WTZ, ŚDS, PUP, lokalni przedsiębiorcy	Budżet Miasta Budżet Państwa Fundusz Pracy PFRON

CEL STRATEGICZNY NR 8

Wspieranie i budowa mechanizmów współdziałania podmiotów działających na rzecz przeciwdziałania ubóstwu i wykluczeniu społecznemu.

Cel operacyjny nr 1 – Rozwój działań na rzecz ograniczenia ubóstwa i poprawy poziomu życia osób i rodzin żyjących w niewystarczających warunkach materialnych oraz tworzenie warunków do wychodzenia z bezdomności.

Działania przewidziane do realizacji	Rezultaty	Wskaźniki realizacji działań	Termin realizacji	Podmioty odpowiedzialne i współpracujące	Źródła finansowania
Zapewnienie dostępu do świadczeń pomocy społecznej w celu umożliwienia zaspokojenia przez osoby i rodziny podstawowych potrzeb bytowych.	Zaspokojenie potrzeb bytowych mieszkańców Miasta.	Liczba osób/rodzin objętych pomocą materialną.	2023-2028	MOPS	Budżet Miasta Budżet Państwa
Udzielanie pomocy w zakresie dożywiania w formie zasiłków na zakup żywności oraz w formie pomocy niepieniężnej – posiłku.	Zwiększenie dostępności pomocy w zakresie dożywiania.	Liczba osób, którym udzielono pomocy w formie zasiłku. Liczba osób, którym udzielono pomocy w formie posiłku.	2023-2028	MOPS, placówki oświatowe, NGO	Budżet Miasta Budżet Państwa
Udzielanie uczniom pomocy w formie stypendiów i zasiłków szkolnych.	Poprawa funkcjonowania dzieci z rodzin o ograniczonych środkach materialnych.	Liczba uczniów, którym została udzielona pomoc w formie stypendiów i zasiłków szkolnych.	2023-2028	UM, placówki oświatowe	Budżet Miasta Budżet Państwa
Realizacja działań mających na celu wyrównywanie szans edukacyjnych dla dzieci i młodzieży z rodzin dotkniętych lub zagrożonych problemem ubóstwa.	Zniwelowanie nierówności edukacyjnych dzieci i młodzieży z rodzin zagrożonych ubóstwem.	Liczba dzieci i młodzieży objętych działaniami mającymi na celu wyrównywanie szans edukacyjnych.	2023-2028	MOPS, UM, placówki oświatowe, NGO	Budżet Miasta Budżet Państwa

Kontynuowanie prowadzenia schroniska/noclegowni/ogrzewalni dla osób bezdomnych mężczyzn na terenie Miasta oraz współpraca z sąsiednimi gminami w zakresie zapewnienia schronienia dla bezdomnych kobiet.	Zabezpieczenie podstawowych potrzeb socjalnych osobom z problemem bezdomności.	Liczba osób bezdomnych korzystających ze wsparcia schronisk/noclegowni/ogrzewalni.	2023-2028	UM, MOPS, NGO	Budżet Miasta Budżet Państwa
Tworzenie i realizacja programów wychodzenia z bezdomności.	Zmniejszenie liczby osób bezdomnych na terenie Miasta.	Liczba realizowanych programów. Liczba osób, które wyszły z bezdomności.	2023-2028	MOPS, NGO	Budżet Miasta
Wzmacnianie potencjału osobistego osób ubogich i wykluczonych społecznie, poprzez uczestnictwo w Klubie Integracji Społecznej.	Zwiększenie kompetencji osobistych osób ubogich i wykluczonych społecznie.	Liczba uczestników KIS.	2023-2028	MOPS	Budżet Miasta
Rozwój sektora pozarządowego w zakresie wspierania osób ubogich i bezdomnych.	Poprawa funkcjonowania osób bezdomnych i ubogich, poprzez zapewnienie wsparcia wolontariuszy.	Liczba wolontariuszy. Liczba osób objętych wsparciem wolontariuszy.	2023-2028	NGO, MOPS	Budżet Miasta środki własne NGO

Ramy finansowe Strategii

Potrzeba określenia ram finansowych Strategii wynika z treści art. 16 b. ust 2 ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej. Jednym z warunków realizacji wskazanych celów w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych jest jej finansowanie.

Podstawowym źródłem finansowania powyższej Strategii będą środki pochodzące z budżetu miasta Stalowej Woli. Zaplanowane zadania w niniejszej Strategii będą finansowane także przez:

- budżet Wojewody,
- budżet Samorządu Województwa,
- Fundusz Pracy,
- Fundusz Solidarnościowy,
- środki z Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych,
- środki Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego Plus (EFS+) oraz Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR),
- środki finansowe pozyskiwane przez organizacje pozarządowe,
- środki własne podmiotów uczestniczących w realizacji Strategii.

Ramy finansowe Strategii uzależnione są od możliwości finansowych miasta Stalowej Woli. Realizacja poszczególnych celów i zadań wymienionych w Strategii uzależniona będzie od środków posiadanych przez Miasto oraz pozyskanych ze źródeł zewnętrznych.

Prognozy wykorzystane do sporządzenia ram finansowych Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Stalowej Woli przyjęto w oparciu o procentową strukturę wydatków socjalnych w latach 2020-2021, która została opracowana na podstawie oceny zasobów pomocy społecznej.

W prognozie na lata 2023-2028 zastosowano średnią wzrostu 2,5% w skali roku wydatków na pomoc społeczną przewidywanego na podstawie danych Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Stalowej Woli. Dział 855 został pomniejszony o wartość świadczenia wychowawczego, w związku ze stopniowym przekazywaniem realizacji zadania do ZUS.

Tabela 44. Ramy finansowe Strategii

rok	ochrona zdrowia (dział 851)	pomoc społeczna (dział 852)	pozostałe			ogółem
			zadania w zakresie polityki społecznej (dział 853)	edukacyjna opieka wychowawcza (dział 854)	rodzina (dział 855)	
2020	687 039	18 557 801	1 433 754	252 928	80 353 977	101 285 499
2021	1 031 465	20 025 220	1 728 741	208 355	79 375 388	102 369 169
2022 ³⁶	931 000	21 067 331	1 709 480	49 000	53 539 689	77 296 500
PROGNOZA						
2023	954 275	21 594 014	1 752 217	50 225	31 717 471	56 068 202
2024	978 132	22 133 864	1 796 022	51 481	32 510 408	57 469 907
2025	1 002 585	22 687 211	1 840 923	52 768	33 323 168	58 906 655
2026	1 027 650	23 254 391	1 886 946	54 087	34 156 247	60 379 321
2027	1 053 341	23 835 751	1 934 120	55 439	35 010 153	61 888 804
2028	1 079 675	24 431 645	1 982 473	56 825	35 885 407	63 436 024

Źródło: opracowanie własne na podstawie Oceny Zasobów Pomocy Społecznej za 2021 rok

System wdrażania Strategii

Realizacja Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Stalowej Woli to wprowadzenie w życie zintegrowanego modelu polityki społecznej. Z uwagi na fakt, że opracowana Strategia jest dokumentem długookresowym i zawiera podstawowe cele perspektywiczne, musi być poddana okresowej weryfikacji, a także niezbędnym zmianom.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Stalowej Woli zawiera zadania, które stanowią wyzwania dla całej społeczności lokalnej i wszystkich instytucji publicznych oraz niepublicznych, które działają na polu polityki społecznej w Gminie. Taka zasada partnerstwa i współpracy jest jednym z fundamentalnych elementów polityki strukturalnej Unii Europejskiej. Jednak wdrażanie Strategii, zawierającej zadania będące w kompetencjach wielu lokalnych i ponadlokalnych instytucji, organizacji i środowisk, wymaga ścisłej koordynacji, a także współpracy pomiędzy zainteresowanymi stronami. Stąd też efektywność realizacji zadań wyodrębnionych w Strategii, w dużej mierze zależała będzie

³⁶ Wartość za rok 2022 pochodzi z prognozy zamieszczonej w Ocenie Zasobów Pomocy Społecznej za 2021 rok dla miasta Stalowej Woli.

Projekt „Stalowa Wola – opracowanie dokumentacji w ramach wsparcia rozwoju miast POPT 2014-2020” realizowany przy współfinansowaniu ze środków Unii Europejskiej z Funduszu Spójności w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014-2020 oraz budżetu państwa.

od instytucji zarządzającej jej wdrażaniem – Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Stalowej Woli.

Realizacja Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Stalowej Woli na lata 2023-2028 obejmować będzie cztery etapy, przedstawione w poniższej tabeli.

Tabela 45. Harmonogram wdrażania Strategii

Etap	Wyszczególnienie	Termin realizacji
Etap I	Podjęcie uchwały przez Radę Miejską w Stalowej Woli o przyjęciu do realizacji „Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Stalowej Woli na lata 2023-2028”.	IV kwartał 2022 r.
Etap II	Koordinacja realizacji działań objętych Strategią.	I kwartał 2023 r. – IV kwartał 2028 r.
Etap III	Monitoring.	II kwartał każdego roku począwszy od 2024 r. do 2028 r. za rok poprzedni
Etap IV	Ewaluacja Strategii.	II kwartał 2029 r.

Źródło: opracowanie własne

System aktualizacji Strategii

Strategia jest dokumentem „żywym” i wprowadzanie zmian w jej zapisach jest nie tylko możliwe, ale w niektórych sytuacjach wręcz konieczne. Jednak należy pamiętać, że zmiany te nie powinny dotyczyć zasadniczych kierunków Strategii. Przeglądy strategiczne powinny być realizowane cyklicznie. Najlepszą metodą na wprowadzenie zmian w dokumencie Strategii jest jej weryfikacja w społecznym procesie zbliżonym do tego, który towarzyszył tworzeniu Strategii. Dyrektor MOPS przy wyborze zadań do realizacji będzie brać pod uwagę zarówno nowe oczekiwania społeczności lokalnej i określonych grup społecznych, jak również zmieniające się czynniki środowiska zewnętrznego oraz możliwości pozyskiwania środków zewnętrznych. Dlatego podczas aktualizacji dokumentu Strategii Dyrektor MOPS powinien uwzględniać nie tylko istniejące zapisy Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Stalowej Woli, ale również nowe, nie ujęte w niej zadania, których w obecnym czasie uczestnicy nie byli w stanie przewidzieć. Bezpośrednim koordynatorem jest Prezydent Miasta Stalowej Woli. Zadaniem koordynatora jest ciągły nadzór nad pracami MOPS w zakresie wdrażania i aktualizacji Strategii.

Prognoza zmian w zakresie objętym Strategią

Zakłada się, że realizacja Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Stalowej Woli na lata 2023-2028 przyniesie:

- stałą i pełną diagnozę problemów społecznych i ocenę stopnia zaspokojenia zdiagnozowanych potrzeb wraz z ich stałym monitoringiem;
- wzrost aktywności na rzecz rozwiązywania problemów społecznych innych podmiotów niż jednostki pomocy społecznej oraz poprawę przepływu i wymiany informacji między tymi podmiotami;
- poprawę dostępu do informacji i stałą aktualizację wiedzy o oferowanych usługach społecznych, w tym o charakterze specjalistycznym dla rozmaitych grup adresatów w formie dla nich przyjaznej z wykorzystaniem elektronicznego dostępu do informacji;
- zwiększenie udziału obywateli, wspólnot mieszkańców i organizacji pozarządowych w tworzeniu lokalnych rozwiązań poprawiających jakość życia;

- wzrost atrakcyjności Miasta jako przyjaznego dla osób młodych, rodzin z dziećmi i seniorów miejsca życia;
- wzrost aktywności własnej obywateli i rodzin w tym na rzecz najbliższego otoczenia lokalnego;
- wzrost liczby osób objętych instrumentami aktywizacji zawodowej w podmiotach ekonomii społecznej;
- poprawę dostępu do takich ofert dla osób ze szczególnymi ograniczeniami z racji wieku, niepełnosprawności, długotrwałego bezrobocia i niskich kwalifikacji zawodowych.

Komunikacja społeczna i promocja Strategii

W celu sprawnego funkcjonowania Strategii należy umożliwić społeczności lokalnej udział w procesie jej tworzenia i realizacji. Partnerzy mają możliwość zgłoszenia zmian w treści Strategii w zakresie wymagającym ich współpracy. Władze samorządowe w trakcie wdrażania Strategii muszą znaleźć skuteczną metodę przekazywania informacji do otoczenia. Powinny także zwrócić uwagę na sprawny system przyjmowania informacji z otoczenia, od partnerów społecznych.

Władze samorządowe muszą współpracować i być w stałym kontakcie z jednej strony z podmiotami wewnętrznymi, obejmującymi pracowników uczestniczących bezpośrednio w administrowaniu Miastem, czerpiąc przy tym z ich wiedzy, motywacji, umiejętności praktycznych czy kompetencji interpersonalnych, ale też korzystać z technologii i zasobów organizacji.

Z drugiej strony muszą również komunikować się z otoczeniem zewnętrznym obejmującym: ogół mieszkańców Miasta, grupy, organizacje, stowarzyszenia, instytucje czy przedsiębiorstwa.

Otoczenie zewnętrzne dalsze to natomiast otoczenie Miasta, jako wspólnoty terytorialnej: sąsiednie gminy, struktury powiatowe, wojewódzkie i ogólnopństwowe. Obszarami działań w zakresie komunikacji społecznej są:

- możliwość wnioskowania zmian zapisów Strategii przed jej uchwaleniem;
- informacja o postępach wdrażania Strategii;

- współpraca z mediami – podawanie informacji o wdrażanych projektach w mediach;
- informacje zamieszczane na stronach internetowych.

Promocja Strategii ma na celu stanowienie i utrzymywanie wzajemnej współpracy między samorządem a społeczeństwem. Informowanie oraz promocja odbywać się będzie poprzez podawanie w prasie lokalnej oraz w Internecie danych na temat zaangażowania finansowego Unii Europejskiej w realizację projektów oraz stanie zaawansowania realizacji zadań i ich efektów w ramach Strategii.

Monitoring i ewaluacja

Proces monitoringu Strategii będzie służył identyfikacji osiągniętych rezultatów oraz porównaniu ich zgodności z założeniami. Będzie on polegał na gromadzeniu i opracowywaniu informacji i danych zebranych od wszystkich podmiotów zaangażowanych w realizację działań strategicznych. Punktem odniesienia będą między innymi przedstawione poniżej wskaźniki monitoringowe. Dla oceny zmian zachodzących w wybranych, niemożliwych do opisu za pomocą wskaźników obszarach, służyć będą wskaźniki kontekstowe (pokazujące dane zjawisko w szerszym kontekście, zwykle w odniesieniu do dłuższych okresów czasu). Dane do monitoringu pozyskiwane będą z: danych statystycznych GUS, jednostek organizacyjnych UM, Policji, PUP, ze sprawozdań MOPS, MKRPA, sprawozdań z realizacji gminnych programów i projektów oraz od organizacji pozarządowych. Monitorowanie umożliwi bieżącą ocenę realizacji zaplanowanych kierunków działań lub też pozwoli na modyfikację i dokonywanie korekt w przypadku istotnych zmian społecznych, które mogą zaistnieć w wyniku, np. zmiany regulacji prawnych lub nasilenia niektórych problemów społecznych. Informacja na temat realizacji strategii przygotowywana będzie przez MOPS corocznie, począwszy od 2024 do 2028 za rok poprzedni i przedkładana w II kwartale każdego roku realizatorom Strategii.

Końcowa ewaluacja (ex-post) posłuży samorządowi Miasta Stalowej Woli do oceny realnej sytuacji i stanu rozwiązywania problemów społecznych w Mieście, a także będzie pomocnym narzędziem pomagającym w podejmowaniu właściwych decyzji dotyczących kształtu polityki i pomocy społecznej Miasta w kolejnych latach. W ramach końcowej ewaluacji Strategii zostanie przygotowany raport ukazujący kumulatywne osiągnięcie

założonych celów strategicznych. Końcowa ewaluacja Strategii pozwoli ocenić w jakim stopniu założone wartości w zestawieniu kumulatywnym, kilkuletnim zostały zrealizowane oraz ukáže realne nakłady finansowe, a w efekcie końcowym pozwoli odpowiedzieć na pytanie, czy założone kierunki działań były odpowiednio zaplanowane.

Wskaźniki monitoringowe, czyli policzalne zmienne podlegające obserwacji i ocenie, określone zostały w oparciu o przewidywane rezultaty zadań, a także przewidywane dane, zaplanowane do osiągnięcia w całym okresie realizacji działań. Zostały one szczegółowo przedstawione w oparciu o aktualny stan faktyczny. Zarówno monitoring jak i ewaluacja prowadzone będą między innymi w oparciu o niżej przedstawione wskaźniki monitoringowe. Katalog wskaźników może być uzupełniany bądź modyfikowany w zależności od dostępnych źródeł informacji i zasobów. Wartości bazowe oznaczają dane dla roku poprzedzającego wdrożenie Strategii, natomiast wartości docelowe wskazują pożądane wartości, oznaczające osiągnięcie poszczególnych celów.

Tabela 46. Wskaźniki monitoringowe służące do oceny stopnia realizacji celów strategicznych

Lp.	Cel strategiczny	Wskaźnik	Wartość bazowa (w 2021 roku)	Wartość docelowa (w 2028 roku)
1	Wzmocnienie pozycji rodziny, jako podstawowej jednostki społecznej, poprzez rozwój kompetencji rodzicielskich oraz rozszerzenie oferty wsparcia rodzin zamieszkujących Miasto.	Liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny.	62	do 75
		Liczba asystentów rodziny.	4	min. 3
		Liczba rodzin wspierających.	0	do 2
		Udział rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, w ogóle beneficjentów materialnej pomocy społecznej (%).	7	poniżej 6
		Liczba rodzin objętych różnymi formami wsparcia ze strony Zespołu ds. Pomocy Rodzinie.	288	do 300
		Liczba publicznych żłobków dziecięcych.	2	min. 3
		Liczba specjalistycznych placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży.	2	2

	Liczba dzieci z terenu Miasta przebywających w pieczy zastępczej.	68	poniżej 60	
	Liczba osób objętych pomocą w formie usług opiekuńczych.	259	do 300	
	Liczba osób korzystających z opieki wytchnieniowej.	17	do 30	
	Liczba osób objętych programem „Asystent Osobisty Osoby Niepełnosprawnej”.	22	powyżej 30	
2	Poprawa warunków społecznego funkcjonowania osób starszych i osób z niepełnosprawnością w społeczności lokalnej, poprzez prowadzenie zintegrowanej polityki społecznej, skierowanej na tej grupy.	Liczba podmiotów realizujących rehabilitację społeczną i zawodową (WTZ i ŚDS).	5	min. 5
	Liczba podmiotów ekonomii społecznej na terenie Miasta.	0	do 2	
	Udział osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności (%).	27,6	do 29	
	Liczba osób w DPS, za których Gmina ponosi odpłatność.	159	do 200	
	Liczba placówek aktywizujących seniorów.	3	min. 3	
3	Ograniczanie negatywnych zdrowotnych i społecznych skutków wynikających z nadużywania alkoholu, używania innych środków psychoaktywnych oraz uzależnień behawioralnych.	Udział beneficjentów materialnej pomocy społecznej z powodu uzależnienia, w ogóle korzystających.	16%	poniżej 13%
	Liczba Punktów Konsultacyjnych dla osób uzależnionych i ich rodzin.	1	1	
	Liczba uczniów/nauczycieli/rodziców objętych rekomendowanymi programami profilaktycznymi.	0/0/0	powyżej 500/200/300	
	Liczba mieszkańców przypadająca na jeden punkt sprzedaży napojów alkoholowych w Gminie.	347	powyżej 340	
	Liczba grup samopomocowych dla osób uzależnionych oraz ich rodzin.	7	7	
4	Ograniczenie skali występowania zjawiska przemocy w rodzinie, poprzez zapewnienie bezpieczeństwa i wsparcia osobom doświadczającym	Udział beneficjentów materialnej pomocy społecznej z powodu przemocy w rodzinie, w ogóle korzystających.	2%	do 2%
	Liczba rodzin objętych procedurą NK.	159	poniżej 150	
	Liczba zakończonych procedur NK.	113	powyżej 100	
	Liczba osób stosujących przemoc,	92	powyżej 100	

	przemocy oraz prowadzenie skutecznych oddziaływań wobec osób ją stosujących.	objętych działaniami edukacyjnymi.		
		Liczba organizacji pozarządowych działających na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie.	2	min. 2
5	Wspieranie osób bezrobotnych w zdobyciu zatrudnienia oraz przeciwdziałanie i ograniczanie negatywnych skutków psychospołecznych bezrobocia.	Udział beneficjentów materialnej pomocy społecznej z powodu bezrobocia, w ogóle korzystających (%).	24	poniżej 20
		Wskaźnik bezrobocia wśród beneficjentów pomocy społecznej (%).	37	poniżej 37
		Udział długotrwale bezrobotnych mieszkańców Miasta w ogólnej liczbie zarejestrowanych w PUP mieszkańców (%).	48	poniżej 40
		Liczba podpisanych kontraktów socjalnych z osobami bezrobotnymi.	41	powyżej 45
		Liczba placówek aktywizujących osoby zagrożone wykluczeniem społecznym, w tym bezrobotne.	1	1
		Liczba uczestników Klubu Integracji Społecznej.	40	powyżej 40
6	Wspieranie i budowa mechanizmów współdziałania podmiotów działających na rzecz przeciwdziałania ubóstwu i wykluczeniu społecznemu.	Udział beneficjentów materialnej pomocy społecznej z powodu ubóstwa, w ogóle korzystających (%).	41	poniżej 35
		Liczba osób korzystających z zasiłków stałych.	284	poniżej 250
		Liczba gospodarstw domowych, które otrzymały dodatki mieszkaniowe.	153	do 200
		Liczba gospodarstw domowych, które otrzymały dodatki energetyczne.	141	do 250
		Liczba osób bezdomnych, którym udzielono schronienia.	48	do 60
7	Podtrzymywanie i rozwijanie umiejętności niezbędnych do samodzielnego funkcjonowania osób z zaburzeniami psychicznymi oraz	Liczba osób korzystających z poradnictwa specjalistycznego.	430	powyżej 500
		Liczba osób korzystających ze specjalistycznych usług dla osób z zaburzeniami psychicznymi.	10	do 20
		Liczba osób objętych interwencją kryzysową w SOWiIK.	5	do 10

wspieranie dobrostanu
psychicznego
mieszkańców Miasta.

Źródło: opracowanie własne

Wnioski i podsumowanie

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Stalowej Woli jest dostosowana do zidentyfikowanych w procesie badawczym potrzeb społecznych. Planowane sposoby ich zaspokajania są kontynuacją istniejącego systemu wsparcia i tworzą możliwość jego uzupełnienia o nowe rozwiązania.

W związku z powyższym, z jednej strony Strategia proponuje zmianę stosowanych metod tak, by chronić przed zagrożeniami społecznymi, z drugiej zaś wskazuje na konieczność przejścia do prewencji trudnych sytuacji życiowych, tak aby nie dopuścić do ich wystąpienia lub maksymalnie skrócić czas ich trwania. Cele strategiczne i cele operacyjne sformułowane zostały w oparciu o analizę systemu pomocy społecznej, sytuacji rodzin, profilaktyki uzależnień, problemu przemocy w rodzinie, sytuacji seniorów i osób z niepełnosprawnością, systemu ochrony zdrowia psychicznego, problemu ubóstwa i wykluczenia społecznego oraz problemu bezrobocia.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych zakłada rozszerzenie i pogłębienie form pracy socjalnej, szeroką współpracę z różnymi instytucjami i organizacjami pozarządowymi działającymi w obszarze polityki społecznej. W myśl ustawy o pomocy społecznej, podejmowane działania powinny doprowadzić, w miarę możliwości, do życiowego usamodzielnienia się objętych nią osób i rodzin oraz do ich integracji ze środowiskiem. W ramach wypracowanej Strategii przyjmuje się podejście nastawione przede wszystkim na: wzmocnienie postaw aktywnych, wdrożenie modelu pomocy zintegrowanej, partnerskich działań instytucji i organizacji pozarządowych w stworzeniu lokalnego systemu rozwiązywania problemów społecznych. Analiza problemów społecznych będących przedmiotem niniejszej Strategii zwraca również uwagę na tzw. nowe ryzyka socjalne, czyli trudne sytuacje, nie tylko materialne, które pojawiły się w efekcie zmian zwłaszcza demograficznych.

Zapisy zawarte w Strategii realizowane będą zgodnie z wytyczonymi działaniami, ale w skali i harmonogramie zależnym od możliwości finansowych. Strategia będzie podlegała okresowym weryfikacjom i niezbędnym modyfikacjom związanym ze zmieniającą się rzeczywistością społeczno-ekonomiczną, zidentyfikowanymi potrzebami mieszkańców miasta Stalowej Woli i przepisami prawa. Wielość i różnorodność potrzeb społecznych, przy istniejących ograniczeniach budżetowych, oznacza potrzebę zwiększenia efektywności

pomocy społecznej poprzez racjonalne określanie wydatków, maksymalne wykorzystanie istniejącego potencjału oraz stosowanie rozwiązań o charakterze bardziej systemowym niż akcyjnym.

Należy pamiętać, że aktualizacje Strategii mogą się w znacznym stopniu wiązać ze zmianami dyktowanymi przez trwający stan zagrożenia epidemicznego. Poza widocznymi obecnie skutkami społeczno-ekonomicznymi wywołanymi pandemią, pozostawi ona również długotrwałe znamiona nie tylko na większej społeczności, ale również na indywidualnych jednostkach. Zmiany w prawie oraz konieczność ciągłej odpowiedzi na potrzeby mieszkańców Miasta w sposób adekwatny i zgodny z aktualnymi zaleceniami stanowi, wyzwanie dla instytucji rządowych, samorządowych jak i pozarządowych w zakresie rozwiązywania problemów społecznych. Konieczna jest zatem międzysektorowa współpraca dążąca do zapewnienia jak najlepszych warunków życiowych wszystkich mieszkańców miasta Stalowej Woli, na tyle na ile pozwalają obecne warunki.

Realizacja Strategii powinna przyczynić się do wysokiej jakości życia mieszkańców miasta Stalowej Woli, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci, młodzieży, osób starszych oraz grup osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym. Należy zaznaczyć, że zadania z zakresu szeroko rozumianej polityki społecznej realizowane są za pomocą wszelkich dostępnych kompetencji i możliwości Miasta, natomiast Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych jest wyborem priorytetowych obszarów i kierunków działań, które uznane zostały za kluczowe, a więc umożliwiające najskuteczniejsze i najbardziej efektywne osiągnięcie założonych rezultatów.

X. Bibliografia

1. Bendyk E., Buras P., Polska wobec wojny, Polska w świecie po wojnie Zadania na nowy czas, Fundacja im. Stefana Batorego, Warszawa, 2022.
2. Europa 2020 – Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu.
3. Glanc W., Zdebska E., Wsparcie osób z niepełnosprawnościami i ich rodzin w sytuacji pandemii, w: N. G. Pikuła, M. Grewiński, E. Zdebska, W. Glanc, Wyzwania dla polityki społecznej w kontekście pandemii koronawirusa, Kraków 2020.
4. <http://www.niebieskalinia.info/>.
5. <https://bdl.stat.gov.pl>.
6. <https://licea.perspektywy.pl/>.
7. <https://mapa.wyniki.edu.pl>.
8. <https://poradnik.ngo.pl>.
9. <https://www.polskawliczbach.pl>.
10. Kinney J., Leaton G., Zrozumieć alkohol, Warszawa 1996.
11. Kwaśniewski J., Rola diagnozy w rozwiązywaniu problemów społecznych, Warszawa 2006,
12. Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2017, 2018, 2019, 2020 i 2021 rok.
13. Oniszczyk J., Współczesne państwo w teorii i praktyce. Wybrane elementy, Warszawa 2011,
14. Panek T., Ubóstwo i nierówności, w: Statystyka Społeczna, Praca zbiorowa pod red. T. Panka, PWE, Warszawa 2007.
15. Pikuła N. G., Grewiński M., Zdebska E., Glanc W., Wyzwania dla polityki społecznej w kontekście pandemii koronawirusa, Kraków 2020.
16. Pilch T., Encyklopedia pedagogiczna XXI wieku, Wydawnictwo Akademickie Żak, Warszawa 2003.
17. Powiatowy Urząd Pracy w Stalowej Woli.
18. Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1 za 2017, 2018, 2019, 2020 i 2021 rok.

19. Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2030.
20. Sztumski J., Wstęp do metod i technik badań społecznych, Katowice 2005.
21. Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz.U. z 2021 r. poz. 2268 z późn. zm.).
22. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (t.j. Dz. U. 2020 poz. 2050 z późn.zm.).
23. www.psychiatriapolska.pl.
24. Yaziji M., Doh J., Organizacje pozarządowe a korporacje, Warszawa 2011.
25. Zdrowie psychiczne w Unii Europejskiej, Warszawa 2019.
26. <https://samorzad.pap.pl/>.
27. Raport o stanie gminy Stalowa Wola za 2020 i 2021 rok.
28. <https://waszaedukacja.pl/>.
29. <https://www.stalowawola.pl/>.
30. Informacja o stanie bezpieczeństwa i porządku publicznego w powiecie stalowowolskim w 2019, 2020 i 2021 roku.
31. <https://bip.stalowowolski.pl/>.
32. Sprawozdanie z działalności Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Stalowej Woli za 2017, 2018, 2019, 2020 i 2021 rok.
33. Sprawozdanie z działalności Zespołu Interdyscyplinarnego w Stalowej Woli za 2017, 2018, 2019, 2020 i 2021 rok.

XI. Spis rysunków, tabel, wykresów

Spis rysunków

Rysunek 1. Etapy procesu badawczego	18
Rysunek 2. Podsumowanie dotyczące obszarów tematycznych ujętych w diagnozie problemu uzależnień na terenie miasta Stalowej Woli	21
Rysunek 3. Wykorzystany dobór próby.....	21
Rysunek 4. Informacje dotyczące próby badawczej	22
Rysunek 5. Położenie miasta Stalowej Woli na mapie powiatu stalowowolskiego.....	25
Rysunek 6. Liczba podmiotów zarejestrowanych na terenie miasta Stalowej Woli według klas wielkości (stan na koniec 2021 roku)	34
Rysunek 7. Pozycja Stalowej Woli w rankingu „Gmina dobra do życia” w porównaniu do gmin o wyższym i niższym wskaźniku jakości życia.....	38
Rysunek 8. Liczba publicznych placówek oświatowych prowadzonych przez miasto Stalowa Wola	39
Rysunek 9. Udział rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych w ogóle rodzin objętych pomocą społeczną w Stalowej Woli, Mielcu i Ełku w 2021 roku	90
Rysunek 10. Formy pomocy i liczba rodzin objętych działaniami Zespołu ds. Pomocy Rodzinie	93
Rysunek 11. Charakterystyka rodzin dzieci uczęszczających do Świetlicy „Tęcza”	95
Rysunek 12. Udział rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności w ogóle rodzin objętych pomocą społeczną w Stalowej Woli, Mielcu i Ełku w 2021 roku ..	100
Rysunek 13. Pracownie Warsztatu Terapii Zajęciowej w Stalowej Woli.....	105
Rysunek 14. Liczba rodzin i osób korzystających z poradnictwa specjalistycznego w 2021 roku	109
Rysunek 15. Udział rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu alkoholizmu w ogóle rodzin objętych pomocą społeczną w Stalowej Woli, Mielcu i Ełku w 2021 roku ...	113
Rysunek 16. Łączna wartość sprzedanego na terenie Stalowej Woli alkoholu w latach 2017-2021	117

Rysunek 17. Udział rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu przemocy w rodzinie w ogóle rodzin objętych pomocą społeczną w Stalowej Woli, Mielcu i Ełku w 2021 roku	121
Rysunek 18. Udział rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu bezrobocia w ogóle rodzin objętych pomocą społeczną w Stalowej Woli, Mielcu i Ełku w 2021 roku	139
Rysunek 19. Aktywność zawodowa uczestników Klubu Integracji Społecznej w Stalowej Woli w 2021 roku.....	142
Rysunek 20. Udział rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu ubóstwa w ogóle rodzin objętych pomocą społeczną w Stalowej Woli, Mielcu i Ełku w 2021 roku	146
Rysunek 21. Elementy procesu planowania strategicznego	169

Spis tabel

Tabela 1. Etapy opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych.....	9
Tabela 2. Przyrost naturalny na 1000 ludności w Stalowej Woli, Mielcu i Ełku na przestrzeni lat 2017-2021	27
Tabela 3. Liczba zawartych małżeństw na 1000 mieszkańców w mieście Stalowa Wola, Mielec oraz Ełk na przestrzeni lat 2017-2021	28
Tabela 4. Udział ludności według ekonomicznych grup wieku w ogólnej liczbie ludności w Stalowej Woli w latach 2017-2021 (w procentach)	29
Tabela 5. Saldo migracji wewnętrznych i zewnętrznych na 1000 ludności w Stalowej Woli, Mielcu i Ełku w latach 2017-2021	30
Tabela 6. Liczba zarejestrowanych bezrobotnych mieszkańców miasta Stalowej Woli według grup wiekowych znajdujących się w szczególnej sytuacji na rynku pracy oraz ich udział w ogólnej liczbie zarejestrowanych w PUP mieszkańców Miasta w latach 2017-2021.....	32
Tabela 7. Zasoby mieszkaniowe w Stalowej Woli na przestrzeni lat 2017-2020.....	35
Tabela 8. Instalacje techniczno-sanitarne w Stalowej Woli na przestrzeni lat 2017-2020 (w procentach)	36
Tabela 9. Liczba uczniów przedszkoli i szkół podstawowych w roku szkolnym 2020/2021	39
Tabela 10. Liczba uczniów szkół podstawowych na terenie Stalowej Woli na przestrzeni lat 2017-2021	40
Tabela 11. Liczba członków zespołów artystycznych w Stalowej Woli, Mielcu i Ełku w latach 2017-2021	45

Tabela 12. Dane statystyczne dotyczące publicznej opieki zdrowotnej w Stalowej Woli, Mielcu i Ełku w 2021 roku	49
Tabela 13. Ogólna liczba podmiotów gospodarki narodowej, fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych w Stalowej Woli na przestrzeni lat 2017-2021.....	52
Tabela 14. Organizacje pozarządowe funkcjonujące na terenie Stalowej Woli w 2021/2022 roku	53
Tabela 15. Liczba osób korzystających z pomocy społecznej w podziale na płeć według liczby wypłaconych świadczeń w latach 2017-2021	56
Tabela 16. Liczba osób korzystających z pomocy społecznej w podziale na wiek według liczby wypłaconych świadczeń w latach 2017-2021	57
Tabela 17. Liczba osób, którym udzielono pomocy w formie świadczeń pieniężnych i niepieniężnych w latach 2017-2021.....	57
Tabela 18. Liczba osób długotrwale pobierających świadczenie w podziale na płeć w latach 2017-2021	58
Tabela 19. Osiedle:.....	62
Tabela 20. Proszę ocenić poziom natężenia niżej wymienionych problemów społecznych na terenie Miasta. W każdym wierszu należy zaznaczyć maksymalnie 1 odpowiedź. Do oceny proszę posłużyć się sześciopunktową skalą, na której 0 oznacza „nie mam zdania”, 1 – „bardzo duży”, 2 – „duży”, 3 – „średni”, 4 – „mały”, 5 – „bardzo mały”. (N=2 000)	63
Tabela 21. Jak często pali Pan/i papierosy (wyroby tytoniowe) oraz e-papierosy? (N=2 000) 65	
Tabela 22. O jakich instytucjach/podmiotach funkcjonujących na terenie Miasta Pan/i słyszał/a? (N=2 000)	68
Tabela 23. Czy korzystał Pan/i kiedykolwiek z pomocy, którejś z wymienionych poniżej instytucji/podmiotów? (N=2 000)	69
Tabela 24. Ile godzin poświęca Pan/i na korzystanie z urządzeń elektronicznych i Internetu w ciągu dnia, w którym ich Pan/i używa (nie wliczając w to godzin pracy)? (N=1 838)	70
Tabela 25. Proszę o ustosunkowanie się do poniższych stwierdzeń: (N=2 000)	72
Tabela 26. Proszę ocenić obecny poziom dostępności do opieki zdrowotnej na terenie Miasta. W każdym wierszu należy zaznaczyć maksymalnie 1 odpowiedź. Proszę posłużyć się sześciopunktową skalą, na której 0 oznacza „nie wiem”, 1 – „bardzo zły”, 2 – „zły”, 3 – „średni”, 4 – „dobry”, 5 – „bardzo dobry”. (N=2 000)	81

Tabela 27. Kwota świadczeń wychowawczych 500+ na przestrzeni lat 2017-2021	88
Tabela 28. Zasiłek pielęgnacyjny dla niepełnosprawnego dziecka na przestrzeni lat 2017-2021	101
Tabela 29. Zasiłek pielęgnacyjny dla osoby niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia o znacznym stopniu niepełnosprawności na przestrzeni lat 2017-2021	101
Tabela 30. Zasiłek pielęgnacyjny dla osoby niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, która powstała przed 21 rokiem życia na przestrzeni lat 2017-2021.....	102
Tabela 31. Specjalny zasiłek opiekuńczy na przestrzeni lat 2017-2021.....	102
Tabela 32. Liczba świadczeniobiorców usług opiekuńczych oraz poniesiona na ten cel kwota na przestrzeni lat 2017-2021.....	103
Tabela 33. Działania Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Stalowej Woli wobec osób uzależnionych w latach 2017-2021	114
Tabela 34. Liczba osób korzystających z oferty Klubu Trzeźwego Życia w Stalowej Woli w latach 2017-2021.....	115
Tabela 35. Liczba uczestników programów z obszaru profilaktyki uniwersalnej skierowanej do dzieci i młodzieży w latach 2017-2021.....	116
Tabela 36. Dane statystyczne dotyczące działań Zespołu Interdyscyplinarnego i grup roboczych w latach 2017-2021	122
Tabela 37. Liczba osób dotkniętych przemocą w rodzinie na przestrzeni lat 2017-2021	122
Tabela 38. Dane statystyczne dotyczące procedury „Niebieskie Karty” w latach 2017-2021	124
Tabela 39. Odpłatność za pobyt w Domu Pomocy Społecznej na przestrzeni lat 2017-2021	132
Tabela 40. Liczba długotrwale bezrobotnych mieszkańców Stalowej Woli oraz ich udział w ogólnej liczbie zarejestrowanych w PUP mieszkańców Miasta na przestrzeni lat 2017-2021	141
Tabela 41. Liczba osób, którym przyznano zasiłek stały, okresowy i celowy na przestrzeni lat 2017-2021	146

Tabela 42. Liczba osób korzystających ze świadczenia niepieniężnego i pieniężnego przyznanego w ramach programu „Posiłek w szkole i w domu” oraz „Pomoc Państwa w zakresie dożywiania” w latach 2017-2021	147
Tabela 43. Liczba osób, którym udzielono schronienia w latach 2017-2021 w Stalowej Woli	149
Tabela 44. Ramy finansowe Strategii	198
Tabela 45. Harmonogram wdrażania Strategii.....	199
Tabela 46. Wskaźniki monitoringowe służące do oceny stopnia realizacji celów strategicznych	203

Spis wykresów

Wykres 1. Liczba mieszkańców miasta Stalowej Woli w latach 2017-2021.....	27
Wykres 2. Udział ludności według ekonomicznych grup wieku w ogólnej liczbie ludności w Stalowej Woli, Mielcu i Ełku w 2021 roku (w procentach).....	29
Wykres 3. Stopa bezrobocia rejestrowanego w powiecie stalowowolskim na przestrzeni lat 2017-2021 w porównaniu do powiatu mieleckiego i powiatu ełckiego (stan na koniec roku, w procentach).....	31
Wykres 4. Mieszkańcy miasta Stalowej Woli zarejestrowani w Powiatowym Urzędzie Pracy z podziałem na płeć na przestrzeni lat 2017-2021.....	32
Wykres 5. Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON oraz osoby fizyczne prowadzące działalność w mieście Stalowej Woli w latach 2017-2021	33
Wykres 6. Liczba podmiotów wpisanych do rejestru REGON na 1 000 ludności w Stalowej Woli, Mielcu i Ełku na przestrzeni lat 2017-2021.....	33
Wykres 7. Liczba mieszkań przypadających na 1000 mieszkańców w Stalowej Woli, Mielcu i Ełku w latach 2017-2020	35
Wykres 8. Współczynnik skolaryzacji netto dla szkolnictwa podstawowego na terenie Stalowej Woli, Mielca i Ełku (w procentach) na przestrzeni lat 2017-2020	40
Wykres 9. Wyniki egzaminu ósmoklasisty w 2021 roku uczniów z terenu Stalowej Woli, Mielca i Ełku	41
Wykres 10. Wyniki egzaminu maturalnego w 2021 roku uczniów z terenu Stalowej Woli, Mielca i Ełku	41

Wykres 11. Wskaźnik edukacyjnej wartości dodanej dla Samorządowego Liceum Ogólnokształcącego im. Cypriana Kamila Norwida w Stalowej Woli w 2021 roku.....	42
Wykres 12. Czytelnicy bibliotek publicznych na 1000 ludności w Stalowej Woli, Mielcu i Ełku w latach 2017-2021.....	46
Wykres 13. Liczba uczestników imprez kulturalnych na 1000 ludności w Stalowej Woli, Mielcu i Ełku w latach 2017-2021	46
Wykres 14. Wskaźnik wykrywalności przestępstw w Stalowej Woli na przestrzeni lat 2017-2021 (dane szacunkowe na podstawie danych powiatowych)	50
Wykres 15. Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 1 000 mieszkańców w Stalowej Woli, Mielcu i Ełku na przestrzeni lat 2017-2021	53
Wykres 16. Liczba rodzin i osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej w formie materialnej w Stalowej Woli w latach 2017-2021	55
Wykres 17. Wskaźnik deprivacji lokalnej na przestrzeni lat 2017-2021	56
Wykres 18. Powody udzielania świadczeń w 2021 roku (liczba rodzin)	58
Wykres 19. Wiek: (N=2 000).....	61
Wykres 20. Wykształcenie: (N=2 000).....	62
Wykres 21. Jak często spożywa Pan/i alkohol? (N=2 000).....	64
Wykres 22. Jak często zażywa Pan/i środki psychoaktywne (narkotyki, dopalacze, leki w celu odurzania)? (N=2 000).....	65
Wykres 23. Czy zna Pan/i kogoś w swoim otoczeniu, kto jest osobą doświadczającą przemocy w swoim domu? (N=2 000)	66
Wykres 24. Jak często, w okresie 12 miesięcy zdarzyło się Panu/i doświadczyć przemocy? (N=2 000).....	66
Wykres 25. Czy w ciągu ostatnich 12 miesięcy doszło do sytuacji gdzie zastosował/a Pan/i przemoc wobec drugiej osoby? (N=2 000).....	67
Wykres 26. Czy akceptuje Pan/i stosowanie kar fizycznych w stosunku do dzieci? (N=2 000).....	67
Wykres 27. Czy zna Pan/i dane kontaktowe do instytucji pomocowych, gdzie można się zgłosić w razie problemów? (N=2 000)	69
Wykres 28. Jak często korzysta Pan/i z poniższych urządzeń elektronicznych i Internetu (komputer, tablet, telefon komórkowy, konsola do gier)? (N=2 000).....	70

Wykres 29. Jak często Pan/i grał/a lub obstawiał/a gry na pieniądze w ciągu ostatnich 12 miesięcy? (N=2 000)	71
Wykres 30. Jakie trudności Pana/i zdaniem napotykają osoby bezrobotne szukające pracy na terenie Miasta? (N=2 000).....	73
Wykres 31. Jakie działania Pana/i zdaniem należy podejmować w szerszym zakresie na terenie Miasta w celu wyeliminowania lub ograniczenia problemów występujących wśród osób bezrobotnych? (N=2 000)	74
Wykres 32. Czy doświadczył/a Pan/i ubóstwa w ciągu ostatnich 12 miesięcy? (N=2 000)	75
Wykres 33. Jak ocenia Pan/i swoją sytuację materialną? (N=2 000)	75
Wykres 34. Czy w ciągu ostatnich 12 miesięcy doświadczył/a Pan/i osobiście odrzucenia ze względu na: (N=2 000).....	76
Wykres 35. W jakim stopniu infrastruktura techniczna w Pana/i Mieście (instytucje publiczne, szkoły, ulice, przychodnie itp.) dostosowana jest do osób z niepełnosprawnościami tak, aby umożliwić im samodzielne funkcjonowanie? (N=2 000).....	77
Wykres 36. Jakie Pana/i zdaniem są najważniejsze problemy osób starszych i z niepełnosprawnościami w Mieście? (N=2 000)	78
Wykres 37. W jakim zakresie oferta wsparcia osób starszych i z niepełnosprawnościami na terenie Miasta powinna być Pana/i zdaniem poszerzona? (N=2 000).....	79
Wykres 38. Jak ocenia Pan/i stan swojego zdrowia psychicznego? (N=2 000).....	80
Wykres 39. Czy na terenie Miasta jest potrzeba poszerzenia działań związanych z promocją zdrowia (edukacja zdrowotna, profilaktyka, kształtowanie odpowiednich postaw zdrowotnych, promowanie zdrowego stylu życia)? (N=2 000).....	81
Wykres 40. Jak ocenia Pan/i działania Miasta w zakresie organizacji i zagospodarowania czasu wolnego rodzin oraz dzieci i młodzieży? (N=2 000)	82
Wykres 41. Jakie działania według Pana/i poprawiłyby sytuację rodzin z trudnościami opiekuńczo-wychowawczymi w Mieście? (N=2 000).....	84
Wykres 42. Które z niżej wymienionych obszarów w zakresie usług społecznych powinny być priorytetowo rozwijane i finansowane na terenie Miasta? (N=2 000).....	85
Wykres 43. Średniomiesięczna liczba rodzin korzystających z zasiłków rodzinnych wraz z dodatkami oraz korzystających z jednorazowej zapomogi z tytułu urodzenia dziecka na przestrzeni lat 2017-2021.....	87

Wykres 44. Liczba osób korzystających ze świadczenia alimentacyjnego na przestrzeni lat 2017-2021	89
Wykres 45. Rodziny, którym została udzielona pomoc i wsparcie materialne z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych w latach 2017-2021.....	90
Wykres 46. Asystenci rodziny oraz liczba rodzin objętych ich wsparciem na przestrzeni lat 2017-2021	92
Wykres 47. Dane dotyczące pobytu dzieci z terenu miasta Stalowej Woli w pieczy zastępczej za lata 2017-2021	93
Wykres 48. Liczba rodzin, którym została udzielona pomoc i wsparcie materialne z powodu niepełnosprawności w latach 2017-2021	100
Wykres 49. Liczba osób korzystających ze specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi w latach 2017-2021	109
Wykres 50. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej w formie materialnej z powodu alkoholizmu i narkomanii na przestrzeni lat 2017-2021	113
Wykres 51. Liczba mieszkańców przypadająca na jeden punkt sprzedaży napojów alkoholowych w Stalowej Woli, w województwie podkarpackim i całej Polsce w 2020 roku	117
Wykres 52. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej w formie materialnej z powodu przemocy w rodzinie na przestrzeni lat 2017-2021	121
Wykres 53. Liczba rodzin objętych procedurą „Niebieskie Karty” na przestrzeni lat 2017-2021	123
Wykres 54. Liczba zakończonych procedur „Niebieskie Karty” w mieście Stalowej Woli w latach 2017-2021.....	124
Wykres 55. Liczba rodzin korzystających z pomocy MOPS objętych interwencją kryzysową z powodu przemocy w rodzinie na przestrzeni lat 2017-2021	126
Wykres 56. Zestawienie udziału mieszkańców w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności w Stalowej Woli na przestrzeni lat 2017-2021	129
Wykres 57. Zestawienie udziału mieszkańców w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności w Stalowej Woli, Mielcu i Ełku w 2021 roku	130
Wykres 58. Liczba osób w wieku poprodukcyjnym korzystających z pomocy społecznej w podziale na płeć w latach 2017-2021	130

Wykres 59. Liczba osób korzystających z usług opiekuńczych na przestrzeni lat 2017-2021	131
Wykres 60. Liczba osób korzystających z zasiłku pielęgnacyjnego dla osób, które ukończyły 75 lat w latach 2017-2021	131
Wykres 61. Liczba rodzin, którym została udzielona pomoc i wsparcie materialne z powodu bezrobocia w latach 2017-2021	139
Wykres 62. Wskaźnik bezrobocia wśród beneficjentów pomocy społecznej na przestrzeni 2017-2021	140
Wykres 63. Wskaźnik bezrobocia wśród beneficjentów pomocy społecznej w Stalowej Woli, Mielcu i Ełku w 2021 roku	140
Wykres 64. Liczba rodzin korzystających z pomocy i wsparcia materialnego z powodu ubóstwa na przestrzeni lat 2017-2021	145
Wykres 65. Liczba gospodarstw domowych, które otrzymały dodatki mieszkaniowe oraz energetyczne w latach 2017-2021	147
Wykres 66. Liczba osób korzystających z pomocy i wsparcia z powodu bezdomności na przestrzeni lat 2017-2021	148